

احکام تقلید

س ۱ - مراد از تقلید چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد پیروی کردن از مجتهد در احکام است.

س ۲ - با توجه به این که در رساله های عملیه مراجع معظم تقلید اصل تعیین سرنوشت و انتخاب مرجعیت به رسمیت شناخته شده است پس چرا در حکومت اسلامی و در عمل افراد این اختیار را ندارند؟

ج - باسمه تعالی؛ اطاعت از حاکم اسلامی بعد از تعیین از روی موازین شرعیه بر همه لازم است و الا هرج و مرج پیش می آید.

س ۳ - با توجه به این که در ابتدای رساله های عملیه آمده است که اعلم بودن شرط تقلید است. چه کسانی باید مردم را از این سردرگمی نجات دهند؟

ج - باسمه تعالی؛ اهل خبره عادل.

س ۴ - آیا برای حل مشکلات در باب معرفی مرجع اعلم راهی می تواند مورد استفاده قرار بگیرد، اگر می تواند چرا در حوزه های علمیه نسبت به معرفی مرجع تقلید اعلم اقدام نمی کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ اتفاقاً تعیین مرجع همیشه رسم بوده و فعلاً نیز هست.

س ۵ - مراد از مجتهد جامع الشرایط و کسی که می توان از او تقلید کرد چه کسی است؟

ج - باسمه تعالی؛ در خصوص تقلید، باید از مجتهد اعلم عادل زنده تقلید نمود ولی در غیر تقلید، مجتهد مطلق بودن کافی است؛ لازم نیست اعلم باشد، ولی عدالت و حیات شرط است.

س ۶ - آیا تقلید از مجتهد اعلم واجب است یا نه؟ اگر دسترسی به اعلم پیدا نکرد تکلیف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ تقلید از اعلم واجب است و اگر دسترسی ندارد در صورت امکان احتیاط نماید و در صورت عدم امکان، باید از مجتهد غیر اعلم، با رعایت اعلم بودن او از دیگران تقلید نمود.

س ۷ - آیا لازم است که مُقلد، مذهب مجتهد خود را بشناسد و اگر نشناسد و عمل کند آیا اعمالش باطل است؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر مراد از مذهب، رأی است، لازم نیست رأی او را بشناسد.

س ۸ - تقلید کردن از مجتهد بکد در حالی که رساله ندارد جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ رساله شرط جواز تقلید نیست. چنانچه مجتهد اعلم باشد؛ تقلید صحیح است.

س ۹ - بقای بر تقلید میت اعلم، جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۱۰ - شخص عامی که قادر به فهمیدن احکام شرعیه از ادله آنها نیست تکلیفش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ بر عامی لازم نیست از ادله، حکم شرعی را بفهمد. بلکه باید به رساله اعلم رجوع کند؛ یا از شخصی موثق فتوای مجتهد را یاد بگیرد.

س ۱۱ - هرگاه شخص عامی به احتیاط عمل نکند و تقلید هم نکند عمل چنین کسی صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که مطابق با فتوای مجتهد اعلم وقت باشد؛ صحیح است.

س ۱۲ - عدول از مجتهد حقی به مجتهد حقی دیگر جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت اعلم بودن واجب است و در غیر آن صورت، جایز نیست.

س ۱۳ - اجتهاد واجب عینی است یا کفایی؟

ج - باسمه تعالی؛ واجب کفایی است.

س ۱۴ - شناخت مجتهد توسط یک نفر عادل کافی است یا باید به وسیله دو نفر عادل او را شناخت؟

ج - باسمه تعالی؛ با یک نفر کفایت می کند.

س ۱۵ - در مسایل ضروری تقلید لازم است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم نیست.

س ۱۶ - آیا تقلید از کسی که در یکی از ابواب فقه مثل نماز و روزه به درجه اجتهاد رسیده جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر جایز نیست.

س ۱۷ - آیا وجوب تقلید، یک امر تقلیدی است یا اجتهادی؟

ج - باسمه تعالی؛ تقلیدی نیست؛ بلکه مرتکز عقلایی است.

س ۱۸ - به نظر مبارک حضرت تعالی عمل به احتیاط بهتر است یا به تقلید؟

ج - باسمه تعالی؛ الاحتیاط حسن فی کل حال.

س ۱۹ - فرق بین حکم و فتوی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ حکم در مورد قضیه شخصیه است و اما فتوی در احکام کلیه است.

س ۲۰- حکم حاکم تا چه حد نافذ است؟

ج - باسمه تعالی؛ حکم حاکم به قول مطلق، نافذ است.

س ۲۱- اگر مقلد به خطاء مجتهد یا دلیل او عالم شود، آیا تقلید کردن از او جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۲۲- هر گاه وکیل یا موکل، وصی یا موصی مختلف باشند؛ در اجتهاد یا تقلید، عمل به کدام یک لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر وکالت و وصیت مقید نباشد وصی و وکیل باید به تکلیف خود عمل

کنند و اگر به آنچه موکل و موصی وظیفه می داند مقید است باید آنگونه باشد.

س ۲۳- اگر مجتهد اجتهاد کرده و مقلد هم از او تقلید بکند و بعد معلوم شود که مجتهد در اجتهاد خطا نموده نه در رأی دادن، عمل مقلد در این حال چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در خصوص نماز اعاده لازم نیست.

س ۲۴- عدالت حسن ظاهری است یا ملکه؟

ج - باسمه تعالی؛ عدالت ملکه نیست، بلکه استقامت عملی در جاده شرع است.

س ۲۵- اگر مجتهدی در مورد احکام فتوی دهد یا یک نفر عادل از رأی مجتهد خیر دهد و یا خود مکلف به حسب فهم خود از کتاب و غیره یقین کند که رأی مجتهد این است و بعد از عمل، خطا ظاهر شود اعاده لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ در خصوص نماز لازم نیست.

س ۲۶- با توجه به این که در رساله های عملیه قید شده که اصول دین تحقیقی است نه تقلیدی، کسی که اصول دین را هنوز تحقیقی نیاموخته است آیا می تواند در فروع دین تقلید کند؟ چرا؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از تحقیق، غور در مسائل کلامی نیست؛ بلکه مراد اطمینان است

حال از هر راهی پیدا شود و بعد از آن باید در فروع تقلید نماید.

س ۲۷- با توجه به این که سن دختر برای بلوغ ۹ سال و سن پسر را ۱۵ سال مشخص کردند آیا در این فرصت فردی که به تکلیف می رسد توانایی تحقیق در اصول دین را دارد یا نه؟ چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ توانایی تحقیق به آن معنی که در مسأله فوق ذکر شد دارد.

س ۲۸- با توجه به این که نظرات فقها در ارائه احکام شرعی بعضاً متفاوت می باشد استنباط می شود که برداشتهای مختلف از متون دینی وجود دارد. لذا یک مقلد از کجا بداند کدام یک از نظرات فقها با نص صریح دین اسلام مطابقت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ وظیفه مقلد، علم به فتوای کسی است که تقلید از او جایز است بنابراین

علم به موافقت با صریح دین برای او لازم نیست؛ چون این امر ممکن نیست.

س ۲۹- با توجه به برداشتهای متفاوت از دین توسط فقهای محترم کدام یک از نظرات را می توان مبنای حکومت اسلامی قرار داد؟

ج - باسمه تعالی؛ در اساس مسائلی که مبنای حکومت اسلامی است؛ اختلافی نیست.

س ۳۰- با توجه به این که اجماع در مسائل فقهی کم رنگ است در سنین پائین یا برای طبقه کم سواد که امکان تحقیق وجود ندارد شما چه راهکارهایی را برای رسیدن به حقیقت شریعت اسلام پیشنهاد می کنید؟

ج - باسمه تعالی؛ هیچ راهی را جز متابعت نظر مرجع تقلید وجود ندارد.

س ۳۱- با توجه به این که مبنای اسلام دارای موضوعات متعددی می باشد، برای حصول علم مقلدین به حقیقت موضوعات فوق، شما چه راهکاری را پیشنهاد می کنید؟

ج - باسمه تعالی؛ تقلید از عارف.

س ۳۲- آیا از زن می توان تقلید کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر تقلید از زن جایز نیست.

س ۳۳- اگر کسی چند سال پیش برای شناختن مجتهد اعلم، از اهل خبره تحقیق کند ولی اعلم بودن یا محتمل اعلم بودن کسی برایش ثابت نشد یا نتوانست بشناسد و از یکی از مجتهدین جامع شرایط که مساوی با دیگران در علم بود؛ تقلید کند ولی اکنون احتمال می دهد یا اطمینان دارد که اهل خبره اعلم را شناخته اند؛ آیا بر چنین کسی تحقیق دوباره از اهل خبره برای شناختن اعلم لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی لازم است چنین کند و یا به وسیله جمع بین فتاوی کسانی که

احتمال اعلم بودن آنان را می دهد، احتیاط کند.

س ۳۴- عدول از مجتهدی که اعلم بودنش ثابت شده نیست به مجتهد دیگر که او هم اعلم بودنش ثابت نشده چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۳۵- از نظر شما بقای بر تقلید میت جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۳۶- با توجه به این که جایز ندانسته اید در فتاوی جواز بقاء بر تقلید مجتهدی که وفات کرده، دلیل آن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ پاسخ به این سؤال احتیاج به بحث مفصل دارد. تا این اواخر در بین

فقهاء اسلام کسی قائل به جواز بقاء نبوده است. حتی شیخ انصاری نقل می کنند که عموماً می گفته اند: قول المیت کالمیت و عدم بقاء رأی و همان گونه که اگر مجتهدی مرض

نسیان بگیرد بقاء بر تقلید او اجماعاً جایز نیست؛ اگر هم بمیرد و رأیش از بین برود بقاء بر تقلید از او جایز نیست.

س ۳۷- عدول از مجتهدی به مجتهد دیگر که هر دو مساویند علماً چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۳۸- عده ای به بعضی از مراجع حتی مرحوم شده به دلایلی بیهوده اهانت می نمایند حال سؤال این است که شرعاً این کار جایز است؟ و ضمناً اگر کسی مقلد ایشان بوده و هنوز هم برایشان باقی مانده آیا این تقلید صحیح است یا باید از مجتهد زنده تقلید نماید؟

ج - باسمه تعالی؛ جسارت و اهانت به مراجع مرحوم مانند جسارت و اهانت به بقیه مراجع عظام از محرّمات شدید است. در روایت شریفه آمده است: «الراد علیهم کالراد علینا و هو علی حد الشرک بالله»، ولی من بقاء بر تقلید میت را جایز نمی دانم، فوراً عدول کنید.

س ۳۹- اگر کسی مقلد مجتهدی هست که فتوایش این است که احتیاطاً تسبیحات اربعه را سه بار باید گفت و شخص مذکور از روی ندانستن مسئله تسبیحات اربعه را تا رحلت مرجع مذکور یک بار گفته و بعد از مرجعی تقلید کرده که یک مرتبه را واجب می داند حال نمازهایی که شخص مزبور خوانده چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح است.

س ۴۰- اگر کسی بنا به عللی که خود حضرت عالی بهتر می دانید نتواند در اوّل تکلیف، مرجع تقلید برای خودش تعیین کند یا وجوب تقلید را ندانسته و مدتی اعمال خود را بدون تقلید انجام دهد؛ آیا شما صحت اعمال شخص مذکور را تأیید می فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که اعمال او با فتوای مجتهدی مطابق باشد که وظیفه اش تقلید از او بوده صحیح است.

س ۴۱- جمعی از مجتهدین حی بقاء بر تقلید میت را تجویز می فرمایند باز هم در این مسأله تقلید شخص معینی واجب است یا باید از همه آنان تقلید کند؟

ج - باسمه تعالی؛ فتوی اعلم میزان است و بقیه تأثیر ندارد.

س ۴۲- شخصی که تکلیف شده و ابتداء می خواهد بدون در نظر گرفتن اعلم بودن و اورعیت و... از مرجعی تقلید کند، آیا مبنا به گفته دیگران می تواند تعصباً از مرجعی تقلید نماید. آیا این تقلید صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در مرجع اعلم بودن و عدالت شرط است. چنانچه از گفته دیگران، به این دو امر اطمینان پیدا کند جایز است و الا جایز نیست.

س ۴۳- بعد از بلوغ مقلد آیه الله گلپایگانی شدم؛ ولی رساله ایشان را بدست نیاوردم. در شهر بم تحصیل می کردم و با قصد ده روز روزه را کامل انجام می دادم. در سال ۷۷ رساله ایشان را پیدا کردم و عمل کردم در سال ۷۸ مقلد شما شدم تکلیف من در این سال ها که از شما تقلید نمی کردم چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه اعمالتان مخالف فتوای حقیر نباشد صحیح است و اشکالی ندارد.

س ۴۴- مراد از احکام شرعی که در مورد مجهول المالک و رد مظالم و غیره به او مراجعه شود؛ چه کسی است؟ آیا اعلم بودن در او شرط است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اعلم بودن شرط نیست اگر مجتهد باشد کافی است.

س ۴۵- شخصی به اسلام یا مراجع تقلید اهانت می کند وظیفه در مقابل اینها چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ حتی المقدور دفاع کنید. در صورت عدم تمکن، با او ترک مرادده بنمائید.

س ۴۶- آیا در مرجعیت اعلم بودن شرط است؟ دلیل آن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی شرط است و برای دلیل آن باید به کتب استدلالی رجوع شود.

س ۴۷- وظیفه مقلد در مورد مرجع تقلیدش در صورتی که احراز اعلم بودن مرجع دیگری نماید چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ باید به اعلم رجوع کند.

س ۴۸- آیا تقلید از علمای کشورهای دیگر که امکان دسترسی به آنها ندارد جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی؛ اگر بتواند فتوای او را بدست آورد، جایز است.

س ۴۹- اگر مرجع تقلید در حالت بی هوشی باشد آیا مقلدین او می توانند باقی بر تقلید باشند؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مدت بی هوشی کوتاه باشد، بقا بر تقلید او جایز است.

س ۵۰- حاکم شرع چه کسی است؟ آیا هر مجتهدی می تواند حاکم شرع باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ حاکم شرع، مجتهد مطلق جامع الشرایط - یعنی عادل - را گویند.

س ۵۱- لطفاً بفرمائید که در احتیاط واجب حضرت عالی به کدامیک از مراجع باید رجوع کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ اعلم را از اهل خبره سؤال کنید. چنانچه آن ها اعلم بودن و عادل بودن شخصی را معین کردند؛ به او مراجعه کنید.

س ۵۲- آیا اعلم بودن و اورعیت مرجع نسبت به سایر مراجع عظام به گفته خود ایشان ثابت می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اعلم بودن سایر مراجع، به گفته ایشان ثابت می شود. اما اعلم بودن خودش، اگر از گفته او اطمینان پیدا شود؛ بلی و گرنه ثابت نمی شود.

س ۵۳- آیا تقلید از میت را ابتدا جایز می دانید یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر تقلید از میت مطلقاً جایز نیست.

س ۵۴- آیا تقلید از مرجعی که فتوایش با فتوای اعلم باشد صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، ولی آن تقلید اعلم هم هست.

س ۵۵- آیا می شود از مرجعی به مرجع تقلید دیگر عدول کرد و شرایط آن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه ثابت شود مرجع دیگر اعلم است و یا خدای نکرده مرجع

فعلی، عادل نباشد عدول واجب است.

س ۵۶- نظر مبارکتان در مورد شرط بودن اعلمیت مرجع چیست و دلیل آن کدام است؟

ج - باسمه تعالی؛ شرط جواز تقلید اعلم بودن است و دلیل آن را هم در کتاب اجتهاد و

تقلید نوشته ام.

س ۵۷- فرد نوجوانی در آغاز تکلیف است در تکلیف آیا رجوع به حی اعلم در بقاء بر میت لازم

است؟

ج - باسمه تعالی؛ باید به حی اعلم رجوع نماید. اگر آن اعلم اجازه بقاء را داد و آن جوان

هم قبل از تکلیف در حال تمیز، تقلید از آن میت نموده؛ می تواند باقی باشد و اگر تقلید

نکرده بقاء معنی ندارد.

س ۵۸- آیا می شود در بعضی از مسایل از مجتهدی تقلید کرد و در بعضی دیگر از مجتهد دیگری

تقلید نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ همه‌ی مسایل را باید از یک مجتهد تقلید نمود؛ مگر در جاهائی که

مجتهد احتیاط می نماید.

وضو

س ۵۹- آیا مسح کردن سر با یک انگشت اشکال دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ خیر اشکال ندارد.

س ۶۰- اگر آب مسح سر با آب صورت وصل باشد آیا وضو باطل می شود؟

ج - باسمة تعالی؛ باطل نمی شود.

س ۶۱- اگر در وضو موهای سر انسان مثل موهای فرد مذکور در مسأله ۲۶۰ رساله عملیه شما نباشد و مثل او سر را مسح کند آیا چنین مسحی و وضو صحیح است؟

ج - باسمة تعالی؛ تفصیل را در همان مسأله نوشته ام؛ دقت شود.

س ۶۲- اگر در وضو در موقع مسح، رطوبت دست ها به علت گرما و غیر آن خشک شود، برای مسح سر و پاها چه تکلیفی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه ممکن است، از سایر اعضاء وضوء رطوبت را بگیرد و مسح کند.

اگر آن هم ممکن نیست وظیفه به تیمم منتقل می شود و احتیاط مستحبی آن است که

اول با دست خشک و بعد با آب خارج مسح کند، سپس تیمم نماید.

س ۶۳- موقع وضو بعضی ها احساس می کنند که ناخنهایشان چرب است و آب به ناخن نمی رسد تکلیف چنین شخصی چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ باید یقین کند که آب به بدن، اعم از ناخن و غیره می رسد.

س ۶۴- در هنگام کشیدن مسح سر، آیا برخورد دست با موهای خیس جلوی سر که معمولاً در اثر شستن صورت خیس می شود اشکال دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۶۵- اگر موقع شستن صورت در وضو اندکی از جلو سر خیس شود و موقع مسح سر اشتبهاً مسح به جای خیس شده برسد آیا وضو باطل هست یا نه؛ عمداً چطور؟

ج - باسمة تعالی؛ در هر دو صورت مضر نیست؛ ولی با انگشتی که رطوبت صورت به آن

خورده؛ مسح پا نکند.

س ۶۶- آیا وضوء با حنا و سرمه ای که برای زن زینت حساب می شود صحیح است؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه جسمیت داشته باشد و مانع رسیدن آب به بشره باشد؛ اشکال دارد و گرنه اشکال ندارد و صحیح است.

س ۶۷- مراد از شستن صورت و دست ها در وضو کدام یک از موارد است (الف) رساندن آب به صورت و دست ها همراه با دست کشیدن (ب) رساندن آب به صورت و دست ها بدون کشیدن دست؟

ج - باسمة تعالی؛ هردو مجزی است.

س ۶۸- اگر طبیب به مریض بگوید تا چند روز دیگر آب به دستت نرسد تا نتیجه آزمایش معلوم شود آیا وضو گرفتن جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه آزمایش برای طبابت لازم باشد وضو واجب نیست.

س ۶۹- اگر کسی بیش از یک استکان آب ندارد و می خواهد وضو بگیرد، وقتی با آن، صورت خود را بشوید و از قطرات جمع شده از صورت، بقیه اعضا را بشوید وضو صحیح است یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی صحیح است.

س ۷۰- آیا در وسعت وقت وضو گرفتن به صورت ترتیبی یا ارتماسی جایز است و کدام صورت از دیگری افضل است؟

ج - باسمة تعالی؛ هردو جایز است شاید ترتیبی افضل باشد چون بهتر می توان قیود را رعایت کرد.

س ۷۱- وضو با دمپایی مغضوب صحیح است یا خیر؟

ج - باسمة تعالی؛ مانعی ندارد.

س ۷۲- یک شخصی برای نیت نماز ظهر و عصر وضو می گیرد و با آن نماز را می خواند و بعداً آن وضو باطل نمی شود تا اذان مغرب و عشاء آیا می تواند با آن وضو که به نیت ظهر و عصر گرفته است و باطل نشده است نماز مغرب و عشاء را بخواند یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی می تواند با آن وضو مادامی که باطل نشده، نماز مغرب و عشاء و بقیه نمازها را بخواند.

س ۷۳- تکرار مسح چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اگر به حد وسواس نرسد اشکال ندارد.

س ۷۴- نهی شریف (لا تبطلوا أعمالکم) شامل ابطال وضو در اثناء می شود؟

ج - باسمة تعالی؛ خیر در روایات مراد از ابطال بیان شده است حاصل روایات این است که انسان بعد از عمل کاری بکند که اثر آن عمل از بین برود، مانند معاصی که موجب نابودی اعمال حسنه می شود.

س ۷۵- در محلی که ما ساکن هستیم حدود ۱۷ سال پیش مسجدی با کمک مردم محل بنا کردند در مورد آب لوله کشی مسجد آن موقع در تحت نظر شهرداری بود. شهرداری به عنوان کمک هزینه برای کنتر آب با پول اشتراک را رایگان کرده است حالا این امور آب زیر نظر سازمان آب قرار گرفته است و آن را به بخش خصوصی دادند الان برای موضوع وضو و مصرف این چه شرایط است؟

ج - باسمه تعالی؛ به هر مؤسسه که داده باشند؛ چنانچه متصدی آن مؤسسه خصوصی یا غیر خصوصی اجازه دهد اشکال ندارد.

غسل

س ۷۶- اگر کافر مسلمان شد و غسل جنابت نمی کرد بعد از اسلام آوردن باید غسل کند؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی باید غسل کند (حدیث جبّ) شامل اینجا نمی شود.

س ۷۷- اگر طالب علمی که طلب علم برایش واجب عینی شده از خواب بیدار شد؛ دید جنب شده و درس او هم در مسجد می باشد اگر غسل کند به درس نمی رسد و در حال حدث از رفتن به مسجد ممنوع است. دوران امر بین محذورین است چه باید کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه همان یک درس واجب عینی باشد و قابل تدارک نباشد (که فرض بعید است) می تواند تیمم کند و به مسجد رود.

س ۷۸- اگر در اثر مریضی یا عنوان دیگر مثل قطع نخاع، بدون اراده منی خارج شود آیا موجب غسل است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ خروج منی ولو بدون شهوت در صورتی که یقین داشته باشد به این که منی است موجب جنابت است.

س ۷۹- تکرار وضو و غسل و تطهیر اشیاء به عنوان احتیاط چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر تا به حد وسواس نرسد؛ مانعی ندارد. تجدید وضو؛ بلکه تجدید غسل نیز، مستحب است.

س ۸۰- با توجه به آیه شریفه (فاغسلوا وجوهکم و ایدیکم الی المرافق) الی، هم معنای غایت می دهد و هم به معنای مع می آید. گویا ترجیح با معنای معیت است آیه در مقام بیان مقدار لازم غسل است نه بیان کیفیت چگونه استفاده می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ اجمالاً الی المرافق قید مغسول است نه غسل در مازاد، به فقه الصادق مراجعه کنید.

س ۸۱- اگر کسی مخرج بول و غائط را در خزینه حمام عمومی بشوید آیا غسل او باطل است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ لابد صاحب حمام راضی نیست و با عدم رضایت او، غسل باطل است.

س ۸۲- آیا با غسل های مستحبی می شود اعمال واجب را انجام داد مثل نماز و طواف یا خیر؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی می تواند.

س ۸۳- اگر در وسط غسل بول کنند آیا غسل صحیح است اگر صحیح است با همان غسل می شود نماز خواند یا باید وضو گرفت؟

ج - باسمة تعالی؛ غسل صحیح است ولی باید بعد از غسل برای نماز وضو بگیرد.

س ۸۴- خانمی بعد از عروسی که با شوهر نزدیک شده در اثر خجالت بدون غسل نماز و روزه انجام داده حالا این زن هفتاد سال دارد فعلا نه توان قضای نماز و روزه را دارد و نه قدرت دادن کفاره، در این صورت چه کاری باید انجام دهد؟

ج - باسمة تعالی؛ اگر غسل کردن برای او مشکل بوده و مستلزم عسر و حرج بوده است و با تیمم نماز خوانده و روزه گرفته؛ نماز و روزه اش صحیح است و قضای آن ها واجب نیست.

س ۸۵- به دلایلی آب منزل مسکونی شبیه ناک می باشد به همین علت ایشان علاوه بر منزل در حمام عمومی نیز غسل می کند. الف: آیا غسل دوم رافع شبه غسل اولی می شود؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی.

س ۸۶- آیا با غسل دوم بدون وضو می توان نماز خواند؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه بعد از غسل در منزل، محدث به حدث اصغر نشود؛ بلا اشکال می توان نماز خواند و همچنین اگر محدث شده، ولی شبیه ناک بودن آب منزل به معنای غصبی بودن آن باشد؛ می تواند نماز بخواند - ولی اگر احتیاطی است نمی تواند نماز بخواند.

س ۸۷- اگر کسی بر بدنش (پوست بدنش) چربی هست آیا این مانع برای وضو یا غسل می باشد یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ مانع نیست.

س ۸۸- اگر قبل از غسل، بدن را واریسی کند و یقین کند که مانعی در بدن وجود ندارد ولی پس از غسل بفهمد که مانع بوده است مانع را بردارد و جای آنرا بشوید غسل صحیح است؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی صحیح است.

س ۸۹- در اعضای وضو، تیمم و غسل رنگی وجود دارد ولی شک دارد که جرم دارد یا نه، آیا لازم است رنگ را پاک کند؟

ج - باسمة تعالی؛ بله لازم است.

س ۹۰- اگر در اعضای وضو، تیمم و غسل رنگی که جرم دارد باشد و انسان پس از سعی زیاد نتوانست آن را از بین ببرد برای وضو، تیمم، غسل و نماز چه وظیفه ای دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ باید به وسیله داروی طبی برطرف کند.

س ۹۱- اگر کسی قبل از بلوغ نشانه های بلوغ را در رساله بخواند و به گمان این که همه نشانه ها در بلوغ شرط است موقع محتمل شدن غسل نکند بعداً مسئله را بفهمد عبادات وی چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ باطل است و باید اعاده کند.

س ۹۲- اگر در محلی که انسان غسل می کند کسی دیگری عمل حرامی از قبیل ریش تراشی انجام دهد آیا مضرّ غسل غاسل هست یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ مضر نیست.

س ۹۳- شخصی جنب در تنگی وقت که وظیفه اش تیمم است غسل کند با آن غسل می شود نماز خواند؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی می تواند و غسلش صحیح است هرچند با ترک نماز معصیت نموده است.

س ۹۴- شرائط منی در خانم ها و غسل آنان در چه شرائطی است؟

ج - باسمة تعالی؛ علامت منی بودن رطوبتی که از زن خارج می شود فقط شهوت است و آن دو امر دیگر معتبر نیست.

س ۹۵- هرگاه از زمینی غصبی آب مباح را بردارد و در جای مباح وضو یا غسل انجام دهد چه صورت است؟

ج - باسمة تعالی؛ اگر خود آب مباح باشد وضو و غسل صحیح است.

س ۹۶- اگر کسی نمی دانسته جنب است و میت را غسل داده یا آب به روی میت موقع غسل دادن ریخته است و بعد از چند روز متوجه شده است؛ آیا اشکال بر غسل وارد می کند و حالا مدتی هم گذشته و اگر کسی عمداً با جنابت میت را غسل دهد چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ هیچ کدام از دو مورد فوق اشکال ندارد.

س ۹۷- اگر کسی جاهل به این که در غسل جنابت وضو واجب نیست و وضو گرفت آیا مرتکب گناه شده یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ خیر گناه نکرده است.

س ۹۸- اگر کسی بعد از جنابت بول نداشت که استبراء کند و بعد از غسل کردن رطوبت دید آیا حکم جنابت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه رطوبت مشتبه باشد؛ حکم جنابت دارد.

تیمم

س ۹۹- کسی برای غسل (جنابت، حیض، نفاس) آب پیدا نکند یا محذور دیگری دارد آیا با تیمم می تواند به مسجد برود و از قرآن استفاده نماید یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در خصوص تیمم به واسطه ضیق وقت، نمی تواند کارهای مشروط به طهارت را انجام دهد؛ ولی با تیمم به واسطه نبودن آب یا مضر بودن استعمال آن، انجام همه آن کارها بلامانع و جایز می باشد.

س ۱۰۰- در مسئله ۸۲۳ آمده است تیمم در فضای غضبی صحیح است پس اگر دستها را در جای غیر غضبی به زمین بزنیم و در زمین غضبی به صورت بکشد تیمم او باطل است؟ آیا این مسئله صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ عبارت غلط است و تیمم باطل نیست بلکه صحیح است. همان گونه که در مسأله بعد بیان می شود.

س ۱۰۱- آیا تیمم در فضای غضبی صحیح است چنانچه دست ها را در فضای مباح بزمین بزند در فضای غضبی بصورت بکشد چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ تیمم صحیح است.

س ۱۰۲- تیمم کردن روی شن و سیمان و سرامیک و آجر جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ تیمم بر هر چیزی که اسم ارض بر آن صدق کند جایز است ولو مانند
آجر، کلوخ باشد.

احکام نجاسات

س ۱۰۳- دهان اگر به خون آلوده شود نجس است، و باید تطهیر نمود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ دهان باطن محسوب می شود نجس نمی شود و احتیاج به تطهیر ندارد.

س ۱۰۴- پزشکی که مسلمان نباشد مراجعه به او چه حکمی دارد، آیا اگر با رطوبت با مریض ملاقات کند مریض نجس می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ پزشک مسلمان و غیر مسلمان (یهودی، مسیحی، مجوسی) فرق ندارد. چنان اهل کتاب به نظر ما مانند مسلمانان پاکند.

س ۱۰۵- خونی که در زیر پوست جمع شده آیا نجس است؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر انسان نداند که خون زیر پوست مرده یا گوشت به واسطه کوبیده شدن به آن حالت درآمده، پاک است و چنانچه بداند خون بوده، ولی طوری شود که دیگر در عرف به آن خون نمی گویند پاک است و اگر به آن خون بگویند نجس است.

س ۱۰۶- نوک آمپول که در تزریق، با خون تماس پیدا می کند آیا نجس است؟

ج - باسمه تعالی؛ سر سوزن با تماس با خون در درون رگ نجس نمی شود ولی چنانچه بعد از بیرون آوردن، آغشته بخون باشد؛ نجس است. به هر حال دوباره استفاده کردن از آن مانعی ندارد.

س ۱۰۷- اگر بعد از بول و استبراء رطوبتی بی اختیار خارج شود شباهت به بول دارد آیا این رطوبت نجس است یا پاک، حکم نماز خواندن چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ محکوم به طهارت است و نمازها هم صحیح است.

س ۱۰۸- رطوبت غلیظی که شبیه منی است بعد از بول مشاهده می شود آیا بدون شهوت حکم منی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حکم منی ندارد.

س ۱۰۹- اکثر ماشینهای لباس شویی هنگام تکمیل شدن آب آن که به وسیله شلنگی به شیر آب وصل می باشند، بطور اتوماتیک آب را قطع می کنند آیا بدین ترتیب لباس نجسی که در آن شسته می شود پاک می گردد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه بعد از زوال عین نجاست، آب متصل به مبدأ، تمام لباس و خود ماشین را فرا گیرد؛ بعد از فشاری که خود ماشین می دهد، پاک می شود. ولی چنانچه قطراتی از آب نجس به لباس بریزد یا با آن محلی که نجس شده و آب کشیده نشده است تماس پیدا کند نجس می شود.

س ۱۱۰- معمولاً روی زخم، زرد آبه ای می بندد که سفت شده و بعضاً اگر کنده شود خون می آید؟ لطفاً حکم آن را در مورد نجاست و وضو و غسل بیان فرمائید؟

ج - باسمه تعالی؛ رنگ اگر به نحوی است که یقین دارید خون مخلوط با چرک شده است؛ نجس است و گرنه ولو احتمال بدهید که خون دارد؛ محکوم به طهارت است و وضو و غسل هم اشکال ندارد.

س ۱۱۱- اگر در غذا یا خوراکی الکل استفاده شود آیا آن غذا نجس است؟ در آمد حاصله از فروش آن خوراکی یا غذا چه حکمی دارد؟ در صورت نجس بودن و حرام بودن کسب چه راهی برای جلوگیری از اسراف وجود دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ الکل اگر در غذای مایع ریخته شود و مسکر شود؛ نجس و حرام است و دور ریختن آن غذا اسراف نیست.

س ۱۱۲- دلیل این که الکل صنعتی پاک است چیست و چرا الکل صنعتی مست کننده نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ الکل، بدون مزج با آب، مست کننده نیست؛ بلکه کشنده است؛ بنابراین پاک است.

س ۱۱۳- در انقلاب خمر به خل زمانی که خمر بوده اگر میوه ای مانند خیار یا سیر در آن بریزند؛ آیا بالتبع بعد از انقلاب به خل پاک می شود؟ یا نجاست باقی است و آن خل هم به خاطر ملاقات نجس می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ بالتبع پاک می شود و خل هم پاک است.

س ۱۱۴- نظر برخی از فقهاء این است که اهل کتاب نجسند و حکم نجاسات بر آن ها جاری است و نظر برخی دیگر همچون مرحوم آیه الله العظمی سبزواری (ره) بر طهارت آنهاست نظر حضرت عالی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ تا این اواخر نظرم نجاست اهل کتاب بود ولی فعلا بنا بر طهارت آن ها گذاشتم.

س ۱۱۵- اگر کسی در دریای شور بدنش زخم شود با آب مذکور پاک می شود یا در ملاقات با آب دریا، آب نجس می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ با آب دریا پاک می شود ولی با زخم شدن و خون آمدن بدن نجس می شود و آب دریا نجس نمی شود.

س ۱۱۶- اگر پشم لحاف یا تشک نجس شود و هرچه هم در آب جاری بشویند آبش صاف نشود آیا پاک می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم نیست صاف شود. همین قدر که مضاف نباشد؛ کافی است.

س ۱۱۷- اگر به برنج خیس شده فضله موش بیفتد در حالی که برنج دو یا سه روز است خیس شده یا فضله دو یا سه روز داخل برنج خیس شده بماند به چه صورت برنج مذکور پاک می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ باید برنج را در آب کر یا جاری خیس کنند؛ تا حدی که یقین کنند به هرجا که آب نجس رسیده آب کر هم رسیده است.

س ۱۱۸- ترشچی که از توالت به لباس سرایت می کند چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه با شلنگ باشد و عین نجاست در لباس پیدا نشود پاک است.

س ۱۱۹- در پاک کردن نجاسات آیا حکم آب جاری و کر یکی است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی یکی است.

س ۱۲۰- اگر کسی یادش برود که دستش نجس است و دست نجس را در گوجه فرنگی خرده شده برای تهیه رب فرو کند؛ آیا امکان پاک شدن گوجه فرنگی مذکور وجود دارد؟ اگر دارد به چه صورت می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ راهش منحصر است به این که گوجه فرنگی خرد شده را در ظرف پاک متصل به کر، مانند اتصال به لوله بریزند و بیرون بیاورند در این صورت پاک است.

س ۱۲۱- آیا بول بچه شیرخوار پسر نجس است یا نه و فرقی با بول دختر دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ نجس است ولی چند مرتبه آب کشیدن لازم نیست و یک مرتبه کفایت می کند و این حکم مختص به پسر است؛ مشروط به این که چیزی غیر از شیر مادر نخورد و بول دختر حکم بول بزرگسالان را دارد.

س ۱۲۲- چیزهایی که قابل فشار نیست مثل چوب، برنج، گندم و... اگر نجس شد تطهیرش چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهر آن ها چه با آب کثیر و چه با آب قلیل پاک می شود ولی برای تطهیر باطن باید آن قدر در آب کر یا جاری نگاه داشته شود که به نفوذ آب به آنچه نجاست در آن نفوذ کرده است؛ یقین پیدا کند.

س ۱۲۳- تخم مرغ در آب نجس جوشانده شود حکم به طهارت می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ داخل تخم مرغ نجس نمی شود، و اگر ظاهر را آب بکشند؛ کافی است.

س ۱۲۴- ورود اهل کتاب به مساجد برای شرکت در مجالس ترحیم چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه دخول آن ها موجب هتک حرمت نباشد و سبب نجاست مسجد هم نشود؛ حرام نیست و جلوگیری واجب نمی باشد ولی احوط غیر لزومی، جلوگیری است.

س ۱۲۵- آیا فضله پرندگان حرام گوشت پاک است یا نجس؟

ج - باسمه تعالی؛ نجس نیست.

س ۱۲۶- در مورد پاکی و نجسی افراد بفرمائید. زرتشت، مسیحی، اهل کتاب، سنی؟

ج - باسمه تعالی؛ همه ذاتاً پاکند ولی غالباً نجاست عرضی دارند؛ چون از نجاسات اجتناب نمی کنند.

س ۱۲۷- اگر ما شک داریم این خون از خون متخلف در ذبیحه است یا خون دیگری، در اینجا می شود تمسک به عام در شبهه مصداقیه به (حرمت علیکم الميته و الدم الخ) کرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ خوردن خون مطلقاً حرام است و خون متخلف نجس نیست ولی حرام است. بنابراین آیه مربوط به مسأله نیست و در نجاست در مورد سؤال به قاعده طهارت رجوع می شود.

س ۱۲۸- اگر مگسی بر نجاست بنشیند و بعد از آن بر بدن یا لباس مرطوب یا خشک نشست آیا نجس می شود یا نه و آیا حکم به طهارت لباس یا بدن جاری است، چون استصحاب نجاست اصل مثبت است؟

ج - باسمه تعالی؛ موضوع نجاست، سرایت است و با استصحاب اثبات نمی شود بنابراین اگر نداند که مگس حامل عین نجاست مسری است؛ حکم به نجاست نمی شود.

س ۱۲۹- شخصی که اهل کتاب نیست و ده کیلو شیر هدیه کرده؛ چون دستش با شیر تماس داشته قطعاً نجس است آیا می شود پنیر درست کرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه پنیر را در آب کر بگذارد و آب به تمام اعماق آن نفوذ کند؛ پاک می شود.

س ۱۳۰- کسی یقین به حدث کرد بعد شک کرد و غفلت نمود و نماز خواند آیا عمل او باطل است؟ اگر یقین به حدث کرد بعد غفلت نمود و نماز خواند بعد از آن ملتفت شد و شک کرد آیا نماز او صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ در هر دو صورت نماز باطل است.

نماز میت

س ۱۳۱- تکلم در اثنا نماز میت حکمش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ بنا بر احتیاط واجب در وسط نماز تکلم نکند.

س ۱۳۲- کسانی که خودکشی می کنند و یا به طریقی خودشان را از بین می برند آیا نماز میت دارند و از اموالشان ثلث می برند یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی باید نماز خوانده شود و چنانچه وصیت نکرده است؛ حقی به ثلث مال ندارد و اگر وصیت کرده؛ باید طبق وصیت عمل شود.

س ۱۳۳- عوام الناس که شرایط صلوۀ میت و ادعیه آنرا حفظ نیستند و می دانند که باید هرکس خودش اعمال صلوۀ را متحمل بشود ولی چون نمی دانند از امام تبعیت کنند. سؤال این است در فرض سؤال الزاماً کدام یک از دو نیت ذیل را بکنند؟ (۱) به میت حاضر نماز می خوانیم (۲) به میت حاضر نماز می خوانیم اقتداء به پیش نماز حاضر. کدام یک از این دو صحیح نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ هر دو صحیح است.

س ۱۳۴- آیا ترتیب در نماز قضاء برای میت واجب است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ واجب نیست.

س ۱۳۵- اگر پدر فوت کند و چند پسر داشته باشد برای اقامه نماز میت بر او آیا از همه پسرانش باید اجازه گرفت یا از پسر بزرگ کافی است؟

ج - باسمه تعالی؛ گرفتن اجازه از یکی از آن ها به شرط بلوغ و عقل کافی است.

غسل میت

س ۱۳۶- غسلی را شهرداری در غسلخانه اسکان داده و در مقابل غسل وجهی می گیرد و اگر پولی داده نشود؛ غسل نمی دهد چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ غسل صحیح است.

س ۱۳۷- در صورت نبودن آب تکلیف نسبت به غسل میت چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ در صورت عدم امکان غسل، با تیمم دفن شود.

س ۱۳۸- در صورت عدم امکان غسل با سدر و کافور چه باید کرد؟

ج - باسمة تعالی؛ یک غسل با آب قراح، کافی است.

س ۱۳۹- اگر محرم و مماثل برای غسل دادن نباشد تکلیف چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ غسل ساقط است.

س ۱۴۰- اجزاء میت طوری است که معلوم نیست واجب الغسل است یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ در صورت مشکوک بودن، با عدم علم به حال سابق، غسل واجب نیست.

س ۱۴۱- اگر عضوی معلوم نباشد مربوط به زن و یا مرد است چه باید کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه عضوی باشد که غسل آن واجب است باید دو غسل داده شود یک متصدی مرد و دیگری زن باشد.

س ۱۴۲- آیا شخصی با امر نائب عام به جبهه دفاع از ارزش های اسلامی و حفظ مملکت خویش عازم می شود و در آنجا کشته می شود، شهید به آن فرد اطلاق می شود و غسل آن واجب نیست یا غسل واجب است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چنانچه مجتهد جامع الشرائط به جبهه رفتن امر کند حکم شهید دارد.

س ۱۴۳- میتی معلوم نیست مرد و یا زن است چه کسی باید غسل دهد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر از محارمش کسی هست؛ او از روی لباس غسل دهد وگرنه یک مرتبه مرد و یک مرتبه زن، میت را از روی لباس غسل دهند که دو غسل می شود.

س ۱۴۴- میتی را غسل داده و نماز خواندند، بعداً معلوم شد در جنازه خون است بعد از تطهیر جنازه تکرار نماز لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ واجب نیست.

س ۱۴۵- آیا کسی که غسل میت می دهد شرط است شیعه و دوازده امامی باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ آری باید مسلمان دوازده امامی باشد.

س ۱۴۶- شخصی که برای میت غسل می دهد دستکش پوشیده بعد از اغسال دستکش بالتبع پاک می شود، یا تطهیر لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه آب کشیده نشود؛ پاک نمی شود ولی آبی که روی میت ریخته شود قهراً به آن دستکش هم ریخته می شود و در طهارت همان قدر کافی است.

س ۱۴۷- اگر کسی در اثر تصادف از دنیا برود و موقع غسل دادن خون قطع نشود چه باید کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه ممکن است در آب کر غسل بدهند غسل دادن لازم است و اگر ممکن نیست، و می شود مقداری صبر کنند تا خون قطع شود ولو به واسطه لازم است این کار را انجام دهند. اگر آن هم ممکن نیست؛ غسل جبیره و الا تیمم بدهند.

س ۱۴۸- اگر کسی عضو مقطوع انسان با گوشت و استخوان را مس کند آیا غسل مس میت دارد و اگر فقط استخوان خالی باشد چطور و آیا غسل مس میت، وضو برای نماز لازم است؟ اگر وضو داشت و مس میت کرد وضوی او باطل می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ مس عضو مشتمل بر استخوان، غسل دارد؛ ولی مس استخوان خالی، غسل ندارد و در مورد غسل مس میت، وضو واجب نیست.

س ۱۴۹- آیا اگر اسیر کافر در دست مسلمانان بمیرد غسل میت دارد (بنابر آن که تابع مسلمان می باشد)؟

ج - باسمه تعالی؛ برای کافر بالغ اسیر، غسل دادن واجب نیست ولی طفل اسیر، اگر پدر و مادر و جده و جد با او نباشند؛ تابع اوست و حکم مسلمان را دارد.

دفن و کفن

س ۱۵۰- در قبور کهنه که سال ها بر آنها می گذرد حق تقدم با بازماندگان اهل قبور است و یا دیگران می توانند میت دفن کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ تا آثاری از میت در آنجا هست؛ حق با کسان میت است. ولی اگر اثری نیست حق ندارند.

س ۱۵۱- بچه در شکم مادر فوت کرده آیا بیرون آوردن و جدا دفن کردن او، لازم است و یا با مادرش دفن شود؟

ج - باسمه تعالی؛ بیرون آوردن و جدا دفن کردن لازم نیست.

س ۱۵۲- کفن واجب را از اصل مال بر می دارند یا از ثلث مال؟

ج - باسمه تعالی؛ از اصل مال.

س ۱۵۳- دفن میت در منزل شخصی جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ دفن شخص در منزل شخصی اشکال ندارد و جایز است.

س ۱۵۴- یک نفر وصیت کرده است بعد از فوت خود مرا در قبرستان کفر دفن و کفن کنید و چون مسلمان است شرعاً وصیت ایشان نافذ می باشد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ وصیت غیرمشروع است و نافذ نیست.

س ۱۵۵- اگر قبری سنگ نداشته باشد یا سنگش از بین رفته باشد آیا می تواند برای این که نشانی قبر از بین نرود سنگ تازه برای قبر حک کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ مانعی ندارد.

س ۱۵۶- زنی در حال زایمان، خود و بچه در شکم هردو می میرند آیا زن را با بچه دفن کنند یا بچه را از شکم زن بیرون بیاورند. اگر با هم دفن شوند؛ بچه پشت به قبله می شود مسئله چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بچه را نباید از شکم مادر بیرون بیاورند. بلکه مادر را غسل می دهند و دفن می کنند. چنانچه مادر کافر باشد پشت به قبله دفن می کنند تا روی بچه به قبله باشد در صورتی که پدر مسلمان باشد و مادر هم مسلمان باشد؛ مادر را به همان حال معمولی دفن می کنند و قهراً بچه پشت به قبله می شود؛ اشکالی ندارد.

نبش قبر

س ۱۵۷- اگر میتی که در قبر هنوز کاملاً خاک نشده بلکه مقداری از استخوانهایش مانده آیا نبش آن جایز است و می شود میت دیگر را دفن کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی جایز است.

س ۱۵۸- اگر قبرستانهایی را نبش کنند یا بدون نبش روی آن ها شن ریزی کنند در حالی که همه اجساد موجود در آن ها از بین نرفته و مؤسسات عالم المنفعه از قبیل: مدرسه، مخابرات، هلال احمر و غیره ساکنند یا شهرداری بفروشد و کسانی بخرند و خانه حتی حسینیه درست کنند نظر مبارک حضرت عالی درباره آن مؤسسات چه بوده و رفت آمد در آن ها چه صورت داشته ولو برای عزاداری امام حسین (علیه السلام) و نماز خواندن در آنها چگونه می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه قبرستان وقف باشد و از حیث انتفاع خارج نشده باشد آن کارهایی که اشاره نموده اید جایز نیست و در صورتی که وقف نباشد و از حیث انتفاع خارج شده است همه آن کارها با اجازه مجتهد صحیح است.

س ۱۵۹- اگر میتی در طبقه پائین باشد که او را حنوط یا کفن و یا غسل یا نماز نخوانده اند آیا می توانند او را بیرون آورده و وظیفه فراموش شده را انجام بدهند نبش قبر اولی قهری است در این صورت چه حکمی مترتب است؟

ج - باسمه تعالی؛ برای غیر نماز در صورتی که بوی بد نگرفته و اهانت نباشد جایز است. اما برای نماز جایز نیست. به همان قبر می شود نماز گذارد.

س ۱۶۰- نیش قبر تا چه مدت بعد از دفن حرام است؟

ج - باسمه تعالی؛ تا موقعی که اسکلت میت از بین نرفته است.

احکام نماز

س ۱۶۱- اگر در حال نماز در خانه را بزنند یا تلفن زنگ بزند و در خانه کسی نباشد که جواب بدهد آیا می شود؛ برای جواب دادن نماز را قطع کرد؟

ج - باسمة تعالی؛ خیر نمی شود مگر آنکه باز نکردن موجب فوت منفعتی یا توجه ضرری شود در این دو صورت می تواند نماز را قطع کند.

س ۱۶۲- اگر کسی بی نماز باشد ولی روزه بگیرد آیا اگر بعد از مرگ وی نمازهایش را استیجار کنند سودی به حالش دارد؟ و چون روزه را گرفته استیجار روزه لازم هست یا نه؟ و تکلیف کسی که نه نماز خوانده و نه روزه گرفته چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ باید اجیر گرفته شود و در هر دو مورد هم بحالش سود دارد.

س ۱۶۳- اگر شهادت ثالثه (اشهد انّ علیاً ولی الله) را در تشهد به عنوان استحباب بگویند چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ خیر جایز نیست.

س ۱۶۴- آیا بیدار کردن کسی برای نماز جایز است یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی جایز بلکه واجب است.

س ۱۶۵- بیدار کردن اشخاص برای نماز و غیرنماز چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ برای نماز، در صورتی که اگر بیدار نکند فوت می شود؛ به نظر من لازم است و من رساله کوچکی درباره این مسأله نوشته ام که در آخر این کتاب قرار گرفته است.

س ۱۶۶- آیا میهمان را بدون رضایت او جایز است برای نماز صبح بیدار کرد در صورتی که ممکن است ناراحت شود اگر با صاحب منزل شرط کرده باشد آیا می تواند بیدار کند یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه تالی فاسد مهمی از بیدار کردن پیدا نشود بیدار نمودن او مطلقاً واجب است اگرچه شرط نکرده باشد.

س ۱۶۷- آیا ولایت معصومین (علیه السلام) شرط صحت نماز و سایر اعمال است یا شرط قبولی و یا هردو؟

ج - باسمة تعالی؛ شرط صحت است.

س ۱۶۸- رکوع به قصد تعظیم برای ائمه (علیه السلام) جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ تعظیم جایز است، ولی رکوع به قصد رکوع جایز نیست.

س ۱۶۹- بستن چشم ها در نماز جهت کسب حضور قلب کراهت دارد یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ خیر.

س ۱۷۰- بودن اشیایی مانند تسبیح، دستمال، با توجه به کم ارزش بودن در نماز بدون اجازه صاحبش غصب محسوب می شود یا اصلاً ارزش آن مطرح نیست؟

ج - باسمة تعالی؛ کم ارزش بودن موجب جواز نمی شود. بلکه ممکن است؛ سبب شود که انسان به رضایت صاحبش اطمینان پیدا کند که در این صورت غصب نیست.

س ۱۷۱- پوشاندن دست و صورت برای زن چه حکمی دارد در نماز و غیره؟

ج - باسمة تعالی؛ در صورتی که زینت نکند و موجب تحریک جوانان نباشد پوشاندن آن ها لازم نیست و فرقی بین نماز و غیر نماز نیست.

س ۱۷۲- اگر کسی جاهل به مسئله بوده و نمازش را بدون سلام دادن تمام می کرد آیا نمازش صحیح و قاعده لاتعاد او را می گیرد اگرچه جاهل مقصر بوده است؟

ج - باسمه تعالی؛ قاعده لاتعداد جاهل مقصر را نمی گیرد.

س ۱۷۳- این جانب اکنون ۵۰ سال دارم و نمی دانم چه مقداری نماز آیات از من قضاء شده است تکلیف من چه می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ مقداری که یقین دارید؛ قضاء کنید و زاید بر آن لازم نیست. ولی بهتر است قضاء زائد بر متیقن هم بنمایید.

س ۱۷۴- آیا ترک نماز موجب کفر می شود و باید با تارک آن معامله نکرد؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز عمود دین است، اگر قبول شود سایر عبادات نیز قبول می شود و اگر رد شود و یا ترک شود هیچ عمل الهی قبول نمی شود، امام صادق(علیه السلام) می فرماید بعد از شناختن خدا هیچ عملی افضل از نماز نیست در روایت دیگر است که بین مسلمان و کافر شدن او چیزی غیر از ترک نماز نیست و آن آخر وصایای پیغمبران است. در روز قیامت چنانچه شخصی را برای سؤال حاضر کنند برای سؤال همین که معلوم شود نماز نخوانده بدون معطلی در جهنم می اندازند خلاصه در قیامت با تارک نماز معامله کافر می شود و در دنیا باید نهی از منکر نمود و تارک نماز اگر به نهی گوش نداد باید با او ترک مراوده کرد؛ ولی نجس نیست و ترک نماز هم موجب کفر نمی شود.

س ۱۷۵- در ظهر عاشورا عزاداری امام حسین(علیه السلام) مقدم است یا نماز ظهر؟

ج - باسمه تعالی؛ وجود حضرت سیدالشهدا - سلام الله علیه - با آنکه ارزشش از تمام دنیا زیادتر است؛ خود را فدای دین کرد و برای اقامه نماز و احیاء دین از جان خود و یاران با وفایش گذشت. بنابراین نباید در نماز کوتاهی کرد و لذا خود حضرت در حال جنگ - که اگر من و تمام نویسندگان بخواهیم آن حال را با ارزشش بنویسیم؛ قادر نیستیم - جنگ را رها نمود و اقامه نماز نمود لذا نماز مقدم است.

س ۱۷۶- اگر مکلف در رکعت نماز احتیاط محدث شده باشد آیا اعاده یک رکعت واجب است یا باید نماز را اعاده کند؟

ج - باسمه تعالی؛ اعاده همان یک رکعت کافی است.

س ۱۷۷- تکبیر گفتن قبل و بعد از رکوع و سجده چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ احتیاط واجب آن است که قبل از سجده ترک نشود ولی بعد از سجده مستحب است.

س ۱۷۸- به دلیل ناراحتی اعصاب، بعضی اوقات حوصله ندارم نماز را بخوانم در چنین صورتی تکلیف بنده چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ در هیچ حالی حق ندارید نماز را نخوانید. حوصله داشتن یا نداشتن فرقی ندارد.

س ۱۷۹- کسی عمداً نماز عشا را نخواند فردای آن آیا روزه گرفتن بر او واجب است؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، در صورتی که نخواندن نماز منتسب به خواب بودن باشد، مستحب است فردایش را روزه بگیرد.

س ۱۸۰- وظیفه کسی که نه آب برای غسل و وضو و نه خاک برای تیمم دارد در داخل وقت نسبت به نماز چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز ساقط است. ولی بهتر است که در وقت بدون طهارت نماز را بخواند و بعد از وقت نیز نماز را با طهارت قضاء کند.

س ۱۸۱- در تکبیره الاحرام اعاده لفظ اکبر وجوباً یا احتیاطاً لازم باشد با فاصله چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بدون فاصله اشکال ندارد.

س ۱۸۲- آیا تکرار نماز در صورت عدم حضور قلب از باب امثال امر الهی جایز می باشد یا خیر و توجه چگونه حاصل می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ تکرار نماز، در صورت عدم حضور قلب، با فرض اطمینان به صحت آنچه انجام داده است؛ دلیلی بر مشروعیت آن نیست. توجه با مقداری تفکر در عظمت الهی و ضعف حقارت خود و فقر بنده و امثال ذلک، حاصل می شود.

س ۱۸۳- مصافحه کردن بعد از نماز آیا شرعی و مستحسن است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ مصافحه مطلقاً شرعی است. خصوصاً که بعد از نماز مطلوب هم هست.

س ۱۸۴- آیا در حال نماز واجب می شود عدول به نماز مستحبی نمود تا این که دوباره با توجه کامل نماز را خواند؟

ج - باسمه تعالی؛ عدول به نماز مستحب در موارد خاصی جایز است مانند درک جماعت ولی مطلقاً جایز نیست.

س ۱۸۵- در نماز زن در کنار مرد یا جلوتر بایستد نمازشان چگونه است و اگر شخصی مدتی این طور نماز خواند آیا باطل است؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز هر دو صحیح است و اگر فاصله بین آن ها نباشد مکروه است و نماز باطل نیست.

س ۱۸۶- شخصی عاجز از ایستادن در حال نماز باشد باید چه کند؟

ج - باسمه تعالی؛ نشسته نماز بخواند.

س ۱۸۷- اگر کسی رکوع را فراموش کرد و به سجده رفت قبل از رسیدن به مهر یا بعد از آن چکار کند؟

ج - باسمه تعالی؛ در هر دو صورت باید برگردد و رکوع را بجا آورد و دو مرتبه به سجده برود.

س ۱۸۸- تکلیف زن در دعای بعد از نماز در ماه رجب که وارد شده جمله (حرم شیبیتی علی النار) زن که ریش ندارد باید چه بگوید؟

ج - باسمه تعالی؛ باب استعاره در کلمات عرب، واسع است و این هم یکی از موارد آن باب است و مراد از شیبیه، شخص است والا هم درخواست حرمت خصوص شیبیه را نمی کنند و در آن معنای کنائی، فرقی بین زن و مرد نیست.

قبله

س ۱۸۹- اختلاف از قبله تا چه حدی جایز می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ تا حدی که از قبله منحرف نشود.

س ۱۹۰- منزل یکی از اقوام در کرج می باشد حدوداً شاید یک سال هر هفته یا هر ماه یک بار به آنجا به عنوان میهمان می رفتم و بعدها متوجه شدم جهت قبله اشتباه بوده حالا حکم نمازهای من چیست در حالی که صاحب خانه مطمئن از صحت قبله بوده است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه در وقت خواندن نماز به قبله اطمینان پیدا کرده بودید و نمازها را پشت به قبله نخوانده اید؛ بلکه بین مشرق و مغرب خوانده اید یعنی بین دست راست و چپ بوده، نمازها صحیح است و اعاده لازم نیست.

س ۱۹۱- بچه ای متولد شده پس از ۸ ماه فوت نموده این بچه تمام اعضایش سالم بوده جز این که صورتش به طرف پشت بوده که اگر رو به قبله می ایستاد یا اگر سرپا نگه می داشتند مقادیم بدن این میت رو به قبله و سرش به طرف پشت می شد اگر این بچه زنده می ماند و بالغ می شد نماز را چگونه بایستی می خواند؟ دیگر آنکه اگر صورت کاملاً به طرف مشرق و یا مغرب بود چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در موقع قیام باید مقادیم بدن رو به قبله باشد و اما در موقع سجده، چون توانایی انجام از سجده ندارد؛ تکلیف مبدل به ایما می شود؛ اگر صورت به طرف

مشرق یا مغرب باشد واجب است چه در دفن و چه در صلوات چنان که ممکن است با حرکت رو به قبله شود و الا حکم صورت اول را دارد.

س ۱۹۲- اگر کسی سر او به طرف عقب آفریده شده باشد یا بر اثر سکتہ یا غیره سر او به عقب برگشته این شخص نماز را به طرف قبله چطور بخواند؟

ج - باسمه تعالی؛ باید مقادیم بدن رو به قبله باشد و رو به قبله بودن صورت لازم نیست.

اذان و اقامه

س ۱۹۳- اضافه نمودن شهادت بر ولایت امیرالمؤمنین علیه آلاف التحية و الثناء و فرزندان گرامیش در تشهد نماز چیست آیا جایز است یا نه؟ در اذان و اقامه چگونه؟

ج - باسمة تعالی؛ شهادت به ولایت امیرالمؤمنین - علیه صلوات الله - بعد از شهادت به رسالت در اذان و اقامه از مستحبات اکیده و از شعائر مذهبی است و شیعیان نباید آن را ترک نمایند.

س ۱۹۴- اگر اذان و اقامه در نماز جماعت و یا فرادای هر یک به وسیله دو نفر گفته شود چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۹۵- اذان گفتن و قرآن خواندن از بلندگوی مسجد چنانچه موجب مرض یا شدت مرض کسی شود حرام است یا نه؟ دلیل را بفرمائید.

ج - باسمة تعالی؛ واقعاً اگر در موردی سبب مرض یا شدت آن بشود جایز نیست چون عمل مستحب نمی تواند با عنوان محرم منطبق بر آن، مزاحمت نماید.

س ۱۹۶- اگر صبی ممیز برای نماز جماعت دیگران اذان و اقامه بگوید بنابر صحت عبادت صبی کافی است یا خیر؟

ج - باسمة تعالی؛ به نظر حقیر اشکال دارد.

س ۱۹۷- اذان و اقامه در نماز جماعت قسمتی از یک نفر و بقیه از شخصی دیگر چه صورت دارد و کسی که در آن نماز شرکت می کند آیا این اذان و اقامه برای او کافیست یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اذان از یک نفر و اقامه از شخصی دیگر مانعی ندارد ولی بعضی از آن را کسی و بعضی را دیگری بگوید؛ محل اشکال است و کسی که در آن نماز با اذان از یک شخص و اقامه از دیگری شرکت کند اگر وارد مسجد شود و صفوف به هم نخورده است اذان و اقامه از او ساقط است.

س ۱۹۸- آیا می توان به جای اشهد أن محمداً رسول الله در اذان و اقامه به قصد ورود یا رجاء عبارت اشهد ان خاتم الانبياء محمداً رسول الله یا عبارت أن سيد الانبياء محمداً رسول الله گفت؟

ج - باسمه تعالی؛ شهادت به رسالت در هر جا وارد شده است باید به همان الفاظ متعارف باشد. بعضی از اذکار دیگر در قبل یا بعد از آن مستحب است چنانچه در رساله نقل شده است.

س ۱۹۹- شهادت ثالثه یعنی به ولایت امیرالمؤمنین در اذان و اقامه و تشهد چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در اذان و اقامه شهادت به ولایت امیرالمؤمنین (علیه السلام) مستحب است و از شعائر مذهبی است و در این عصر نباید ترک شود.

لباس نمازگزار

س ۲۰۰- نماز خواندن در لباسی که هدیه داده اند و اهل وجوه نیستند چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۰۱- پوشیدن لباس سیاه در ماه محرم و صفر چه صورت دارد و نماز صحیح است؟

ج - باسمة تعالی؛ در مصیبت ائمه(علیه السلام) پوشیدن لباس سیاه از مستحبات است و بسیار کار خوبی است. خود من در تمام محرم و صفر سر تا پا سیاه می پوشم و در غیر آن مورد هم، اشکال ندارد و نماز هم صحیح است.

س ۲۰۲- اگر کسی فراموش کرد یا نمی دانست و با لباس غضبی نماز خواند آیا در هر دو صورت نمازش صحیح است یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی صحیح است.

س ۲۰۳- در مسوله ۷۰۴ از رساله عملیه آمده است؛ اگر در بین نماز بفهمد که لباس او غضبی است باید در صورتی که چیز دیگری عورت او را پوشانده است آن لباس غضبی را خارج کند. در حالی که در ابتدای شرط عدم غضب فرموده اید منظور لباس هایی است که عورت را پوشانده و غیر آن اشکالی ندارد. چگونه این دو مسئله با هم جمع می شود؟

ج - باسمة تعالی؛ حرمت تکلیفی پوشیدن لباس غضبی نیز سائر عورت، قابل انکار نیست.

س ۲۰۴- خون بواسیری که به بدن و لباس می رسد برای نماز چه حکم دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ با خون بواسیری که دانه هایش بیرون است می شود نماز خواند؛ ولی احتیاط واجب آن است که در صورتی که دانه هایش بیرون نباشد و خون زاید بر درهم است نماز خوانده نشود.

مکان نماز گزار

س ۲۰۵- در مکان های عمومی که انسان می داند غصبی است می شود آنجا نماز خواند؟

ج - باسمة تعالی؛ خیر، در صورتی که احتمال برگشتن به مالک باشد؛ نمی شود والا مانعی ندارد.

س ۲۰۶- زمین مرد مخالف و سنی را عده ای از شیعه های دوازده امامی خالص تصرف کرده منزل و مسجد ساخته اند صاحب زمین رضایت ندارد نماز و سکونت در چنین منزل و مسجد چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ نماز خواندن در آن جایز نیست.

س ۲۰۷- اگر شخصی نماز گزار غصب بودن محل نماز را نمی داند و یا جاهل به مسئله است و به این صورت نماز بخواند نمازش باطل است؟

ج - باسمة تعالی؛ در جاهل بودن به غصب، نماز صحیح است. ولی در صورت جهل به حکم، چنانچه مقصر باشد؛ نماز باطل است.

س ۲۰۸- نماز خواندن در منازل اشخاصی که خمس و زکات نمی دهند چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۰۹- در مسافرت های بین شهری که ماشین ها برای صرف ناهار یا شام نگه می دارند، نماز خواندن در چنین غذاخوری ها برای کسانی که آنجا غذا نمی خورند چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۱۰- بودن عروسک های پلاستیکی اعمّ از حیوان و انسان و مجسمه در مکان نمازگزار چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ مقابل نمازگزار مکروه است و در اطراف دیگر مانعی ندارد.

س ۲۱۱- خواندن نماز در خانه کسی که تارک الصلاة است یا خمس نمی دهد چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد. ولی در صورت ممکن باید ارشاد نمود و نهی از منکر کرد ولو به نماز نخواندن.

س ۲۱۲- نماز خواندن در اطاقی که تلویزیون هست چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ خود نماز صحیح است.

س ۲۱۳- اگر کسی از طرف حاکم شرع اموال یتیم را به سرپرست آن ها اجاره بدهد در این صورت رفت و آمد در خانه و ملک یتیم یا خانه ملکی که یتیم در آن سهم دارد و غذا خوردن و نماز خواندن در آنجا چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ همه جایز است.

س ۲۱۴- اگر زمین کسی را که مالکیت دارد و ملک خودش می باشد غصب کرده و آنجا مدرسه درست کنند و مدرسه دو شیفته باشد و در فصل زمستان کسانی که شیفتشان بعد از ظهر می باشد قبل از ظهر به مدرسه رفته و غروب یا بعد از غروب از مدرسه خارج می شوند و مجبورند نماز ظهر و عصر را همان مدرسه بخوانند نماز آن ها چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ نماز در ملک غصبی باطل است؛ مگر آنکه علم به رضایت تقدیری مالک داشته باشد که در این صورت صحیح است.

وقت نماز

س ۲۱۵- اگر انسان خیال می کرده یا احتمال می داده که فقط برای نماز عصر وقت دارد ولی بعد از خواندن نماز عصر بفهمد که برای نماز ظهر نیز وقت داشته نماز عصرش صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ بله صحیح است.

س ۲۱۶- کسی که در کشورهای عربی زندگی می کند، آیا وقت اذان شیعه و سنی فرق دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ سنی ها اول نماز صبح را طلوع فجر کاذب می دانند که یک سفیدی عمودی در افق پیدا می شود و آن تقریباً یک ربع ساعت به اول وقت در نزد شیعه است که یک سفیدی در عرض افق پیدا می شود و وقت نماز مغرب را غروب شمس می دانند که جماعتی از علماء شیعه هم همان را فتوی می دهند ولی بیش تر علماء اول وقت مغرب را زوال حمزه می دانند.

س ۲۱۷- اگر کسی در نماز صبح یک رکعت وقت برای او باقی بود ولی یک سوره طولانی در نماز بخواند و به یک رکعت نرسید آیا نماز او باطل است یا معصیت کرده یا درست است؟

ج - باسمه تعالی؛ معصیت کرده؛ ولی نماز او صحیح است.

قرائت

س ۲۱۸- کشش در کلمه ولا الضالین چقدر است؟

ج - باسمه تعالی؛ مختصر کشیدن کافی است.

س ۲۱۹- اگر کسی در خواندن سوره حمد و نماز خود در موقع گفتن ایاک نعبد و ایاک نستعین قصد کسی کند و خطاب را با او اعم از ائمه و غیر ائمه نماید و صورت قطب را در نظر گرفته یا شکل او را در نظر حاضر کند و بگوید خطاب باید به خدا شود و چون خدا را نمی بینم تا مخاطب قرار دهیم باید طلعت احمد و حیدر را در نظر بگیریم و چون نمی توانیم صورت آن ها را تصور کنیم باید صورت مرشد را که ولی می باشد تصور نمائیم آیا نماز چنان شخصی درست است یا نه و اصلاً این روش با اسلام و تشیع سازش دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز چنین شخصی باطل است و خود عمل شرک است و با اسلام و تشیع منافات دارد.

س ۲۲۰- شخصی از روی جهالت حدوداً پنج سال همیشه در نماز تسییحات اربعه را با بسم الله الرحمن الرحیم خوانده به نظر این که بسم الله جزء تسییحات است و چون بی سواد است قصد ورود و سایر مسائل را هم نمی داند تکلیف او چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۲۱- یکی از مقلدین حضرت عالی مدتی است بعد از قرائت سوره حمد سوره عصر را در نماز خوانده ولی کلمه الا الذین را، ان الذین خوانده بعداً فهمیده، آیا نمازهای خوانده شده اش صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح است.

س ۲۲۲- آیا در قرائت حمد و یا سایر کلمات نماز و قرآن در بین حرف های مشابه (ض. ظ. ز. ذ. أ. ع. ص. ث. ه.) از نظر مخارج فرق گذاشتن لازم است یا نه؟ و اگر کسی عالمأ و عامداً فرق نگذارد و یا این که یاد گرفتن محل و بیان مخارج ممکن نباشد و یاد نگیرد آیا نمازش و قرآنش اشکال دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ واجب است در نماز حروف را رعایت بنماید چنانچه (ض) به (ز و یا به (ذ) تبدیل کند، نماز باطل است و در صورتی که نمی داند؛ باید یاد بگیرد و در صورت توانایی بر یاد گرفتن اگر یاد نگرفت نماز او باطل است.

س ۲۲۳- آیا جایز است در سوره حمد در نماز (مالک یوم الدین) و (ملک یوم الدین) هر دو را قرائت نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ هر کدام را که بخواند جایز است، ولی اولی، اوفق به احتیاط است و جمع هم مانعی ندارد.

س ۲۲۴- اگر در جایی که وقت برای نماز زن کم است شروع به نماز کرد و جلو بود آیا مرد می تواند پشت سر او شروع به نماز کند؟

ج - باسمه تعالی؛ بله می تواند. در غیر این صورت مکروه است ولی در فرض سؤال، واجب است.

س ۲۲۵- آیا ادغام در قرائت نماز واجب است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر حرف مُمائل ساکن دو کلمه واحده جمع شود و یا دو حرف مُمائل متحرک مانند مدّ در آخر کلمه باشد واجب است والا ادغام واجب نیست.

س ۲۲۶- بلند خواندن قرائت حمد و سوره در نماز ظهر روز جمعه برای زن و مرد چه حکمی دارد آیا این حکم در سفر و حضر فرق می کند؟

ج - باسمه تعالی؛ مقتضای احتیاط این است که بلند خوانده شود ولو اگر آهسته خوانده شود در همه موارد صحیح است.

س ۲۲۷- شخصی در نماز تسبیحات اربعه را چهار بار تکرار کند نمازش اشکال دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ دفعه چهارم را به قصد ذکر مطلق نه جزئیت نماز بگوید اشکال ندارد.

س ۲۲۸- آیا اگر نماز صبح و مغرب و عشاء را بلند نخوانیم نماز باطل است؟ آیا اگر حمد و سوره را بلند بخوانیم کافی است؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز باطل نیست و فقط باید حمد و سوره بلند خوانده شود.

س ۲۲۹- اگر حمد و سوره را در نماز فراموش کنیم نماز باطل است یا خیر اگر در داخل رکوع بفهمیم چه باید کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز باطل نمی شود و باید بعد از دخول در رکوع نماز را ادامه داد.

قنوت

س ۲۳۰- دیده شده عده ای در نماز (قنوت) نگین انگشتر را به طرف صورت می کنند آیا این عمل در اسلام است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر مکروه است.

س ۲۳۱- آیا جایز است قنوت نماز را به فارسی یا به زبان عربی خواند؟

ج - باسمه تعالی؛ احتیاط واجب آن است که به غیر عربی خوانده نشود.

س ۲۳۲- اگر کسی در قنوت نماز شک کند که حمد یا سوره را نخوانده یا این که هر دو را نخوانده آیا دوباره بخواند و اگر علم اجمالی پیدا کرد که یکی را خوانده ولی نمی داند حمد یا سوره بوده است چه باید انجام دهد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت شک نباید بخواند و در صورت علم اجمالی باید هر دو را بنابر وجوب سوره در نماز بخواند.

س ۲۳۳- دعا کردن به زبان فارسی در قنوت نمازهای یومیه و مستحبی چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ احوط ترک آن است.

سجده

س ۲۳۴- سجده کردن بر قسمتی از مهر که نقش یا نوشته دارد چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مانعی ندارد.

س ۲۳۵- کسی که از سجده کردن در نماز معذور است و روی صندلی نماز و سجده را بجا می آورد اگر کفش در پایش باشد و نماز بخواند چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز خواندن با کفش اشکال ندارد اگر شرایط رعایت شود.

س ۲۳۶- آیا اگر نمازگزار در سجده بعد از ذکر واجب در حالی که می خواهد ذکر مستحبی را بگوید پا یا دست را بلند کند و دوباره بر زمین بگذارد اشکال دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۳۷- گذاشتن مهر زیر بینی در سجده چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ احتیاط این است که ترک نشود.

س ۲۳۸- سجده برطرف نوشته شده مهر چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ مانعی ندارد.

س ۲۳۹- سجده بر سیمان، موزائیک و سنگ مرمر چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۲۴۰- کسی بعد از ذکر واجل سجده و رکوع ذکر دیگری احتیاطاً یا استحباباً شروع کرده و قبل از اتمام آن ذکر عمداً و یا سهواً بلند شده حکمش را بیان فرمائید؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۴۱- استفاده از مهر امین چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۴۲- سجده سهوی که در نماز اتفاق می افتد بعد از انجام سجدتین سهو تشهد و سلام هم دارد اگر دارد هر سه سلام باید باشد؟

ج - باسمة تعالی؛ واجب است تشهد متعارف را بخواند و سلام دهد و در سلام فقط بگوید (السلام علیکم).

س ۲۴۳- سجده بر شیشه جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ جایز نیست.

س ۲۴۴- اگر سجدتین رکعت آخر را فراموش کنیم و بعد از دادن سلام به خاطر بیاوریم چه کنیم؟

ج - باسمة تعالی؛ اگر منافی عمدی و سهوی به جا نیاورده؛ باید دو سجده را به جا آورد و بعد تشهد و سلام دهد. اگر منافی بجا آورده نماز باطل است.

س ۲۴۵- سجده به مهری که شکل گنبد و بارگاه و غیره داشته باشد جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد. مرحوم آیه الله بروجردی، در بعضی موارد که عنوان پرستش غیر خدا پیدا می کرد از آن نهی می فرمودند.

نماز قضا

س ۲۴۶- کسی که نماز و قضای روزه خود را نگرفته و بعد از فوت پدرش بخواهد قضای نمازهای پدرش را بجا بیاورد در این صورت آیا ترتیب لازم است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ ترتیب لازم نیست و هر کدام را مایل باشد؛ می تواند مقدم بدارد.

س ۲۴۷- اگر پسر بزرگ قبل از پدر فوت نماید و چند پسر دیگر غیر از او دارد آیا بعد از فوت پدر، بر پسر بزرگ فعلی قضای نماز و روزه های پدر واجب است یا نه؟ و اگر پسر بزرگ نماز قضای پدر را نخواند و به کسی هم اجازه ندهد آیا بعد از فوت پسر بزرگ واجب است که اجازه دهند از مال او برای قضای نماز اجیر بگیرند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی بر پسر بزرگ فعلی واجب و اگر نخواند، باید از ترکه خود میت اجیر بگیرند نه از ترکه پسر.

س ۲۴۸- اگر کسی مقداری از نمازهایش در حال عذر و مقداری بدون عذر از او فوت شده آیا می تواند همه آن ها را در حال عذر قضا نماید یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه عذر دائمی باشد؛ می تواند در حال عذر قضاء نماید.

س ۲۴۹- پسر بزرگ اگر لال باشد و پول هم نداشته باشد تا برای قضای نمازهای پدر اجیر بگیرد آیا وظیفه او ساقط می شود یا با اشاره نماز قضای پدرش را بخواند و آیا قضای نمازهای پدر هر چند سنی هم باشد بر پسر شیعه او واجب است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهراً وظیفه از پسر لال ساقط است و فرقی نیز بین شیعه و سنی بودن پدر نیست.

س ۲۵۰- شخصی از سن ۱۵ سالگی شروع به خواندن نماز و گرفتن روزه می کند حال قبل از ۱۵ سالگی بالغ بوده است ولی دو شرط دیگر بلوغ را نمی دانسته است و فکر می کرده است شرط بلوغ ۱۵ سال قمری است و دو شرط دیگر را در سن ۱۹ سالگی ملتفت و متوجه شده است آیا روزه هایش را که نگرفته است باید کفاره بدهد؟ (قبل از ۱۵ سالگی منظور است) قضای روزه و نماز لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه معتقد بوده است که بالغ نیست؛ یعنی احتمال نمی داده است که ممکن است بالغ باشد؛ کفاره لازم نیست؛ ولی به هر حال قضای نماز و روزه لازم است.

س ۲۵۱- اگر کسی ندانسته گیاهی مست و بیهوش کنند را خورده و بعد از تمام شدن وقت بیهوش آمده آیا نماز را قضا کند یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که تمام وقت مست و بیهوش بوده؛ قضا واجب نیست.

س ۲۵۲- پدر و مادر نماز نمی خوانند و روزه نمی گیرند، آقایان می فرمایند اگر عمداً هم انجام ندهند بر پسر بزرگ لازم است قضا کند آیا این حکم موجب سوء استفاده آن ها نمی شود و اگر پسر بزرگ انجام داد آیا آن ها بری الذمه می شوند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز و روزه قضاء، موجب برائت ذمه می شود ولی عقاب و تبعات ترک نماز از بین نمی رود.

احکام مسافر

س ۲۵۳- کسی در تمام سال در هر هفته ای ۱ یا ۲ بار به بیش از مسافت شرعی سفر می کند آیا دائم السفر است؟ حکم نماز و روزه او چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ در آن محل باید نماز را شکسته بخواند و روزه نیز نگیرد.

س ۲۵۴- منزل ما از سر کمربندی تهران هیچده کیلومتر فاصله است، نمازم در تهران چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی باید نمازتان را شکسته بخوانید که از محل زندگی، تا اول شهر تهران، یعنی جایی که محل زندگی افراد و خانواده ها است ۲۲ کیلومتر باشد که چهار فرسخ شرعی است چنانچه کمتر باشد نماز را باید تمام بخوانید.

س ۲۵۵- شخصی کثیر السفر در پانزده روز تعطیلات نوروزی برای این که کثرت سفر او قطع نشود یک سفر به صورت تفریح به محل کار خود می رود آیا کثرت سفر او باقی است یا قطع می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ از نظر ما کثیر السفر موضوعیت ندارد.

س ۲۵۶- اگر پدر و مادر از وطن خود به جایی مسافرت کنند و مدتی در آنجا اقامت کنند و بچه های آنان بعد از بزرگ شدن به وطن پدر و مادر بروند آیا حکم وطن برای آن ها دارد یا نه؟ (در صورتی که بچه ها در وطن پدر و مادر متولد نشده اند)؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر وطن آنان نیست.

س ۲۵۷- اگر کسی در سفر به حکم جاهل باشد یا حکم را فراموش کند و نماز را تمام بخواند، نمازش صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ جاهل به حکم اگر اصل حکم را نمی داند؛ نمازش صحیح است و اگر حکم را می داند ولی خصوصیات را نمی داند؛ مثلاً نمی داند که سفر چهار فرسخ همراه با قصد رجوع موجب قصر می شود، نمازش صحیح نیست اما اگر فراموش کند که نماز مسافر شکسته است؛ چنانچه در وقت متذکر شود اعاده نماز واجب است و اگر بعد از وقت متذکر شود قضا واجب نیست.

س ۲۵۸- شخصی است که منزل او در قم می باشد و برای تحصیل به تهران می رود تقریباً یک سال یا بیشتر در همین قم خواهد ماند و همه روزه رفت و آمد دارد نماز و روزه اش در اینجا و تهران چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در قم و تهران چنانچه قصد اقامت ده روز نشود نماز شکسته است و روزه هم نباید گرفت.

س ۲۵۹- سربازی در تهران خدمت می کند و هر هفته پنج شنبه به قم می آید و جمعه بر می گردد حکم نماز و روزه او تا پایان خدمت سربازی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر در تهران ده روز قصد اقامت نکند؛ مسافر است و نمی تواند روزه بگیرد، همچنین نماز را باید شکسته بخواند.

س ۲۶۰- اینجانب پیمانکار ساختمانی هستم که کارم در قم و شهرستان ها است و محل زندگیم در قم است. در حال حاضر دو ماه قبل از ماه رمضان در شهرستان ورامین و کاشان و شهریار کار می کنم که در هفته دو یا چند روز به کارها سر می زنم ولی مدت کارم در شهرستان چند ماه یا چند سال طول می کشد از محضر مبارک جنابعالی در مورد نماز و روزه ام سئوالی داشتم آیا می توانم نماز و روزه را تمام بگیرم؟

ج - باسمه تعالی؛ در قم، نماز تمام است و روزه را باید بگیرید و در محل کار نماز شکسته است اما روزه، چنانچه بعد از ظهر از قم حرکت کردید روزه آن روز را بگیرید و از آن محل هم اگر صبح حرکت کردید می توانید بدون قصد روزه امساک کنید و به قم که رسیدید، قبل از ظهر قصد روزه کنید و اگر بعد از ظهر به قم رسیدید یا قبل از ظهر از قم حرکت کردید نمی توانید روزه بگیرید.

س ۲۶۱- زن در مسافرت همراه شوهرش، درباره قصر و اتمام نمازهایش آیا تابع شوهر است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر تابع نیست. مگر آنکه بداند که شوهرش قصد اقامه کرده و او هم چون از او جدا نمی شود در این صورت قهراً قصد اقامه می کند و نمازش را تمام می خواند.

س ۲۶۲- در صورت متابعت اگر در مسافرت به خانه پدر زن برسند آنجا هم متابعت لازم است یا زن نمازش را تمام بخواند؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه اعراض نکرده و آنجا متولد شده؛ باید نماز را تمام بخواند.

س ۲۶۳- در صورت متابعت که زن جاهل به مسئله، نمازهایش را تمام خوانده؛ آیا اعاده لازم است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه عالم به اصل حکم باشد؛ باید نمازها را اعاده کند.

س ۲۶۴- آیا مسافر می تواند نماز قضای فوت شده خود را در سفر بخواند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ می تواند، ولی باید قضای نماز فوت شده در حضر را، اگر در سفر هم می خواند؛ تمام بخواند.

س ۲۶۵- آیا برای طلاب مهاجری که از ممالک دیگر برای تحصیل به قم آمده اند، این شهر حکم وطن را دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مدت اشتغال به تحصیل طولانی باشد مثلاً ده سال، حکم وطن را پیدا می کند و اگر مدت کوتاه است مثلاً دو سال در این صورت حکم وطن را ندارد.

س ۲۶۶- حائر حسینی در کربلا از کجاست؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از حائر حسینی که مسافر مختار است نمازش را شکسته یا تمام بخواند عبارت است از تمام حرم که ابتدای آن رواق های اطراف حرم می باشد.

س ۲۶۷- نماز دانش آموز یا دانشجویی که برای تحصیل از شهر خود به شهر دیگری سفر کرده است و در رفت و آمد می باشد (هر ده روز یک بار) کامل است یا شکسته؟

ج - باسمه تعالی؛ شکسته است. مگر آنکه در محل تحصیل ده روز قصد اقامت نماید.

س ۲۶۸- من در تهران زندگی می‌کنم و کارم در قزوین است و کرج در بین راه این دو شهر است اگر موقتاً یک روز به کرج بروم احکام مسافر برقرار است اگر در بین راه به قزوین، یک کاری در کرج انجام دهم یعنی توقف کنم و بعد به قزوین بروم حکم چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ در کرج مانند شهرهای دیگر شما مسافر هستید و نمازتان شکسته است. روزه هم نمی‌توانید بگیرید؛ مگر این که قصد ده روز را داشته باشید.

س ۲۶۹- اگر کسی در عالم مکاشفه خود را در سفر دید مثلاً در حرم امام رضا(علیه السلام) یا صورت حرم را در نزد خود می‌بیند یا این که خودش آنجا می‌رود روزه و نماز او شکسته می‌شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ آنچه مسلم است نماز شکسته نمی‌شود و روزه را هم باید بگیرد بلی چنانچه با طی الارض برود مسافر است.

س ۲۷۰- اگر کسی بیشتر سال یا همه سال هفته ای یک یا دو بار مسافرت نماید آیا شخص مذکور کثیر السفر هست یا نه نماز و روزه اش چه صورتی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ کثیر السفر، میزان نماز تمام نیست؛ بلکه میزان آن است که شغل سفر باشد، مانند راننده ماشین، هواپیما و امثال این‌ها. پس در مورد سؤال نماز قصر است و روزه نمی‌تواند بگیرد.

س ۲۷۱- آیا سفر برای شکار لهوری سفر معصیت می‌باشد و غیر از غنا و استعمال آلات لهوری آیا مطلق کارهای لهوری حرام است؟

ج - باسمه تعالی؛ سفر برای شکار به قصد لهوری حرام نیست ولو نماز باید به واسطه دلیل مخصوص تمام خوانده شود هم چنین، کارهای دیگر لهوری هم حرام نیست؛ مگر غنا، که دلیل مخصوص بر حرمت دارد.

س ۲۷۲- روحانی مسجد آماده نماز جماعت است اگر کسی به گفته دیگران در عدالت و سواد و غیره امام شک داشته باشد آیا می‌تواند در همان وقت نمازش را فرادی بخواند؟

ج - باسمه تعالی؛ فرادی خواندن به طوری که اهانت نباشد اشکال ندارد.

س ۲۷۳- زمانی که در مسجد روحانی نیست آیا می‌شود به فردی که ظاهر الصلاح و باتقوی است اقتداء کرد؟

ج - باسمه تعالیٰ؛ بلی، بسیار کار خوب و پسندیده ای است.

نماز جماعت

س ۲۷۴- اگر در نماز جماعت مأوم جهلا به حکم و یا اشتهاً از صف جماعت فاصله داشته و یا بعداً ارتباط قطع شده چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۷۵- آیا امام جماعت می تواند نماز خود را برای مأومین به شکل بهتر و جذاب تر بخواند تا مردم نسبت به اسلام خوشبین باشند و آیا ریا کردن به نفع پیشبرد اسلام جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر نیت خوب شرعی دارد؛ ریا نیست و اشکال ندارد.

س ۲۷۶- اگر امام جماعت در حال خم شدن به طرف رکوع است آیا می توان در آن حال اقتداء کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می تواند اقتداء کند.

س ۲۷۷- در نماز جماعت بعد از نیت و تکبیره الاحرام می شود قصد فرادی کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ مانعی ندارد.

س ۲۷۸- اقامه نماز جماعت ترسو و غیر روحانی که دارای شرائط دیگر باشد چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ در نماز جماعت شرط نیست که امام روحانی باشد و یا ترسو نباشد.

س ۲۷۹- اگر امام جماعت فاسق و از بدعت گران تجلیل می کند نماز خواندن به صورت فرادی یا رفتن به این مسجد چه صورتی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ با او نمی توان نماز خواند و فرادی خواندن بی اشکال است.

س ۲۸۰- آیا در نماز جماعت شناختن امام جماعت لازم است یا خیر؟

ج - باسمة تعالی؛ در صورت اطمینان به عدالت لازم نیست.

س ۲۸۱- اقتداء کردن شیعه به سنی در حالت خارج از تقیه چگونه است؟

ج - باسمة تعالی؛ اقتداء صحیح نیست، ولی صورت اقتداء خوب است.

س ۲۸۲- امام جماعتی که مقلد مرجعی است که غسل جمعه را مکفی از جنابت می داند آیا دیگران که مجزی نمی دانند اجتهاداً یا تقلیداً می توانند به او اقتداء کنند؟

ج - باسمة تعالی؛ در خصوص نمازی که با غسل جمعه می خواند خیر.

س ۲۸۳- در مساجدی که امام جماعت از طرف دولت تعیین می شود نماز خواندن چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه عدالت او را احراز کنید؛ اشکال ندارد. میزان عدالت امام است.

س ۲۸۴- در نماز جماعتی که در مسجد اقامه می شود بعد از نماز شعار می دهند آیا نماز خواندن در اینگونه مساجد جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه شعار خلاف دستورات اسلام باشد شرکت نکنید.

س ۲۸۵- اقامه نماز فرادی در هنگام تشکیل نماز جماعت چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اگر تفسیق امام نباشد؛ اشکال ندارد.

س ۲۸۶- امامت غیر روحانی در نماز جماعت چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۸۷- اگر امام جماعتی گناه کبیره انجام داد آیا از امامت ساقط است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی ساقط است.

س ۲۸۸- آیا عدم رضایت شخص واجد شرائط امامت جماعت در اقتداء کردن به او می تواند باعث عدم جواز در اقتداء به او شود؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر.

س ۲۸۹- اگر کسی نماز خودش را با سختی می خواند و برای قیام و رکوع و سجود با مشکل روبه رو است با اقامه نماز به صورت جماعت آیا می تواند انجام وظیفه کند و نمازهای خودش را با اشاره انجام دهد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه قیام، رکوع و سجود را انجام بدهد هرچند با سختی باشد اشکال ندارد. اگر مشکلات به نحوی است که مثلاً برای رکوع یا سجود، ایما می کند و یا عوض قیام، قاعداً نماز می خواند؛ جماعت اشکال دارد و جایز نیست.

س ۲۹۰- شخصی در منزل خود نمازهای یومیه را با جماعت انجام می دهد یعنی پدر که نماز می خواند همسر و فرزندان به او اقتدا می کنند آیا این شخص و فرزندان او اگر اجیر شوند و نمازهای فوت شده را با اجرت انجام دهند می توانند با جماعت انجام دهند یا خیر با توجه به این که شرط نشده که حتماً فردی نمازها را به جا آورند؟ و همچنین اگر هر کدام برای شخصی معین اجیر باشند مثلاً پدر اجیر زید و فرزندش اجیر عمرو گردیده آیا می توانند با جماعت انجام وظیفه نمایند یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه نمازی که پدر می خواند نماز یومیه خودش باشد یا از طرف کسی که نماز قضاء می خواند؛ مسلماً به عهده او بوده است و نماز احتیاطی نباشد؛ اشکالی ندارد و الا جماعت صحیح نیست.

س ۲۹۱- اگر در بین یکی از صف های نماز جماعت، بچه ممیزی که معلوم نیست نماز او صحیح است وجود داشته باشد نماز جماعت افراد صف مزبور چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۲۹۲- در صلاة جماعت امام در رکعت آخر صلاة ظهر یک سجده به جا نمی آورد در حالی که یقین دارد که به جا آورده است و مأمومین هم بنا بر جهل به حکم چیزی نگفته اند و به عمل امام

عمل کرده اند در حالی که می دانستند یک سجده انجام نشده و بعداً به اطلاع امام رسانده اند، لطفاً حکم مورد نظر را عنایت فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز امام صحیح است اگر بعد بفهمد باید قضای سجده را بعد از نماز به جا آورد. مأمومین نیز اگر به وظیفه خود عمل کنند و سجده به جا آورند؛ نماز آن ها نیز صحیح است.

س ۲۹۳- اگر در بین یکی از صف های نماز جماعت، فرد نجسی یا فردی که نیت فرادی کرده است نماز می خواند، نماز سایر افراد چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بی اشکال است.

س ۲۹۴- اگر در بین صف های نماز جماعت، یک متر یا بیش تر از یک متر فاصله افتاده باشد نماز جماعت چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ نباید بیش تر از یک متر فاصله باشد.

س ۲۹۵- آیا در امام جماعت نماز میت شرایط مسأله ۱۴۵۴ رساله عملیه شما معتبر است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ غیر از عدالت، بقیه شرایط معتبر است.

س ۲۹۶- شخصی دو رکعت اول نماز خویش را به جماعت می خواند و بعد از اتمام نماز امام جماعت، دو رکعت باقی مانده را فرادی می خواند آیا دیگران می توانند به این شخص اقتدا کنند در حالی که خودش مباشر به خواندن حمد و سوره نبود؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می توانند.

س ۲۹۷- اگر امام و مأموم در قصر و اتمام اختلاف داشته باشند هر کدام به حسب فتوای مجتهد خود، آیا می توانند به یکدیگر اقتدا کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می توانند.

س ۲۹۸- اگر کسی یک یا چند انگشت دست او قطع شده جایز است امام جماعت شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است ولی خلاف احتیاط است.

س ۲۹۹- اگر امام جماعت مقداری از سوره را فراموش کرد و به رکوع رفت اگر مأموم بقیه سوره را بخواند فرادی می شود یا اگر مأموم هم فراموش کرده ولی سوره دیگری به عوض آن بخواند فرادی می شود یا نماز جماعت درست است؟

ج - باسمه تعالی؛ جماعت درست است و خواندن بقیه سوره لازم نیست.

س ۳۰۰- آیا آیه (فاذا قرأت القرآن فاستعذ بالله) از سنن صلاة است و یا از قرائت قرآن مجید است و اگر مأموم در نماز جماعت به امام اقتداء کند این مسئله از او ساقط می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهراً از سنن هردو است به هر تقدیر از مأموم ساقط است.

س ۳۰۱- زمانی که روحانی مسجد نماز جماعت را اقامه می کند آیا اگر انسان به گفته دیگران در عدالت یا کم سوادی یا سایر مسائل امام جماعت شک کند می تواند در آن هنگام نمازش را فرادی بخواند؟

ج - باسمه تعالی؛ شرط صحت جماعت، عدالت امام است و سواد در آن دخیل نیست؛ ولی باید عدالت در اقتداء احراز بشود و در فرادی خواندن اگر اهانت نباشد اشکال ندارد.

س ۳۰۲- آیا اقتدا کردن به امام حاضر بدون شناخت اسم و رؤیت چهره او جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر می داند عادل است اشکال ندارد.

س ۳۰۳- در موقع برگزاری نماز جماعت در مسجد شخص یا اشخاصی نمازشان را برای تضعیف یا تفسیق امام جماعت فرادی می خوانند این عمل چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر امام متجاهر به فسق نیست حتی اگر بدانند که فاسق است، جایز نیست.

س ۳۰۴- آیا گرفتن اجرت برای امام جماعت به عنوان ایاب و ذهاب یا حق الزحمه یا به عنوان نفس حضور در موقع معین در مکان نماز، جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی جایز و حلال است ولی نباید برای امامت پول بگیرد.

س ۳۰۵- در نماز جماعت کسی اقتدایش باطل بوده و ندانسته و قرائت حمد و سوره را ترک کرده حکمش چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ نماز صحیح است.

س ۳۰۶- در جائی که چندین مسجد وجود دارد خواندن نماز جماعت در حسینیه چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۳۰۷- مأموم جلوتر از امام به رکوع و یا سجود برود نماز جماعت او باطل می شود؟

ج - باسمة تعالی؛ باطل نمی شود.

س ۳۰۸- اگر زودتر از امام از سجده بلند شود و نتواند دوباره برگردد و با امام بلند شود می تواند تشهد بخواند؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی می تواند.

س ۳۰۹- اگر امام جماعت یک وجب در حال نماز جای نمازش بلندتر از مأموم باشد نماز مأموم باطل است؟

ج - باسمة تعالی؛ اگر بلندی انحداری نباشد؛ باطل است. بلندی باید کمتر از یک وجب باشد.

س ۳۱۰- در جماعت افرادی با اتصال صفوف آن ها در صورتی که اذکار آن ها صحیح نیست و غلط دارند وجود دارند، آیا اقتدا با این صورت جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ مادامی که به بطلان نماز آن ها یقین ندارید؛ اشکال ندارد و اقتداء جایز است.

س ۳۱۱- مسجدی متولی شرعی دارد که تمام اختیارات مسجد حتی تعیین امام جماعت، به عهده اوست حال کسی بدون اجازه متولی نماز جماعت بخواند حکم نماز امام و مأموم چگونه است؟

ج - باسمة تعالی؛ به نهی متولی، احوط عدم تصدی است ولی با عدم نهی، اشکال ندارد.

نماز جمعه

س ۳۱۲- خواندن خطبه های نماز جمعه قبل از زوال چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ جایز است.

س ۳۱۳- آیا می توان به امام جمعه ای که نماز جمعه را مکفی از نماز ظهر می داند اقتدا کرد؟

ج - باسمة تعالی؛ در غیر نماز عصر آن روز بلی.

س ۳۱۴- در مسجدی نماز جمعه اقامه می شود و در فاصله کمتر از فرسخ مسجدی دیگر احداث کنند کدام نماز جمعه درست است. مسجد دوم راهی ۴/۵ فاصله و راهی ۱۵ کیلومتر فاصله با مسجد اولی دارد کدام راه ملاک است؟

ج - باسمة تعالی؛ احداث مسجدی بعد از احداث مسجد دیگر، در این حکم فرقی ندارد.

س ۳۱۵- آیا اگر خطبه های نماز جمعه را قبل از اذان شروع کنند اشکال دارد یا خیر؟

ج - باسمة تعالی؛ خطبه های نماز جمعه را می توان قبل از زوال شمس و دخول وقت نماز به جا آورد؛ ولی چنانچه مقلد من هستید؛ در کفایت کردن نماز جمعه از نماز ظهر به مجتهد دیگری عدول نمایید؛ چون من احتیاط وجوبی را در اکتفا نکردن می دانم.

س ۳۱۶- کسی که در نماز جمعه شرکت نمی کند آیا می تواند به محض دخول وقت نماز ظهر آن را اداء کند یا باید بعد از نماز جمعه نمازش را اقامه نماید؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چون واجب عینی نیست می تواند به مجرد دخول وقت، نماز ظهر را بخواند.

س ۳۱۷- خواندن نماز جمعه در زمان غیبت امام(علیه السلام) در چه صورتی جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه کسی بخواند؛ احتیاطاً؛ نماز ظهر را هم بخواند.

س ۳۱۸- آیا امام جمعه علاوه بر شرط های امام جماعت شرط دیگری دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ به نظر حقیر شروطی دارد.

س ۳۱۹- آیا می شود بر امام جمعه ای که نماز جمعه را مکفی از ظهر می داند اقتداء کنیم؟

ج - باسمه تعالی؛ در غیر نماز عصر آن روز می شود.

س ۳۲۰- آیا نماز جمعه مکفی از نماز ظهر است یا خیر و آیا قبل از ظهر می توان خطبه ها را شروع کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز جمعه؛ بنابر احتیاط لزومی مکفی نیست.

س ۳۲۱- ملاک عدالت در امام جمعه چیست؟ اگر یک گناه از او صادر شود می توان به او اقتداء کرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر یک گناه عمدی باشد؛ موجب سقوط عدالت می شود و نمی توان اقتداء کرد.

نماز مستحبی

س ۳۲۲- در نماز مستحبی که به وسیله نذر واجب شده زیان شدن رکن موجب بطلان است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر موجب بطلان نیست.

س ۳۲۳- در نمازهای مستحبی مثل نماز غفیله که بعد از حمد به جای سوره آیه خوانده می شود آیا در اول آیه بسم الله گفتن جایز است یا نه؟ و اگر جایز نیست کسی که تا به حال از روی ندانستن مسئله بسم الله گفته نمازهایی که خوانده چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بسم الله ندارد ولی چون خود بسم الله آیه قرآن است و به قصد قرآن بودن عیبی ندارد.

س ۳۲۴- نافله صبح را چقدر قبل از طلوع فجر می توان خواند؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر نماز شب می خواند؛ بعد از تمام شدن نماز شب می تواند بخواند و اگر نمی خواند از اول سدس آخر شب می تواند بخواند.

شک در نماز

س ۳۲۵- اگر در شک در وضوء در وسط نماز عارض شود ادامه دهد بعد یقین حاصل شود که وضوء گرفته مسئله چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه شک در اثناء نماز باشد مبنی بر این که وضوء گرفته یا نه، نماز باطل است ولی اگر در وضوئی که گرفته شک کند که صحیح بوده یا نه، یا شک کند مبطل پیدا شده است یا نه، نماز صحیح است و نباید آن را باطل کند.

س ۳۲۶- کسی که در نماز زیاد شک بکند آیا عمل را برای خدا به جا می آورد یا نه، چگونه وسوسه را علاج نماید؟

ج - باسمة تعالی؛ باید به آن چه در روایت وارد شده که - اعتناء نکردن به شک است - عمل نماید.

س ۳۲۷- در نماز بین دو و چهار در حال قیام شک کند بنابر چهار بگذارد یا نماز باطل است؟

ج - باسمة تعالی؛ باطل است.

س ۳۲۸- اگر در نماز چهار رکعتی در سجده دوم شک در سه رکعت و چهار رکعت باشد حکمش چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ باید بنا را بر چهار بگذارد و پس از سلام نماز احتیاطاً به دستوری که در توضیح المسائل آمده است عمل کند.

س ۳۲۹- اگر کسی محدث بوده و غافل شد و بعد از نماز شک کرد که قبل از نماز وضو گرفته بود یا نه آیا قاعده فراغ جاری است. و اگر در حال نماز شک کرد آیا باز هم قاعده فراغ جاری است و حاکم بر استصحاب حدث می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ در اثناء نماز، قاعده فراغ برای اجزاء باقی مانده و از اجزاء نماز به درد نمی خورد. بنابراین جاری نیست و نماز باطل است. ولی در صورت شک بعد از فراغ جاری است و نماز صحیح است.

س ۳۳۰- کسی در میان نماز شک در داشتن وضو کند وظیفه اش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر در اصل وضو گرفتن شک کند؛ نمازش باطل است و اگر در صحت آن شک کند؛ هم وضوی او صحیح است و هم نمازش صحیح است.

س ۳۳۱- اگر انسان در نماز شک کند ستر عورت کرده یا نه یا ستر عورت با چیزهایی که جایز است انجام داده یا نه چه وظیفه ای دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه بعد از نماز یا در حال نماز ولو نسبت به اجزاء گذشته شک کند نماز صحیح است. ولی چنانچه در وسط نماز شک کند و حال فعلی او هم معلوم نباشد؛ نماز باطل است.

مبطلات نماز

س ۳۳۲- گریه کردن برای ائمه علیهم السلام یا به عشق آن بزرگواران، در نماز واجب و مستحب چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ گریه برای غیر امور دنیوی مبطل نماز نیست.

س ۳۳۳- اگر در بیرون از محل نماز گزار غنا استعمال شود و بشنود آیا مبطل نماز هست یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز باطل نمی شود ولی اگر راهی برای عدم استماع ندارد؛ جایز است نماز را باطل کند و از آن محل دور شود.

اعتکاف

س ۳۳۴- در مسجد متروک که اقامه‌ی نماز جماعت نمی‌شود آیا اعتکاف برقرار می‌شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی جایز است.

س ۳۳۵- از شرایط اعتکاف روزه داشتن است آیا با روزه واجب اعتکاف صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ از شرایط اعتکاف روزه است؛ ولی می‌توان با روزه واجب یا غیر واجب اعتکاف نمود.

س ۳۳۶- اعتکاف برای زنان چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

احکام مسجد

س ۳۳۷- آیا جایز است حسینیه کوچک را به عنوان عدم استفاده و تبدیل به احسن بفروشند و در زمین و ساختمان حسینیه بزرگ خرج نمایند؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که از حالت انتفاع افتاده و به آن هدفی که تأسیس شده قابل استفاده نباشد می توانند بفروشند و پولش را خرج حسینیه بزرگ بنمایند.

س ۳۳۸- مدتی قبل مقداری پول به نیت جشن و سرور و چراغانی در تولد آقا امام زمان عج الله فرجه جمع آوری شده است و وسائلی به همین جهت خریداری شده و استفاده شده با توجه به این که مسجد احتیاج مبرم به بازسازی دارد آیا می شود این وسائل را بفروش رساند و برای مسجد خرج کرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مردم پول را برای چراغانی داده اند نمی توان در کار دیگر صرف نمود و اگر برای مطلق کار خیر داده باشند؛ مانعی ندارد در مورد سؤال شده صرف شود.

س ۳۳۹- آیا از سهم مبارک امام (علیه السلام) می توان به تعمیر مسجد کمک نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چنانچه مورد احتیاج باشد و متبرعی و زکات دهنده نباشد می توانند با اجازه مجتهد یا فرد مأذون از طرف او، کمک کنند.

س ۳۴۰- مسجدی است که سالانه مردم به عنوان نذری وسایل و پول به این مسجد می دهند که گاهی وسایل اضافه از مصرف می ماند مثلا صدها دست استکان و نعلبکی هر ساله بلامصرف

می مانند و یا فرشهایش که از پول ها خریداری می شود کهنه شده و مورد استفاده قرار نمی گیرد آیا هیئت امنای مسجد می تواند وسایل و فرش های بلا استفاده و اضافی را فروخته، تبدیل به احسن کنند و یا وسایل دیگری که لازم هست برای مسجد بخرند؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۳۴۱- آیا زینت مساجد و حسینیه ها جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نیست.

س ۳۴۲- مسجدی متروکه و قدیمی هست می خواهیم تعمیر و بزرگش کنیم اجازه می فرماید از سهم امام (علیه السلام) خرج شود؟

ج - باسمه تعالی؛ اهالی محترم منطقه و سایر آقایان حفظهم الله که ارتباط با آن منطقه دارند چنانچه از بابت سهم مبارک امام ارواحنفا، برای مسجد فوق الذکر بپردازند مجازند و مأجور خواهند بود.

س ۳۴۳- در منطقه ما یک مسجد قدیمی هست برای تعمیر این مسجد نیاز به کمک مردم است لذا تقاضا می کنیم مال امام (علیه السلام) را اجازه بفرمایید غیر اهالی آن منطقه هم بپردازند؟

ج - باسمه تعالی؛ اجازه می دهیم هر مقدار مال لازم باشد از مال امام ارواحنفا، مصرف شود.

س ۳۴۴- شخصی از یک نفر دو شاخه تیرآهنی خریده برای ساختمان مصرف کرده بعد از یک سال کشف شد از یک غسالخانه خرابه دزدیده و دزد هم متواری است و خانه را هم نمی تواند خراب کند و زندگی کردن در آن خانه مشکل است و ضمناً یک مسجدی در آن روستا احتیاج به تعمیر دارد آیا می تواند قیمت آن را برای تعمیر مسجد بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه نمی شود از تیرها در آن غسالخانه استفاده نمود مجازید قیمت آن ها را در مسجد خرج کنید و زندگی کردن در آن خانه جایز است. در صورتی که آن غسالخانه لازم است تجدید بنا شود؛ خود پول را در تعمیر غسالخانه و نه مسجد صرف کنید باز هم تصرف در خانه جایز است.

س ۳۴۵- اموالی که در حسینیه و مسجدها وجود دارد و این اموال به دست یک آدم عادی و غیر روحانی می باشد آیا این شخص حق تصرف و حق فروش این اموال را برای خود این حسینیه و مسجد دارد آیا این شخص متولی این اموال هست؟

ج - باسمه تعالی؛ حق ندارد مگر با اجازه مجتهد جامع الشرایط.

س ۳۴۶- اهل کتاب یهودی و یا مسیحی مسجدی ساخته نماز خواندن مسلمان در آن چطور است و آیا احکام مسجد در آن جاری می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است و احکام مسجد هم، مترتب می شود.

س ۳۴۷- کتابی را به مسجد و یا شخصی جهت استفاده عموم و شخص اهدا می نماید (از هر کتابی چند عدد) آیا می توان این کتب را در صورت نیاز نبودن به نفع مخارج مسجد فروخت یا با کتب دیگری که نیاز می باشد عوض نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی. در صورتی می توان فروخت که از حیث انتفاع خارج شده باشد. والا خیر.

س ۳۴۸- بعضی از مساجد پس از اقامه نماز جماعت درش بسته می شود آیا اشکال شرعی ندارد؟

ج - باسمه تعالی؛ موقوفه تابع کیفیت وقف است. چنانچه وقف به این نحو است که در آن مسجد هم نماز جماعت و هم نماز فرادی در تمام وقت خوانده شود جایز نیست.

س ۳۴۹- زمینی را که وقف مسجد کردند زمین مورد وقف واقع شده مسجد احتیاج به آشپزخانه دارد آیا از آن زمین آشپزخانه و توالی می شود درست کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه زمین به عنوان مسجد بودن وقف نشده باشد و برای مصالح مسجد وقف شده باشد می شود آن توالی درست نمود والله العالم.

س ۳۵۰- شخصی رباخوار مسجدی ساخته است نماز و عبادت در آن چطور است؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۳۵۱- آیا شرعاً فاضلاب و دستشویی های مسجد که از جاهای دیگر امکان تخلیه و انتقال ندارد برای آن که اصلاً خاک مسجد به عنوان هتک حرمت متنجس نشود و به وسیله لوله های پولیکا و آهن از ته زیر خاک مسجد به جای دیگر انتقال داده شود جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است و اشکال ندارد.

س ۳۵۲- در یک محله مسجدی می باشد و برای این مسجد مردم محله پول جمع می کنند و بعد برای مسجد بلندگو یا ظرف های لازم را می خرند و وقف آن مسجد می کنند و بعد مردم اختلاف می کنند آیا حق رجوع به آن اموال خریداری شده دارند یا نه؟ آیا می توانند این اموال را به فروش برسانند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ حق رجوع ندارند؛ مگر آن که اختلاف شدید باشد و موجب ضرر

جامعه شود؛ در این صورت با اجازه حاکم شرع فروخته می شود.

س ۳۵۳- در جنب مسجد قطعه زمینی بود صاحب آن زمین را به مسجد وقف نموده و بعد از آن فوت کرده و از طرفی مسجد به آشپزخانه و وضوخانه احتیاج دارد آیا می شود از آن زمین که فعلاً بلا مصرف مانده در این مورد استفاده نمود یا خیر لطفاً در این مورد ما را راهنمایی فرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ می توانید برای آشپزخانه و وضوخانه همان مسجد از آن زمین استفاده

نمایید و الله العالم.

س ۳۵۴- شخصی زمینی را برای حسینیه وقف نموده است و زیر زمین آن را تا کف کوچه ساخته و سقف نرده است و چون ساختن حسینیه چند دستگی بین مردم ایجاد کرده و موجب آشوب و بلوا می شود و مردم گفته اند با وجود چهار مسجد ما احتیاجی به حسینیه نداریم که در مساجد بسته شود لذا واقف اجازه ساخت کتابخانه داد ولی باز مردم اقدام نکردند چون نظرشان این بوده که آنجا را بفروشند و خرج مسجد جامع کنند.

س ۳۵۵- ۱: الان این زمین بدون تکلیف مانده است و در معرض فساد و خرابی می باشد آیا واقعاً می تواند آن را از وقف در بیاورد و مال شخصی مجدداً قرار دهد؟

س ۳۵۶- ۲: آیا واقف می تواند آن را بفروشد یا اجازه فروش دهد تا در تعمیر مسجد جامع خرج شود؟

ج - باسمه تعالی؛ با اجازه حاکم شرع می توانند آنجا را بفروشند و خرج تعمیر بنمایند.

ولی نمی توانند آن را بفروشند و جزء اموال شخصی واقف قرار دهند.

س ۳۵۷- در سال های ۱۳۶۲ و ۱۳۶۳ مسجد جامع روستای وادقان از نظر استحکام و وسعت دچار مشکل شده بود که پس از جلسات و بحث های زیاد بر آن شدیم که چند منزل اطرف مسجد قدیم

را خریداری و پس از تخریب مسجد به آن اضافه نمایم در این میان بهایی بودن یکی از صاحب خانه ها و اضافه شدن یک کوچه به عرض یک و نیم متر که مابین مسجد قدیم و ساختمان های خریداری شده قرار داشت محل بحث گردیده است و ما با اطلاع اهالی و رضایت آن ها، آن کوچه، را نیز به مسجد ملحق کردیم. حال پس از گذشت ۱۵ سال که مسجدی بزرگ و مناسب در شأن مسجد جامع ساخته ایم، عدّه ای که تعدادشان به تعداد انگشتان دست نمی رسد ایجاد شبهه کرده اند که این مسجد خانه بهایی دارد و کوچه عمومی و چون در زمان ساخت مسجد شخصی از بام آن افتاده و مرحوم شده می گویند نماز در این مسجد درست نیست، اضافه می کنیم که به دلیل استفاده از کوچه میانی مسجد که کروکی آن را به پیوست محضران ارائه می دهیم کوچه های اطراف مسجد را گسترش داده ایم و هیچ مشکلی برای رفت و آمد مردم ایجاد نشده است. در ضمن همان افراد یک مکان به نام مهدیه بنا کرده اند که شدیداً در روستا ایجاد اختلاف نموده، به طوری که برادر با برادر، خواهر با خواهر، زن با شوهر، پسر با پدر با هم اختلاف دارند. خواهشمندیم لطف فرموده حکم اسلامی را نسبت به این مسجد و نماز و مجالس در آن بذل عنایت نمایید.

ج - باسمه تعالی؛ با این خصوصیات که نوشته شده است و مسجد، با این گونه که ساخته شده است؛ هیچ اشکالی ندارد. نماز در آن صحیح و تشکیل مجالس مذهبی بی اشکال است و متصدیان ساختن مسجد مأجور خواهند بود.

س ۳۵۸- اگر دو مسجد چسبیده به هم بنا کنند یکی تابستانی و دیگری زمستانی و مسجد زمستانی به علت کوچک بودن در مواقع ضروری از جمله ماه محرم جوابگوی مردم نباشد آیا می توانند از مسجد تابستانی داخل مسجد زمستانی کنند و دیوار را عقب بکشند؟

ج - باسمه تعالی؛ مانعی ندارد.

س ۳۵۹- اگر مسجدی در مسیر خیابان واقع شود چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ قرار دادن مسجد در مسیر خیابان جایز نیست. ولی اگر کسی این کار را کرد؛ رفتن از آنجا اشکال ندارد و تنجیس آن نیز حرام نیست.

س ۳۶۰- اگر مسجد دری داشته باشد که مردم از آن رفت و آمد می کنند و در مواقعی مثل ماه محرم که خانم ها نیز مسجد می روند نیاز به درب دیگری هم باشد آیا می توانند درب دیگری از یک طرف مسجد باز کنند تا در مواقع ضروری از آن استفاده کنند و بعد از رفع نیاز از همان درب اول رفت و آمد کنند؟ تغییر جای درب اول مسجد چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۳۶۱- اگر مسجد نیاز به آبدارخانه داشته باشد و آشپزخانه مسجد کوچک باشد آیا می توانند از خود مسجد آبدارخانه را جدا کرده و آشپزخانه را بزرگ کنند به شرطی که هیچ راهی از بیرون برای درست کردن آبدارخانه و آشپزخانه وجود نداشته باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که شرایط مسجد مانند ازاله نجاست، عدم دخول حائض و جنب و... را رعایت بنمایند و مزاحم نمازگزاران نباشد اشکال ندارد.

س ۳۶۲- اگر مسجدی چند متر بالاتر از زمین واقع شده باشد و زیرزمین هم نداشته باشد آیا می توانند زیر مسجد را مغازه درست کنند و بفروشند یا اجاره دهند و خرج مسجد کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ با مراعات شرایط مسجد اشکال ندارد.

س ۳۶۳- اگر مسجد فرش یا لوازم دیگری زیاد داشته باشد آیا در صورت نیاز داشتن مساجد دیگر می توانند به مستحق بدهند؟

ج - باسمه تعالی؛ آن اجناس را بفروشند و در درجه اول خرج خود آن مسجد کنند حتی به امام مسجد و خادم و غیره از آن پول بدهند و بعد از آن در مسجد دیگر مصرف کنند.

س ۳۶۴- ایجاد شبستان در مسجدی که شبستان ندارد چه صورت دارد (مخصوصاً طرف قبله)؟

ج - باسمه تعالی؛ مانعی ندارد.

احکام روزه

س ۳۶۵- روزه احتیاطی را بعد از ظهر خوردن جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه احتیاط واجب است نه نیابتی و قضای روزه خودش می باشد، احتیاط واجب است که نخورد.

س ۳۶۶- اگر کسی روزه گرفته باشد ولی بدون تصور وجوب آیا مجزی است؟

ج - باسمه تعالی؛ مجزی است.

س ۳۶۷- زن می تواند در ماه مبارک رمضان جهت جلوگیری از عادت ماهانه از قرص استفاده کند تا روزه بگیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، می تواند و مانعی ندارد.

س ۳۶۸- تعیین شب لیلۃ القدر جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه حجت شرعی باشد جایز است. ولی من نتوانسته ام چنین حجتی بیابم.

س ۳۶۹- طلوع فجر صادق را در ماه مبارک رمضان که لازم الامساک است و برای روزه و خواندن نماز صبح به چه طریق بشناسیم؟

ج - باسمه تعالی؛ باید اطمینان پیدا شود و کافی است با اخبار اهل خبره باشد.

س ۳۷۰- با توجه به این که بعضی از مراجع می گویند لازم است دختران قبل از ۱۳ سالگی روزه بگیرند نظر جنابعالی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ دختر با تمام شدن ۹ سال مانند سایر مکلفین مکلف می شود و چنانچه بقیه شرایط موجود باشد باید روزه بگیرد.

س ۳۷۱- اگر کسی نیت قضای روزه رمضان کرد و بعد از طلوع فجر بیدار شد و خود را جنب یافت و معلوم شد که قبل از فجر محتلم شده آیا می تواند روزه بگیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ روزه آن روز باطل است.

س ۳۷۲- آیا فاقد الطهورین (جنب و حائض و نفاس) در ماه رمضان روزه اش صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح است.

س ۳۷۳- اگر مکلف به جای نیت اداء واجب، نیت قضا نماید این مطلب در ماه رمضان چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ قضا واقع نمی شود؛ بلکه اداء حساب می شود.

س ۳۷۴- اگر کسی پانزده شعبان سفر کند و ۱۸ روز سفر او طول بکشد به قصد اقامت آیا سه روز اول ماه رمضان را که جزو هیجده روز است باید روزه بگیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی باید روزه بگیرد.

س ۳۷۵- افطار روزه استیجاری قبل یا بعد از ظهر چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ افطار قبل از ظهر در صورت عدم تضییق وقت جایز است ولی بعد از ظهر جایز نیست.

س ۳۷۶- اگر رویت ماه شوال مشکوک باشد روزه گرفتن چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ واجب است روزه بگیرد زیرا امام(علیه السلام) می فرماید صم للرؤية و افطر للرؤية.

س ۳۷۷- آیا اجیری که روزه می گیرد یک ماه را پی در پی بگیرد یا پی در پی نباشد اشکال ندارد؟

ج - باسمه تعالی؛ پی در پی بودن شرط نیست.

س ۳۷۸- شخصی در شهری سربازی می کرد بعد از ترخیص، موعدی را که برای تحویل کارت پایان خدمت به مشارالیه داده بودند ماه رمضان بود و ایشان برای دریافت کارت به همان شهری که خدمت سربازی انجام می داد در ماه رمضان مجبوراً سفر کرد روزه وی چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ باید افطار کند.

س ۳۷۹- من ساکن تهرانم شرایط کاری طوری است که مجبورم اول هر هفته به قزوین بروم و هفته ای یک یا دو بار وسط یا آخر هفته به تهران می آیم حکم روزه من چیست آیا شرائط روزه مسافر بر من واجب است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه بنا دارید سال های متمادی، در طول هفته چند روز قزوین را محل زندگی قرار دهید؛ قزوین وطن دوم شماست. هم در آنجا و هم در تهران، مادامی که از تهران اعراض ننموده اید نماز را تمام بخوانید و روزه هم بگیرید.

مبطلات روزه

س ۳۸۰- آیا اسپری برای تنگی نفس روزه را باطل می کند؟

ج - باسمه تعالی؛ اسپری ظاهراً از راه تنفس داخل می شود و نه از راه معده، بنابراین مبطل روزه نیست.

س ۳۸۱- اگر روزه داری در ماه رمضان به وسیله ظالمی به قهر و زور افطار کند، آیا روزه اش باطل می شود یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ باطل نیست.

س ۳۸۲- آیا تنقیه در قُبل زن در ماه رمضان برای مداوا مبطل روزه است یا خیر؟

ج - باسمة تعالی؛ موجب بطلان نیست و باطل نمی شود.

س ۳۸۳- حکم ساعت شرعی برای افطار و سحری چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ آنچه تقویم ها نوشته اند و در روزنامه ها هر شب نوشته می شود و رادیو هم اعلام می کند به واقع نزدیک است. من خودم چند دقیقه قبل از اذان امساک می کنم و نماز صبح را یک ربع بعد از اذان می خوانم.

س ۳۸۴- تزریق آمپول و غرغره کردن در ماه رمضان چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ تزریق آمپول غیر قوی و یا هر آمپولی که به جای غذا به کار نمی رود؛ اشکال ندارد.

س ۳۸۵- کسی که به سبب ضعف و یا مریضی منی یا بول از او خارج شود در ماه رمضان چه حکمی دارد و آیا روزه اش باطل است؟

ج - باسمة تعالی؛ چون اختیاری نیست؛ روزه باطل نمی شود.

س ۳۸۶- کسی که جاهل به مسئله در رمضان غسل انجام نداده آیا روزه اش باطل و کفاره هم دارد یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ اگر جاهل مقصر نباشد؛ کفاره بر او نیست.

س ۳۸۷- اگر جاهل مقصر یا قاصر غسل را ارتماسی انجام داد آیا در ماه رمضان روزه اش باطل است یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ باطل نیست.

س ۳۸۸- کسانی که مرض سینه تنگی دارند و دارویی به نام گاز سالبوتامول مصرف می کنند آیا گاز مذکور مبطل روزه هست یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر از راه معده وارد شود روزه را باطل می کند.

س ۳۸۹- بعضی مریض ها هستند که باید سر ساعت معین قرص مصرف نمایند آیا چنین مریض هایی می توانند بدون غذا و آب خوردن روزه ماه رمضان تنها قرص را سر ساعت میل نمایند یا برای روزه اشکال دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ روزه با خوردن قرص باطل می شود.

س ۳۹۰- خانم هایی که در ماه رمضان برای بعضی کارهای زنانه به دکتر مراجعه می کنند و دکتر وسیله ای برای معاینه داخل فرج خانم ها می کند آیا این عمل مبطل وضو و روزه هست یا نه؟ اگر دکتر مرد باشد چطور؟

ج - باسمه تعالی؛ مبطل روزه نیست.

کفارات

س ۳۹۱- بنده به مدت پنج ماه روزه قضا دارم و مدت ۶ ماه است به علت بیماری دارم مصرف می‌کنم لذا نمی‌توانم قضای روزه‌هایم را بگیرم تکلیف بنده چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مرضی که روزه را خورده‌اید تا سال بعد دوام داشته باشد؛ قضاء لازم نیست. فقط برای کفاره هر روز، یک چارک گندم یا نان به فقیر بدهید والا آن هم لازم نیست.

س ۳۹۲- کسی که موی زهار او درآمده متوجه بلوغ خود نشود و روزه نگیرد آیا کفاره هم لازم است در صورتی که چند سال تأخیر انداخته؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که مقصر نباشد کفاره واجب نیست.

س ۳۹۳- زنی که در ماه مبارک رمضان حیض شد بعد از آن قضای روزه را می‌گیرد کفاره هم دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ کفاره ندارد.

س ۳۹۴- در کفاره روزه اطعام مسکین یکجا اگر مشکل باشد به سید یا به فقیر دو مرتبه اطعام جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، جایز است.

س ۳۹۵- دختری که بالغ شده و جاهل به مسئله هست روزه بر او واجب شده بعد از علم به مسئله آیا کفاره هم دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مقصر نباشد؛ کفاره بر او نیست.

س ۳۹۶- نانی که برای کفاره به فقیر می دهند باید خشک باشد یا نان خشک را اگر آب پاشند و نرم کنند و تا کرده به فقیر بدهند اشکال ندارد؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم نیست خشک باشد. نهایت این که اگر نان تازه و تر است یک مقدار زیادتر از یک مد بدهند.

س ۳۹۷- کفاره روزه ای که عمداً خورده شده اگر در بین آن ۳۱ روز اول سفر ضروری پیش آید مثلاً برای ملاقات پدر یا مادر مریضش به بیمارستان برود و مسافر شده و روزه اش را بخورد آیا باید از اول بگیرد یا لازم نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر مریض یا حیض باشد؛ مانع نیست و لازم نیست از اول گرفته شود ولی سفر مانع است و باید از اول بگیرد.

س ۳۹۸- اگر زنی به خاطر مریض بودن نتواند روزه بگیرد و تا رمضان سال آینده مرضش خوب نشود آیا کفاره بر خود زن واجب است یا باید شوهرش کفاره را بپردازد؟

ج - باسمه تعالی؛ کفاره غیر عمدی با شوهر است.

س ۳۹۹- اگر کسی به خاطر مریض بودن نتواند ماه مبارک رمضان را روزه بگیرد و چند ماه بعد از ماه رمضان با همان مرض از دنیا برود آیا دادن کفاره بر وراثت میت واجب است؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم نیست.

س ۴۰۰- اگر کسی با این که جوان یا نوجوان است به خاطر مرضی که دارد مثلاً مرض صرع نمی تواند روزه بگیرد چند سال است که مرض مذکور ادامه دارد و معلوم نیست خوب بشود یا نه؟ آیا باز چنین شخصی باید کفاره بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ باید روزی یک مدّ طعام کفاره بدهد نه کفاره شصت مسکین.

س ۴۰۱- بنا به اختلافی که در دیدن ماه (آخر رمضان) شد؛ مسئله یوم الشک را نمی دانستم. وظیفه من چیست؟ اگر وظیفه کفاره دادن برای روزه های نگرفته باشد با توجه به این که ۳۰ روز متوالی نمی توانم روزه بگیرم و درآمدی هم ندارم به ۶۰ فقیر طعام بدهم چه کنم؟

ج - باسمه تعالی؛ کفاره لازم نیست.

خمس و زکات

س ۴۰۲- شخصی مبلغی سهم امام (علیه السلام) و سهم سادات بدهکار می باشد و می خواهد برای پسرش حیاط بخرد - اگر حیاط بخرد توان پرداخت خمس را ندارد - در صورت تراحم کدام مقدم است؟

ج - باسمه تعالی؛ پرداخت خمس واجب است قهراً مقدم است ولی می تواند خمس را دستگردان کند و تدریجاً پرداخت نماید و خانه را بخرد.

س ۴۰۳- اگر کسی مدتی از عمر خود را برای مردم سید معرفی کرده و بعد از گذشتن سال ها که معروف به سید شده پشیمان می شود و از طرفی اگر سهم سادات گرفته باشد آیا ضامن است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ سهم سادات را گرفته است؛ در ذمه او می باشد و ضامن است.

س ۴۰۴- چند نفر شرکتی تأسیس نموده واردات و صادرات دارند جهت تراکم اجناس یک ملکی به منظور انباری خریده اند آیا مبلغی که برای این ملک داده اند خمس واجب است یا مؤنه تحصیل ربح است در نتیجه خمس ندارد؟

ج - باسمه تعالی؛ به هر تقدیر خمس آن واجب است چون تحصیل ربح هم خمس دارد.

س ۴۰۵- کسی که به خانه احتیاج دارد در بین سال از منافع، وسایل ساختمانی خریده ولی اقدام به ساخت خانه ننموده و یا اقدام نموده و در اثنای ساخت حول (سال خمسی) او رسیده آیا به بقیه اجناس خمس لازم است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی لازم است.

س ۴۰۶- در صورت وجوب خمس استهلاک ابراز و وسایل شرکت را می توان از همین مبلغ کسر و حساب نمود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می توان کسر نمود.

س ۴۰۷- شرکتی هر شش ماه یکبار یا هر سال یکبار سود می دهد آیا خمس این سود را بعد از کسر مؤونه سال بدهند کفایت می کند یا واجب است هر سال تمامی اساس و اجناس و موجودی شرکت را حساب و تخمیس نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه خمس اساس و اجناس موجودی شرکت را در سال اول داده باشند؛ خمس ندارد. مگر این که اجناس، زیاد شده و نسبت به آن ها خمس سود، کافی نیست.

س ۴۰۸- در مسئله ۱۷۹۷ توضیح المسائل فرموده اید کسی که از اول تکلیف خمس نداده اگر از منافع، مالی بخرد و قیمت آن بالا رود خمس قیمت فعلی آن را بدهد آیا در این مسئله مابین آن هایی که عین آن ها باقی است با دیگر اشیاء می باشد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ فرقی نیست.

س ۴۰۹- شخصی در سالل ۵۴ ملکی خریده تا سال ۶۹ مقدار نامعینی خرج گذاشته و مقداری هم قیمتش افزایش یافته و به بهای روز آن را فروخته و از بهای آن، خانه لازم خریده که محتاج آن بود. حکمش را بیان فرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ اگر در اثناء سال خانه را خریده، بر آن مقدار از پول - یعنی مالیت - که سال، گذشته؛ خمس تعلق می گیرد و به زاید خمس تعلق نمی گیرد و الا باید خمس همه مالی را که خمس نداده، بدهد.

س ۴۱۰- زنان سیده و غیر سیده که از نظر مخارج زندگی تحت تکفل ازواجشان هستند، آیا می شود در مخارج شخصی شان به دسته اول سهم سادات و به دومی زکات داد؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی شود؛ چون فقیر بر آنان صدق نمی کند.

س ۴۱۱- آیا مراد از سید در مسائل خمس سیدی است که منسوب به رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) باشد یا منسوب به هاشم بن عبدمناف باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ میزان، نسبت به هاشم است. ولی در این زمان، اولاد هاشم فقط از طریق عبدالمطلب است.

س ۴۱۲- افرادی که از نسل عباس بن عبدالمطلب می باشند جایز است خمس بگیرند؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر نسبت ثابت شود بلی جایز است.

س ۴۱۳- اگر سادات اهل محل نیازمند باشند آیا می شود سهم سادات را به مراجع و یا جای دیگر داد؟ و ثانیاً با فرض مزبور می شود مقداری به سادات موصوف و مقداری جای دیگر داد؟

ج - باسمه تعالی؛ بله، هیچ کدام اشکالی ندارد.

س ۴۱۴- سیدی که سیادتش اشتها دارد ولو ما از نحوه شجره اش اطلاع دقیق نداریم اگر احیاناً از شخصی در حق او جرمی شنیده شود تأدیه سهم سادات به ایشان جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی جایز است همان اشتها کافی است.

س ۴۱۵- اگر کسی از پول خمس نداده خانه مسکونی برای خود بخرد خمس دارد یا نه؟ در وسط سال بخرد چطور؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر در وسط سال باشد؛ خمس ندارد و اگر بعد از سال باشد؛ خمس آن پول را باید بدهد نه خانه را.

س ۴۱۶- کسی که برای رفتن به محل کارش نیاز به ماشین شخصی دارد و با نبودن ماشین شخصی به زحمت می افتد آیا ماشین مذکور خمس دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چون برای آن کار است خمس دارد.

س ۴۱۷- اگر کسی بدهکار باشد و طلبکارها به او مهلت بدهند آیا می تواند تدریجاً پول آنها را پرداخت نموده تا پول آنها را تمام نکرده خمس ندهد؟

ج - باسمه تعالی؛ با اجازه حاکم بلی.

س ۴۱۸- اگر کسی خمس یک جنس را از خود آن جنس پرداخت کند و باقیمانده جنس قیمتش در وسط سال بالا برود آیا دوباره خمس به آن چیز (مثلا سکه طلا) تعلق می گیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی تعلق می گیرد.

س ۴۱۹- اگر کسی سال خمس دادنش باشد آیا می توان مقداری به او تخفیف داد؟

ج - باسمه تعالی؛ تشخیص دادن مورد تخفیف با مجتهد است.

س ۴۲۰- خمس را که دستگردانی می کنند اگر تا سر سال همه خمس را بدهکار نتواند بپردازد آیا به عنوان بدهی باقیمانده خمس را باید از کل سرمایه کم کرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی باید کم نمود.

س ۴۲۱- اگر پدری به فرزندش حیاط مسکونی بذل کند و آن حیاط مسکونی زیاده از شأن نباشد آیا خمس به حیاط تعلق می گیرد یا نه؟ و اگر تعلق می گیرد کدام یک از پسر و یا پدر خمس را باید بپردازد؟ ضمناً اثاث منزل اگر زیاده از شأن نباشد اگر با پولی که خمس آن را نداده خریده باشد چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ حیاط و اثاث البیت خمس به آن تعلق نمی گیرد.

س ۴۲۲- اگر کسی بدون اجازه مجتهد جامع الشرایط مبلغی از خمس را به بیمارستان یا جای دیگری کمک کند آیا ذمه وی در آن باره بری می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه به مجتهد بگوید و او امضاء کند؛ بری می شود.

س ۴۲۳- اگر کسی در تنگی معیشت باشد آیا اجازه می فرمایید که سهم مبارک امام به ایشان کمک شود اگر اجازه می فرمایید چه مقدار می شود کمک کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه شخصی است خدمتگذار به دین و یا آن که قادر بر کسب نیست؛ اجازه می دهم به مقدار زندگی عادی، متناسب شأن او به او داده شود.

س ۴۲۴- اگر کسی ملکی را با قرض بخرد و به علت داشتن قرض مذکور و قرضهای دیگر موقع سال خمس قیمت زمین مذکور را مطالبه نکند تا ادای قرض حکم وی چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ ملک قرضی خمس ندارد. اگر قرض ها ادا شود و ملک زاید بر مؤونه باشد به آن خمس تعلق می گیرد.

س ۴۲۵- خرید زینت آلات زنانه در وسط سال یا با پول خمس نداده اگر وقت زینت کردن زن به آن ها نگذشته باشد چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد، چون جزء مؤونه است خمس آن لازم نیست.

س ۴۲۶- موقع دادن خمس آیا قیمت ابزار کار یا ملک (اعم از زمین، مغازه، ابزار کار) و آذوقه با قیمت آن روز که می خواهد خمس بدهد حساب می شود یا با قیمتی که خریده است؟

ج - باسمه تعالی؛ با قیمت همان روز.

س ۴۲۷- بچه ای موقع بلوغ از موقع صغیر بودنش سرمایه ای جمع کرده مثلاً عیدی یا جایزه گرفته اگر با سرمایه مذکور موقع صغیری کاسبی نکند سرمایه اضافه نشود آیا خمس تعلق می گیرد و اگر موقع صغیری کسب کند و سرمایه هم اضافه شود چطور؟

ج - باسمه تعالی؛ در هر دو صورت خمس تعلق می گیرد.

س ۴۲۸- لوازم خانه از قبیل تلوزیون یخچال و سکه را با سند ازدواج می دهند اگر لایق به شأن باشد خمس تعلق می گیرد؟ لایق شأن نباشد چطور؟ (علت خرید اجناس مذکور به علت ارزان بودن قیمت آن است)؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که لایق به شأن یا کمتر باشد خمس ندارد.

س ۴۲۹- کسی که موقع دادن خمس (سر سال خمس) طلبکار است و نمی داند بدهکارها طلبش را می پردازند یا نه در این صورت خمس طلبش نسبت به آن کسی که اطمینان دادن طلب را ندارد چیست و نسبت به کسی که اطمینان دارد طلبش را می دهد چطور؟ آیا می تواند طلب را در هر سالی که دریافت می کند از درآمد همان سال حساب کند؟

ج - باسمه تعالی؛ در هر دو صورت حساب و دستگردان می کند. و دستگردانی را چنانچه دریافت شد؛ می دهد و الا چیزی بر عهده او نیست.

س ۴۳۰- اگر کسی یک سال ضرر بکند و سرمایه کم شود آیا می تواند از سود سال بعد جبران سال قبل را کند؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر نمی تواند.

س ۴۳۱- اگر کسی از اول کارش خمس ندهد و حالا بخواهد خمس بدهد چطور می شود مال او را مخمس کرد و اگر کسی مدتی خمس بدهد و بعد از مدتی قطع کند دوباره بخواهد خمس بدهد تکلیفش در موقعی که خمس نداده چیست و چطور باید پول او را مخمس کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ آن چه موجود دارد؛ خمس آن گرفته می شود و زیادی را به هر مقدار احتمال می دهد دستگردان بنماید و به حداقل محتمل مصالحه بنماید.

س ۴۳۲- نذری را که به امام(علیه السلام) یا امامزاده شده یا بعضی ها مبلغی را در نظر گرفته و خود را بیمه امام زمان(علیه السلام) می کنند آیا چنین پول هایی را می توان به سید مستحق داد؟ رد مظالم را چطور؟

ج - باسمه تعالی؛ مال نذری را که در سؤال ذکر شده است نمی توان به سید مستحق داد، ولی رد مظالم را می توان به سید داد.

س ۴۳۳- اگر در وسط سال قناتی که متعلق به عده ای از کشاورزان می باشد نیاز به تعمیر داشته باشد و یکی از شرکاء مخارج تعمیر را داده و لذا سر سال از نظر سرمایه پیشرفت نکرده وضعیت خمسی او چطور می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مخارج تعمیر را مجاناً داده؛ خمس واجب نیست و اگر به عنوان قرض به بقیه شرکا باشد آنچه از سال قبل زیادی است باید خمسش را بدهد.

س ۴۳۴- اگر کسی بدهکار باشد و در طول سال مبلغی را برای پرداخت بدهی کنار بگذارد تا جمع کرده به طلبکار بدهد آیا به مبلغ مذکور خمس تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، تعلق نمی گیرد.

س ۴۳۵- اگر کسی زمین را برای ساختن خانه مسکونی ضروری بخرد و چون قادر به درست کردن خانه نمی باشد یک سال از خرید آن زمین بگذرد آیا خمس به زمین مذکور تعلق می گیرد هم چنین مبلغی از پول زمین را گرو نگه می دارند تا موقع تنظیم سند به فروشنده بپردازند آیا به مبلغ مذکور خمس تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی تعلق می گیرد.

س ۴۳۶- بعضی از اجناس مانند نخود که قیمتشان به طور سرسام آور بالا و پایین می شود و اشخاصی که در چنین کاری هستند مثلاً یک سال با پولی که دارند می توانند ۵ تن نخود بخرند و سال دیگر با همان پول ۲ تن نخود می توانند بخرند آیا موقع حساب سالیانه برای دادن خمس می توانند به نسبت جنس حساب کنند که سرمایه پایین آمده یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، می توانند چون میزان، مالیت است.

س ۴۳۷- اگر کسی سر سال خمسی آذوقه زیادی در خانه داشته باشد و خمس آن را پرداخت کند باقیمانده آذوقه که خمس آن را داده تا سر سال آینده خمسی تمام نشده باشد آیا به آذوقه مذکور دوباره خمس تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، تعلق نمی گیرد.

س ۴۳۸- اگر کسی مغازه ای بخرد به این قصد که در آن جا کسب کند و قصدش بالا رفتن قیمت مغازه نباشد آیا موقع دادن خمس قیمتی را که داده برای مغازه حساب می کنند یا قیمت روز را؟

ج - باسمه تعالی؛ میزان قیمت روز است.

س ۴۳۹- اگر کسی نمی داند ملکی را که از پدرش به ارث رسیده خمس آن داده شده یا نه و حالا که می خواهد خمس بدهد ملک مذکور در دستش بوده و نفروخته است. آیا خمس به ملک مذکور تعلق می گیرد و اگر تعلق می گیرد آیا به قیمت روز می باشد؟ اگر خمس ملک مزبور داده نشده باشد چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت ندانستن، خمس واجب نیست.

س ۴۴۰- آیا برای کلیه مجالس وعظ و بیان احکام و تفسیر قرآن می شود سهم امام داد؟

ج - باسمه تعالی؛ با نظر مجتهد اشکال ندارد.

س ۴۴۱- اگر کسی از دنیا برود و بچه هایش صغیر باشند ارثی که به بچه ها رسیده آیا مادر بچه ها که سرپرست بچه ها می باشد باید خمس ارث را بدهد یا واجب نیست و درآمدی که از ارث به دستشان می آید خرج زندگیشان می شود در مسئله اگر میت اصلاً خمس نمی داده و یا معلوم نیست خمس می داده یا نه تکلیف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ میت اگر نمی دانند خمس می داده یا نه باصالة الصحه بنا را بر آن بگذارند که خمس داده و اگر می دانند خمس نداده، باید خمس بدهند، وارث خمس ندارد.

س ۴۴۲- اگر کسی موتور آب را چند سال قبل به قیمت روز خریده است و از آن برای آبیاری زراعتش استفاده می کند حالا که می خواهد خمس بدهد قیمت روزی که خریده باید حساب کند یا به قیمت روز؟

ج - باسمه تعالی؛ به قیمت روز.

س ۴۴۳- التزام به دروس و تحصیل مراتب عالیه برای کسی که استعداد دارد و تأمین هم می شود وجوب عینی دارد یا نه و گرفتن سهم و شهریه به اذن حاکم شرع چه صورت دارد به عنوان این که محصل است؟

ج - باسمه تعالی؛ واجب کفایی است و گرفتن شهریه و سهم اشکالی ندارد، چون سهم امام - ارواحنفا - اختصاص به فقیر ندارد.

س ۴۴۴- به شخص فقیر برای مخارج خود یا برای خرید جهاز دخترش یا برای ادای قرض یا مداوای مریضی جایز است سهم امام داده شود؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، می توان پرداخت.

س ۴۴۵- برای کارهای عمومی: اصلاح جاده ها، آسفالت خیابان، مخارج روشنایی معابر عمومی و خرید آبسردکن و امثال ذلک که نفع عمومی دارد آیا سهم امام داده می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ برای مصارف فوق، از وجوه بریه دیگر استفاده شود.

س ۴۴۶- برای چیزهایی که در معاش زندگی: مغازه، اثاث، ماشین آلات که در طول چند سال تهیه می شود خمس تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ خمس بر مؤونه کسب، لازم است. و بر مؤونه زندگی لازم نیست.

س ۴۴۷- اگر کسی ماشینی داشته باشد که برای رفتن به کار از آن استفاده نمی کند آیا به ماشین مذکور خمس تعلق می گیرد و اگر برای استفاده کند چطور؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر برای کار نباشد خمس ندارد و اگر برای کار باشد خمس تعلق می گیرد.

س ۴۴۸- برای اهل علمی که مشغول تدریس و یا تحصیل علوم دینی هستند گفته می شود فقر شرط نیست برای گرفتن سهم امام (علیه السلام) همین که برای اسلام نفعی داشته جایز است سهم مبارک امام (علیه السلام) داد آیا این مطلب درست است؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح است.

س ۴۴۹- می توان مقداری از سهم امام یا سهم سادات را به فقیری جهت سرمایه کسب داد یا باید به مصرف خود برساند؟

ج - باسمه تعالی؛ مانعی ندارد به جهت کسب داده شود.

س ۴۵۰- آیا سهم امام (علیه السلام) را می شود به تعمیر مساجد و خرید اثاث مسجد: کولر، فرش، سماور، و غیره خرج کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که لازم باشد و متبرعی نباشد و از زکات هم نتوان صرف نمود؛ مانعی ندارد، از سهم امام (علیه السلام) خرج کنند.

س ۴۵۱- آیا برای تعمیر حسینیه و مقابر امامزادگان و علما که در شهر و روستا می باشند یا برای خرید زمینی یا بنای حسینیه سهم امام جایز است داده شود؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، جایز نیست.

س ۴۵۲- آیا به شاخه های درخت به عنوان مصرف روزمره برای گرم کردن بخاری و حمام و غیره و تیرهای چوبی که در ساختمان مصرف می شود خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چنانچه سال بگذرد و مصرف نکند.

س ۴۵۳- برای طعام دادن که در هیئت های مذهبی مرسوم است سهم امام می شود داد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، مگر با اجازه مجتهد.

س ۴۵۴- آیا جایز است برای تشویق کسانی که در مجالس مذهبی و احکام شرکت می کنند به عنوان جایزه نوار مذهبی یا کتب مذهبی و یا قرآن و تفسیر از سهم امام (علیه السلام) خریداری شود و به آنها داده شود؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت تشخیص مجتهد جامع الشرایط در خصوص هر مورد، اشکال ندارد.

س ۴۵۵- آیا اجازه می فرمایید از سهمین که در ذمه قرار می گیرد در رأس سال از طرف حضرت عالی قبض دریافت نموده در موارد ذیل مصرف شود سادات فقیر سید یتیم باشد یا سیدی که در سفر مانده باشد یا اهل علمی که مشغول تحصیل و تدریس علوم دینی است؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح است و هر سه مورد از موارد سهم سادات است.

س ۴۵۶- آیا به سیدی فقیر که مخارج زن و بچه اش را نمی تواند برساند خمس داده می شود و یا نه و اجازه می خواهد؟

ج - باسمه تعالی؛ سهم سادات اجازه نمی خواهد. و به مورد مذکور می شود داد.

س ۴۵۷- کشاورزی که برای زندگی خود چند رأس گاو و گوسفند و الاغ برای لوازم زندگی نگهداری می کند بر این ها خمس تعلق می گیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ تعلق نمی گیرد.

س ۴۵۸- درختی که در زمین مرطوب خود به خود می روید و بعد از چند سال قطع می شود آیا خمس دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، خمس با شرایط آن تعلق می گیرد.

س ۴۵۹- اگر زنی جهیزیه را خودش از راه کار کردن فراهم کند و ازدواج نکند تا سال بگذرد خمس دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر راه دیگری در تهیه جهیزیه نباشد؛ خمس ندارد.

س ۴۶۰- کسی برابر شأن خود چیزی بخرد و تا یک سال استفاده نکند ولی عاریه به دیگری داد استفاده نموده خمس دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ خمس ندارد.

س ۴۶۱- دادن سهم سادات به سید صغیری که ولی ندارد جایز است؟ احتیاج به اذن حاکم شرع دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ با اجازه حاکم جایز است.

س ۴۶۲- اشخاصی که سر سال (سال خمسی) دارند و چند روز قبل از سر سال منفعتی به دست آورند لازم است همه اموال را حساب نمایند یا می توانند برای منفعت فعلی سال قرار دهند؟

ج - باسمه تعالی؛ باید همه را حساب نمایند.

س ۴۶۳- فردی چند قطعه زمین را برای تجارت خریده بعد از مدتی قیمت آن چند برابر شده صاحب زمین نفروخته و بعداً قیمت زمین پایین آمده وقت تخمیس قیمت ترقی را هم حساب کند یا قیمت فعلی را حساب نماید؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه در وسط سال تنزل قیمت شده است؛ لازم نیست ترقی قیمت حساب شود و اگر بعد از سال است؛ باید حساب نماید.

س ۴۶۴- آیا سهم سادات برای سادات فقیر یا سادات یتیمی که فقیر باشد یا سیدی که در سفر درمانده باشد تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ هر سه مورد، مورد سهم ساداتند.

س ۴۶۵- آیا به وسایل مستعمل خانه: لباس، کتب، ماشین، وسایل آشپزخانه و خوردنی، صندلی، میز که مطابق شأن او باشد برای ساختن خانه در طول چند سال مقدمات بنایی از قبیل: آجر، آهن، و غیره خمس تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ مؤونه فعلی خمس ندارد ولی به پول و مواردی که در ضمن چند سال فراهم شده، خمس تعلق می گیرد.

س ۴۶۶- اگر کسی سر سال او رسید و قرض گرفت آیا این قرض خمس دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ پول قرضی خمس ندارد.

س ۴۶۷- اگر سیدی صغیر یا یتیم یا ابن السبیل از زنا به عمل آمده باشد آیا می توان از سهم سادات به او داد و ملحق به پدر و مادر است؟

ج - باسمه تعالی؛ بر حسب احتیاط لزومی نمی شود به او خمس داد.

س ۴۶۸- اگر کسی بعد از سر سال خمس خود و حساب سال فهمید که مقداری پول به حساب او در بانک هبه یا واریز شده بود و خبر نداشته، آیا خمس آنها را باید حساب کرد یا این که در حساب سال آینده می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی باید حساب کرد.

س ۴۶۹- در مورد وجوهات شرعی سؤال می کنند که اگر امکان دادن به خود مجتهد نباشد به چه کسی داده می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ به وکیل مجتهد بدهند. خود جناب عالی می تونید آن را بگیری و برسانید و سپس قبض گرفته و به صاحبان اموال بدهید.

س ۴۷۰- آیا دیه ای که انسان می گیرد خمس دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بله خمس دارد.

س ۴۷۱- در مورد مالیاتی که دولت به زور از مردم می گیرد خمس و زکات را ساقط می کند؟

ج - بسمه تعالی؛ خیر، مالیات مسقط وجوه شرعی نیست.

س ۴۷۲- آیا به شهریه طلاب خمس تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ بله، در صورتی که شرایط دیگر موجود باشد تعلق می گیرد.

س ۴۷۳- آیا هدیه خمس دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بله خمس دارد.

س ۴۷۴- جهیزیه ی دختری که پدرش به او بخشیده خمس دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که زیادی بر مؤونه نباشد ندارد.

س ۴۷۵- وسایل زندگی و تحصیل دختر که به واسطه پدر تأمین می شود خمس دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر ندارد.

س ۴۷۶- از سهم مبارک امام (علیه السلام) برای فقراء آبرومند محل، بعضی شان برای خرید جهازیه دخترانشان احتیاج مبرم دارند با اجازه حضرات آیا می شود به مصرف رسانید؟

ج - باسمه تعالی؛ به مقدار حاجت متعارف و مناسب می توان مصرف نمود.

س ۴۷۷- آیا جایز است برای فرار از خمس دادن قبل از سال خمسی اموال خود را ببخشید و یا قرض بدهد یا جایز نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ قرض دادن، موجب خمس ندادن نیست ولی اگر ببخشید، خمس ندارد.

س ۴۷۸- آیا مؤمن می تواند مال ناصبی را پس از دادن خمس آن برای خود بردارد؟

ج - باسمه تعالی؛ ناصبی نجس است؛ اما نمی توان مال او را برداشت.

س ۴۷۹- خمس به چند چیز تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ همه را با مسایل متعلق به آن در کتاب خمس توضیح المسایل نوشته ام.

س ۴۸۰- جوانی هستم در سال چهارصد هزار تومان پس انداز دارم و پدری فقیر و خواهری دم بخت دارم آیا ممکن است وجوه متعلقه را برای خرید جهیزیه خواهر مصرف نمایم و خودم هم مجردم هنوز توان تأهل ندارم و ضمناً سودی را که بانک می دهد حلال است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ هر سال خمس آن را حساب کنید و از طرف من وکیلید با دست راست قبول کنید و برای جهیزیه خواهرتان و پدر و مادر خرج کنید. سود بانک نیز حلال است.

س ۴۸۱- دختر مجردی که پدرش مخارج او را می دهد یا از دوستان هدیه به او می رسد خمس دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چنانچه در وسط سال مصرف نکنند و هدیه پول باشد نه لباس و اسباب زینت، خمس دارد.

س ۴۸۲- آیا وجوهات شرعی را به مرجع تقلید باید پرداخت کرد یا به حاکم اسلامی بعضی ها بر این عقیده هستند که برای تشکیل حکومت اسلامی بهتر است وجوهات را به حاکم اسلامی داد؟

ج - باسمه تعالی؛ می توان به مجتهد جامع الشرایط پرداخت کرد و مرجع خصوصیتی ندارد.

س ۴۸۳- اگر کسی زنش سیده است و زن کفارات روزه بدهکار است یا می خواهد چیزی مخصوص به خودش را بخرد شوهر می تواند از بابت سهم سادات کمک کند؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، می تواند کمک کند.

س ۴۸۴- برای پیش نماز مسجدی، از سهم مبارک می شود داد؟ در صورت توقع و احتیاج اجازه می فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ مجازید به او بپردازید.

س ۴۸۵- آیا عشریه ای که نزد صوفیه مرسوم است دلیل روایی و ریشه اسلامی دارد و مکفی از خمس است؟

ج - باسمه تعالی؛ دلیل روایی و ریشه اسلامی ندارد و مکفی از خمس هم نیست.

س ۴۸۶- آیا به سید مخالف و زیدی مذهب و سنی می شود خمس داد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ احوط این است که به غیر اثنی عشری داده نشود.

س ۴۸۷- اگر کسی مقداری از اموال خود را تخمیس نماید و به حج مشرف شود و بعد از مراجعت همه اموالش را تخمیس نماید چون تعلق خمس علی الاشاعه است آیا تصرف او در همان مقدار خمس صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح است و اشکال ندارد.

س ۴۸۸- کسی که آبرومند و عیالوار و عاجز از کسب و کار است اموالی که به فقراء اختصاص دارد اگر به وی کفایت ندهد آیا مخارج یا دیون آن را از سهم امام(علیه السلام) پرداخت کردن جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی جایز است.

س ۴۸۹- جوانی هستم ۱۸ ساله در یک مغازه مشغول به کار هستم این مغازه مال ورثه است که پدرم یکی از وراث است و سهم هیچ یک از وراث معلوم نیست و کلیه کارهای مغازه از قبیل

نظافت و فروشندگی به عهده من است ولی به اسم برادرم و در اختیار اوست و خرید از بازار، دادن چک، و کارهای اداری از قبیل دارائی و شهرداری... به عهده برادرم است و با این حال که کار معامله و فروش مغازه با من است آیا حقوقی به من تعلق می‌گیرد و سهمی دارم، اگر حقی تعلق گرفت هنوز که در منزل پدرم هستم خمس آن را باید بدهم، آیا زمانی که سهم هر کدام از وراثت معلوم شد برای بنده هم حقی و سهمی شامل می‌شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر مجانی، کار کرده ای حق ندارید؛ اگر مجانی نبوده، اجرة المثل، مال شماست. به هر حال هر چه از آن جا بگیری در صورت زیادی از مؤونه سال به آن خمس تعلق می‌گیرد و در صورتی که شما هم جزء ورثه هستید حق شما محفوظ است و باید سهم ببرید و به آن سهم الارث خمس تعلق نمی‌گیرد.

س ۴۹۰- شخصی که به روش احتیاط عمل می‌کند آیا می‌تواند سهم امام(علیه السلام) را صرف شهریه طلاب کند بدون این که زیر نظر مرجع تقلید خاصی باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی‌تواند؛ مگر آن که از یک مجتهد جامع الشرایط اجازه بگیرد.

س ۴۹۱- در کتب فقهی مثل وسایل الشیعه و یا عروۃ الوثقی آمده است که سهم مبارک امام(علیه السلام) در زمان غیبت ولیعصر(عج) بر شیعیان مباح و حلال گردیده است و بعضی نیز احتیاط نموده اند و فرموده اند که سهم امام(علیه السلام) گرفته شده و معمولاً به سادات نیز داده می‌شود؟ حکم مسئله چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ سهم امام - ارواحنفاذ - در زمان غیبت حلال نشده و باید صرف ترویج دین اسلام گردد و چون اگر به نظر همه منوط باشد باعث هرج و مرج می‌شود باید مانند بقیه امور حسبیه با نظر مجتهد جامع الشرایط باشد و در عروۃ الوثقی خلاف این فتوی نیست.

س ۴۹۲- شخصی سیزده سال پیش برای حج تمتع، ثبت نام کرده و پول داده است و همه آن‌ها، از درآمد همان سال می‌باشد آیا به این پول ها خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ آری تعلق می‌گیرد.

س ۴۹۳- کسی از درآمد یک سالش زمین و از عایدات سال دومش مصالح و از درآمد سال سومش مخارج ساختمانش را تأمین می‌کند، آیا درآمدهای او، مشمول خمس می‌شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در دو سال اول باید خمس بدهد و همچنین در سال سوم اگر وسط سال، سکونت اختیار نکند.

س ۴۹۴- اگر پارچه ای مثلاً امسال خریداری شد مقداری از آن استفاده نشد مثلاً از پارچه ۲ متری، ۱ مترش امسال بریده شد و باقی تا یک سال یا چند سال بعد مورد استفاده قرار نگرفت آیا به باقی این پارچه خمس تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ تعلق می گیرد.

س ۴۹۵- در صورتی که خود شخص روحانی باشد و خمس را بگیرد و در مواردی به نفع مکتب اهل بیت علیهم السلام مصرف نماید و به مرجع ندهد آیا جایز است؟ ضمناً آیا سهمین مبارکین بایستی حتماً به مرجع داده شود یا خود شخص می تواند در مواردی خرج کند که بابت تبلیغ مذهب تشیع است؟

ج - باسمه تعالی؛ می تواند با نظر مجتهد جامع شرایط و اذن او مصرف نماید و اذن مرجع لازم نیست.

س ۴۹۶- سیدی اظهار می کند من بیکار - مریض تهیدست - فقیر و نیازمندم برای حصول یقین و اطمینان کردن به گفته و استحقاق او شرعاً چه معیار و ملاکی لازم و کافی است؟

ج - باسمه تعالی؛ معیار، حصول و اطمینان و یا شهادت شخص موثق است.

س ۴۹۷- آیا مصرف کردن سهم امام (علیه السلام) برای ساخت مدارس و یا جاهایی که مورد نیاز می باشد جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت نبودن تبرع و زکات و... جایز است.

س ۴۹۸- سیدی که ۳ بار عمل جراحی شده از لحاظ جسمانی ناتوان و مریض است کسب و سرمایه ای هم ندارد تا از درآمد آن مخارج روزانه خود و عائله اش را تأمین کند اکنون این سید جهت بقاء و امرار معاش و ادامه زندگی خود و افراد تحت تکلفش دست نیاز خود را به سوی چه کسانی دراز کند؟

ج - باسمه تعالی؛ اشخاصی که قدرت مالی دارند، می توانند احتیاجات او را برطرف کنند و رجوع به غیر متمکن جایز نیست.

س ۴۹۹- سیدی که برای سکونت خود و عائله اش فقط یک باب خانه ناقص و ناتمام دارد آیا داشتن این خانه شرعاً می تواند بر غنی و بی نیاز بودن این سید محسوب شود؟

ج - باسمه تعالی؛ شخصی که خانه او بزرگ باشد و به مقدار زاید بر ضروریات باشد و یا تزئینات زیادی بنماید؛ فقیر نیست. ولی شخصی مورد سؤال فقیر است.

س ۵۰۰- خداوند متعال خمس و سهم مبارک سادات را به چه کسانی اختصاص داده است؟

ج - باسمه تعالی؛ سهم سادات برای رفع حاجت سید فقیری می باشد که هیچ راهی برای کسب و کار ندارد اما سیدی که می تواند کاسبی کند؛ ولی نمی کند؛ فقیر نیست و نمی شود به او خمس داد؛ مگر آن که درس بخواند و یا درس بگوید و یا تبلیغ بنماید که در این موارد می توان به او خمس داد.

س ۵۰۱- کسی که پولی در بانک دارد و سال برای این پول تعیین کرده بعد از گذشت سال خمس این پول را می دهد و این پول به همان مقدار باز تا سال بعد می ماند آیا باز هم به این پول خمس تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ خمس بیش از یک مرتبه واجب نیست.

س ۵۰۲- حقوق بازنشستگی و پول بیمه ای که پس از چند سال پرداخت می شود (بابت تصادف و یا کارافتادگی، موت و...) مشمول خمس می گردد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ مشمول خمس است.

س ۵۰۳- ۱ - آیا اجازه می فرمایید از سهمین و رد مظالم و زکات فطره و اموال مجهول المالک و هر آن چه تصرف در آن منوط به اجازه حاکم شرع می باشد برای رفع احتیاجات زندانیان سیاسی و خانواده های آنان و کسانی که به نحوی از انحاء در راه دشوار اصلاحات، گرفتار مصائب گوناگون می شوند استفاده شود؟

۲ - آیا اجازه می فرمایید از وجوهات فوق الذکر برای کارهای فرهنگی در جهت افزایش دانش دینی، سیاسی و فرهنگی و حقوقی فردی و اجتماعی مردم به ویژه جوانان با تشخیص صاحب وجه و یا وکیل او استفاده شود؟

ج - باسمه تعالی؛ مجازید نصف سهم امام - ارواحنا فداه - و تمام رد مظالم و زکاة فطره و اموال مجهول المالک را به هر دو مورد ذکر شده بپردازید.

س ۵۰۴- اگر بخواهیم به روش احتیاط عمل کنیم و سهم امام (علیه السلام) را بین چند مرجع تقلید که شبهه اعلم بودن برای آن ها است تقسیم کنیم آیا جایز می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ مانعی ندارد، ولی این احتیاط نیست.

س ۵۰۵- آیا مصرف کردن سهم امام (علیه السلام) برای ساخت منازل مسکونی وقفی برای طلابی که مسکن ندارند جایز می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ موارد و ازمینه مختلف است و به طور کلی نمی شود فتوی به جواز داد. بنابراین در هر مورد از این موارد از مجتهد مسلم کسب تکلیف شود.

س ۵۰۶- آیا می توان سهمین سال خود را در یک امر اقتصادی که بسیار سودآور و همچنین اشتغال زا می باشد سرمایه گذاری کرد تا به صورت دائم بر امام (علیه السلام) و سادات درآمد زا باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی شود مگر با اذن مجتهد در هر مورد.

س ۵۰۷- شخصی کارمزد دولت بوده و در شهری غیر از وطن خود مشغول به کار می باشد و در وطن خود منزلش را اجاره داده و در شهر کار منزل اجاره گرفته آیا منزل او که در وطن است خمس دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، اگر خانه ارث نباشد خمس دارد.

س ۵۰۸- اگر کسی خمس گوسفندان سرمایه ای را به عدد محاسبه و پرداخت نمود در سال بعد که گوسفندان به لحاظ وزن و قیمت سوقیه، افزایش پیدا کرده اند، در این صورت خمس آن ها چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ محاسبه قیمت سوقیه (بازار) معلوم است و زیادی وزن را از اهلش سؤال نموده و حساب می کنند.

س ۵۰۹- لباسی که از خیاط گرفته ولی نپوشیده، هکذا سایر لوازم زندگی که در حال حاضر فرصت یا موقع استفاده اش نرسیده چگونه خمسش را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه به مقدار متعارف باشد که عرفاً بگویند به آن احتیاج دارد؛ خمس ندارد.

س ۵۱۰- کسی که از ابتدا سال مالی ندارد هر سال به حسابش نرسیده بعد از پانزده سال فوت کرده ششصد هزار تومان ثلث تعیین کرده آیا به آن ثلث خمس تعلق می گیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه یقین دارند که خمس به اموالش تعلق گرفته است باید آن را قبل از تقسیم اموال از اصل مال بدهند و اگر یقین ندارند و یا آن که احتمال می دهند خود پرداخته است؛ چیزی واجب نیست.

س ۵۱۱- شخصی تعدادی کاموا خریده به خاطر تهیه لباس ولی قبل از آن که لباس را کاملاً ببافد یک سال بر آن ها گذشته آیا به این کامواها خمس تعلق می گیرد یا بر لباس بعد از تمام شده آن ها خمس لازم می شود و آیا در صورت تعلق خمس الآن باید پردازد یا بعداً هم می تواند پرداخت کند حال آن که کاموا یک قیمت دارد و لباس قیمت دیگری؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر سال دارید تنها کاموا را نباید حساب کنید. بلکه چنانچه زیادی بر مؤونه هست و از ناحیه دیگری ضرر کرده اید و در صورتی که زیادتر نباشد؛ خمس واجب نیست. اگر سال ندارید در صورتی که روی هم رفته زیادی، دارید خمس بدهید و الا خمس، واجب نیست. به هر حال در صورتی که خمس تعلق بگیرد باید خمسش را الآن بدهید و آن هم خمس کاموا است و به لباس تعلق نمی گیرد خلاصه آن چه زیادی است، خمس قیمت آن، واجب است.

س ۵۱۲- اگر کسی بعد از حساب سر سال خود فهمید که مقداری پول در بانک به حساب او وارد شده بود و خبر نداشت که خمس آنها را باید بدهد یا باید به خمس حساب سال آینده بگذارد؟

ج - باسمه تعالی؛ باید حساب کند.

س ۵۱۳- آیا به سیدی یتیم یا صغیر یا ابن سبیل که از زنا به عمل آمده باشد می توان سهم سادات و خمس داد؟

ج - باسمه تعالی؛ بر حسب احتیاط لزومی نمی شود به او خمس داد.

س ۵۱۴- اگر کسی سر سال او رسیده و در همان روز قرض گرفت آیا این قرض خمس دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ پول قرض خمس ندارد.

س ۵۱۵- اگر کشاورزی زکات گندم را که واجب شده بود نداده و آن را تحویل سیلو بدهد و مبلغی که از این راه می رسد آیا خمس تعلق می گیرد؟ بر فرض تعلق گرفتن خمس آیا هزینه هایی که مثل، بذر و تراکتور، و کود و... نمود چگونه حساب کند؟

ج - باسمه تعالی؛ خمس تعلق می گیرد و این هزینه ها را از مجموع مال کم می شود.

س ۵۱۶- کسی که تا به حال سال خمسی برای خود نداشته، ولی در هر سال یک رأس گوسفند یا بزغاله به سادات می داده آیا او می تواند آن ها را به عنوان خمس حساب کند و یا باید از مرجع تقلید اجازه بگیرد و بعد از این وظیفه اش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ با اجازه مرجع تقلید می تواند حساب کند و من اجازه می دهم.

س ۵۱۷- کسی زمینی داشته دولت ۳۲ آن را از او گرفته و ۲۱ آن را از صاحب ملک خریداری نموده آیا زمین مذکور مشمول خمس می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر زمین از ارث نرسیده و قبلاً خمس آن داده نشده؛ باید الان خمس آن را پرداخت کند.

س ۵۱۸- وامی را که شخصی دریافت کرده و قبل از صرف آن در مؤونه سال خمس اش فرا می رسد آیا مشمول خمس می گردد یا خیر؟ و اگر آن را صرف تهیه کالا (غیر مونه) کرده باشد حکمش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ مشمول خمس نیست. چون به ازاء آن مدیون است و به آن فایده نمی گویند.

س ۵۱۹- اگر شخصی برای ساختن خانه مسکونی تدریجاً اقدام نماید سال اول زمین تهیه کند و در سال های بعد با خرید مصالح هر ساله بخشی از ساختمان را تکمیل نماید و در سال پنجم مثلاً در آن مستقر گردد آیا پرداخت آنها لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم است. چون تا سال پنجم، جزء مؤونه نبوده است.

س ۵۲۰- به کدامیک از وسایل زیر خمس تعلق می گیرد؟

مقداری اسکناس و سکه از زمان حکومت قبلی (شاه) و چند سکه خارجی به من سال های پیش داده شده؟

ج - باسمه تعالی؛ خمس همه آنها را باید بدهید.

س ۵۲۱- صندوقچه ای که مورد استفاده او قرار می گیرد و چند نوار خالی که استفاده نشده است؟

ج - باسمه تعالی؛ خمس ندارد.

س ۵۲۲- یک سری کتاب ها اعم از درسی و غیر درسی؟

ج - باسمه تعالی؛ خمس ندارد.

س ۵۲۳- لوازم التحریر؟

ج - باسمه تعالی؛ خمس واجب نیست.

س ۵۲۴- اگر پارچه ای را به شخصی هدیه دهند و بدانند که خمس این پارچه داده نشده آیا شخصی که هدیه را گرفته باید خمسش را بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ موظف نیست و به عهده خود هدیه دهنده است.

س ۵۲۵- با توجه به این که در رساله های عملیه خمس و زکات، مالیات اسلامی به حساب آمده است و از طرفی در حکومت اسلامی وضع قوانین با شرع مطابقت داده می شود و در قوانین جاری مالیات به عنوان حکومت وضع گردیده است اگر قوانین ما با شرع مطابقت داده شده چرا یک فرد هم باید مالیات بپردازد و هم خمس و زکات بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ تشریح خمس و زکات توأم با بیان مصرف است که آن مصرف غیر از مصرف مالیات است.

س ۵۲۶- سر سال خمس مکلف رسیده است و مقداری کوپن مواد اغذیه دارد ولی خریداری نکرده اما کوپن اعتبار سوقی دارد یعنی ما به ازای کوپن های موجود حدود ۵۰ کیلو برنج و ۳۰ کیلو قند و شکر و ۲۰ کیلو روغن اعتبارش است آیا کوپن های موجود و اعتبار آن ها متعلق به خمس می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه در فروش کوپن ها از طرف دولت مجاز باشد دادن خمس به مقدار قیمت آن موقع لازم است.

س ۵۲۷- زید خانه مسکونی خود را می فروشد و با همان پول خانه دیگری می خرد آیا خمس در این میان تعلق می گیرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که خرید خانه در وسط سال باشد؛ خیر تعلق نمی گیرد و اگر سال بگذرد و خانه نخریده باشد باید خمس آن مال را بدهد.

س ۵۲۸- شخصی مقداری کتاب برای مطالعه خریده یک سال می گذرد می بیند که بعضی از کتاب هایش را اصلاً دست نزده است و استفاده ننموده است آیا در چنین موارد هم خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه کتاب ها زیاده از شئون نباشد تعلق نمی گیرد.

س ۵۲۹- اموال مجهول المالک خمس بر آن ها تعلق می گیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر تعلق نمی گیرد.

س ۵۳۰- اگر کسی در وسط سال بمیرد آیا اموالی که موجود است خمس یا زکات را باید حساب کنند قبل از سر رسید سال خمسی یا زکات؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه زیادی آن سال زاید بر مؤونه حال حیات باشد خمس دارد.

س ۵۳۱- کسی که ساختمان و مغازه ندارد و ازدواج هم نکرده به درآمد آن خمس تعلق می گیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چنانچه زائد بر مؤونه داشته باشد.

س ۵۳۲- اگر شخصی بدون تخمیس اموال حج انجام داده، بعد از مراجعت از حج تخمیس اموال انجام شده حج این شخص چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه تصمیم به ندادن خمس نداشته باشد اشکال ندارد.

س ۵۳۳- آیا مازاد بر مؤونه از شهریه با گذشت سال خمس دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، خمس تعلق می گیرد.

س ۵۳۴- مقدار طلا و جهیزیه همسرم تقریباً دوازده میلیون تومان می شود و اگر بفروشیم به نصف قیمت می خرند و در زندگی ما دخیل است آیا خمس تعلق می گیرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ با خصوصياتی که نوشته اید بعید است خمس تعلق بگیرد. ولی شما را از طرف خود وکیل می کنم که دستگردان نموده و به خودتان ببخشید.

س ۵۳۵- آیا به جهیزیه زن در خانه شوهر یک سال استفاده نشده خمس تعلق می گیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ مطلقاً خمس ندارد. مگر این که زیادی بر شأن او باشد.

س ۵۳۶- آیا پدری که اهل خمس نبوده زمینی از او به ورثه رسیده خمس دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه زمین را خریده خمس دارد ولی اگر به ارث به او منتقل شده خمس ندارد.

س ۵۳۷- گاهی بعضی از دوستان و آشنایان هدایایی به ما می دهند و تخمیس اموال نکرده اند تصرف در این هدایا برای ما چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ برای شما و آنهایی که نفقه شان به عهده شما است حلال است و چون احتیاط می کنید به شما اجازه می دهم.

س ۵۳۸- زمینی بایری که مرتع احشام و حیوانات بود دایر و احیاء کرده اند آیا خمس تعلق می گیرد یا خیر در صورت تعلق خمس قیمت بایر و یا قیمت فعلی که دایر و احیاء شده بپردازند؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت احیاء و تملک، خمس به آن تعلق می گیرد و میزان، قیمت فعلی است.

س ۵۳۹- اگر زیدی در وسط سال به رحمت خدا رفت و فصل دروکردن غلات است آیا این فصل هم از مؤونه محسوب است و آیا خمس تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، جزء مؤونه نیست و خمس تعلق می گیرد.

س ۵۴۰- بعد از وفات آیت الله خویی (رحمهم الله) سهم مبارک را از مقلدین آن مرحوم گرفته به آقایان محترم حاضر در قم فرستاده ام اگر اجازه لازم بود گذشته ها را قبول و برای بعد از این هم اجازه بفرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ گذشته ها قبول است و بعداً نیز مجازید.

س ۵۴۱- توضیح این که حضرت عالی اجازه صرف نصف سهم مبارک را به این جانب داده اید دعاگو یک ثلث کسر نموده و تفاوت آن را به بیمارستان آقای خوئی - ره - تحویل می دهم و باز منتظر دستور هستم چون وضع مالی در این شهر خوب نیست اگر صلاح دیده باشید مبلغی حواله فرماید مخصوصاً در ماه رجب الخیر یا شعبان المعظم که موجب فضیلت است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه لازم می دانید به بیمارستان بدهید؛ مانعی ندارد و الا با وجوه شرعیه دیگر، حتی سهم سادات و مقداری از سهم مبارک امام - ارواحنا له الفداه - برای حقیر می فرستید همه را صورت بدهید؛ قبض رسید می دهم که پول را نگه دارید و به طلب بدهید.

س ۵۴۲- کسی پنجاه سال قبل وصیت کرده مبلغی معینی از بابت زکوئه و خمس بدهند ورثه عمل نکرده است چه مبلغی باید بدهند؟

ج - باسمه تعالی؛ همان مبلغی که وصیت کرده است.

س ۵۴۳- مبلغی است ناچیز و مورد مصرف او معلوم نشده حکمش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ مجازید این مبلغ را به سید فقیر بدهید یا از طرف حقیر قبول کنید و به هر مصرف که می توانید؛ برسانید.

س ۵۴۴- قبلاً مقداری از سهم مبارک امام (علیه السلام) اجازه فرموده بودید و در مصرفش مجاز بودم اجازه می فرمایید برای فقرای غیر اهل علم و یا دختران بی بضاعت که ازدواج کرده اند و یا در حال ازدواج برای خرید جهاز مصرف شود؟

ج - باسمه تعالی؛ شما در همه این تصرفات، مطلقاً مجاز هستید.

س ۵۴۵- کسانی که کشاورز هستند برای فرار از زکات، خرما یا کشمش را که هنوز خشک نشده زود می فروشند و اگر در آن حال، تخمین بزنند خشک باشند با حد نصاب می رسد آیا کار آنان جایز است یا نه و زکات ساقط می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ فروش اجناس، قبل از تعلق زکات؛ موجب عدم تعلق زکات می شود.

س ۵۴۶- آیا صدقه را اعم از واجب و مستحب به قصد خود و یا عوض میتی می دهد چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

س ۵۴۷- آیا مخارج کشاورزی جزء مؤونه است و یا بعد از خارج کردن مصارف باید زکات را بدهیم؟

ج - باسمه تعالی؛ مخارج کشاورزی به نسبت زکات آن کم می شود. مثلاً اگر یکی از غلات اربعه به حد نصاب برسد و مخارج آن به مقداری باشد که اگر از آن خارج شود؛ بقیه از نصاب کمتر می شود لازم است از مابقی داده شود. نهایتاً نسبت زکات کمتر از بیست یک و یا ده یک داده می شود.

س ۵۴۸- پرداخت مظالم به خود مستحق چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

س ۵۴۹- شخصی می تواند زکات و یا زکات فطره خود را به اولاد خود که در مدارس دولتی درس می خوانند بدهند؟

ج - باسمه تعالی؛ در زاید نفقه واجبه بلی.

س ۵۵۰- گاه گندم موقع دادن زکات چگونه حساب می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ قیمت گاه را از مخارج کم می کنند.

س ۵۵۱- رفتن به منازل اشخاصی که خمس و زکات نمی دهند چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

احکام حج

س ۵۵۲- شخصی که به حج عمره مفرده رفته و در مسجد شجره محرم شد و در مکه طواف عمره فرموده را با چرخ طواف داده اند سپس نماز طواف خوانده و دیگری او را سعی داده بعد تقصیر کرده از لباس احرام بیرون آمده طواف نسا را هم دیگری بدون لباس احرام با لباس دوخته مجدداً با زحمت طواف و سعی را بدون چرخ انجام داده آیا این عمل از او صحیح می باشد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ عمره و طواف و سعی اولی صحیح می باشد. اگر هم شبهه ای داشته؛ طواف و سعی دوم صحیح بوده و چون عمداً لباس احرام را ترک ننموده؛ چیزی از کفارات بر او نیست. به هر حال عمره اش صحیح است.

س ۵۵۳- تراشیدن سر لازم است یا تقصیر کافی است اگر کسی نخواهد سرش را بتراشد آیا اشکالی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ تراشیدن اشکال ندارد و تقصیر مجزی است.

س ۵۵۴- آیا زائر می تواند در کنار عمره و حج طواف مستحبی برای پدر و مادر خود بجا آورد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می تواند.

س ۵۵۵- آیا زائر در مکه و مدینه نماز را کامل بخواند یا شکسته؟

ج - باسمه تعالی؛ مختار است به هر نحو بخواند مجزی و صحیح است.

س ۵۵۶- اگر زائر در مکه و مدینه با آن ها نماز جماعت بخواند آیا اعاده لازم است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی اعاده لازم است.

س ۵۵۷- آیا زائر می تواند از ناحیه خودش در کنار عمره و حج عمره مستحبی هم به جا آورد؟

ج - باسمه تعالی؛ به جا نیاوردن بهتر است.

س ۵۵۸- افراد برای تشریف به مکه معظمه قبلا باید پول به حساب سازمان حج و زیارت واریز نمایند و برحسب قرعه کشی در سال های بعد مشرف می شوند، پرداخت خمس وجوه واریز شده به حساب مذکور در کدام یک از حالات زیر واجب است؟

الف: حج واجب و در همان سال اول مشرف می شود.

ب: حج واجب و در سال های بعد مشرف می شود.

ج: حج و یا عمره مستحبی است و در همان سال اول مشرف می شود.

د: حج یا عمره مستحبی است و در سال های بعد مشرف می گردد.

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که در وسط سال خمس به حج واجب یا مستحب و یا عمره مشرف شود؛ خمس وجوه واریز شده واجب نیست و اگر بعد از سال اول باشد در جمیع فروض، خمس واجب است و چنانچه نوبت حج یا عمره خود را در سال های بعد بفروشد خمس قیمت دریافتی واجب است و این در صورتی است که شرایط دیگر خمس - که یکی از آن ها زیادی بر مونه سال است - موجود باشد. خلاصه حکم ارباب مکاسب را دارد.

س ۵۵۹- راجع به قربانی کردن چون چندین سال است که زائر خودش نمی تواند در ذبح قربانی شرکت بنماید و مدیران گروه اعلام می دارند از طرف زائران باید به قصابان نیابت بدهند تا قربانی بکند آیا اشکال دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه نائب شیعه و مورد اطمینان است اشکال ندارد.

س ۵۶۰- فیشی که مردم برای رفتن حج می گیرند سازمان حج در حین صدور فیش شرط می کند که هرکس فیش را بفروشد باید به خود سازمان حج بفروشد فروش به دیگری مجاز نیست. آیا چنین شرط سائق در صورتی که علقه و ربطی در بین صاحب فیش و سازمان نمانده؟

ج - باسمه تعالی؛ چنین شرطی واجب الوفاء نیست. چون شرط ضمن عقد، لازم الوفاء است.

س ۵۶۱- حجاج در دهم ذی حجه در مکه قربانی می کند آیا می توانند این قربانی را در وطن خود انجام دهند؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر نمی توانند.

س ۵۶۲- کسی که به حج رفته و نماز طواف را از یاد برده و به وطن خود برگشت چه تکلیفی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مخیر است بین آنکه نائب بگیرد تا در مکه به جای آورده شود و یا این که در همان محلی که یادش آمده به جا آورد و یا خودش برگردد و در مقام به جا آورد.

س ۵۶۳- آیا نماز طواف بر زن هم واجب است و اگر واجب است و به جا نیاورد شوهرش بر او حرام می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، واجب است و در خصوص طواف نساء، شوهر حلال نمی شود مگر بعد از نماز.

س ۵۶۴- آیا حجاج باید حتماً در احرام لباس سفید بپوشند؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، لازم نیست؛ ولی بهتر است در لباس سیاه نباشد.

س ۵۶۵- شخصی غسل جنابت را فراموش کرده پس از انجام حج تمتع و مراجعت به وطن به یادش می آید. نظر مبارک نسبت به اعمال این شخص چیست مرقوم فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه برای احرام یا دخول حرم غسل نموده، صحیح است و اگر هیچ غسلی انجام نداده، طواف و نماز آن باطل است و باید در صورت امکان برگردد و خودش انجام دهد و الا نائب بگیرد و انجام دهد.

س ۵۶۶- زنی نود ساله ام، هفتاد و پنج سال قبل ازدواج نموده و صدق من در آن زمان مبلغ سیصد و پنجاه تومان نقره که پول رایج آن وقت بوده بر ذمه شوهرم می باشد، ۱۵ سال بعد از ازدواج پدرم فوت نموده و مقدار ۱۰ هکتار زمین به من ارث رسیده و قریب ۱۰ سال است شوهرم فوت نموده و بعد از وفات ایشان پسر من از دنیا رفته و حدود چهار میلیون تومان پول نقد و ارزش زمین

از پسر به ارث برده ام و مدتی است به علت کهولت سن ناتوان گشته و راه رفتن برایم مشکل است آیا با این کیفیت، من مستطیع هستم یا خیر؟ در صورت استطاعت مالی آیا استطاعت بدنی هم شرط است و من می توانم جهت اعمال حج نایب بگیرم یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ با خصوصیتی که نوشته اید در صورتی که قدرت انجام حج نداشته باشید نایب گرفتن بر شما واجب است و اگر تمکن دارید جایز نیست.

س ۵۶۷- شخصی با همسر و فرزند شیرخوارش برای اعمال حج و عمره عازم مکه مکرمه شده لذا در طواف خانه کعبه اجباراً شوهر و همسر فرزند را با خود به طواف می برند بعد از اتمام طواف متوجه می گردند کودک جایش را خیس کرده البته رطوبت نجاست با بدن و لباس طواف کننده تماس پیدا نکرده این طواف چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ طواف صحیح است و اشکال ندارد.

س ۵۶۸- کسی جهت رفتن به حج به بانک پول واریز می نماید و قبل از درآمدن نام او، فوت می نماید آیا حج نیابی بر آن میت لازم است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ حج نیابی بر آن میت لازم نیست.

س ۵۶۹- اگر کسی در حال احرام به علت شدت تابش آفتاب یا باد و باران شدید مضطر شده و سوار ماشین سقف دار بشود آیا کفاره تظلیل دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی کفاره تظلیل دارد.

س ۵۷۰- آیا نماز طواف را می شود به جماعت خواند؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی شود.

س ۵۷۱- اگر کسی مدیون است و طلبکار، دین را طلب می کند و متمکن از اداء دین هست ولی دین را اداء نمی کند برای حج به مکه تمتع می رود آیا حجش صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ ادا نکردن دین خلاف شرع است و واجب است آن را اداء کند؛ ولی حج او صحیح است.

س ۵۷۲- اگر کسی عمداً در حج قربانی نکشد حج وی چه صورت دارد؟ اشتهاً نکشد چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ تا آخر ذی الحجه وقت باقی است و اگر عمداً از روز سیزدهم تأخیر بیندازد؛ معصیت کرده و اگر تا آن وقت هم ذبح نکرد؛ سال دیگر باید ذبح کند.

س ۵۷۳- اگر کسی مستطیع باشد لکن فقرائی هم در محل سکونتش زندگی می کنند آیا شخص مستطیع می تواند پول حج واجب را به فقراء بدهد و به حج نرود و اگر کسی برای تهیه جهیزیه فقیر پول حج را بدهد مسئله چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی تواند؛ باید حج برود.

س ۵۷۴- ثلث قربانی که در منی باید به فقرا برسد و در منی ممکن نیست و قبل از رفتن به مکه نسبت به سهم فقیر از فقیر اجازه گرفته می شود آیا بعد از برگشتن از مکه باید پول ثلث را به فقیر داد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم نیست از فقرا اجازه بگیرد ولی اگر این کار را کرد و در آنجا وکالتاً از فقیر قبض کرد و به ثلث قیمت معامله کرد باید پس از برگشتن یا قبل از آن پول را به همان فقیر بدهد.

س ۵۷۵- اگر کسی را برای حج اجیر گرفته اند برای سال معین بعد از آن خود او استطاعت مالی پیدا کرده آیا حج آن سال را باید از ناحیه اجیر کننده برود یا از خود نایب و باید از طرف خود حج را انجام دهد؟

ج - باسمه تعالی؛ در فرض سؤال باید از طرف خودش به مکه رود.

س ۵۷۶- اگر زن استطاعت مالی پیدا کرده لکن محرم همراه ندارد که با او برود آیا حج از او ساقط می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ ساقط نمی شود.

س ۵۷۷- اگر کسی نایب از حج برای میتی بود و خودش در همان سال مستطیع شد اما اجازه مطلق بود و این نایب می تواند فقط یک سال برود آیا حج خود یا حج نیابتی را انجام بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ در فرض سؤال، اجازه باطل می شود و باید از طرف خودش حج را انجام دهد.

س ۵۷۸- آیا شخص مستطیع می تواند مال خود را به اولاد خود هبه کند به حدی که از استطاعت بیفتند در صورت جهل حکم مسئله چه می شود و اگر بعداً متوجه شد آیا می تواند مال هبه را پس بگیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در قبل از تمکن رفتن به حج و خروج به سوی آن و قبل از ماه حج هبه جایز است و در بقیه صور جایز نیست در مورد عدم جواز می تواند مال هبه شده را پس بگیرد.

س ۵۷۹- آیا کسی که استطاعت مالی پیدا کرده لکن قبل از موسم حج در موارد مستحبی مال را مصرف نموده است چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر قبل از مال شوال مصرف کند و بعد از آن تمکن مالی برای سفر حج نداشته باشد؛ حج برایش واجب نیست والا واجب است.

س ۵۸۰- شخصی به وسیله فیش بانکی پدرش برای نیابت از ایشان به حج می رود و در میقات خودش مستطیع می شود در صورتی که بدون این فیش نمی دانست برود حج نیابتی مقدم است یا خودش؟

ج - باسمه تعالی؛ باید حج نیابتی را انجام دهد.

س ۵۸۱- کسی برای حج واجب نام نویسی کرده و بعد مرده است، وراثت برای رفتن به مکه اختلاف دارند آیا پسر بزرگ اولویت دارد یا نه اگر پسر بزرگ ادعا کند پدرم به من واگذار کرده و مدرک نداشته باشد چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر اولویت ندارد.

س ۵۸۲- شخصی برای رفتن زیارت عتبات قرض می کند بعد از اداء قرض حج واجب می شود یا نه و حال آنکه مخارج زیارت برابر مخارج حج یا زیاده شده باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ مخارج زیارت کم باشد یا زیاد، فرق نمی کند. چنانچه بعد از اداء دین استطاعت دارد؛ حج واجب می شود و نمی تواند به زیارت برود و اگر قبل از استطاعت رفته است؛ مجزی از حج نیست.

س ۵۸۳- آیا می شود طواف را چه واجب چه مستحب برای ادای حاجت مؤمن قطع کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ در طواف مستحب مطلقاً جایز است و باقیمانده را بعد از قضای حاجت مؤمن تمام می کند و قطع طواف واجب، قبل از شوط چهار جایز نیست و اگر قطع کند باید از اول اعاده کند؛ ولی بعد از چهار شوط جایز است.

س ۵۸۴- شخصی چند سال قبل برای حج ثبت نام کرده و امسال نوبتش شده فعلاً پول رفت و آمد و واریزی به سازمان حج و سایر مخارج را ندارد و قبلاً مستطیع بوده آیا واجب است به حج برود؟ یا می تواند فیش را بفروشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه قبلاً از هر جهت استطاعت داشته، به هر نحو که ممکن است باید به حج برود و اگر استطاعت نداشته، واجب نیست و می تواند فیش را بفروشد و اگر قبلاً فقط استطاعت مالی داشته است، چون فعلاً استطاعت ندارد؛ حج واجب نیست و می تواند فیش را بفروشد.

س ۵۸۵- کسی مستطیع است ولی به حج نرود و وصیت هم برای حج نکند این شخص کافر می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ کسی در دنیا با ترک واجب کافر نمی شود و باید برای حج، ولو وصیت نکرده باشد؛ نائب بگیرند و با عدم وصیت حج میقاتی کافی است و حج بلدی لازم نیست.

س ۵۸۶- آیا نماز طواف را می شود به جماعت خواند؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی شود.

س ۵۸۷- اگر کسی مستطیع باشد ولی پول حجش را به یک نفر مستحق بدهد که نیاز مبرم دارد آیا ذمه بری هست یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بری نیست بلکه باید به حج برود.

س ۵۸۸- حاجی برای اعمال حج عمره در خصوص سعی صفا و مروه را که باید هفت بار بپیماید اشتبهاً چهارده مرتبه پیموده به تصور این که رفت و برگشت را یک مرتبه حساب می کرده حکم چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ حج و عمره صحیح است.

س ۵۸۹- آیا خنثی مشکل برای مناسک حج و همچنین بالنسبه به حجاب اعمال مرد و یا زن را انجام بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر علامات ظاهره مثل ریش، جماع، حیض، پستان و حمل و... مشاکل باشد؛ تکلیف روشن است والا سه علامت برای تشخیص مرد بودن یا زن بودن در اخبار ذکر شده که باید به آن ها رجوع کرد.

س ۵۹۰- یک زن مشرف به حجه الاسلام شده است ده روز اول را حیض و ده روز دوم را محتمل و ده روز سوم را استحاضه دیده است از نظر احکام شرعی چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چون ده روز اول حیض بوده است حج مبدل به افراد می شود و بعد از پاک شدن عمره مفرده به جا می آورد و محتمل، اگر آب ندارد؛ غسل واجب نیست بلکه تیمم می کند.

س ۵۹۱- اگر کسی که به حج می رود در منا قربانی کند قربانی معونه الظالمین بالظلم نمی شود؟

ج - باسمه تعالی؛ باید قربانی کند؛ معونه الظالم نیست.

وکالت

س ۵۹۲- اگر وکیلی، طبق متن وکالتنامه که از جانب موکل مشخص شده است پیش نرفته و ترتیب و مراحل و سلسله مراتب انجام وکالت را رعایت ننماید و صرفاً به دلخواه خود قسمتی از انجام آن را مدعی باشد در صورتی که آن قسمت مؤخر بر دیگر مقدمات باشد و موکل نیز به هیچ وجه راضی به این گونه عمل وکیل نبوده و نباشد انجام این گونه وکالت - که متن آن مبنی بر طی سلسله مراتب فوق الذکر کاملاً صریح و بدون ابهام باشد - از جانب وکیل مورد شرعی را به دنبال داشته باشد نهایتاً آیا نتایج این امر شرعی که ادعا شده است وکیل انجام داده صحیح و شرعی می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که وکالت مشروط به رعایت مراتب باشد؛ عمل، بدون مراعات شرط، ممضی نیست.

س ۵۹۳- در وکالتنامه مذکور اینجانب به همسر وکالت در مورد طلاق (که البته به صورت مستقل انشاء شده و عقد خارج لازمی نبوده است - داده بودم، بر اساس مندرجات آن که کاملاً واضح است (رونوشت به ضمیمه تقدیم می گردد) از ابتدا بایستی ترتیبات و مراحل آن را رعایت می نمود، یعنی با مراجعه به دادگاه خانواده و تقدیم دادخواست طلاق از طرف موکل، دریافت حکم طلاق اعم از رجعی یا خلعی، حضور در دفترخانه رسمی طلاق اقدام به ثبت آن و بذل مهریه یا اقرار به وصولش، با حضور شهود و معرفی نیابت و وکالت در اجرای صیغه طلاق را انجام بدهند. ایشان متأسفانه بدون رعایت ترتیب منطقی تمامی موارد فوق (که عرف حاکم بر جامعه نیز موید آن است) علی رغم نص صریح وکالت و میل موکل، مدعی است آخرین قسمت آن را انجام داده است بدین ترتیب که فقط صیغه شرعی طلاق را (بدون انجام مراحل قبلی) انجام داده است و اقدام به جاری نمودن آن کرده است یعنی عدول از چارچوب تعیین شده در وکالت با عنایت به توضیحات فوق آیا شرعاً وی همسر این جناب می باشد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ با خصوصیتی که نوشته اید طلاق جاری شده بدون رعایت مراتب ذکر شده می باشد و صحیح نیست؛ چون مورد وکالت نبوده است و او همسر شما است.

س ۵۹۴- اگر در عقد وکالت شرط کند بلاعزل باشد با این که ماهیت وکالت از عقود جایزه است، این شرط نافذ می شود یا نه و آیا موکل حق تخلف شرط را دارد و آیا عزل نافذ خواهد بود یا نه و آیا عبارت «وکالت بلاعزل دارم» و عبارت «وکالت دادم شرط عدم عزل» فرق می کند؟

ج - باسمه تعالی؛ عقد وکالت به مقتضای اخبار خاصه از طرف موکل خاصه جایز است والا مقتضای عمومات لزوم عقود، عدم جواز است، چون اگر عدم عزل را شرط کند اخبار خاصه آنجا را نمی گیرد؛ بنابراین وکالت لازم می شود. ولی چنانچه شرط نتیجه نماید و بگوید به شرط عدم الانعزال، شرطی است خلاف کتاب و سنت و باطل است و هم چنین است اگر بگوید وکالت بلاعزل دادم در صورتی که بلاعزل به عنوان شرط نباشد.

س ۵۹۵- اگر عقد وکالت مطلق بود؛ به چه مقدار از زمان انصراف دارد آیا مدام العمر خواهد بود به خصوص اگر قید بلاعزل را ذکر کرده باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، مادام عمر الموکل او الوکیل.

س ۵۹۶- آیا زن می تواند در عقد نکاح شرط کند هر وقت شوهر بداخلاقی کرد و قابل تحمل نبود وکالت داشته باشد برای طلاق خود آیا این شرط و وکالت صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح است.

احکام قضا

س ۵۹۷- آیا زن می تواند در قضاوت و حکم بین متخاصمین، قاضی شود؟

ج - باسمه تعالی؛ قضاوت، به معنی حکم لاحد المتخاصمین علی أنه حکم الله تعالی و به عنوان الولاية الثابتة من قبل حجة الله (علیه السلام) مختص به رجال است و زن نمی تواند قاضی شود ولی در حکم به غیر این عنوان، مانند حکم قضاء منصوب از قبل سلاطین، جور مانعی ندارد زن قاضی شود. ولی باید رعایت کند که اگر حکم می کند بر او به علم یا بشهادة عدلین ثابت بشود.

س ۵۹۸- چنانچه نزاعی بین دو نفر یکی شیعه و دیگری سنی باشد چگونه باید حکم نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ باید بر طبق حکم شرعی که همان حکم شیعه است حکم نمود.

س ۵۹۹- آیا قضاوت غیر مجتهد مأذون از مجتهد در زمان غیبت جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ حکم کردن جایز نیست؛ ولی بازجویی مانعی ندارد.

س ۶۰۰- در صورتی که قبل از اثبات زنا توسط ادله شرعیه قاضی اظهار علم به وقوع زنا بنماید و در جراید آن را رسماً اعلام نماید آیا مورد از موارد جرح قاضی به دلیل زوال صفات لازمه در قاضی از جمله عدالت می شود یا نه؟ در صورتی که چنین قاضی حکم صادر کند شرعاً حکم وی لازم الاتباع است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه عدالت قاضی ثابت باشد و قاضی بتواند با علم خود اجراء حد نماید؛ چنین اظهاری موجب سقوط از عدالت نیست. بلی، چنانچه علم نداشته باشد یا علم او مجوز اجرای حد نباشد؛ اظهار در جراید موجب سقوط عدالت می شود و حکم او لازم الاتباع نیست.

س ۶۰۱- در صورت خیانت و عدم صلاحیت ولی قهری به خاطر عدم پرداخت نفقه و خیانت در اموال صغار و... آیا ولی قهری قابل عزل می باشد یا نه؟ و در صورت قابل بودن آیا می توان مادر صغار را جانشین او کرد؟ یا به عنوان قیم انتخاب گردد و این در صورتی است که قانون مدنی در این گونه موارد ضم امین را در نظر گرفته و این در حالی است که در بحث حضانت در صورت انحطاط اخلاقی و عدم صلاحیت ولی قهری قانون اجازه گرفتن حضانت را از وی داد؟

ج - باسمه تعالی؛ ولایت ولی قهری قابل عزل نیست ولی چون جواز تصرفاتش، مقید است به عدم المفسده، لذا تصرفات خائنانه او ممضی نیست. بنابراین بر حاکم شرع است که ضم امین نموده و تصرفات با نظر او باشد. اگر آن هم نشد حاکم او را از تصرفات منع می نماید و اجازه می دهد کس دیگر متصدی شود. در این دو مورد، مادر با تعیین حاکم متصدی می شود و نقض به حق حضانت نمی شود چون آن حق است و قابل سقوط و لذا با عدم صلاحیت می توان حق حضانت را از او گرفت.

س ۶۰۲- فردی که دارای سه فرزند صغیر و کبیر و ۵۱ سال سن می باشد و سه بار نزد قاضی صادر کننده حکم اقرار به زناى محصنه کرده باشد:

۱- آیا قاضی صادر کننده حکم می تواند به اعتبار اقرار چهارم متهم نزد حاکم دیگر که دخالتی در صدور حکم ندارد وی را به حد شرعی زناى محصنه محکوم نماید یا خیر؟

۲- چنانچه اقرار متهم ناشی از رعب و وحشت انجام شده باشد آیا معتبر و نافذ خواهد بود؟

ج - باسمه تعالی؛ اولاً: سه بار اقرار کافی نیست باید چهار بار باشد. ثانیاً: باید اقرار متهم ناشی از رعب و وحشت نباشد. ثالثاً: اقرار متهم باید نزد حاکم باشد و چون نزد حاکم سه اقرار بیشتر نکرده است حاکم نمی تواند حد زناى محصنه اجرا کند.

س ۶۰۳- چاه عمیق کشاورزی مربوط به روستای ۲۰۰ خانواری که در سال ۷۱ وسائل و تجهیزات برقی آن به سرقت رفته در نتیجه صدها هکتار باغات و زراعات چندین ساله اهالی این روستا به آتش بی آبی سوخته و خسارات جبران ناپذیری به مسلمین وارد گردیده و موجب کوچ جمعی به شهرها شده، نماینده اهالی علیه سارقین و حامیان او شکایت و پیگیری کرده ولی تاکنون رسیدگی نشده و سارقین و قاضی آزاد کننده، مجازات نشده حال طبق مدارک پیوست که ملاحظه می فرمایید مجموعاً حدود ۲ میلیون تومان مالیات برای چاه به سرقت رفته را کد غیر فعال آمده، اهالی و صاحبان چاه و باغات و زراعات سوخته می گویند ما قدرت به پرداخت این مالیات ناحق را نداریم در اصل ۱۷۱ قانون اساسی نیز آمده، در این صورت مقصر طبق موازین اسلامی ضامن است در غیر این صورت خسارت به وسیله دولت جبران می شود و در قانون مجازات اسلامی ماده ۵۹۷ آمده به تأدیه خسارات وارده محکوم خواهد شد، به هر حال آیا دادن این مبلغ مذکور برای اهالی خسارات دیده لازم است یا خیر؟ و گرفتن این مبلغ برای مطالبه کنندگان نیز جایز و مشروع است یا خیر؟ خلاصه آیا قاضی متخلف هم ضامن خسارات است یا خیر؟ حکم چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ به طوری که راجع به آن قریه نوشته شده و با توجه به اصل ۱۷۱ اهالی ضامن نیستند و دولت باید جبران کند قاضی نیز کار خلافی انجام داده است و مقصر است. ولی وجهی بر ضمان او نمی دانم و ظاهراً مطالبه از اهالی بلا وجه است.

س ۶۰۴- در مواردی که متداعیین غیر شیعه یا غیر مسلمان بوده و در باب یکی از احوال شخصیه (ارث، وصیت، نکاح و طلاق) با یکدیگر اختلاف داشته و به دادگاه اسلامی مراجعه کنند، آیا دادگاه مزبور صلاحیت و یا الزام به رسیدگی دارد یا خیر؟ و در صورت رسیدگی، مبنای حکم قاضی، احکام اسلامی خواهد بود یا مذهب یکی از اصحاب دعوی؟ در صورت اخیر اگر اصحاب دعوی دارای ادیان یا مذاهب مختلف باشند ملاک حکم قاضی، مذهب کدام یک از آنان خواهد بود؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهر آیه کریمه (فان جائوک فاحکم بینهم او اعرض عنهم و ان تعرض عنهم فلن يضروک شیئا و ان حکمت فاحکم بینهم بالقسط) و صریح خبر ابی بصیر عن الامام الباقر (علیه السلام) ان الحاکم اذا اتاه اهل التواره و اهل الانجیل يتحاکمون الیه کان ذلک الیه ان شاء حکم فیهم و ان شاء ترکهم (وسائل باب ۲۷ من ابواب کیفیت الحکم) و روایات دیگر قاضی مخیر است بین آنکه بر طبق احکام اسلامی حکم نماید یا به قضات خودشان ارجاع دهد که بر طبق مذاهب خودشان حکم کنند.

س ۶۰۵- آیا حدیث (و اختلاف امتی رحمۃ) صحیح است یا خیر، تفسیر این حدیث چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ روایتی معتبر در (وسائل کتاب قضاء باب ۱۱ من ابواب صفات القاضی ج - ۱۰) هست که امام صادق (علیه السلام) - آن را به این نحو معنی می فرماید: (انما اراد اختلافهم من البلدان لا الاختلاف فی دین الله) یعنی مراد پیغمبر از این عبارت این است که از شهرها کوچ کنند و به مرکز علم رفته، احکام الهی را یاد بگیرند.

س ۶۰۶- شرایط قضاوت در اسلام چیست؟ آیا دانشجویانی که پس از اتمام دوران تحصیل دانشگاهی با مدرک کارشناسی حقوق در آزمون قضات شرکت نموده و بر مسند قضاوت می نشینند و بعضاً می توان گفت عده کثیری از آن ها شرایط قضاوت را دارا نیستند حال معظم له آیا قضاوت این گونه افراد را جایز می دانید؟ در صورت اشکال راه حل شرعی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ قاضی باید مجتهد و عادل باشد. کسی که واجد شرایط نیست نمی تواند قضاوت کند و راه حل شرعی آن این است که وقتی مقدمات انجام گرفت هنگام حکم به یک مجتهد رجوع کند و او حکم کند.

س ۶۰۷- آیا قضات محاکم با توجه به پیشرفت های علمی پزشکی قانونی می توانند به استناد نظرات آنان از باب یکی از طرق اثبات صدور حکم نمایند یا خیر.

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چنانچه علم پیدا کنند، می توانند.

س ۶۰۸- آیا در منصب قضا غیر مجتهد می تواند قرار بگیرد.

ج - باسمه تعالیٰ؛ خیر، نمی تواند.

حقوق

س ۶۰۹- پدرم چند سال پیش فوت نموده، مادر و دو خواهرم در شهرستان زندگی می کنند. شوهرم ماهانه مبالغی را جهت خرجی به بنده می دهد و دیگر نمی پرسد که با آن پول چه چیزی خریده ام. آیا بدون این که به همسرم اطلاع دهم می توانم از آن پول هدیه ای برای مادر یا خواهرانم بخرم یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که بدانید شوهرتان راضی است؛ اشکال ندارد و گفتن هم لازم نیست.

س ۶۱۰- بر روی نوارهای کاست و CDها نوشته شده است هرگونه کپی و تکثیر شرعاً حرام است حال اگر فرض کنیم کپی و تکثیر حرام باشد. در این مسئله ۲ صورت قابل تصور می باشد: ۱- کسی که به صورت غیر شرعی کپی و تکثیر می کند ۲- مشتری CDها را به صورت غیر شرعی تکثیر می کند آیا مشتری هم چیزی را ضامن می باشد (گناهکار به حساب می آید یا نه)؟

ج - باسمه تعالی؛ آنچه جمع شده است مال فروشنده می باشد و می تواند از تکثیر آن نهی نماید و چنانچه نهی کرد؛ جایز نیست و مشتری مالک نمی شود. ولی وجهی بر عدم جواز گوش دادن دیگران به آن نمی دانم.

س ۶۱۱- در شهرستان بابل فشار آب لوله کشی شده کم می باشد و به همین جهت بیش از نیمی از مردم از پمپ آب استفاده می کنند به طوری که اگر در منازل از پمپ آب استفاده نشود در طول روز ساعت های مدیدی (۹ - ۱۰) ساعت آب یافت نمی شود حال در پشت قبض های آبی که برای صورت حساب آب به منازل توسط اداره آب فرستاده می شود نوشته (استفاده از پمپ ممنوع

است). با توجه به این که در صورت استفاده از پمپ آب پول را تمام و کمال پرداخت می نمایم؛ لطفاً بفرمایید آیا غسل و وضوی ما درست و صحیح است و به تبع آن نماز و روزه؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه قانون به مضمون ذکر شده در سؤال از طرف کسانی که آب در اختیار آن ها است جعل شده است تخلف جایز نیست.

س ۶۱۲- آیا همسایه حق دارد در مرز مشترک زمین زراعی یا مسکونی در روستا بدون فاصله درخت کاری کند؛ در صورتی که درخت با شاخه هایش مزاحم کشت و زرع یا رشد درخت همسایه شود؟

ج - باسمة تعالی؛ حق ندارد.

س ۶۱۳- آیا خوردن میوه های درختان سر راه عمومی جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ اگر درخت میوه در معرض عمومی باشد و کسانی که از آنجا عبور می کنند برای خوردن همان جا از درخت بچینند؛ اشکال ندارد و جایز است.

س ۶۱۴- در صورت عدم تمکین همسر عقدی نسبت به رفتن به منزل شوهر، اگر شوهر او را به اجبار به همراه خود ببرد آیا این عمل آدم ربایی محسوب می شود؟ در صورت صدق عنوان، آیا آدم ربایی مشمول احکام سرقت است یا حکم دیگری دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ حق شوهر است و آدم ربایی نیست و آدم ربایی حکم سرقت ندارد.

س ۶۱۵- شخصی در کنار ساختمان شخصی دیگر، باغ درست کرده درخت های آن باغ شاخه انداخته به عمارت مزبور و خسارت وارد کرده است آیا جلو درخت ها را می شود گرفت و خساراتی که وارد کرده می شود گرفت یا خیر؟

ج - باسمة تعالی؛ جلوی شاخه ها را می توان گرفت و خسارات وارده را هم می شود گرفت.

س ۶۱۶- لطفاً فتوای خود را در مورد درخت میوه ای که شاخه های آن از دیوار باغ بیرون آمده و رضایت صاحب درخت محرز نیست که آیا می توان از میوه ها چید یا از میوه های ریخته شده روی زمین برداشت مرقوم بفرمایید. ضمناً حکم درخت های میوه ای که شاخه های آن ها بر سر شارع عموم و یا خصوص قرار دارد و عام و خاص عبور می کنند؛ نسبت به چیدن میوه ها از درخت و یا برداشتن میوه ها از روی زمین که توسط باد و امثال آن ریخته شده، چیست؟ آیا

شخص عابر می تواند میوه ریخته شده را بردارد یا از درخت بچیند با این که رضایت صاحب درخت معلوم نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ کسی چه از شارع عام چه از شارع خاص عبود کند جایز است از میوه های شاخه های باغی که از دیوار آن بیرون آمده بچیند و بخورد ولو با کراهت مالک. البته با لحاظ شرایطی:

۱- عبور به آن محل برای چیدن میوه و خوردن آن نباشد بلکه برای مقصد دیگری باشد و راه منحصر باشد یا راه دیگر هم باشد مهم نیست ولی آن راه را اختیار کند برای خوردن میوه و الا اگر فقط برای خوردن میوه برود خوردن جایز نیست مگر با احراز رضایت صاحب ملک.

۲- چیزی از میوه ها را برندارد. مثلا ببرد در خانه بخورد.

۳- از میوه شاخه داخل باغ نباشد والله العالم.

س ۶۱۷- حق التألیف چه حکمی دارد و آیا می توان بدون اجازه مؤلف کتاب را چاپ کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ حق التألیف ثابت است و چاپ کردن کتاب بدون نظر مؤلف آن جایز نیست.

س ۶۱۸- اگر کسی بمیرد و دختر صغیره ای داشته باشد؛ با این که نمی توان قبل از تمام شدن هفت سال دختر، او را از مادرش جدا کرد؛ اگر زن بعد از عده وفات بخواهد شوهر بکند آیا می تواند دختر صغیره را تحویل جد پدری دختر بدهد و اگر جد پدری نداشته باشد تکلیف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، می تواند از حق نگهداری بچه صرف نظر کند به دیگری واگذار کند.

س ۶۱۹- رد مظالم با مجهول المالک چه فرقی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مظالم آن است که مالی از باب تعدی به دیگران بر ذمه شخص می آید و اما مجهول المالک آن چیزی است که مالکش معلوم نیست.

س ۶۲۰- صحبت کردن در جایی که کسی خواب است مزاحمت می شود در صورت حرمت، از باب ایذاء می باشد یا تصرف در حق و غصب حق خواب و تصرف در حق در این مورد موضوع پیدا می کند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ تصرف محرم و یا غضب نیست و مزاحمت با خواب کسی، فی نفسه حرام نیست. مگر آن که عنوان ایذاء و اضرار بر آن منطبق شود که در آن صورت جایز نیست.

س ۶۲۱- آیا حبس کردن شخص آزاد و حرّ حرمتش از باب ایذاء است یا تصرف در حدود؟ آیا ضامن مدت حبس می باشد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ ضامن نیست. ولی سلب کردن آزادی کسی حتی بدون ایذاء او، حرام است.

س ۶۲۲- چشمه آبی است در روستایی که مردم آن روستا برای زندگی خود و باغات و مسجد و حمام و مدرسه استفاده می کنند بعضی ها از روستا کوچ کرده و سهم آب خود را فروخته اند و چون چند سالی است که خشک سالی است آب کم است برای حمام بعضی ها آب نمی دهند آیا رضایت آن ها شرط است یا خیر و بدون رضایت آن ها از آب می شود برای حمام استفاده کرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ نظر به این که سال های متمادی، آب این آبادی منحصر به این آب بوده و همه از حمام استفاده می کرده اند - اگر چه صاحب بعضی از باغات صغیر یا مجنون بوده یا راضی نبوده، - معلوم می شود؛ معاملات واقع بر آب به این شرط ضمنی بوده است که به حمام داده شود. بنابراین اشکال ندارد و آن ها هم باید آب بدهند و چه خوب است کسانی که مالک هستند توجه نمایند که این گونه آب دادن به حمام در پیش خدا ارزش بسیاری دارد و خیر دنیا و آخرت در آن است. فکر می کنم اگر برادران مسلمان به ارزش این عمل توجه کنند بدون تردید در آب دادن از دیگران پیشی می گیرند خداوند به همه آنان توفیق خدمت به مردم و رفع مشکلات آنان را بدهد.

س ۶۲۳- اگر چنانچه شهیدی ضمانت کسی را کرده باشد باید رفع ضمان از او شود تا در قیامت گرفتار نشود یا آنکه برای شهید دیگر رفع ضمان شده است؟

ج - باسمه تعالی؛ شهادت، رافع ضمان نیست. چنانچه پول دارد؛ باید رفع ضمان بشود والا در آن دنیا خداوند تبارک و تعالی به نحوی تلافی می نماید. روایتی است که امام (علیه السلام) می فرماید: شهیدی برای سه درهم که به یک یهودی بدهکار بوده است را می شود در کنار درب بهشت نگاه داشت به هر حال برای سعادت ابدی شهادت، به تنهایی با فرض تمام گناهان انجام داده، کافی نیست.

س ۶۲۴- اگر پول بلیط قطار و امثال آن را ندهد آیا فعل حرام انجام داده و ضامن است؟ در صورت ضامن رفع ضمان چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ مسلماً ضامن است. چون متعلق به دولت است و رفع ضمان آن، دادن پول به متصدیان امر است.

س ۶۲۵- همسایه ای در مرز مشترک مزروعی همسایه اش درختکاری می کند که ساقه و شاخه های درخت او در فضای زمین همسایه سایه افکنده و مانع از رشد زراعت می شود آیا همسایه دیگر می تواند مانع و جلوگیری نماید؟ مثلاً شاخه های درخت را ببرد یا خیر. فاصله درخت با مرز چه مقدار لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه شاخه های درخت در فضای ملک این شخص باشد می تواند ممانعت کند و چنانچه او شاخه را برنگرداند خودش می تواند آن را برگرداند و چنانچه نتوانست برگرداند؛ می تواند شاخه را قطع کند البته احتیاطاً از حاکم شرع اجازه بگیرد و فاصله بین درخت و مرز، لازم نیست فقط باید ریشه و شاخه درخت در ملک غیر نرود.

س ۶۲۶- اگر کسی پدر و مادرش بمیرند و جده پدری و جده مادری داشته باشند و عمو و دایی نیز داشته باشند کفالت طفل با چه کسی است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه پدر و مادر بمیرند؛ حضانت با خاله است. اگر نبود یا قبول نکرد؛ با جد است. اگر نبود با وصی والا با حاکم شرع و اگر آن هم نبود به حسب مراتب ارث با ارحام است.

س ۶۲۷- اگر کسی خودش را بیمه کند بعد تصادف کند و بمیرد و با مردن شخص مذکور آیا پولی که بیمه به وارث شخص مذکور می پردازد حلال است یا نه؟ (میت در حال حیات هر سال مبلغی بلاعوض به عنوان حق بیمه به اداره بیمه پرداخت کرده است).

ج - باسمه تعالی؛ حلال است.

س ۶۲۸- کارخانه ای که سهمیه از دولت جهت مصرف در موارد تولیدی دارد و این سهمیه جهت مصرف در مواد ترکیبی تولیدات کارخانه است. آیا می تواند این سهمیه و یا مقداری از این سهمیه، یا اضافی سهمیه را به صورت آزاد به فروش برساند؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۶۲۹- لطفاً یک پندی در مورد دوستی و دوستداری بفرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ امام سجاد(علیه السلام) در رساله حقوق چنین می فرماید - و اما حق صاحب فان تصحبه بالتفضیل و الانصاف و تکرمه کما یکرّمک و لا تدعه سبق الی مکرمه فان سبق کافاته و توده کما یودک و تزجره عما یهم به من معصیه الله و کن علیه رحمة. ترجمه: حقوق رفیق این است که اگر با او رفاقت می کنی؛ با احترام و انصاف با او رفتار کن؛ او را محترم بشمار همان طوی که دوست داری او تو را محترم بشمارد؛ از صمیم قلب به هم علاقه مند باشید و او را از کارهای معصیت باز دار و برای وی رحمت باش.

امام(علیه السلام) می فرماید: و اطلب مواخاة الاتقیاء ولو فی ظلمات الارض و ان افنیت عمرک فی طلبهم... با پرهیزکاران دوست باش اگرچه در تاریکی زمین برای پیدا کردنشان تلاش کنی و یا همه عمر خود را در این راه از دست بدهی. دوستی با آنان بزرگ ترین نعمت خداوند بر توست.

حدود و تعزیرات

س ۶۳۰- آیا در معنی تعزیرات قائل به موارد خاصی هستید یا هر چیز و هر مؤسسه ای که حالت اصلاحی و بازدارندگی داشته باشد و در منع افراد از بزه اثر بخش باشد آن ها را مجری حکم تعزیر می دانید؟

ج - باسمه تعالی؛ تعیین تعزیر با مجتهد جامع الشرایط است؛ ولی مؤسسات می توانند با اجازه او مجری تعزیر باشند.

س ۶۳۱- به غیر از حدود و تعزیرات که از طرف شارع بیان شده تعیین حکم دیگر مسائل توسط قاضی چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ برای هر محرّمی از محرّمات الهیه اگر حد تعیین نشده باشد تعزیر تعیین می شود و مقدار آن موکول به نظر حاکم شرع است.

س ۶۳۲- با توجه به این که در سنین کمتر از ۱۸ سال کودکان و نوجوانان به آنچنان رشد عقلی و فکری نرسیده باشند و به یک معنی مستحق توجه و کمک ویژه ای هستند تا بتوانند نقش خود را در جامعه ایفا کنند و با توجه به وضعیت زندان های فعلی که افراد در این سنین مسلماً در معرض آسیب و تأثیرات منفی زندانیان قرار می گیرند. و امروزه دنیا به این فکر افتاده با تهیه کنوانسیون حقوق کودک که مورد پذیرش بیش از ۱۸۶ کشور جهان نیز قرار گرفته و ایران نیز در سنوات اخیر با حق شرط به این قانون پیوسته که نظام دادرسی ویژه ای را برای افراد کمتر از ۱۸ سال اعمال نماید و در آن سیستم عمدتاً از نظام جایگزینی استفاده می شود به نظر شما با توجه به وسعت اختیارات قضات در تعزیرات آیا می توان نظام دادرسی ویژه ای برای آنان ترتیب داد تا در مواردی

تعزیری از یک نظام جایگزینی که در ترمیم شخصیت آسیب دیده آن‌ها مؤثر است استفاده نمود مثلاً: به توبیخ شفاهی اکتفا نمود یا متهم را به یک مؤسسه تخصصی با مربیان اجتماعی که برای این منظور هستند فرستاد یا به یک مؤسسه پزشکی تربیتی بر اساس توصیه یک پزشک واجد شرائط برای انجام تربیت صحیح فرستاد یا صرفاً به جریمه نقدی اکتفا کرد یا به کار اجباری بدون حقوق به نفع مؤسسات و انجمن‌های حقوقی عمومی زیر نظر قاضی محکوم کرد و یا به هر شیوه جدیدی که در ساختار شخصیتی آنان نقش مؤثری داشته باشد و حالت بازدارندگی خود را نیز حفظ کند حکم کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ در جرائمی که شارع مقدس جریمه خاصی تعیین نموده؛ نمی شود تصرف کرد؛ در موارد دیگر - که فقهاء فتوا به تعزیرات داده اند و در روایات گاهی به تعزیرات و گاهی به تأدیب تعبیر شده است - منوط به نظر مجتهد است.

س ۶۳۳- اگر شخصی به عینه ببیند که کسی شراب می خورد آیا می تواند حد شرعی جاری کند اگر این کار را انجام ندهد آیا معصیت نموده است؟

ج - باسمه تعالی؛ اجرای حد باید با نظر مجتهد جامع شرایط باشد و کسی نمی تواند اجرای حد نماید زیرا حاکم باید شرایط را رعایت بکند.

رشوه

س ۶۳۴- رشوه در اصطلاح یعنی چه و اگر کسی برای رسیدن به حق رشوه و هدایا بدهد این کار جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ رشوه عبارت است از پولی که به قاضی شرع داده شود تا برخلاف واقع، حکم کند.

س ۶۳۵- نظر اسلام را در زمینه رشوه خواری بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ رشوه مختص به باب قضاوت است.

س ۶۳۶- در بعضی از اداره ها کارمندانی هستند که تا رشوه نگیرند کاری انجام نمی دهند حالا اگر کسی مجبور باشد برای راه افتادن کارش پولی بپردازد شخص مزبور که رشوه را اکراهاً داده است تکلیفش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

بیع

س ۶۳۷- اگر جنسی را دو ماهه نسیه بفروشند و چک از آن بگیرند آیا جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ درست است.

س ۶۳۸- اگر کسی بگوید این جنس را نقداً به ۱۰۰ تومان و نسیه به ۱۲۰ تومان می دهم چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ دو معامله باشد اشکال ندارد ولی اگر یک معامله مردد باشد باطل است.

س ۶۳۹- در صورتی که مال یا زمینی در حدود ۴۰ سال یا کمتر به فروش رسانده شده و بعد از گذشت مدت زمانی ابطال و فساد معامله به خاطر مستحق للغیر در آمدن مبیع محرز شود آیا خریدار می تواند ثمن مورد معامله را به روز از فروشنده بگیرد؟ و این در حالی است که قانون مدنی اجازه داده که خریدار ثمن و خسارات وارده را از فروشنده بگیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه زمین به واسطه کارهایی که خریدار انجام داده است ترقی قیمت پیدا کرده است و یا خساراتی را متحمل شده و خریدار نمی دانسته زمین مال فروشنده نیست؛ فروشنده ضامن است و باید تمام آن ها را بپردازد و چنانچه قیمت زمین بدون عملی، ترقی نموده و یا این که خریدار عالم بوده که زمین مال فروشنده نیست نمی تواند قیمت روز را بگیرد. فقط همان مبلغی که چهل سال قبل داده؛ باید بگیرد.

س ۶۴۰- خرید و فروش برخی از روزنامه ها و مجلاتی که با استفاده از آزادی موجود در جمهوری اسلامی برخی از احکام اسلام را زیر سؤال برده و یا به مقدسات انقلاب اسلامی جسارت کرده و یا بی بند و باری و فساد را ترویج می نمایند چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ روزنامه ای که برخی از احکام اسلام را زیر سؤال ببرد و یا فساد و بی بند باری را ترویج نماید و یا به حضرات معصومین(علیهم السلام) جسارت نماید؛ نشریه مضله است و ترویج و خرید آن جایز نیست.

س ۶۴۱- اگر فروشنده جنس را به صورت نقد به خریدار بفروشد و خریدار هم در اثر سهل انگاری پول فروشنده را ندهد و تا مدت ده پانزده سال پول فروشنده را نگه دارد و در این مدت قیمت جنس چند برابر شود آیا فروشنده می تواند خود جنس را از خریدار مطالبه کند؟

ج - باسمه تعالی؛ در فرض سؤال، خیار فسخ دارد. می تواند فسخ کند و خود جنس را تحویل بگیرد.

س ۶۴۲- زید زمینی به عمرو با متر معینی فروخته است و پول آن را گرفته بعد از متر از کردن معلوم شد که زمین کمتر از مقدار فروخته شده است و زید به عده ای بدهکار است خودش از نظر دین خیلی متدین نیست ولی خانواده اش اهل نماز روزه می باشند آیا زیادی را که زید گرفته می تواند از سهم امام حساب کند؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی تواند.

س ۶۴۳- خرید و فروش با افرادی که کسبشان حلال مخلوط به حرام است؛ چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۶۴۴- اگر شرکتی وسایل نقلیه یا جنس دیگری را به این شرط بفروشد که مقداری از پول آن را اول بگیرد و باقی را موقع تحویل دادن جنس، آیا معامله به این صورت صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی صحیح است.

س ۶۴۵- تعویض زینت آلات زنانه طلا که در قبال آن فروشنده بابت مرغوبیت پول می گیرد و هکذا در انگشترهایی که رکابشان نقره ای است موقع تعویض زیادی که می گیرند چه صورت دارد؟ و نیز استفاده از طلاجات و انگشترهای نقره ای آیا در این صورت جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۶۴۶- فروش گوسفند و گاو و مرغ به صورت زنده چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۶۴۷- قولنامه بدون التزام در ضمن عقد لازم، آیا لازم الوفاء است؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم الوفاء نیست.

س ۶۴۸- اگر مسلمان پیش کافری جهت خرید خوک سرمایه گذاری کند که به کفار بفروشد یا مو بکارد و انگور آن را جهت تهیه شراب بفروشد آیا این معامله حرام است؟

ج - باسمه تعالی؛ معامله جایز است.

س ۶۴۹- فروشنندگان طلا، بدهی خود را مدتی بعد از خرید طلا (مثلاً یک ماه) پس می دهند و با توجه به نوسانات زیاد در قیمت طلا، امکان معاملات مدت دار نیز وجود ندارد. بنابراین ناچارند طلب یا بدهی خود را برحسب طلا محاسبه کنند. علاوه بر این عیارهای مختلف طلا قیمت های مختلف دارند؛ مثلاً یک کیلو طلای خالص، تقریباً برابر قیمت یک و نیم کیلو طلای ۱۶ عیار است و با توجه به مطلبی که به عرض رسید مبنی بر این که به ناچار، طلب و بدهی را برحسب طلا محاسبه می کنند؛ آیا می توان مقداری طلا با عیار بالاتر را با مقداری بیش تر از طلا با عیار کمتر معاوضه کرد؟ چاره کار چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ برای فرار از ابتلاء به ربا بهترین راه این است که دو معامله کنند یکی این که، طلا را با پول بخرند و طلای خود را با پول مقایسه بکنند که زیاد و کم آن، هیچ اشکالی پیدا نمی کند.

س ۶۵۰- کسی که ساکن شهر قم می باشد و در آذربایجان درختان زیادی دارد و فردی در آنجا ساکن است؛ چند اصله درخت از او خریده و پول آن ها را داده درخت ها را بریده و برده، ولی فروشنده از قیمت معمولی آگاهی نداشته؛ اما خریدار سابقه خرید و فروش را داشته و حالا همین شغل را داراست. پس از تحقیق متوجه شده که قیمت درختان بالاتر از دو برابر آن می باشد. آیا فروشنده می تواند از خریدار مطالبه قیمت عادلانه کند؟

ج - باسمه تعالی؛ آن گونه که نوشته اید فروشنده، خیار غبن دارد و در صورتی که در حین معامله، خیار غبن را ساقط نکرده باشد می تواند معامله را بهم بزند و از خریدار بخواهد چنانچه مایل است معامله جدیدی با قیمت عادلانه بنماید.

س ۶۵۱- خریدن برگه های ارمغان بهزیستی و همای رحمت که اکثر افراد به قصد خالص و قربت خریداری نمی نمایند آیا جایز است و آیا فرقی با بلیط های سابق بخت آزمایی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست و فرقی با بلیط بخت آزمایی ندارد.

س ۶۵۲- شخصی سکنه شدید مغزی می نماید و در مشاعر و حواس اختلال پیش می آید به طوری که عملاً سفیه شرعی و محجور می گردد و این شخص ۵۰۰ هزار تومان پول داشته. همسر و یکی از فرزندان او تصمیم می گیرند خانه ای با همان پول خریداری کنند و سند رسمی آن را به نام یکی از فرزندان دیگر ثبت کنند تا این فرزند که در سن ازدواج بوده در آن سکونت نماید. با توجه به این که این شخص محجور، ولی خاص ندارد و همسر و فرزندان او نیز از طرف حاکم شرع یا به حکم قانون قیم او نیستند. و از طرف دیگر، از همسر و فرزند که تصمیم بر خرید خانه گرفتند، و فرزند که سند رسمی به نام او شده، هیچ کدام قصد تملک و خرید خانه برای خود نداشته و قصد قرض گرفتن پول را نیز داشته اند و مبهم گذاشته اند؛ و چه بسا این اندیشه بر این معامله حاکم بوده که این منزل مثل منزلی که قبلاً شخص محجور - قبل از حجر و سکنه مغزی - خانه ای را برای خود خریده و سند آن را به نام یکی از فرزندان به طور صوری، کرده بود. یعنی شرعاً و واقعاً پدر مالک بود و چه بسا این تصور و انصراف، بر این معامله حاکم بود و عقد مبنی بر آن بود که این خانه هم مثل خانه قبلی است یعنی عملاً و واقعاً مال پدر است و صورتاً به نام فرزند؛ با این تفاوت که خانه قبلی را پدر در زمان رشد، خودش خریده و به نام یکی از فرزندان کرده بود و خانه فعلی را همسر و یکی از فرزندان با پول پدر اقدام به این کار نموده اند. اکنون که پدر محجور فوت کرده و حجرش متصل به فوت بوده و فرزندان صغیر و کبیر دارد خانه مال کیست؟ مال پدر و نتیجتاً مال همه ورثه یا مال همسر و فرزند که تصمیم به خرید منزل گرفته اند؟ یا مال فرزند که سند به نام اوست یا مال...؟

ج - باسمه تعالی؛ معامله باطل است و بعد از فوت آن شخص ورثه که مالک پول می شوند؛ می توانند آن معامله را تنفیذ نمایند اجازه نمایند و می توانند آن را رد کنند. به هر حال مال، یعنی آن وجه، متعلق به همه ورثه است و چنانچه معامله رد شود، باید اجازه آن خانه در مدت استفاده از آن را به مالک بدهند.

س ۶۵۳- فرزندی که در آن منزل سکونت کرده و سند به نام اوست مخارجی در آن منزل نموده است، اکنون اگر قرار باشد مخارج به او داده شود، باید همان مبلغی که آن زمان خرج نموده به او داده شود؟ یا با قدرت خرید و نرخ امروز محاسبه شود؟ یا نسبت سنجی شود و به نسبت مقدار خرج و ارزش خانه، محاسبه و به همان نسبت پرداخت شود؟ یا آنکه راه دیگری دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه ما بازاء مبلغ چیزی به همان نسبت نیست مبلغی که خرج نموده، باید به او داده شود و الا به مقدار نرخ روز محاسبه شود.

س ۶۵۴- شخصی به موجب دو فقره مبیعه نامه عادی، دو قطعه زمین با حدود و مشخصات معینی از شخصی دیگری به بیع شرعی اتباع نموده و ثمن معامله را نیز به بایع تسلیم داشته است؛ در فرض که مبیع مشخص و عقد البیع واجد جامع شرائط عامه تکلیف و حائز جمیع ارکان و عناصر اساسی صحت بوده و مبیعه نامه همچنان در ید خریدار موجود باشد و متبایعین قیمت آن را، قبل از انعقاد عقد بیع در خارج بر مبنای وجه نقد و چند تخته فرش و غیره تعیین نموده باشند و دیدگاه شرع انور لازم الاتباع اولاً عقد و معامله منعقد، محکوم به صحت است یا باطل است ثانیاً ثمن معامله با وصفی که فوقاً معروض افتاد معلوم است یا مبهم و مجهول و نامعلوم ثالثاً بایع در مفروض مسئله به امضاء بیع و اقباض و تسلیم مبیع است یا مجاز در فتح و انفتاح معامله می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه چند تخته فرش از جهت عدد و از حیث جنس و زرع معلوم باشد و غیره هم، چنین باشد؛ معامله صحیح و لازم است و هیچ کدام خیار فسخ هم ندارند و اگر معلوم نباشد معامله غرری و باطل است و احتیاج به فسخ هم نیست.

س ۶۵۵- پدری عمارت خود را فروخته به پسرانش و در عقدنامه آن شرط کرده که مادام العمر خیار فسخ معامله با خودم باشد بعد از دو سال فسخ نکرده فوت نموده، آیا معامله صحیح است یا باطل است؟ در صورتی که عده ای از مراجع اسلامی کلمه مادام العمر را مدت معین می دانند نه مدت مجهوله تا باطل گردد مثل آیت الله خوئی و... ولی فعلاً نظر و فتوای شما لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ همان گونه که مرحوم آیت الله العظمی خوئی مرقوم داشته اند و حقیر هم در منهاج و غیره نوشته ام شرط مادام العمر صحیح است و آن شرط مجهول و باطل نیست.

س ۶۵۶- حدود دو سال به خرید و فروش فرش ماشینی از یک کارخانه در کاشان مشغول بوده و بعد از مدتی متوجه شدم؛ از طرف خریدارانم که تقلب در کسب و تجارت از طرف فروشندگان فرش های خریداری شد می باشد و خیلی مغبون شده ام، رضایت خریدارانم را جلب نمودم و در

مقام شکایت از کارخانه برآدمم و با دستور مقام ریاست بازرسی و نظارت کاشان از نمونه فرش ها توسط آزمایشگاه که مؤسسه ای است دولتی، آزمایش به عمل آمد و در نظریه کتبی چنین آمده: ۱- فرش ها به جای درجه ۱، درجه ۲ می باشد که در فاکتور درجه ۱ فروخته شده است.

۲- به جای صددرصد خالص، مخلوط از چند نوع دیگر است.

۳- به جای ۵۰۰ شانه مشخص شده ۴۷۰ شانه است.

و شکایت دیگر عدم صدور فاکتور و گران فروشی بوده و دادگاه بر اساس شکایت این جانب که خواستار تفاوت قیمت و ضرر که وارد شده، بر این اساس طرف مقابل به ۶ ماه زندان (قابل خرید) و حدود ۳ میلیون تومان در حق جریمه دولتی محکوم شده اند ولی درباره زیان و تفاوت قیمت (خیار عیب) را اعلام نموده اند در حالی که شکایت اصل و جریمه دولتی فرع می باشد حکم را بیان کنید؟

ج - باسمه تعالی؛ شما حق درخواست مابه التفاوت، مابین آنچه مورد معامله است و آنچه به شما تحویل داده شده است را دارید و عدم تمکن از رد معیب، موجب سقوط ارزش نمی شود. همچنین مرور زمان هم تأثیر ندارد.

س ۶۵۷- اگر کسی جنسی را بخرد به شرط آن که در زمان معینی پول جنس را داده و آن را تحویل بگیرد اگر آن شخص، (خریدار) هنگام معامله به اندازه خرید جنس پول نداشته باشد اما بداند که قبل از موعد تحویل گرفتن جنس، می تواند جنسی را که هنوز تحویل نگرفته و پولش را نداده، بفروشد؛ آیا این معامله صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ بله در صورتی صحیح است، که جنسی را که خریده، در خارج معین باشد یعنی کلی در ذمه نباشد.

س ۶۵۸- اگر کسی جنسی را که هنوز نخریده، است اما تهیه کردن آن ساده است؛ بفروشد جایز است به عبارت دیگر آیا می توان جنسی را به شرط آنکه در موعدی معین تحویل دهد، بفروشد و بعد از فروش جنس تا قبل از فرا رسیدن موعد آن را خریده و به خریدار بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنین جنسی را با پول در ذمه خریدن جایز نیست از این معامله به بیع کالی بکالی تعبیر می کنند. بلی اگر با پول نقد بخرد اشکال ندارد.

س ۶۵۹- در یک معامله، شخص فروشنده ای، ۳ فروند کشتی را طبق شروط معین که همانا تحویل ثمن به واسطه خریدار در ضمن مراحل در عرض چند ماه عقد قراردادی را می بندد؛ ولی مشتری پس از تحویل گرفتن کشتی ها به هیچ یک از شروط فیمابین ملتزم نمی گردد و همه چک های او به علت نبودن وجه در حساب برگشت می شود ولی پس از گذشت این مدت مشتری بار دیگر از بایع خواستار تمدید مدت طبق شروط گذشته می گردد که باز در این مدت ثانیه کلیه چک های مشتری برگشت می خورد و هیچ وجهی را بایع از مشتری قبض نمی نماید. از آن مرجع عالی قدر استدعا داریم فتوای خود را نسبت به این عقد مرقوم فرمایید و ثانیاً در صورت بطلان این عقد، اگر مالک توانست به اثبات برساند که مشتری در ضمن این مدت کشتی ها را مورد بهره برداری و انتفاع قرار داده باشد آیا باید مشتری به بایع اجرة الامثال این کشتی ها را بدهد؟ یا این که باید اجرتی را که در ضمن این ایام از این کشتی ها به دست آورده که اجرة المسمی است به مالک مسترد نماید؟ و ثالثاً در صورت فروختن مشتری یکی از این کشتی ها را به شخص ثالثی آیا این عقد از جمله عقود فضولیه خواهد بود که احتیاج به اجازه مالک خواهد داشت؛ تا ثمن در صورت اجازه مالک از طرف مشتری به مالک باز پس داده شود و یا این که عقدی را که مشتری با شخص ثالث بسته است رأساً باطل خواهد بود؟

ج - باسمه تعالی؛ بایع کشتی ها در مورد سؤال خیار فسخ دارد و می تواند معامله را فسخ کند و در صورت فسخ، می تواند اجرة المثل کشتی ها را بگیرد نه اجرة المسمی را، و چون مشتری در صورت خیار بایع می توانسته کشتی ها را به ثالثی بفروشد بنابراین عقد صحیح است ولی ثمن را باید به مالک اول بدهد.

س ۶۶۰- شخصی به نام مسلم گوسفند مشرف به موت را به نصف قیمت از آقای جلال خرید و پولش را پرداخت و یک چاقو گرفته به راننده مورد اطمینان خود داد و گفت وقتی از روستای بالا برگشتی گوسفند را با ماشین خود بیاور و اگر مرد سرش را بریده؛ بیاور. گوسفند پیش فروشنده ماند تا راننده بعد از مدت ۲ الی ۳ ساعت برگشت. دید حیوان مرده است سرش را بریده؛ ولی حرکت نکرد و میت شد. حالا مشتری می گوید تلف، به جهت خیار حیوان از مال بایع است و بایع می گوید اگر تو نخریده بودی، من خودم حیوان را سر می بریدم تلف از جیب مشتری است تلف از کدام است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه می دانسته، حیوان در حال مردن است و خریده است اقدام به خرید، با شرط ضمنی سقوط خیار حیوان است؛ بنابراین قهراً از مال مشتری است.

س ۶۶۱- در شرع مقدس اسلام استعمال طلا برای مرد حرام است پس حکم ساخت و فروش آن مثل انگشتر و غیره که مورد استفاده مردان است چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مختص به مرد باشد و منفعت دیگری نداشته باشد جایز نیست.

س ۶۶۲- قیمت بسیاری از اجناس مانند طلا، نقره، پلاستیک و غیره در بازار ایران تابع قیمت بورس های بین المللی (ممالک کفر) می باشد، یعنی با کاهش یا افزایش قیمت بورس، پس از مدت کوتاهی قیمت این گونه اجناس نیز در ایران تغییر می نماید. حال اگر شخصی زودتر از بقیه متوجه تغییر قیمت بورس جهانی گردد و یقین نسبی پیدا کند که تا مدتی کوتاه قیمت ایران نیز تغییر پیدا می کند و مبادرت به خرید یا فروش این گونه اجناس کند آیا اقسام این معاملات مغبون کردن محسوب می گردد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ این گونه معاملات صحیح است و غبن هم صدق نمی کند.

س ۶۶۳- اگر صاحب مالی اعلان کند هرکس این مال را ببرد و تجارت کند نصف ربح و سود آن برای او می شود آیا این نحوه گفتن، جعله می شود و بعد از عمل، مضاربه می باشد؟ اگر عامل، خسارت یا ضرر ببیند بر ذمه او چیزی می باشد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ جعله است و بعد از عمل، مضاربه نمی شود اگر ضرر یا خسارت ببیند بر او چیزی نیست.

س ۶۶۴- فردی مبلغی را به شخصی می دهد و او را وکیل مطلق می کند که با آن پول، تجارت کند و از منفعت آن مقداری به عنوان حق الزحمه بردارد و مقداری هم به صاحب پول بدهد آیا این کار صحیح است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ عمل فوق توکیل است. در تجارت و جعله و هردو صحیح است در صورتی که حدود آنچه معین می کند معلوم باشد و اشکال ندارد والا جعله باطل است؛ ولی عامل، استحقاق اجرة المثل دارد و آن را می تواند با آنچه او تعیین می کنند مصالحه کند.

س ۶۶۵- معامله مربوط به ساختمانی به علت خیار برای احدی از متبایعان فسخ و یا بر اساس تراضی آنان اقاله می شود. بایع طی چک وعده دار ثمن مأخوذه را به مشتری رد می نماید و مشتری در وعده مقرر جهت وصول وجه چک به بانک محال علیه مراجعه نموده که طبق گواهی

نامه بانکی، چک به علت انسداد حساب و یا فقدان موجودی غیر قابل وصول اعلام می شود حال در فرض مسئله، مورد استفتاء از محضر حضرت عالی آن است که:

اولاً با وصف فوق بایع می تواند ادعا نماید که ثمن را به مشتری رد نموده است یا خیر به عبارت آخری قبض ثمن آن گونه که در شرع انور مقرر است تحقق یافته است یا نه؟

ثانیاً چنانچه جواب مسئله منفی باشد مشتری شرعاً حق دارد مبیع (ساختمان مورد فسخ یا اقاله) را مجدداً تملک و تصرف و تصاحب نماید یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ قبض تحقق نیافته است چون مانند حواله است و تا وصول نشود چیزی نیست و چنین حقی هم ندارد.

س ۶۶۶- خانه ای بوده شش دانگ، به مساحت ۲۹۳۰ متر مربع، در سال ۱۳۶۸ مورد معامله واقع شده به قیمت هر متر مربع شش هزار ریال و حال بوده مشتری مقداری از ثمن را، که مبلغ یک میلیون تومان بوده؛ پرداخت کرده و مقداری را که حدود هفتصد هزار تومان بوده به عنوان گروهی نگاه داشته تا سند تنظیم شود فروشنده هم موضوع را قبول نموده ملک مورد معامله را بایع به تصرف مشتری درآورده است. خریدار هم در آن ملک تصرفات مالکانه کرده و خانه را خراب کرده است و مجدداً ساختمان نموده است. چون این خانه از نظر قانونی مشکل داشته تنظیم انتقال سند به تأخیر افتاده و خریدار پس از رفت و آمد و دوندگی زیاد پس از ده سال توانسته مشکل قانونی آن را برطرف نماید الحال فروشنندگان ادعای فسخ معامله را می کنند مدعی هستند به قیمت فعلی باید بخری آیا حق دارند یا خیر؟ تکلیف شرعی در این مورد چه می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه تأخیر ثمن در ضمن معامله شرط شده باشد یا بعد از معامله، اجازه تأخیر در اداء را داده باشند؛ حق فسخ ندارند و معامله اولی باقی است و کافی است همان قیمت آن موقع را بدهد و اگر نه در ضمن معامله و نه بعد از آن صحبت نشده باشد؛ قهراً خیار فسخ دارند آن هم به مقداری که در مقابل هفتصد هزار تومان است و در مقابل یک میلیون تومان باز هم حق فسخ ندارند.

س ۶۶۷- فروشنده و خریدار، شغلی ضایعاتی دارند خریدار از همان شخص، قدری جنسی به مبلغ هر کیلویی هزار تومان می خرد. و فروشنده به خیال این که این جنسی که می فروشد داخل این پنج درصد (۵٪) جنس مرغوب دارد. ولی مشتری بعد از معامله جنسی که خریده، آزمایش می کند؛ می بیند داخل این جنس چهل درصد (۴۰٪) جنس مرغوب وجود دارد فلذا در بازار

می برد هر کیلویی به قیمت چهار هزار تومان می فروشد. آیا این معامله صحیح است و منفعتی که خریدار برده است بر او حلال است یا خیر لطفاً جواب مسئله را روشن فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ معلوم نیست این معامله صحیح باشد و اگر هم صحیح باشد؛ خیار غبن بر بایع ثابت است می تواند آن را فسخ کند.

س ۶۶۸- در خصوص زمین هایی که در اختیار محلی ها می باشد و مورد ابتلاء است و از طرف مالکین اظهار عدم رضایت دارند و در عین حال، خانه مسکونی شده وظیفه افراد در خصوص عبادات چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ آن گونه که معلوم است؛ زمین، مال شخص معینی است و در اجاره محلی ها نیست و عدواناً تصرف نموده اند بنابراین عبادات دیگران با عدم رضایت مالکین، جایز نیست.

س ۶۶۹- در سال ۶۸ ساختمانی به موجب مبیعه نامه عادی به شخصی فروخته شده و ثمن معامله نیز وصول گردیده است. فروشنده متعهد می شود پس از رفع موانع قانونی ساختمان مورد معامله را رسماً به خریدار انتقال دهد. در سال ۱۳۷۲ که موانع مرتفع شده است فروشنده به جای انجام تعهد خود دایر بر انتقال رسمی مجدداً همان ساختمان را به وسیله بیع نامه شخص دیگری می فروشد. چون فروشنده با اعتراض خریدار اول، مواجه می شود پس از چندی بدون اطلاع و موافقت و رضایت خریدار اول دو قطعه چک به شخص ثالثی تسلیم می نماید که با وصول وجوه چک ها یکی از دو خریداران را به فسخ معامله راضی نماید. پس از مراجعه شخص ثالث به بانک به علت مسدود بودن حساب، به دریافت وجوه چک ها موفق نمی شود و چک ها را عیناً به خود فروشنده مسترد می نماید. حال مورد سؤال آن است که:

- ۱- از نظر شرع مقدس اسلام معامله ای که فروشنده با شخص دوم انجام داده است صحیح است؟
- ۲- ساختمان مورد معامله که به تصرف خریدار اول نیز داده شده شرعاً ملک کدام یک از خریداران است خریدار اول یا خریدار دوم؟
- ۳- با توجه به مراتب معروضه معامله خریدار اول شرعاً فسخ است یا کماکان بقوت و اعتبار شرعی خود باقیست؟

ج - باسمه تعالی؛ معامله فسخ نیست؛ ولی خریدار اول به واسطه خیار شرط می تواند معامله را فسخ کند و می تواند معامله را باقی بگذارد و مورد معامله را در اختیار بگیرد و

بایع را مجبور کند که به تعهد خود عمل نماید و مورد معامله را رسماً به خریدار انتقال دهد.

س ۶۷۰- الف) شرکت از یکسو با خریداران کالا مواجه است و از سوی دیگر با فروشندگان، به خریداران کالا کارتی ارائه می کند که به آنان امکان خرید توأم با تخفیف از فروشگاه های خاصی را می دهد و در قبال این کارت که برای مدت شش ماه اعتبار دارد مبلغ نود هزار تومان دریافت می کند؛ در قبال فروشندگان نیز متعهد می شود که تخفیف داده شده به خریداران صاحب کارت را پرداخت نماید.

ب) شرکت با ارسال سه برگه بازاریابی برای خریداران کارت تخفیف این امکان را فراهم می کند که خود اقدام به بازاریابی و فروش این کارت ها بکنند. از این رو هر متقاضی می تواند مبلغ لازم برای خرید یک کارت را پرداخت کند. ۳۱ از مبلغ مزبور به حساب شرکت واریز شده و ۳۱ دیگر به خود فروشنده تعلق گرفته و ۳۱ آخر به فردی تعلق می گیرد که فروشنده اولیه کارت به فروشنده فعلی بوده است که اصطلاحاً سرگروه نام دارد. اگر فروشنده فعلی در فروش سه برگه بازاریابی که به او تحویل شده تا دو ماه موفق نشود این برگه ها از اعتبار ساقط می شوند. نکته: کارت های تخفیف ارائه شده محدودیت در میزان خرید ندارند.

ج - باسمه تعالی؛ هیچ کدام از دو قرارداد مخالف با موازین شرعیه نیست و معامله ای است عقلائی و به مقتضای آیه کریمه صحیح و لازم الوفاء است.

س ۶۷۱- زنبور عسل فراری صاحبش مجهول باشد حکمش را بفرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ در صورت یأس از پیدا شدن صاحبش، قیمت آن را با اجازه حاکم شرع صدقه بدهند.

س ۶۷۲- تفاوت فوق العاده قیمت ها راجع به بدهی های سابق نقدی چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت ترقی قیمت اجناس، همان نقد سابق میزان است، ولی اگر پول تنزل کرده، احتیاط به مصالحه بهترین راه است و ترقی و تنزل پول در مقایسه با طلا ظاهر می شود.

س ۶۷۳- ۱. آیا جایز است کالایی که مالک آن کافر یا مشرک است و اکنون در ید مسلمان است تملک کرد؟ (کالا برای حمل از جایی به جایی دیگر در اختیار شخص مسلمان قرار گرفته است)

۲. آیا جایز است کالای فوق را فروخت و در صورت مراجعه آن شخص کافر یا مشرک، نسبت به ادای دین به صورت وجه نقد معادل همان مبلغ فروخته شده اقدام کرد؟

۳. چنانچه در صورت تحقق بند فوق، و یا پس از فروش کالا و تا قبل از مراجعه شخص کافر یا مشرک، با آن تجارتی صورت گیرد، که منتج به سود باشد، آیا تملک سود حاصله مباح است؟

۴. اساساً تکلیف کالایی به شرح فوق، در صورت عدم مراجعه و اقدام توسط مالک موصوف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ تملک، بدون اجازه مسلمانی که مال تحت ید اوست در صورتی که آن مسلمان از طرف مالک وکالت دارد جایز نیست. چون مال کافر که ذمی است مانند مال مسلمان محترم است. البته در صورتی که آن کافر شناخته شده باشد و الا حکم مال مجهول المالک دارد. و چنانچه به وجه شرعی تملک نمود؛ می تواند بفروشد و پول مالک را برحسب قرارداد، باید بپردازد و چنانچه تملک صحیح باشد؛ قهراً سود، هم مال او است و مالک اصلی، اگر مجهول است؛ مادامی که مراجعه نکرده است؛ مال با اجازه حاکم شرع باید به مصرف شرعی برسد و اگر مراجعه کرد باید به خود او برگردد.

س ۶۷۴- چنانچه عقد بیع منعقد فیما بین متبایعین، بر اثر جعل خیار فسخ و یا بر اساس تراضی اقاله شود و بایع، ثمن مأخوذ را که نقداً قبض نموده، طی چک به مشتری مسترد نماید و با مراجعه مشتری به بانک محال علیه به علت مسدود بودن حساب بایع، موفق به دریافت ثمن نشود آیا در چنین فرضی، مشتری شرعاً می تواند به علت عدم توفیق در وصول ثمن، ملک مورد فسخ و یا اقاله را همچنان در تصرف خود باقی نگه بدارد یا آنکه علی رغم عدم دریافت ثمن موظف به رفع ید از ملک و تحویل آن به بایع خواهد بود؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه بایع جاحد و به عبارت دیگر منکر دین است یا اهمال می کند یا قصد اذیت دارد؛ قانون تقاص در مقام جاری است. یعنی ملک را می تواند نگاه دارد و اگر نتوانست وجه را بگیرد به هر نحو که می تواند همان ملک را به قیمت روز بردارد البته تمام این امور مشروط است به مراجعه وی به طریقی که بتواند از آن طرق استیفاء حق کند و ممکن نشود.

س ۶۷۵- بنده از طرف اعضای خانواده، خواهران و برادران و برادر زادگان که در یک مغازه، به صورت کتابفروشی در خیابان ارم قم مالک هستیم؛ اخیراً طرح حرم مطهر ملک را از ما خریداری کرده و حق کسب، که در حدود پنجاه سال قبل بدون فسخ وجهی و پیش پرداختی اجاره کرده و

اجاره اولیه حدود سی تومان و در سال های قبل چهل بود و در این اواخر چهار هزار تومان شده بود و در عرض این پنجاه سال یک میلیون تومان اجاره پرداخته، حال طرح توسعه حرم مطهر مبلغ پنجاه و سه میلیون تومان پرداخت کرده، که در عرف هنگام نقل و انتقال مغازه برای جلب رضایت مالک حدود ده تا سی درصد از این مبلغ به مالک تعلق می گیرد. حال مستأجر از این امر تخطی کرده و حاضر نیست مبلغ فوق را به مالک پرداخت کند آیا به نظر حضرت عالی این مقدار از این پول به مالک تعلق می گیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مستأجر سرقفلی نداشته باشد و حق اجاره دادن به او نداده باشید، و معاملات به این نحو مرسوم است که مشتری قطع نظر از ثمن، مبلغی را برای تخلیه ملک می دهد و در قرارداد کلی چنین است که مبلغ ۱۵ درصد یا بیشتر به مالک باید داده شود؛ مستأجر حق تخطی ندارد و شما باید آن مبلغ را از او بگیرید. البته در مقدار آن مبلغ، باید مصالحه و تراضی طرفین باشد.

س ۶۷۶- خریداری ارز و پول خارجی و... به قیمت بالاتر از قیمت مصوب دولت جایز است؟ و آیا مشمول قانون ربا می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ ربا نیست و اشکال ندارد.

س ۶۷۷- شخصی مبلغی پول به مغازه داری می دهد تا با آن پول معامله کند و به سودش مشترک باشد ولی صاحب مغازه می گوید چون محاسبه دخل و خرج این پول برایم مشکل است لذا من با رضایت خودم، ماهیانه فلان مقدار به تو می دهم آیا این عمل شرعی است؟ و الا چه راه شرعی پیشنهاد می فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مضاربه شرعی باشد و مصالحه کنند که هر ماه به مقدار معینی به صاحب پول بدهد اشکال ندارد.

س ۶۷۸- چنانچه کسی وجهی به ربا بدهد به عنوان معامله، و زیادی را در قلب ببخشد اما اظهار نکند معامله صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه معامله ربوی باشد؛ باطل است. ولی اگر قلباً می بخشد به اعتبار رضای به تصرف جایز است.

س ۶۷۹- خرید و فروش چک به مبلغ کمتر از مبلغ مندرج در چک چه صورت دارد؟ (چک برای دو ماه دیگر باشد)

ج - باسمه تعالیٰ؛ اشکال ندارد.

قرض

س ۶۸۰- طلبکار طلب خود را با زحمات و مخارجی وصول می کند در صورتی که بدهکار متمکن از پرداخت قرض خود می باشد آیا این مخارج ضروری را به عهده آن بدهکار می توان گذاشت یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در مؤسسات رسمی چون شرط ضمنی، در ضمن قرض است - که چنانچه بدهکار بدهی خود را ندهد و یا اگر مخارجی انجام شود؛ بدهکار باید آن مخارج را بپردازد - وی می تواند مخارج را به عهده او بگذارد.

س ۶۸۱- اگر کسی بدهکار است و بعد از مدتی طولانی بدهی خود را پرداخت می کند با توجه به تنزل ارزش پول آیا همان مبلغ را ادا نماید یا بیش تر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه پول بی ارزش شده ظاهراً باید قیمت و مالیت آن زمان را بدهد. مع ذلک میزان، مقدار طلا است؛ بنابراین احتیاط لزومی مصالحه شود.

س ۶۸۲- طلبه ای جهت خرید منزل مسکونی مبلغی را قرض می گیرد قرض دهنده پس از مدتی به طلبه می گوید ذمه تو بری است چون قرض شما را نزد مرجع تقلیدم به عنوان سهم امام حساب کردم الآن بعد از وفات آن مرجع تقلید در نجف اشرف، وی برای مطالبه قرض خویش به طلبه مراجعه و اظهار می دارد که آن پول به عنوان قرض بوده و در آن زمان ادعای دروغ کرده ام که آن را از سهم امام حساب کردم چون مرجع تقلید بنده قبول نکرده است این در حالی است که مقروض، فقیر است حکم آن را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که به آنچه نوشته اید اقرار کرده است شما بدهکار نیستید.

س ۶۸۳- شخصی بدهکار است و فردی ضامن بدهکار شده و یک فقره چک یا سفته به طلبکار داده است. حالا زمان آن چک یا سفته رسیده و شخص بدهکار حضور ندارد. آیا طلبکار می تواند طلب خود را از ضامن یعنی صاحب چک مطالبه کند یا باید تا آمدن بدهکار صبر کند؟

ج - باسمه تعالی؛ بله می تواند مطالبه نماید.

س ۶۸۴- شخصی اجناسی خریده به ثمن در ذمه به عبارت دیگر قیمت اجناس قرض است و فروشنده مدرک اجرایی می خواهد مثل چک. خریدار چک ندارد و از کس دیگر گرفته و صاحب چک ضامن نشده است بلکه خریدار گفته خودم به موقع می پردازم. وقتی زمان چک رسیده بدهکار مالی ندارد بدهد و یا غایب است طلبکار از چه کسی مطالبه کند؟

ج - باسمه تعالی؛ در فرض سؤال نمی شود دین را از کسی که چک داده مطالبه نمود. چنانچه بدهکار می تواند؛ باید بپردازد و اگر نمی تواند در صورتی که طلبکار، مدعی ضمان صاحب چک نباشد باید مهلت داده شود والا باید رعایت موازین باب قضاء بشود.

س ۶۸۵- در تاریخ ۱۳۷۵/۱۲/۲۷ فردی بابت تضمین دریافت مطالبات خود از شریکش در مؤسسه ای خصوصی اقدام به اخذ یک وثیقه عینی (سند منزل مسکونی شریک مدیون) همراه با وکالت نامه ثبتی از مالکین منزل (شریک و زوجه اش) می نماید. مقرر بوده که این تضمین جهت ادای دیون توسط شریک عندالمطالبه باشد. قریب چند ماه بعد دائن اقدام به تنظیم مبیعه صوری بر ملک مشارالیه فی الصدر می نماید که مالکین (شریک و زوجه اش) بایعین ملک و خود دائن مشتری در این مبیعه بوده اند. توجیه دائن از این عمل خوف از فوت مدیون و عدم نفوذ و بی اعتباری وکالتنامه مذکور بوده است که مدیون و زوجه او ابداً رضایت و قصد فروش و اعطای وکالت واقعی نداشته اند. بلکه صرفاً جهت تضمین دیون دائن و با خواست او به امضای ظاهری این عقد اقدام کرده است. اکنون دائن بدون اطلاع قبلی اقدام به ثبت ملک مذکور به نام دختر خویش نموده و منزل (وثیقه) را تملک واقعی نموده است. بعلاوه از حذف و قلم گرفتن دیونی که این ملک وثیقه آن بوده خودداری می نماید.

اولاً: با نظر به خالی بودن عقود مذکوره (بیع و وکالت) از عناصر قصد و رضا و یا علم به صوری بودن آن ها آیا عقود مذکوره صحیح و نافذ هستند یا خیر؟

ثانیاً: با نظر به عدم مطالبه قبلی دائن از مدیون حق تملک وثیقه توسط دائن وجود دارد یا خیر؟ با علم به این که دین مذکور نقدی نبوده و بین طرفین پرداخت عندالمطالبه مقرر بوده است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه دائن معترف است به این که وکالتنامه صوری بوده وکالت صحیح نیست و بیع نیز نافذ نیست و اگر معترف نیست و مدعی است وکالت صحیح بوده و شرط شده است مورد وکالت قبل از مطالبه دین معامله نشود معامله باطل است و نافذ نیست. ولی اگر ادعای وکالت واقعی مطلق داشته باشد؛ باید محاکمه شود و قاضی شرع با رعایت موازین قضاء حکم کند. به هر حال در فرض سؤال معامله مذکور باطل است.

س ۶۸۶- کسی مبلغی را از چهل، پنجاه سال قبل بدهکار بوده و طلبکار و ورثه او را نمی شناسد چه مقدار وجه باید پرداخت نماید آیا می شود به فقرای مسلمین بدهد. (مبلغ مختصر بوده است)؟

ج - باسمه تعالی؛ قدر متیقن را باید به فقیر بدهد و نسبت به مازاد با اجازه مجتهد مصالحه نموده و به فقیر بدهد.

س ۶۸۷- اگر واحد پول دولت از ارزش بیفتد بدهکار عین پول را که قبلاً به اعتبار او معامله انجام گرفته بدهکار آن است یا قیمت و معادل روز آن را بپردازد؟

ج - باسمه تعالی؛ باید قیمت آن را بدهد.

س ۶۸۸- اگر واحد پول دولت ارزشش کم شود بدهکار همان مبلغ را بدهد یا نسبت به ارزش پول امروزی باید بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ روایتی دلالت دارد بر این که همان عین داده شود کافی است و قیمت به ذمه نمی آید و جمعی از فقهاء هم به آن فتوی داده اند و فتوی همان است.

س ۶۸۹- بنده قدری پول به فرزند خودم می دهم و سود می گیرم این حلال است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ حلال است.

س ۶۹۰- صد هزار تومان به یک نفر دادیم بعد از دو ماه صد و بیست هزار تومان می گیرم چطور است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه شرط بکنید حرام است و اگر خودش بدهد حلال است.

س ۶۹۱- در قرض شرط می کند در صورت تأخیر در ادای قرض در أجل معین فلان مبلغ دیرکرد ماهیانه بدهد آیا گرفتن این مبلغ به عنوان دیرکرد و غرامت صحیح است و یا ربا محسوب می شود و آیا از باب (قاعده نفی ضرر) تأمین ضرر صدق می کند؟

ج - باسمه تعالی؛ اخذ زیاده به ازاء تاجیل دین مسأله ای طویل الذیل است و روایتی نیز دارد و به نظر حقیر تمام اقسام آن حرام است و قاعده نفی الضرر نافی حکم است نه مثبت آن فضلا از اثبات صحت عقد به آن.

بانک

س ۶۹۲- الان سازمان های دولتی برای کارگران و کارمندان خود مسکن تهیه می کنند؛ به صورت اقساط و پول را به صورت اقساط از کارگران می گیرند و مقداری هم سود می گیرند آیا این سود که از طریق بانک مسکن گرفته می شود جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۶۹۳- گرفتن وام از بانک های خارجی که مستلزم پرداخت ربا است چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مقتضای اطلاق خبر لا ربا بین مسلم و الذمی جواز پرداخت ربا به کفار است ولکن چون اصحاب - رضوان الله تعالی علیهم - ادعای اجماع بر عدم جواز ربا دادن به کفار نموده اند؛ لذا من احتیاط می نمایم.

س ۶۹۴- جوایز بانکی به حساب قرض الحسنه آیا جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که شرط نشود جایز است و اشکالی ندارد.

س ۶۹۵- سپردن پول به بانک تحت عنوان مضاربه و گرفتن سود برای آن چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ با رعایت موازین باب مضاربه اشکال ندارد.

س ۶۹۶- آیا وام گرفتن از بانک های دولتی با توجه به این که مبلغی اضافه از اصل وام تحت عنوان کارمزد دریافت می نمایند جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۶۹۷- بعضی بانک‌ها اگر اشخاص پولی در آن بانک بگذارند بعد از مدتی به اندازه پول شخص وام می‌دهد یعنی هم پول خود شخص پرداخت کننده را داده و هم به اندازه پولش وام می‌دهد و به صورت قسطی می‌گیرد لکن بانک زیادتر از پولی که داده می‌گیرد اگر کسی نیاز به مسکن یا سرمایه داشته باشد آیا می‌تواند چنین وامی بگیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ گرفتن وام با بهره از بانک چنانچه تحت عنوان مضاربه با رعایت شرایط باشد اشکال ندارد و اگر قرض باشد چنانچه به بانک بگوید زیادتر را به عنوان ربح نمی‌دهم بلکه مزد کارگر می‌بخشم اشکال ندارد و به هر تقدیر تصرف در وامی که گرفته است جایز است.

س ۶۹۸- اگر کسی پولی به عنوان وام از بانک بردارد و بانک هم زیادی از او می‌گیرد آیا با پول مذکور معامله صحیح است اگر جنس بخرد یا ملک بخرد و بفروشد اشکال ندارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۶۹۹- در رابطه با رهن مرسوم است مبلغی را از پیش می‌گیرند و اجاره کمتر دریافت می‌کنند صحیح است یا خیر در صورت اشکال راه شرعی اش چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه پول را قرض بدهد و در مقابل خانه را رهن بگیرد و شرط کند اجاره کمتری گرفته شود ربا است و جایز نیست. ولی چنانچه کمتر اجاره بگیرد و در ضمن اجاره رهن را در مقابل پول شرط کند اشکالی ندارد.

س ۷۰۰- خرید سهام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری پولی که در بعضی موارد مرتکب ربا می‌شوند چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ ربای محرم در بیع مشروط به مکیل و موزون بودن است و چون سهام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری پولی مکیل و موزون نیست از این جهت اشکال ندارد و چون دولت و سایر عناوین اعتباریه دیگر را مالک می‌دانم از جهت عدم مالکیت بایع، در مورد سؤال محذوری متوجه نمی‌شود و وجه دیگری هم برای فساد معامله ذکر شده در ذهن خطور نمی‌کند. بنابر این تمام آن معاملات شرعی است.

س ۷۰۱- بانک برای تهیه ماشین آلات و مواد اولیه وامی به صورت زیر در اختیار صاحب کارگاه قرار می دهد. جنس مورد نیاز را باید صاحب کارگاه انتخاب نماید و فروشنده را به بانک معرفی کند، بانک با خرید نقدی جنس مذکور از فروشنده، آن را به صورت اقساط به صاحب کارگاه به زیاده می فروشد. سؤال این است که اگر شخص نیاز به جنس مذکور ندارد و فقط برای گرفتن پول از بانک فاکتوری صوری از فروشنده به بانک ارائه می دهد و پولی را که بانک به فروشنده بابت فاکتور می پردازد از او می گیرد. ۱- در صورتی که مسئولین بانک علم به صوری بودن فاکتور داشته باشند پرداخت وجه چه صورتی دارد؟ ۲- در صورتی که مسئولین بانک علم به صوری بودن فاکتور نداشته باشند چه صورتی دارد؟ ۳- دادن فاکتور صوری توسط فروشنده و دریافت وجهی در مقابل آن جهت دریافت وام چگونه است؟ ۴- دریافت این گونه وام صوری و پرداخت زیاده در مقابل آن ربا محسوب می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ سؤال غیر منظم است. چون در مورد سؤال، اگر معامله حقیقی باشد؛ وامی در کار نیست. یا هر دو بیع است و یا یکی بیع است و دیگری جعاله یا بیع است و مصالحه، بنابر این وام به معنای قرض در کار نیست. به هر حال با صوری بودن فاکتور رئیس بانک اختیار واگذاری پول را ندارد و همه معاملات باطل است ولی ربا نیست.

س ۷۰۲- در وام های جعاله که قانوناً بانک موظف است مورد قرارداد را انجام دهد، بانک فقط پول در اختیار جاعل قرار می دهد و از او می خواهد که به وکالت از طرف بانک کار خود را انجام دهد و بعداً علاوه بر پول دریافتی مبلغی به عنوان حق الجعاله به بانک پردازد که در حقیقت جاعل شخصاً مورد جعاله را با پول بانک به انجام رسانده و حق الجعاله را بانک دریافت می دارد. بفرمایید این گونه قرارداد صورت شرعی دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد. چون کار جاعل به عنوان وکالت از طرف بانک است و تعدد اعتباری در معاملات، که امور اعتباری است؛ بی اشکال است.

س ۷۰۳- امانت مسجد و هیئت ها پولی را جمع می کنند برای مصارف هیئت و مسجد و اضافه اش را در بانک به حسابی که به همین منظور باز شده می سپارند بانک طبق روال بانکی سود یا بهره می دهد آیا این سودی که بانک داده است جزء پول هیئت و مسجد محسوب است و یا مجهول المالک است و باید به فقراء داده شود؟

ج - باسمه تعالی؛ بهره ای که بانک داده است مجهول المالک نیست بلکه ملک همان کسی است که اصل مال، ملک او است و باید به همان مصرف برسد.

س ۷۰۴- استخدام در بانک هایی که بعضاً کار ربوی دارند، برای کار ربوی و غیر ربوی، چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه استخدام به نحو اطلاق باشد اشکال ندارد، ولی چنانچه مقید کند به استخدام برای کار حرام، اجاره باطل است و اگر استخدام برای کار حرام و کار جایز باشد به مقدار مقابل حرام، باطل است.

س ۷۰۵- خریداری ارز و پول خارجی و... از بانک به قیمت بالاتر از قیمت مصوب دولت آیا جایز است؟ و آیا مشمول قانون ربا می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ ربا نیست و اشکال ندارد.

س ۷۰۶- سودی که از بانک های جمهوری اسلامی به دست می آید حلال است یا حرام؟

ج - باسمه تعالی؛ حلال است.

س ۷۰۷- اگر شخصی به عنوان مضاربه به بانک دولتی پول واریز می کند یا به عنوان اوراق مشارکت حساب باز می کند و سود می گیرد آیا جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه موازین مضاربه رعایت بشود اشکال ندارد. دو راه دیگر هم به نظر حقیر جایز است:

۱: صاحب پول، پولش را به بانک اباحه کند ولو این که بانک آن را تملک کند و به دیگری بدهد و در عوض مبلغی اضافی به صاحب پول بپردازد. این نوع معامله را اباحه بعوض می نامند.

۲: صاحب پول، پول را به شکل امانت و ودیعه در بانک بگذارد و اجازه دهد در آن تصرف کند؛ نهایت این که اذن در تصرف ناقل، مجانی نیست بلکه در مقابل عوض است در این صورت مبلغ اضافی از باب شرط ضمنی یا صریح، حلال می باشد.

س ۷۰۸- اخیراً متعارف شده مبلغی را به عنوان سپرده کوتاه مدت یا دراز مدت به بانک می سپارند در عوض، بانک سودی برای هر کدام معین می نماید و برای صاحب حساب پرداخت می نماید آیا گرفتن این سود جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۷۰۹- بانک‌ها برای فرار از ربا مسائلی از قبیل حق الزحمه حقوق و غیره را مطرح می‌کنند آیا وام مزبور حلال است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی حلال است.

س ۷۱۰- سپرده‌های بانکی برای کسانی که نمی‌توانند کسب کنند و یا کاسب مورد اطمینانی پیدا نمی‌کنند پول به وی بدهند کسب کند و درآمد پول را به صاحبش بدهند آیا جایز است پول را به بانک بگذارند و هر ماه سود آن را بگیرند و خرج کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، می‌توانند و اشکال ندارد.

س ۷۱۱- گرفتن جوائز بانک‌ها در دو صورت (افتتاح حساب مشروط به شرکت در قرعه‌کشی، و بدون شرط) چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت عدم شرط گرفتن جایزه بلا اشکال و حلال است اما در صورت شرط، چنانچه افتتاح حساب به عنوان قرض باشد گرفتن آن جایز نیست ولی چنانچه به عنوان اباحه به عوض یا به عنوان ودیعه ای باشد که در مسئله قبل به آن اشاره شد؛ حلال است و اشکال ندارد.

س ۷۱۲- گذاشتن پول در بانک‌های خارجی و دریافت سود آن‌ها چه صورتی دارد؟ با فرض جواز دریافت سود از بانک‌های خارجی، از آنجا که پس‌انداز در بانک‌های خارجی موجب تقویت کفار و سلطه اقتصادی آنان و تضعیف اقتصاد کشورهای اسلامی می‌گردد حکم مسأله چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ از نظر ما گذاشتن پول در بانک‌های داخلی و دریافت سود، اشکال ندارد؛ چه رسد به بانک‌های خارجی که اخذ ربا از کفار جایز است، اما تقویت کفار و سلطه اقتصادی آن‌ها. اولاً؛ با وضع فعلی آن‌ها در این زمان عرفاً تقویت نیست و یا در حکم عدم است ثانیاً؛ نفس پول گذاشتن در بانک و دریافت سود باعث تقویت نیست بلکه اگر چیزی باشد، کمک و اعانت به تقویت است و این‌گونه اعانه به اثم، حرام نیست.

س ۷۱۳- تشکیل حساب‌های سپرده کوتاه مدت و بلند مدت، در بانک‌های ایران چه صورتی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه صاحب پول به بانک قرض بدهد و سودی بگیرد حرام و ربا است و نیز اگر پول خود را در عوض به مبلغ زیادتر به بانک بفروشد. اشکال دارد ولی از دو راه می توان این کار را تصحیح نمود.

۱- صاحب پول، پولش را به بانک اباحه کند ولو این که بانک آن را تملک کند و به دیگری بدهد و در عوض، مبلغ اضافی به صاحب پول بپردازد که این نوع معامله را اباحه به عوض می گویند و ظاهراً هم اشکالی ندارد.

۲- صاحب پول، پول را به شکل امانت و ودیعه در بانک بگذارد و اجازه دهد در آن تصرف نماید؛ نهایت اذن در تصرف ناقل، مجانی نیست بلکه در مقابل عوض است در این صورت مبلغ اضافی از باب شرط ضمنی یا صریح، حلال می شود.

س ۷۱۴- افتتاح حساب قرض الحسنه در بانک ها مشروط به شرکت در قرعه کشی، و بدون شرط چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بدون شرط اشکال ندارد و با شرط جایز نیست.

س ۷۱۵- در وام مسکن، بانک نیمی از خانه مشتری را به مبلغی می خرد و بعد از پایان کار سهم خود را به صورت اقساط و به مبلغی زیادتر به او می فروشد. و بعضاً انتقال به صورت رسمی در دفاتر هم انجام می گیرد. لکن در مواردی دیده شده که مشتری متوجه این خرید و فروش نشده یا قصد جدی در معامله نداشته، بفرمایید در این صورت پرداختی به بانک جایز است یا خیر؟ و تصرف مشتری در پول دریافتی چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه شرایط صحت خرید و فروش رعایت شود هیچ اشکالی ندارد و قصد جدی بودن به معنای داعی بر انشاء خرید و فروش جدی - که انتقال خانه باشد - از شرایط صحت معامله نیست.

س ۷۱۶- با توجه به این که بانک های جمهوری اسلامی قانوناً موظف هستند که تحت یکی از عناوین عقود اسلامی پول در اختیار متقاضیان قرار دهند، چنانچه قرارداد به جهتی باطل باشد تکلیف گیرنده و کارمند بانک را تعیین فرمایید که آیا کارمند و رؤسای بانک مجاز به پرداخت وام غیر مشروع هستند یا خیر؟ و گیرنده حق تصرف در پول دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه قرارداد باطل باشد کارمند و رئیس بانک مجاز به پرداخت وام نیستند مگر آن که رضای مافوق را به پول دادن احراز بنمایند و اما گیرنده چنانچه

می داند پول دهنده، هر مقامی که باشد؛ راضی به تصرف او هست؛ جایز است و به نظر من، همیشه احراز رضایت می شود والا جایز نیست همچنین زیادی که می دهید اشکال ندارد.

س ۷۱۷- بانک ها وامی تحت عنوان مضاربه در اختیار مشتریان می گذارند بدین ترتیب که مثلاً یک میلیون تومان برای خرید یکصد تخته فرش در اختیار مشتری قرار می دهند و در همان مجلس محاسبه می کنند که سود مشتری از فروش این فرش ها چه قدر است. سپس برای دریافت اصل و سود مورد نظر بانک قسط بندی می کنند و بانک هیچ گونه مسؤلیتی را نسبت به ضررهای احتمالی این معامله به عهده نمی گیرد و فقط خود را موظف به دریافت اصل سود تضمین شده می داند. بفرمایید: اولاً این نوع مضاربه صورت شرعی دارد یا خیر؟ ثانیاً اگر مشتری پول را در مورد دیگری مصرف نماید و فقط متعهد به پرداخت وام و زیاده گردد چگونه است؟ ثالثاً تکلیف مسؤلین بانک در صورت علم به صوری بودن قرارداد و عدم علم را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ این گونه معامله در بین تجار بازار هم شایع است و راه مشروعیت آن به این نحو ممکن است که رئیس بانک، معامله مضاربه را با رعایت تمام شرایط از جمله مشاع بودن حصه پول دهنده و توجه ضرر به او انجام دهد و بعد آن ربح مشاع را به مقداری که تعیین می کنند، مصالحه کند و در ضمن آن شرط کنند که اگر ضرری متوجه شود؛ گیرنده پول آن را به نحو شرط فعل جبران کند، نه به نحو شرط حکم که شرط، فاسد می شود و پول دهنده اجازه دهد که استفاده دیگری هم بتواند از آن پول بکند.

س ۷۱۸- دریافت دیرکرد توسط صندوق قرض الحسنه چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۷۱۹- آیا انواع وام گرفتن از بانک ها حرام است؟

ج - باسمه تعالی؛ قرض با ربح و ربا حرام است.

س ۷۲۰- باز کردن حساب پس انداز به عنوان گرفتن جایزه چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است و ربی که می دهد حلال است.

س ۷۲۱- من از بانک مبلغ یک میلیون تومان می خواهم وام مضاربه ای بگیرم بانک این پول را به مدت شش ماه در اختیار من می گذارد یعنی در طی این شش ماه که پول را من تحویل گرفته ام

چیزی از من در هر ماه نمی گیرد بعد از شش ماه پول را با صدوچهل هزار تومان سود از من می خواهد این بهره پول و گرفتن این پول از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ قرضی که از بانک می گیرید و پس می دهید حرام است؛ معامله مضاربه ای در صورتی که شرایط رعایت شود حلال و جایز است.

س ۷۲۲- با توجه به این که دولت ترکیه لائیک می باشد می توانیم سرمایه خود را در بانک های آن کشور گذاشته و سود دریافت نماییم؟

ج - باسمه تعالی؛ سود بانک حلال است چه دولت مسلمان باشد یا لائیک ولی چنانچه دولت لائیک باشد؛ هیچ شبهه ای در حلیت سود نیست.

چک

س ۷۲۳- کسی در مقابل چک بانکی به ۱۵ روز قرض گرفته و نصفش را داده بقیه در ۱۰ ماه است با تمکن از پرداخت نمی دهد. این چک را بی قید طلب به شخص دیگر فروختن چه صورت دارد و خریدار چک برای وجه چک اقدام رسمی خواهد کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ فروختن تمام چک، با فرض آن که بیش از نصف آن را مالک نیست؛ جایز نیست. اما فروختن نصف آن مانعی ندارد و اقدام خریدار موجب جواز یا عدم جواز نمی شود.

س ۷۲۴- فروختن چک های معمول و مرسوم در میان مردم، به کمتر از قیمت چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه چک محل دارد یعنی صاحب چک مقابل آن در بانک پول دارد؛ اشکال ندارد.

س ۷۲۵- در یک معامله ای از شخصی چک گرفته و بعد از مدتی همان چک را به خود او، به قیمت کمتر می فروشد آیا این معامله صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نیست.

س ۷۲۶- خرید و فروش چک به مبلغ کمتر از مبلغ مندرج در چک چه صورت دارد؟ (مثلا چک برای دو ماه دیگر باشد)

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

ربا

س ۷۲۷- گرفتن وام از بانک های خارجی که مستلزم پرداخت ربا است چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مقتضای اطلاق خبر لا ربا بین مسلم و الذمی جواز پرداخت ربا به کفار است ولکن چون اصحاب - رضوان الله تعالی علیهم - ادعای اجماع بر عدم جواز ربا دادن به کفار نموده اند؛ لذا من احتیاط می نمایم.

س ۷۲۸- اگر شخصی مقداری پول به شخص دیگری بدهد تا با آن پول کار کند به شرط این که ماهیانه مبلغی به عنوان سود کارکرد به او بدهد چه صورت دارد آیا ربا محسوب می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ با رعایت شرایط مضاربه حلال است ولی بدون آن ربا و حرام است.

س ۷۲۹- شخصی (رباخوار) با پول ربوی که از دیگران می گیرد خانه ای تهیه می کند (خریدن یا ساختن). نماز خواندن در آن خانه چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بی اشکال است.

س ۷۳۰- رباخواری یک حرکت شومی است که توسط برخی از ثروتمندان بدان دامن زده می شود مستدعی است ما را در این خصوص راهنمایی فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ رباخواری از محرمات الهیه است. تکلیف، در برابر آن مانند تکلیف شما در برابر سایر محرمات الهیه است.

س ۷۳۱- اگر کسی از بانک دول غیر اسلامی مثل ژاپن ربا بگیرد چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

س ۷۳۲- ربا بین فرزند و مادر چه حکمی دارد؟ (بین جد و جده و نوه چطور؟)

ج - باسمه تعالی؛ ربا بین فرزند و مادر و همینطور جده حرام است ولی بین نوه و جد، مثل پدر و پسر حلال است.

س ۷۳۳- شخصی با پول ربا فروشگاه لبنیاتی باز کرده است، آیا خرید از این فروشگاه حرام است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۷۳۴- زنی هستم که هیچ کس را ندارم همسرم وفات نموده است از کمیته امداد امام خمینی (ره) خرجی خود را می گیرم آن خرجی کفایت زندگانی من را نمی کند. چون زندگانیم را به دشواری می گذرانم ۱۰۰۰۰۰۰ تومان به کسی داده ام بابت آن پول سودی می گیرم آیا آن سود حرام است یا نه، و اگر کسی را به مهمانی دعوت کنم خوردن آن غذا برای او حرام است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه پول را به عنوان قرض داده اید و در موقع قرض دادن شرط کرده اید که به شما سود بدهد این ربا است و حرام است و اگر شرط نکنید و خودش سود بدهد یا به عنوان قرض نباشد؛ اشکال ندارد. به هر حال بر مهمان حرام نیست در منزل شما چیزی بخورد.

س ۷۳۵- کسی به قصد بهره و سود پولی به بانک بگذارد ولی شرط نمی کند آیا حرام و ربا است؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نیست ولو شرط کند.

س ۷۳۶- کسی از بانک ربا می گیرد با پول های حلال دیگر مخلوط شده و خانه خریداری می کند نماز در آن خانه چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه خانه را با آن پول مشخص شده نخرد؛ یعنی ثمن کلی باشد و از پول شخص آن را اداء بنماید تصرفات جایز است.

س ۷۳۷- شرکت بیمه ایران با نظارت دولت اداره می شود اظهار می کند اگر مبلغ صد هزار تومان سرمایه گذاری شرکت نمایند ماهی مبلغ سه هزار تومان سود می دهد آیا گرفتن آن جایز است اگر غیر از مضاربه راه دیگری هست بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ مسائل بیمه در آخر کتاب مفصلاً نوشته ام به آن رجوع شود.

س ۷۳۸- کسی مبلغی پول به حساب شرکتی ریخته بعد از دو سال ماشین تحویل بگیرد و در طول سال دوباره پول می ریزد شرکت موقع تحویل ماشین از قیمت روز کمتر حساب می کند آیا این ربا حساب می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد، زیرا ربای محرم نیست.

رهن و اجاره

س ۷۳۹- ساختمانی را به یکصد هزار تومان به مدت یکسال بدون اجاره رهن می کنند جایز است یا خیر چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه پولی که برای آن رهن می کند به عنوان قرض است و در ضمن قرض شرط استفاده مجانی از آن خانه نکند؛ اشکالی ندارد بلکه اگر شرط هم بکند اشکال ندارد ولی خلاف احتیاط است.

س ۷۴۰- برای فرار از ارتکاب به ربا و طرز صحیح از رهن خانه و منازل که امروزه متداول شده است در بنگاه های معاملاتی طریق استفاده صحیح چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اول پول را به عنوان قرض داده و خانه را رهن بگیرند. بعداً همان خانه را اجاره کنند و یا این که اول خانه را به مبلغی اجاره کنند و شرط کنند که فلان مبلغ قرض داده شود و در مقابل خانه رهن باشد.

س ۷۴۱- اجاره ای که با اموال یتیم تعلق می گیرد (مال یتیم را تا بلوغ اجاره می دهند) چطور می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه صلاح یتیم باشد حاکم شرع یا ولی او اشکال ندارد اجاره بدهد.

س ۷۴۲- آیا پول پیشی که بابت منزل از مستأجر گرفته می شود اشکال دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر مال الاجاره باشد که جلو گرفته می شود با رضای طرفین بی اشکال است همچنین اگر منزل را اجاره دهد به مبلغی در ضمن آن شرط شود که مبلغی را به عنوان قرض بدهد؛ بی اشکال است. بلکه اگر قرض بدهد و در ضمن آن شرط کند خانه را ارزانتر از اجاره المثل بدهد نیز اشکال ندارد.

س ۷۴۳- چندین سال پیش مغازه ای را به شخصی اجاره داده ام که آن زمان سرقفلی معمول نبوده و نداده است. هم اکنون با انقضاء مدت اجاره نیاز مبرمی به مغازه ام دارم موضوع را با مستأجر در میان گذاشته ایشان از تحویل دادن مغازه خودداری می نماید و اظهار می دارد مبلغ هنگفتی باید بدهید تا مغازه را تخلیه کنم. لذا خواهشمندم نظر مبارک را در مورد سؤال ذیل مرقوم فرمایید.

۱- آیا مستأجر پس از انقضای مدت اجاره باید مغازه را تخلیه کند یا خیر؟

۲- در صورتی که مستأجر باقرار خودش «در اجاره نامه» هیچ گونه سرقفلی نداده، شرعاً حقی دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که مستأجر به مالک سرقفلی نداده؛ حق ندارد برای تحویل دادن مغازه وجهی مطالبه نماید و باید پس از انقضای مدت اجاره، با درخواست مالک، آن را بدون گرفتن وجهی تخلیه نماید.

س ۷۴۴- این جانب مستأجر ملکی بوده ام که در طول مدت اجاره به علت وقوع آفات ارضی و سماوی و این که به علت این آفات امکان انتفاع بنده از عین مستأجر متصور نبوده به دادگاه مراجعه و پس از اخذ نظریه کارشناسی دادگاه حکم بر فسخ اجاره صادر و این حکم قطعی شده است از آن جایی که این جانب در طول این مدت متحمل مخارج زیادی از جمله غرس درختان، آبیاری باغات و سمپاشی و جابه جایی چاه و تلمبه و غیره بر روی ملک انجام داده ام خواهشمند است فتوی مبارک را صادر فرمایند. که مطاباً این مخارج از طرف بنده از موجد شرعی می باشد یا خیر؟ و دادگاه شرعاً می تواند این تقاضای من را مورد پذیرش و صدور حکم پس از تعیین کارشناس نماید یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در مورد سؤال آن چه بر له شما ثابت است انفساخ اجاره است. ولی وجهی بر مطالبه شما از مؤجر - که مخارج را بدهد - نمی دانم.

س ۷۴۵- واگذاری ملک تجاری به واقف (وقف کننده) موقوفه حق سرقفلی را برای خود محفوظ نگه داشته و واقف با لحاظ همین شرط آن را وقف نموده و مستأجر با اطلاع و پذیرش این که حق

سرقفلی نخواهد داشت و در ازای آن وجهی هم نپرداخته است آیا شرعاً حق ادعای سرقفلی دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که حق سرقفلی به مستأجر مطلقاً نداده باشد مستأجر حق ندارد.

س ۷۴۶- متمنی است نظر مبارک خود را در خصوص حق سرقفلی مشاغلی مثل پزشکی و... که کسب و کار صرفاً متوقف و قائم بر شخص می باشد مرقوم فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ مشاغل سرقفلی ندارند.

س ۷۴۷- حق سرقفلی (کسب و پیشه) کاسبی که نوعاً متوقف بر محل کسب است و مستلزم تبلیغات اگر چنانچه موجر ملکی پس از اجاره و واداشتن مستأجر بر صرف هزینه های معمول پیشیمان شده و در صدد فسخ برآید آیا ضمان شرعی بر تأدیه هزینه های انجام شده دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که صرف هزینه به امر موجر باشد در امر به عوض ظهور داشته باشد بلی ضامن است والا ضامن نیست؛ مگر آن که شرط کرده باشد که مصارفی که می کند به ازاء ماندن در آن محل تا مدت مدیدی باشد در این صورت تا هزینه را نپردازد نمی تواند آن را فسخ کند همچنین فسخ هم باید با رعایت رضایت طرف باشد.

س ۷۴۸- ملاک بر تعیین اجرت المثل محل هایی که نوعاً محل شبهه از لحاظ حدود اختیارات تفویضی متولیان امر وقف در صورت علقه صغار سادات و امثالهم بوده باشد چیست و آیا می تواند مبری ذمه بوده باشد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در ضمن رعایت عرف و مصالحه، با نظر حاکم شرع عمل شود.

س ۷۴۹- یک قطعه زمین زراعی به مدت ۹۹ سال اجاره داده شده است در صورتی که ملک فوق الذکر وقف اولاد ذکور می باشد و موجر و مستأجر هر دو در قید حیات نیستند و زمین مورد نظر در اختیار برادر مستأجر می باشد آیا اجاره مذکور باطل می باشد یا خیر در صورت باطل نبودن اجاره درآمد حاصله چگونه تقسیم می شود در ضمن مؤجر دارای پنج فرزند پسر نیز می باشد که در قید حیات هستند؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه طبقه اولی اجاره بدهند؛ به موت موجر اجاره باطل می شود، ولی اگر متولی با رعایت مصلحت طبقات بعد اجاره بدهد، یا حاکم شرع اذن دهد، در این

دو مورد اجاره باطل نیست و درآمد حاصله به همان گونه که تقسیم شده است باید تقسیم شود.

س ۷۵۰- ملک خودم را از اول بهار به یک نفر اجاره داده ام، موقع اجاره فقط جای خالی بود. چمن و یونجه آن موقع رشد نکرده بود. فعلاً آن مستأجر از داده اجاره عدول کرده و می گوید به خاطر نباریدن باران چیزی نیست آیا شرعاً می تواند بعد از سه ماه اجاره نامه را فسخ کند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه اجاره زمین برای استفاده از چمن و یونجه آن باشد و مستأجر هم در انجام وظیفه کوتاهی ننموده است در فرض سؤال می تواند فسخ کند، و اگر خود زمین را اجاره نموده و نظر به چمن و یونجه نداشته است؛ حق فسخ ندارد.

س ۷۵۱- اگر در وسط سال اجاره منزل، منزل خراب شد و قابل استفاده نبود بعد از فسخ اجاره اگر نصف سال اجاره هر ماه معین بود همان را می دهد، و اگر سالی مقداری می داد بالنسبه حساب کند یا به نحو دیگر؟

ج - باسمه تعالی؛ باید بالنسبه حساب شود.

س ۷۵۲- اگر کسی بگوید خانه ای برای من بساز این مقدار به تو می دهم آیا این جعاله است یا اجاره می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ جعاله یا امر به عمل است که عقد مستقلی است.

س ۷۵۳- در عصر فعلی معمول است اشخاص ساختمان خود را به کمتر از قیمت حقیقی اجاره می دهند و ضمن عقد اجاره با مستأجر شرط می کنند که مثلاً یک میلیون تومان به موجر به عنوان قرض بدهند آیا وجه الاجاره که به جهت شرط قرض کمتر از قیمت حقیقی پرداخت می شود، نفع و ربا محسوب می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ ربا نیست و اشکال ندارد.

س ۷۵۴- در رابطه با رهن منزل مرسوم است وجه پولی را پیش می گیرد و بابت اجاره مبلغ کمتری را می گیرد آیا صحیح است در صورت اشکال راه حل شرعی را بیان کنید؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح است و اشکال ندارد.

س ۷۵۵- اگر مستأجر مال الاجاره را نداد و یا کمتر از مقرر بدهد موجر حق فسخ دارد و همین طور در شرایطی تخلف کند چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، می تواند اجاره را فسخ کند.

س ۷۵۶- آیا اخذ به شفعه در مورد سرقتی صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح نیست.

ضمان

س ۷۵۷- اگر آموزگاری در تصحیح اوراق امتحانی سهل انگاری نماید و یا مسئولین مدرسه در انتقال نمرات سهل انگاری نمایند و بر اثر این سهل انگاری دانش آموزان مردود گردند آیا آموزگار یا مسئول مربوطه نسبت به خسارات مادی و معنوی دانش آموز در طول یک سال عقب ماندگی، ضمان دارد یا نه؟ در این موارد دیه ثابت می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اضرار به غیر، و اهانت به او (و ایذاء) بر طبق آیات قرآن و احادیث زیاد و اجماع فقها حرام است و این عناوین بر موارد مورد سؤال صدق می کند، ولکن فعلاً وجهی بر ضمان در نظرم نیست. چون دلیل ضمان، قاعده ید و قاعده اتلاف و قاعده استیفاء است و هیچ کدام از قواعد باب ضمان، شامل موارد فوق نیست و دلیل خاصی هم نداریم. بنابراین حکم به ضمان نمی کنیم و دلیلی بر ثبوت دیه نیست.

س ۷۵۸- شخصی ضمان دین شخصی شناخته شده گشته و تا کسی او که خودرو عمومی و وسیله امرار معاش خانواده ضامن می باشد در ازای جریمه ضمانت در توقیف است و از قاضی درخواست ماشین در ازای توقیف نقل و انتقال سند خودرو را کرده است تا اجرای رأی صادره تمام شود و تصفیه گردد و سند مسترد شود قاضی مربوط دستور داده که چنانچه خودروی ذکر شده از مستثنیات دین است قبول کنید ولی واضح نگفته به همین جهت اجرای احکام سرگردان در این امر است و جهت ترخیص خودرو و دستوری صادر نکرده است. شخص ضامن مالی به جز این خودرو ندارد و مستأجر هم می باشد و تا کسی هم وسیله عمومی و تأمین معاش ضامن خانواده وی است. بذل محبت شود نظر مبارک را اعلام فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه امرار معاش خود و خانواده اش منحصر به آن خودرو است و یا این که بدون آن نمی تواند امرار معاش کند؛ خودرو مذکور از مستثنیات دین است و باید آزاد شود.

س ۷۵۹- طلبه ای بنا به مشکلاتی نمی تواند درس دینی را ادامه دهد آیا شهریه ای که تاکنون گرفته است لازم است پس بدهد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ پس دادن شهریه لازم نیست.

س ۷۶۰- اگر از چاه عمیقی اضافه بر میزان مقرر بهره برداری آب نمایم که به دیگران ضرر داشته باشد مسئله چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که مردم روستا از ادامه بهره برداری متضرر بشوند و در مضیقه قرار گیرند و شما هم از ادامه ندادن ضرر نمی کنید جایز نیست و الا چنانچه شما احتیاج دارید و یا آن ها هم احتیاج مبرم ندارند جایز است.

س ۷۶۱- اگر کسی ربوده شده و جانش در خطر مرگ باشد و برای گریز از آن راهی جز مقاتله نداشته باشد (مثل این که با ممانعت مسلحانه ربایندۀ مواجه شده باشد) تکلیف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ مقاتله بلاکلام جایز است و چنانچه جنایتی واقع شود ضامن نیست.

س ۷۶۲- اگر کسی جهت زمینه سازی بر ارتکاب جرمی، با خوراندن مسکرات و یا آنچه موجب زوال عقل می شود سبب بروز جنایتی بر غیر شود آیا ضامن است یا خیر؟ اگر در این خصوص خودش قربانی شود آیا خونش هدر است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه با خوراندن مسکرات اختیار از شارب سلب شود و بدون اختیار یا التفات جنایت از او صادر شود ضامن است و خونش هدر.

س ۷۶۳- آیا مکر بر امر حرامی مثل لواط و زنا خونش هدر است یا نه؟ خصوصاً اگر راهی جز کشتن نداشته باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه شخصی که مکره به لواط یا زنا می شود برای دفاع از خود مکره را بکشد و بدون کشتن راهی نداشته باشد، خونش هدر است.

س ۷۶۴- اینجانب در اثر مشاجره لفظی کسی را هل دادم و او به زمین خورد، دستش شکست بدون این که کوچکترین عمدی برای شکستن دست وی داشته باشم. آیا از مصادیق شبه عمد است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه این عمل به حسب عادت موجب شکستن دست می شود مانند آن که از ارتفاعی او را هل دهید شبه عمد است والا اگر قصد شکستن دست را نداشته اید و عمل فی نفسه موجب آن نمی شود و تصادفاً چنین شده است؛ خطاء است. به هر تقدیر ضامن دیه هستید.

س ۷۶۵- با توجه به این که فروش اموال مسروقه در قانون جرم تلقی شده است و از طرفی صدور فاکتور فروشی، به ویژه در مورد اجناس معمولی متعارف نیست آیا در این گونه موارد خریدار اموال مسروقه را می توان محکوم نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر دزدی بودن اموال را می دانسته و می توان او را محکوم نمود.

س ۷۶۶- آیا شروع به سرقت جرم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ تجرّی و جرم است.

س ۷۶۷- خواهر زاده بنده در خصوص یکی از مشتریان ما اطلاعاتی خواسته و بنده چون که قبلاً و در حال مراجعه خواهرزاده ام با مشتری مورد نظر معامله داشتم و هیچ گونه موردی از وی ندیده بودم به ایشان گفتم ما به مشتری مورد نظر جنس داده ایم شما هم بدهید چیزی نمی شود پس از مدت چهار یا پنج ماه مشتری مورد نظر وضع مالی خوبی نداشته و چک هایش مسترد می گردد و خواهر زاده بنده با مستند قرار دادن گفته های من چک های مشتری مورد نظر را به من داده و در واقع طلب خود را از من مطالبه می نماید لذا خواهشمند است در این خصوص رأی شرعی را اعلام فرمایید که آیا با گفته بنده من بدهکار می شوم؟

ج - باسمه تعالی؛ توثیق مزبور، موجب ضمان نمی شود و خواهرزاده شما نمی تواند وجهی از شما مطالبه بنماید.

س ۷۶۸- شخصی مبلغی را که حدوداً یک هزار تومان می باشد از فردی به صورت قرض الحسنه گرفته است که در مدت یک ماه به وی پرداخت نماید ولی متأسفانه بدقولی کرده و بعد از مدت ده سال همان مبلغ را به شخص طلبکار می دهد ولی این شخص از دریافت پول ممانعت می ورزد و می گوید مبلغ هزار تومانی را که به تو داده ام در زمان خود مبلغی هنگفت بوده و ارزش آن بیش

از این ها بوده و باید به ارزش نسبی آن روز مبلغ را پرداخت نمایی. لطفاً بفرمایید آیا شخص بدهکار همان مبلغ را بدهد یا باید به مقدار ارزش پول که در آن زمان بوده پرداخت نماید در این خصوص چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بعید نیست که مقدار مالیت را ضامن باشد. مثلاً یک هزار تومان در آن زمان هر چند مثقال طلا می دادند حالا قیمت آن مقدار طلا را باید بدهد. چون فتوی جزمی نیست؛ مصالحه بشود.

س ۷۶۹- شخصی که دیون بسیار به اشخاص متفرقه داشته به محکمه تحویل می شود رئیس محکمه شخص مدیون را در اختیار سرباز مأمور مراقب قرار می دهد که مدیون با مراجعه به طلبکاران خود رضایت آنان را جلب نماید و مقرر داشته باشد برای انجام این امر مدیون به مدت ۸ ساعت تحت الحفظ سرباز مأمور مراقب قرار گیرد مدیون از ارفاق قانون سوء استفاده می نماید و متواری می شود حال سؤال آن است چنانچه رئیس محکمه به حکم وظیفه مقرر در قانون مصوب موظف بوده که مدیون را در مرجع انتظامی تحت الحفظ نگه بدارد نه آن که تحویل سرباز وظیفه نماید که در خیابان تحت الحفظ قرار گیرد و مدیون نیز متواری شود رئیس محکمه در قبال غفلت و تسامح و تساهل خود ضامن دین دائنین خواهد بود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه ضامن رئیس محکمه بر طبق قانون باشد؛ قهراً در موقع استخدام چنین تعهدی نموده است و به مقتضای قاعده ضامن است.

س ۷۷۰- من به یک نفر خیرات و نیکی می کنیم بعداً دیدم این بنده خدا هر چه کردم دروغ می گوید آیا برای اعمال خیر من پاداشی هست؟ و آیا او ضامن است؟

ج - باسمه تعالی؛ شما اجر می برید؛ ولی او ضامن نیست.

مضاربه

س ۷۷۱- اگر عاملی در مضاربه، به سفر تجارتي رود و مقداری از سرمایه بدون تفریط تلف شود آیا می تواند از ربح حاصله، سرمایه تلف شده را جبران کند؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می تواند.

س ۷۷۲- هر گاه مالک و عامل در مقدار رأس المال و یا مقدار ربح حاصله اختلاف داشته باشند قول کدام یک مقدم است؟

ج - باسمه تعالی؛ در نزاع درباره‌ی مقدار رأس المال، قول عامل مقدم است چون قهراً منکر زیادی است. مالک باید آن را اثبات کند و همچنین در مقدار ربح، قول عامل مقدم است؛ چون امین است.

س ۷۷۳- آیا جایز است عامل مخارج خود را در سفر و حضر از مال المضاربه صرف نماید؟

ج - باسمه تعالی؛ نفقه سفر از رأس المال است و نفقه حضر به عهده خودش است.

س ۷۷۴- آیا مضاربه از عقود لازمه است یا از عقود جایزه که بتوان بعداً فسخ کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ از عقود جایزه است.

س ۷۷۵- کسی که به قصد مضاربه به یک نفر یا به بنگاه پول می دهد و طرف مقابل هم با همان عنوان قبول می کند اما کیفیت عملش مشکوک یا غیر معلوم است حکمش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ به حکم اصالة الصحة، محکوم به صحت است.

س ۷۷۶- شخصی مبلغی پول به مغازه داری می دهد تا با آن پول معامله کند و به سودش مشترک باشد ولی صاحب مغازه می گوید چون محاسبه دخل و خرج این پول برایم مشکل است لذا من با رضایت خودم ماهیانه فلان مقدار به تو می دهم آیا این عمل شرعی است؟ و الا چه پیشنهاد می فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مضاربه شرعی باشد و مصالحه کنند که سهم صاحب پول را به مقدار معینی هر ماه بدهد اشکال ندارد.

احکام خیار و شرط

س ۷۷۷- آیا خیاراتی که در بیع ثابت است و اجاره هم جریان دارد و در این جهت فرقی بین اجاره عقیده و اجاره معاملاتی هست یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بعضی خیارات، مانند خیار مجلس مختص به بیع است و بعضی مانند خیار تخلف، شرط عام است به هر حال فرقی بین عقدی و معاملاتی نیست.

س ۷۷۸- آیا خیار مجلسی برای متبایعین متلاصقین هست یا نه اگر بعد از بیع قصد تفرق کنند کفایت بر سقوط خیار می کند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ خیار مجلس بر آن ثابت است و قصد تفرق موجب سقوط خیار نمی شود.

س ۷۷۹- اگر فروشنده و خریدار در ضمن عقد بیع، شرط کنند که جنس را فروشنده در روز معین تحویل مشتری بدهد اگر تحویل نداد مبلغ معینی را مثلاً (۱۰۰۰۰۰) تومان به مشتری غرامت بپردازد در صورت بروز خلف وعده آیا این شرط صحیح است و یا نه و گرفتن این وجه اکل مال به باطل نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ شرط صحیح است و به مقتضای المسلمون عند شروطهم لازم الوفاء می باشد و به واسطه همان دلیل، اکل مال به باطل نیست.

س ۷۸۰- بیعانه ای که فروشنده می گیرد و در ضمن بیع شرط کرده چنانچه مشتری منصرف از خرید شد حق استرداد بیعانه را ندارد. برای فروشنده تصرف و اکل این پول چه حکمی دارد

تجارت عن تراض برای آن صادق است یا خیر و یا از باب المؤمنون عند شروطهم لازم الوفاء است؟

ج - باسمه تعالی؛ شرط مذکور به مقتضای دلیل لزوم وفای به شرط صحیح است و به همان دلیل، تجارت عن تراض نیز می باشد.

س ۷۸۱- طرفین در ضمن عقد بیع شرط می کند هر گاه مبیع و یا ثمن مال کس دیگری باشد؛ آن مبلغ قید شده را به طرف دیگر به عنوان غرامت بدهند، آیا این شرط واجب الوفاء است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ معلوم نیست شرط مذکور لازم الوفاء باشد، زیرا در صورت تبیین این که، احدالعوضین مال غیر متبایعین است؛ قهراً معامله باطل می شود. بنابر این شرط در ضمن معامله نیست و شرط ابتدائی لازم الوفاء نمی باشد.

س ۷۸۲- اگر در مواردی که شرط لازم الوفاء باشد و مشروط علیه، استنکاف از پرداخت دارد آیا مشروط له حق فسخ معامله را دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت عدم امکان اجبار مشروط علیه به عمل به شرط، خیار فسخ معامله بلا کلام ثابت است، و با امکان اجبار، محل کلام است. نظر حقیر این است که خیار ثابت است و مشروط له بین اجبار به عمل به شرط و فسخ معامله مخیر است.

س ۷۸۳- در تأخیر خریدار، ثمن را از وقت مقرر، آیا فروشنده حق فسخ دارد یا خیر در صورت تصرف خریدار در مثنی، مصرف آب و برق و شوفاژ به عهده کدام است؟

ج - باسمه تعالی؛ در مورد سؤال، بایع، خیار تأخیر ثمن دارد، می تواند معامله را فسخ کند و آبونمان آب و برق و گازوئیل مشترک شوفاژ را، در صورت استفاده ضامن است.

س ۷۸۴- اگر کسی یک کیلو قند را به صد هزار تومان بخرد و یا مصالحه نمایند به شرط این که فروشنده پانصد هزار تومان قرض شش ماهه بدهد آیا این فروش به شرط صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

س ۷۸۵- اگر شخصی جنسی را نقداً بخرد بعد از مدتی به خود صاحب جنس به مبلغ زیادتر بفروشد و اگر همین موضوع در ضمن عقد بیع، شرط شود آیا لازم الوفاء است و در صورت عدم فروش خریدار آیا صاحب اول جنس، خیار فسخ دارد و در این گونه معاملات ثمن و مثنی باید موجود باشد و قبض و اقباض لازم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ فروش چیزی که نقداً خریده است به مبلغی زیادت، اگر در بیع اول شرط نکنند صحیح است و با شرط باطل است و در فرض صحت، چنانچه قبض نشده باشد معامله صحیح است ولی مکروه است.

س ۷۸۶- اگر سرمایه داری جنسی را در بازار به قصد ورشکستگی دیگری، ارزان بفروشد و در نتیجه جمع مال نموده و احتکار نماید این طور معامله چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ کار خوبی نیست ولی احتکار نیست.

س ۷۸۷- در قانون مدنی شرکت ها و تجارتخانه ها آمده است: اگر کارگری را اخراج کنند باید مبلغی نقداً به او بدهند اگر در اول استخدام به کار، با گارگر این شرط نشده باشد گرفتن این وجه چه صورت دارد اگر کارفرما طیب نفس ندارد تکلیف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چون قرارداد کلی مملکت است؛ پس در حین استخدام، این شرط ضمنی مبنی علیه العقد است و این حکم ذکر است. بنابراین اگر با طیب نفس هم ندهد گرفتن جایز است.

س ۷۸۸- مقاطعه کاری، متعهد شده است که ساختمانی را طی شش ماه در برابر اجرت معینی بسازد بعد از گذشت چند روز از انعقاد قرارداد، قیمت مصالح ساختمانی و اجرت کارگر به میزان فاحشی ترقی می کند آیا در این صورت مقاطعه کار مزبور موظف به وفای به قرارداد با قیمت تعیین شده می باشد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چون به حسب ظاهر حال متعاملین، قرارداد به شرط ضمنی عدم ترقی مصالح ساختمانی در مدت معینی مشروط است بنابر این مقاطعه کار حق فسخ را دارد.

س ۷۸۹- بعضی از تجار به دلیل سود زیاد کشمش را به واسطه به کارخانه شرابسازی می فروشند. فروش ما باغداران به این تجار کشمش چه حکمی دارد؟ و حرام است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد و گناه درست کردن شراب به گردن آنهاست.

س ۷۹۰- ریسمان فروشی تمامی امکانات لازم را در اختیار بافنده می گذارد. به صورت نسبی هم مدت و زمان پرداخت را نیز معین می کند و شرط کنند اگر قالی به فروش نرفت و در زمان تأخیر شد؛ با هم مصالحه نمایند، پولی که بافنده فرش می گیرد به عنوان مضاربه قرار دهند ولی ریسمان فروش سهم خود را با او مصالحه به مبلغ معینی نماید که هر ماه آن مبلغ را بگیرد و در ضمن بین

خودشان چند شرط کنند ۱ - بافنده قالی مورد نظر را به دیگری بفروشد ۲ - کمتر از قیمت بازار به ریسمان فروش بفروشد. ۳ - تحت عنوان حق کمیسیون درصد معینی را در کل مبلغ فروخته شده ریسمان فروش ببرد آیا این معامله صحیح است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ مطالب ذکر شده در فوق، مطابق فتوای این جانب نوشته شده است و عمل بر طبق آنها مجزی است.

س ۷۹۱- ما بین زید و بکر بیعی به این صورت واقع شده که زید، عبارت بیع را به بکر نوشته؛ داد ولی زبانا چیزی نگفت و تمام آن چه که در بیع لازم است به بکر نوشته ولی زید حالا منکر بیع است می گوید فروخته ام به خاطر مصلحتی این بیع را نوشته ام آیا این بیع درست است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه با آن نوشته، قصد بیع کرده باشد و طرف هم با گرفتن، قبول نموده؛ بیع صحیح است و الا مجرد نوشته، کافی نیست.

س ۷۹۲- متعاملین در ضمن قرارداد بیع شرط نموده اند اگر یکی از طرفین معامله پشیمان شود مبلغی به طرف دیگر بلاعوض بپردازند آیا این شرط مفسد قرار داد بین متعاملین است و اثر دارد یا نه و اگر خریدار مبیع را به دیگری بفروشد صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ قرارداد مذکور چون شرط در ضمن عقد است و خلاف کتاب و سنت نیست صحیح و لازم است و عقد صحیح است.

س ۷۹۳- زید فرشی را به صورت امانت نزد عمرو گذاشته که بفروشد. قیمت فرش را گران گفته، عمرو قبول نمی کرده؛ ولی قول داده فرش را ببرد حالا در بردن فرش تسامح می کند. در این بین اثاث داخل مغازه عمرو با همان فرش زید به سرقت می رود و در صورت عدم تفریط آیا عمرو و ضامن فرش زید است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت عدم تفریط در حفظ امانت، عمرو که صاحب مغازه است ضامن نیست.

حیض و نفاس

س ۷۹۴- اگر زن خواب بوده و بعد از آفتاب بیدار شده و خود را حیض دید اما نمی داند که این حیض قبل از آفتاب بوده تا نماز نخواند و اگر بعد از آفتاب بوده نماز را قضاء کند؟

ج - باسمه تعالی؛ باید قضاء کند.

س ۷۹۵- آیا زن حائض برای تمرین و تعلیم دیگران می تواند نماز بخواند؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۷۹۶- اگر زن به مقدار خواندن چهار رکعت نماز ظهر عادت شود یا از عادت به مقدار خواندن نماز چهاررکعتی در آخر وقت پاک شود و می توانست نماز بخواند آیا واجب است نماز ظهر را در صورت اول و نماز عصر را در صورت دوم قضا نماید؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، در صورت اول فقط نماز ظهر و در صورت دوم نماز عصر را باید قضا نماید.

س ۷۹۷- مطلقه ای که تخمدان او را بیرون آورده اند اگر در ایام عادت خون ببیند حیض است؟ آیا عدّه لازم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر با علائم حیض خون ببیند حیض است و عدّه هم دارد؛ چون در حکم به حیض شرعاً قید نشده است که دم از رحم خارج شود.

س ۷۹۸- زنی که حملش را از بغل با عمل جراحی بیرون می آورند اگر از محل متعارف خون ببیند خون نفاس است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهراً صدق نفاس نمی کند چون شرط است که خون بعد از ولادت باشد. چنانچه خون قبل از ولادت خارج شود حکم به نفاس نمی شود.

س ۷۹۹- اگر زنی صاحب عددیه و وقتیه بود ولی بعد از عادت خود، خونی را ببیند به صفات حیض و بیش از سه روز باشد آیا حکم حیض را دارد یا استحاضه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه بعد از ده روز باشد؛ استحاضه است و اگر قبل از ده روز قطع شود؛ حیض است.

س ۸۰۰- شخصی به مدت یک ماه یا دو ماه در مسافرت می باشد و موقعی که از مسافرت مراجعه می کند همسرش حیض می باشد آیا استمتاع جایز است یا خیر؟ این شخص از چه راه غریزه جنسی خود را ارضاء کند؟

ج - باسمه تعالی؛ استمتاع به غیر جماع جایز است و از آن طریق غریزه را ارضاء کند.

س ۸۰۱- زنانی که موقع عادت ماهیانه ایشان می باشد شرط ورودشان به حرم های مطهر امامان علیهم السلام و امام زاده ها چه می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ رفتن به حرم امام زاده ها اشکال ندارد و اما حرم امامان مقتضای احتیاط لزومی آن است که در حرم توقف نکنند ولی مرور مانعی ندارد.

س ۸۰۲- خانمی که در ایام حیض آمپول هایی جهت تأخیر افتادن حیض تزریق می کنند تا روزه ماه رمضان را بگیرند لکن بعد از تزریق آمپول باز لکه های مزبور این لکه ها را می بیند. حکم چه خونی را دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه علامت حیض دارد حیض است و الا استحاضه.

س ۸۰۳- کسانی که برای گرفتن روزه یا اعمال حج قرص می خورند تا عادت ماهیانه ایشان به تأخیر بیفتد ولی باز هم بعد از خوردن قرص خون مرتب خارج می شود خون مذکور چه بوده و وظیفه زن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه در ایام عادت خون ببیند یا شرایط خون حیض داشته باشد؛ آن زن به حائض بودن محکوم است و قرص خوردن تأثیر ندارد.

س ۸۰۴- اگر زن دارو بخورد و در غیر ایام عادت خون ببیند حکم استحاضه دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی.

نکاح

س ۸۰۵- ایجاد مانع برای حاملگی و بیچه دار شدن، در زن یا مرد، چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جلوگیری از بیچه دار شدن به هر نحوی جایز است مگر آن که رحم زن را در صورت سالم بودن بیرون بیاورند یا مرد را به کلی اخته نمایند بدون آن که باردار شدن زن و بیچه به دنیا آوردن ضرر یا مشقت داشته باشد که در این صورت جایز نیست و تعزیز دارد.

س ۸۰۶- مردی ۴ زن دائمی داشته و شوهر زنان فوت کرده و یک زن بعد از فوت شوهر آمده با اثبات ادله و بینه و می گوید با مدارک قانونی من زن دائمی این مرحوم هستم در این حال ایشان ۵ زن دارد و حرام است که همه آنها دائمی باشند. مال به چه نحوی تقسیم شود و شارع مقدس چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر ثابت شود که این زن اوست و معلوم نباشد پنجمی کدام است. با قرعه یکی را حکم به بطلان نموده؛ بقیه مهر و ارث می برند.

س ۸۰۷- اگر پدر باعث مهریه زیاد برای پسر شود آیا پسر که نمی تواند روی حرف پدر حرف بزند مقصر است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ مقصر نیست.

س ۸۰۸- با عنایت به این که موی زنان که از عوامل زیبایی آنان محسوب می شود بفرماید (تدلیس در امر ازدواج) این که پنهان نمودن نقص مثل (کچلی کلی) (یا موضعی) (کم پستی) (و خالی بودن قسمتی از موی سر) آیا موجب ایجاد حق فسخ بر مرد می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ تدلیس به طور مطلق موجب خیار فسخ نمی شود؛ هفت عیب است که موجب فسخ می شود جنون، جرس، قرن، افضاء و عمی و در غیر این ها تدلیس موجب خیار نمی شود.

س ۸۰۹- اگر کسی زنی را عقد کند بعد از آن معلوم شود، عیب و نقصی داشته مانند کچل بودن، فلج بودن دست، مصنوعی بودن یکی از چشم هایش و... در این صورت آیا مهر او مهر المثل است، یا مهر المسمی تعیین می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ با مهر المسمی حساب می شود.

س ۸۱۰- زنی با مردی ازدواج کرد و سپس طلاق گرفت و بعد از تمام شدن عده، با مرد دیگری ازدواج نمود و از شوهر دوم دختری به دنیا آورد آیا شوهر اول این زن می تواند با دختر شوهر دومش ازدواج کند، یا این که دختر نسبت به او حکم ربیبه را دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حکم ربیبه را دارد و نمی تواند ازدواج کند.

س ۸۱۱- شخصی قبل از فوت یک دانگ منزل را، برای همسر خود، اقرار به خرید و فروش کرده و همچنین یک میلیون و نیم به خانواده این شخص حق دید دادند و حق مهر همسر او نیز به همان مقدار است آیا پرداخت مهر متوفی لازم است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ حق مهر لازم است، مهر مانند دیون دیگر است که بر ارث مقدم است اول باید مهر را بدهند اگر چیزی باقی ماند به ورثه بدهند.

س ۸۱۲- زن و شوهر اختلاف دارند که غیرقابل حل است و زوجه در اذیت کامل است و مدت ۱۴ سال است که هر روز در جنگ و جدال هستند زوجه تقاضای طلاق خلع می کند و می گوید به هیچ وجه قدرت تحمل اخلاق بد این مرد را ندارد و به هیچ صراطی مستقیم نیست ولی زوج حاضر به طلاق نیست و هیچ شرطی را قبول نمی کند و زیر بار وظیفه شرعی و عرفی نمی رود و می گوید باید با همین وضع موجود و اخلاق کثیف با من زندگی کنی زوجه می گوید دیگر قادر نیستم و در خود توان زندگی با اخلاق او را ندارم و برای من عسر و حرج کامل وجود دارد و

برای درخواست طلاق به دادگاه مراجعه کرده است و زوج از روی لجباجت و اذیت می گوید من طلاق نمی دهم لطفاً نظر مبارک و حکم شرعی را به طور واضح مرقوم فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که نفقه نمی دهد و اگر حاکم شرع نتواند او را مجبور به نفقه دادن بنماید حاکم شرع می تواند بدون رضایت زوج او را طلاق دهد. در غیر این مورد، با فرض ایذاء و ظلم و تعدی می تواند او را تعزیر کند و بر زوجه هم زندگی با او چون توأم با عسر و حرج است واجب نیست و حاکم شرع در این فرض هم می تواند او را طلاق دهد.

س ۸۱۳- خانمی بالغه، عاقله، رشیده که ۱۹ سال سن دارد می خواهد با آقای ازدواج نماید با توجه با این که زوجین از مقلدین آن بزرگوار می باشند آیا اذن پدر زوجه را شرط می دانید یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که دختر بالغه و رشیده باشد یعنی صلاح و فساد را تشخیص بدهد و زوج هم مناسب او باشد اذن پدر زوجه را، شرط نمی دانم خصوصاً اگر پدر غایب باشد.

س ۸۱۴- چنانچه دختری باشد رشیده، بالغه و باکره و نیاز به شوهر و ازدواج داشته باشد ولی به علل اقتصادی و فرهنگی نتواند ازدواج کند و در معرض گناه های کبیره باشد و از طرفی پسر هم با همین شرایط نتواند ازدواج کند و در معرض گناه نیز قرار دارد و پدر دختر زنده و حاضر باشد ولی حرج وجود داشته باشد تا بتوانند از پدر دختر اجازه بگیرند با این تفاسیر آیا چنین پسر و دختری می توانند با هم ازدواج موقت انجام دهند مشروط بر این که باکره بودن دختر چه از جهت جسمی و چه از جهت عرفی حفظ شود و آبروی طرفین محفوظ بماند؟

ج - باسمه تعالی؛ با رعایت شرط مذکور مجازند. بلکه بدون آن هم مجازند.

س ۸۱۵- دختری در حدود شش سال است در خانه شوهر زندگی می کند و شوهر قبلاً از هر جهت مریض بوده ولی پدر و مادر دختر نمی دانسته اند حالا دختر آمده خانه پدر و مادر، و می گوید شوهرش مریض است اگر دختر بخواهد برای این که شوهر قبل از عقد مریض بوده است و او نمی دانسته است طلاق بگیرد مهریه به دختر تعلق می گیرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مرد مریض به معنی عینین باشد و نتوانسته است از اول عقد با دختر نزدیکی کند و دختر هم نمی دانسته که مریض است؛ دختر حق فسخ دارد و می تواند عقد را به هم بزند و احتیاج به طلاق نیست و مرد هم باید نصف مهر را بدهد.

س ۸۱۶- دخترها به سن ۲۵ سال و ۳۰ سال رسیده اند و تن به اوامر پدر هم نمی دهند و پنج سال است که از هم جدا هستند و با عیال ناشزه من زندگی می کنند و یکی از دخترها هم مشغول کار است آیا واجب النفقه من هستند یا نه آیا از حیث مسکن مسئولیت آن ها به عهده من است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ آنکه مشغول کار است؛ نفقه او واجب نیست و آن دیگری در صورتی که می تواند کار کند و یا به شوهر مناسب برود تا خرج او را بدهد و کار نمی کند و شوهر نمی رود؛ نفقه او هم واجب نیست و نیز اگر پدر فقیر است؛ نفقه فرزند بر او واجب نیست و در این موارد، مسکن هم به عهده ی پدر نیست، البته چنانچه پدر غنی باشد و پسر یا دختر فقیر باشند و توانایی کار کردن ندارند و برای دختر شوهر مناسبی پیدا نشود؛ نفقه آن ها واجب است.

س ۸۱۷- چه نوع زن هایی ذاتاً بر مرد حرام می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ آن ها را در توضیح المسائل ص ۴۱۱ به بعد مفصلاً نوشته ام؛ مراجعه شود.

س ۸۱۸- با فرض این که اگر دوشیزه ای به سن قانونی رشد نرسیده باشد آیا شکایت و ادعای اظهار این دوشیزه می تواند مستند رأی قاضی قرار گیرد و آیا والدین این دوشیزه می توانند به وکالت از او و حسب اظهار آن ها طرح دعوی نمایند؟

ج - باسمه تعالی؛ ادعای او در خصوص دعاوی که منتهی به تصرف مال شود؛ مسموع نیست و در غیر آن ها مسموع است که باید برای اثبات آن بینه اقامه کند. به هر تقدیر، مجرد دعوی نمی تواند مستند قاضی قرار گیرد.

س ۸۱۹- اگر چنانچه منافعی عفت به صورت مشهود انجام نشود تحقیق پیرامون آن چگونه است؟ آیا می شود در این گونه موارد تحقیق نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، نمی شود. حتی خود او هم نمی تواند اظهار بنماید.

س ۸۲۰- دختری که ازدواج می کند آیا بعد از عقد، اختیارش دست پدر است یا با شوهرش؟ در دوران نامزدی که دختر در خانه پدرش می باشد مسئله چگونه می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ دختر، بعد از اجرای عقد چه در خانه پدر باشد یا خانه شوهر، باید از شوهر اطاعت کند. البته شوهر هم نباید زاید بر موازین شرعی به زن تحمیل کند.

س ۸۲۱- دختر جوانی که تازه ازدواج کرده آیا لازم است که بدنش را بپوشاند یا نه؟ این مسئله در رابطه با بیرون از خانه و در کوچه چگونه می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ دختر بعد از بلوغ چه شوهر کرده باشد یا نکرده باشد؛ باید بدن را از نامحرم در خانه یا کوچه و بازار بپوشاند.

س ۸۲۲- آیا دختر جوانی که ازدواج کرده می تواند آرایش ساده ای کرده و به اصطلاح عامیانه دخترانه آرایش کند و بیرون از خانه و به کوچه برود؟

ج - باسمه تعالی؛ زن باید تزئینی که موجب تهییج جوانان می شود؛ انجام ندهد. ولی برعکس، باید برای شوهر خود تزئین بنماید و نسبت به زنان دیگر مختار است تزئین بنماید یا نه.

س ۸۲۳- زنی دختر شیرخواره دارد هم زمان، پسر بیگانه شیر داده آیا برادر این پسر می تواند با این دختر یا با خواهر این دختر ازدواج نماید؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می تواند.

س ۸۲۴- اخیراً مرسوم شده مهریه چند سال قبل (مثلاً پنجاه سال قبل) را که یک مبلغ کمتر می باشد به نرخ روز حساب کرده و یک تومان را چند هزار تومان محاسبه می نمایند آیا شرعاً صحیح است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ به این گونه که مرسوم شده است من قبول ندارم. ولی باید به یک مقداری مصالحه کنند مثلاً طلا را میزان بگیرند و اگر بر فرض پنجاه تومان بوده است؛ حساب کنند چند مثقال طلا می شود، به همان حساب طلا یا معادل آن را بدهند.

س ۸۲۵- دختر باکره ای به دلیل علاقه پسری بالغ و وعده ازدواج آن پسر، از راه نامشروع ازاله بکارت و سپس حامله گردیده و در زمانی که دارای حمل سه ماهه بوده با حضور والد آن دو صیغه عقد ازدواج دائم جاری گردیده و مهریه زن به دلیل اضطرابش فقط مهر السنه تعیین گردیده و مرد بلافاصله با تولد نوزاد برای او شناسنامه اخذ نموده و اکنون که نوزاد پسر به سن چهار سالگی رسیده پدرش به واسطه اعتیاد به مواد مخدر ترک انفاق کرده و، زوجه اش در عسر و حرج است و متقاضی طلاق می باشد.

۱- آیا عقد ازدواج بین آن دو، در زمانی که دارای حمل سه ماهه بوده است صحیح بوده یا خیر؟

۲- با توجه به این که زن دارای تحصیلات دانشگاهی است، اضطراراً با مهر السنه به عقد ازدواج دائم رضایت داده است و اکنون که عسر و حرج وی ثابت گردیده آیا مستحق مهر المثل می باشد یا خیر؟

۳- نفقه طفل نوزاد بر عهده چه کسی بوده و می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ عقد ازدواج با مهر السنه صحیح است و اعتیاد و عسر و حرج بعدی در آن تأثیر ندارد، نفقه بچه با پدر است و اگر زن متقاضی طلاق است؛ چنانچه مرد طلاق دهد؛ باید همان مهر السنه را بدهد و اگر طلاق ندهد چنانچه نفقه زن را بدهد یا مالی داشته باشد که حاکم شرع از آن مال نفقه زن را بدهد؛ مشکل حل می شود و الا حاکم شرع ولایه او را طلاق می دهد ولی مهر، همان مهر السنه است و چنانچه مرد نتواند نفقه بچه را بدهد و پدر او هم نتواند، نفقه به عهده مادر است.

س ۸۲۶- متعلقه اینجانب که مدتی متعه بوده است بعد از شکایت ایشان به عقد دائم بنده درآمده اما هم اکنون که مدت چهار روز است که از عقد دائم می گذرد هر وقت به خانه او می روم او را پیدا می کنم و او هم مرا تمکین نمی کند. خواهشمند است حکم مسئله را از بابت نفقه و سایر احکام بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که با تقاضای شما تمکین نکند و با نهی شما از منزل بیرون برود؛ ناشزه است و نفقه ناشزه مادامی که در حال نشوز است و به تمکین برنگردد واجب نیست.

س ۸۲۷- اگر مردی در عقد نکاح به زن وکالت بدهد در طلاق دادن خود و مدت وکالت را تعیین نکند و یا تصریح کند مادام الحیاء آیا این وکالت صحیح است؟ و عدم ذکر مدت وکالت ضرر به صحت وکالت می زند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ توکیل زن در طلاق خودش، بین فقهاء محل خلاف است ولی به نظر حقیر جایز است و توکیل در مدت معین یا مادام الحیاء فرق ندارد و در جمیع موارد صحیح است.

س ۸۲۸- معظم له چه سنی را برای ازدواج جوانان پیشنهاد می نمایید، برای طلاب علوم دینی چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ سن مخصوص ندارد. غیربالغ را باید ولی عقد کند یا اجازه دهد؛ اما بالغ رشید، می تواند خود را عقد کند و اجازه شخص خاصی لازم نیست، بین طلاب و غیره هم فرقی نیست.

س ۸۲۹- اگر زن قبول زوجیت کند به شرط آنکه وکیل باشد در تطلیق خود و شرط کند مرد حق عزل او را از وکالت نداشته باشد و چنین شرطی هم نافذ باشد آیا مرد پس از چند سال می تواند بگوید من وکالت به زن داده ام و لذا به شرط عمل کردم و اگر عزل کند تخلف شرط نشده است؟ یعنی ادعا کند همین چند سال مشمول وکالت بلاعزل بوده آیا حق چنین ادعایی را دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه ظاهر عقد شرط، وکالت بلاعزل مادام العمر باشد مرد هیچ ادعایی نمی تواند بکند و وکالت به شرط عدم عزل لازم است و قابل تخلف نیست.

س ۸۳۰- ازدواج با فرقه ضاله بهائیت چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۸۳۱- اخیراً شایع شده که دختر و پسر می توانند صیغه خواهر و برادری با هم بخوانند و در نتیجه مثل خواهر و برادر به یکدیگر محرم گردند آیا چنین صیغه ای در شرع داریم؟

ج - باسمه تعالی؛ صیغه خواهر و برادری بی اساس است و در شرع مقدس اسلام چنین صیغه ای مشروع نشده است. خداوند اسلام را از شر بدعت گذاران در دین حفظ بنماید.

س ۸۳۲- ازدواج دائم یا موقت با اهل کتاب، حکمش چیست آیا در این دو مورد نیز اذن ولی شرط است؟

ج - باسمه تعالی؛ ازدواج با اهل کتاب به گرفتن دختر از آن ها جایز است و اذن ولی هم شرط نیست.

س ۸۳۳- ما را در زندگی زناشوئی مان نصیحت بفرمایید تا این که تا آخر عمر آویزه گوش قرار دهیم؟

ج - باسمه تعالی؛ هر دو موازین شرعی را رعایت بنمایید زن را شوهر اطاعت کند و مرد هم زاید بر موازین شرعی بر زن تحمیل نکند؛ زن برای شوهر تزئین کند و با نامحرمان شوخی بی جا نکند، خصوصاً اگر شوهر ناراحت شود؛ در این صورت لذت زناشوئی را خواهید چشید.

س ۸۳۴- زن و شوهری بعد از ۲۰ سال زندگی مشترک و مرد بعد از جلب اعتماد همسرش کلیه وسایل زندگی و خانه مسکونی را که ۲ سال پیش به نام زن کرده و هیچ گونه وجهی از همسرش دریافت ننموده و زن با تحریک خانواده اش ۲ فرزند را مدت یک و نیم سال پیش رها کرده و به خانه پدرش رفته است و شوهرش هم عدم رضایتش را از این عمل زشت زنش، اعلام نموده است نظرتان را در مورد وسایل زندگی و منزل مسکونی و همچنین نماز و روزه زن که مرد هیچ گونه رضایتی ندارد بیان نموده و آیا زن می تواند به زور طلاق بگیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در مورد سؤال، زن عمل خلاف شرع انجام داده و در تمام ساعات این مدت مرتکب خلاف شرع شده است و چنانچه سفر کند؛ باید نماز را تمام بخواند و روزه بگیرد و نفقه او هم ساقط است و خانواده اش نیز عمل خلاف شرع انجام می دهند. ولی این ها تأثیری در خانه و وسایل زندگی که مرد به او بخشیده است ندارد؛ چون بخشش (هبه) به زوجه لازم است و زن نمی تواند به زور طلاق بگیرد.

س ۸۳۵- آیا اذن پدر یا جد پدری در ازدواج و عقد دختر واجب و الزام است یا نه، و حتی اگر دختر رشیده باشد و مصلحت خود را بهتر از پدر بداند و در صورت عدم رضایت پدر و جد پدری عقد باطل است یا نه نظر حضرت عالی مورد نیاز است؟

ج - باسمه تعالی؛ اذن پدر، شرط صحت نکاح نیست. در مورد سؤال، دختر می تواند بدون اجازه پدر ازدواج نماید.

س ۸۳۶- ازدواج شیعه با اهل حق چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ زن گرفتن از آن ها جایز است.

س ۸۳۷- آیا برای حلال شدن زن و شوهرهای آن منطقه در صورتی که شرعی نباشد راهی وجود دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ راه شرعی بدون خواسته آنان نیست و با خواسته خودشان صیغه خوانده شود.

س ۸۳۸- بنده بچه ای شیرخواره دارم که توسط مادرزن بنده به او شیر داده شده است لطفاً حکم همسر من با حقیر را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ همسران، به شما حرام می شود.

س ۸۳۹- حکم اولاد آن‌ها از جهت طهارت مولد چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ حلال زاده اند.

س ۸۴۰- جوانی با دختری ازدواج نموده ولی قبل از دخول همین دختر فوت کرده نهایت آن جوان به هر وسیله ممکن پس از فوت دختر با آن مقاربت نموده لذا در بین وراثت راجع به مهریه اختلاف به وجود آمده خواهشمند است نظر مبارک را بیان کنید به مهریه آن که آیا نصف است یا تمامی آن؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم نیست بیش تر از نصف مهریه بدهد.

س ۸۴۱- اگر مردی برای هم صحبتی خودش با دختری نامحرم که هر دوی آن‌ها مجرد هم هستند رابطه دوستانه برقرار سازد و هدفش فقط صحبت کردن و درد دل باشد و قصد لذت هم با آن دختر نداشته باشد حکم آن چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ با اطمینان به این که مبتلا به معصیت نشود؛ اشکال ندارد.

س ۸۴۲- دختری به مدت سه سال عقد شده است و در این مدت نامزد این دختر ارتباطش را قطع کرده و هیچ کمک خرجی و کمک مالی نداشته است آیا در موقع طلاق که از طرف مرد صورت بگیرد نفقه تعلق می‌گیرد برای این مدت سه سال، در ضمن قطع رابطه صددرصد نبوده است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چنانچه دختر، حاضر به زندگی بوده و شوهر او امتناع کرده و دختر تمکین هم می‌نموده است نفقه او را مرد باید بدهد. یعنی نفقه تمام مدت را باید بپردازد.

س ۸۴۳- آیا نفقه زوجه حاملی که زوجه فوت کرده و یا در عده وفات است از مال زوج پرداخت می‌شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ از مال زوج نیست؛ بلکه از مال ولد است.

س ۸۴۴- در صورتی که زوج از پرداخت نفقه امتناع کند و یا برای مدت طولانی غائب شود و یا این که به درجه ای از سفاهت برسد که تصرف او در اموال و دارایی خود غیر عقلایی باشد، یا این که مجنون شود، تکلیف نفقه زوجه چه می‌شود و مسئول پرداخت آن کیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر مرد از پرداخت نفقه امتناع کند؛ چنانچه مالی دارد حاکم شرع باید از مال او پرداخت نماید و اگر ندارد و راهی هم نیست بر مجبور کردن او بانفاق، حاکم شرع می تواند زن را طلاق دهد.

س ۸۴۵- آیا نفقه به محض ایجاد علقه زوجیت واجب می شود یا شرایط دیگری را قائلید و آیا وسائل نظیف و آرایش و مخارج مداوا ولو در بیماری صعب العلاج، هزینه زایمان، هزینه تجهیز و غیره را نیز جزء نفقه می دانید یا خیر؟ به طور کلی نفقه چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ نفقه به مجرد عقد، واجب مشروط به تمکین است و تمام ما یحتاج الیه المرثه در معاش و زندگی مناسب با مقام او، حتی مهمانی دادن و سفرهای تابستانی رفتن و امثال این ها و هزینه زایمان جزء نفقه واجب است.

س ۸۴۶- به نظر جناب عالی ضابطه اصلی در اجزاء نفقه چیست؟ آیا نفقه ملاک خاصی دارد یا یک مسئله عرفی است؟

ج - باسمه تعالی؛ با آنچه در مسأله قبل اشاره شد؛ معلوم شد که ملاک نفقه یک مسأله عرفی است و ملاک خاصی ندارد.

س ۸۴۷- میزان نفقه باتوجه به وضعیت زن تعیین می شود یا رعایت حال شوهر معیار و ملاک است و آیا زن مالک نفقه می شود یا فقط حق انتفاع دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ با وضعیت زن تعیین می شود و زن مالک نفقه می شود. در غیر مسکن و خادم، حتی در لباس هم زن مالک می شود و لذا لباس زن، جزء ما ترک محسوب نمی شود.

س ۸۴۸- شما در رساله فرموده اید که دختر اگر به حد بلوغ رسیده باشد و رشیده باشد و مصلحت خود را تشخیص دهد باکره باشد یا نباشد عقد موقت باشد یا دائم احتیاج به اجازه پدر و جد پدری ندارد لذا تقاضا دارم مرقوم نمایید منظور از بلوغ و رشیده سن تکلیف است یا چیز دیگر؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از بلوغ سن تکلیف است - که ۹ سال تمام است - و مراد از رشیده، این است که صلاح و فساد را تشخیص دهد که بعید است دختر در اوائل سن بلوغ بتواند آن را تشخیص دهد؛ ولی در سنین بالا امکان دارد.

س ۸۴۹- بیان فرمایید آیا جایز است زوجه بدون اجازه زوج در موارد زیر از خانه خارج شود (خواه عقد دائم باشد یا موقت)

ج - باسمه تعالی؛ در عقد موقت، خروج از منزل در صورتی که مزاحم با آنچه حق زوج است نباشد هیچ اشکال ندارد و اما در عقد دائم که چند سؤال نمودید به این شرح:

س ۸۵۰- ۱- خروج از منزل برای کسب معارف اعتقادی به مقدار لازم و ضروری و همچنین برای فراگیری وظایف شرعی.

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۸۵۱- ۲- خروج از منزل برای معالجه بیماری چنانچه امکان درمان در منزل نباشد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۸۵۲- ۳- خروج از منزل برای فرار از ضررهای جانی و مالی؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۸۵۳- خروج برای انجام واجبات عینی که موقوف بر خروج از منزل است مانند سفر به حج و نجات نفس محترمه؟

ج - باسمه تعالی؛ این گونه خروج ها، متوقف بر اجازه شوهر نیست.

س ۸۵۴- ۵ - چنانچه ماندن در منزل توأم با عسر و حرج غیرقابل تحمل باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۸۵۵- ۶- چنانچه در ضمن عقد نکاح انتخاب مسکن و اشتغال به مشاغل اداری به زوجه محول شده باشد و به عنوان شرط در ضمن عقد برای خود سلب محدودیت کرده باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ زوج حق جلوگیری ندارد.

س ۸۵۶- ۷- خروج برای تأمین معاش چنانچه شوهر او قادر به آن نباشد یا از انفاق سرپیچی کند؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۸۵۷- ۸ - خروج از منزل برای تظلم و دادخواهی چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بی اشکال است.

س ۸۵۸- آیا پسر شیرخوار با مادر همسر محرم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ محرم نمی شود.

س ۸۵۹- آیا پسر با دختر زوجه اش که در واقع دختر خوانده او می شود محرم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، محرم است.

س ۸۶۰- آیا در صورت فوت زوجه برای پسر شیرخوار محرمیت ها باقی است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، باقی است.

س ۸۶۱- ازدواجی واقعی شده، بعد از مدتی مشخص شده که خانم ناراحتی هورمونی دارد و از ناحیه بدن به پایین پوست بدنش به مانند مردان است و موهای او بیش از حد مردان می باشد عروسی هم انجام نشده است و مرد از خانه زده شده و معترض است که چرا به من نگفته ای آیا عقد منعقد است یا نه؟ آیا مهریه به این زن تعلق می گیرد یا نه؟ آیا نفقه به این خانم تعلق می گیرد یا نه؟ بذل محبت شود تکلیف شرعی را روشن نمایید.

ج - باسمه تعالی؛ چون عیبی که نوشته اید از عیوبی نیست که موجب فسخ می شود بنابراین نمی توانید فسخ کنید و عقد صحیح است ولی می توانید طلاق دهید و چون قبل از دخول طلاق می دهید نصف مهریه را باید پرداخت کنید. اما اگر زن در اختیار شما بوده است نفقه او واجب است.

س ۸۶۲- آیا زنی که در عده وفات است می تواند از خانه خارج شود؟

ج - باسمه تعالی؛ بله، می تواند؛ ولی مکروه است و زینت کردن جایز نیست.

س ۸۶۳- رقص زوج برای زوجه و بالعکس چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است بلکه در بعضی موارد مستحسن است.

س ۸۶۴- اگر کسی زنی را گرفت و بعد از عقد معلوم شد که زن کچل است یا یک چشم مصنوعی دارد یا عقیم است آیا مهر المثل دارد یا مهر المسمی؟

ج - باسمه تعالی؛ مهر المسمی.

س ۸۶۵- اگر مرد یا زن هر دو را جادو کنند تا راضی بشوند و رضایت برای ازدواج حاصل می شود؟ آیا عقدی که واقع می شود عقد مکروه حساب می شود چون اگر جادو نبود رضایت هم نبود؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر عقد مکروه نیست و عقد صحیح است.

س ۸۶۶- با توجه به این که هر زن بعد از طلاق می باید عده نگاه دارد ولی سؤال به این صورت شده است که زنی بعد از طلاق از همسرش، بعد از ۴۷ روز با شوهر دوم ازدواج می کند در حالی که مسئله را نمی دانسته است و الآن چهار فرزند دارد و مطلب را، الآن به شوهرش گفته و شوهرش هم مسئله را نمی دانسته است، تکلیف آن ها چه خواهد بود؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه در ۴۷ روز بعد از پاکی که در آن طلاق داده شده؛ دو مرتبه حیض ببیند و پاک شود؛ حیض سوم که دید؛ عده تمام می شود و عقد دوم صحیح است و هیچ اشکالی ندارد؛ اگر در آن مدت ۳ بار حیض نشده؛ قهراً در عده بوده و ازدواج دوم باطل است و آن زن بر شوهر دوم حرام ابدی است و چون جاهل بوده اند بچه ها حلال زاده اند و ملحق به پدر و مادرشان می باشند.

س ۸۶۷- شرائطی که در سند ازدواج نوشته شده منجمله اگر شوهر بدون جهت زن را طلاق داد باید نصف دارایی خود را که بعد از ازدواج به دست آورده به زن بدهد و امثال این شرایط وجود دارد و زوجین از روی حیاء و یا اکراه امضاء نمایند که قصد جدی نداشته باشند آیا صحیح است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه شرط را در ضمن عقد بنماید و اکراهی، هم نباشد؛ باید عمل کنند و الا صحیح نیست.

س ۸۶۸- اگر کسی با دختری ازدواج کند به شرط باکره بودن به مهر المسمی و اگر باکره نبود به مهر کمتری که خود شوهر معین می کند به دلیل (المؤمنون عند شروطهم) این شرط صحیح است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ مهر باید معین باشد و مهر با تردید باطل است و عقد صحیح است ولی مهر المثل به عهده مرد است.

س ۸۶۹- آیا به نظر جناب عالی فرد شیعه می تواند با سنی و یا کافر ازدواج کند یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ ازدواج با سنی اشکال ندارد. زن کافر گرفتن هم جایز است؛ ولی دادن زن مسلمان به مرد کافر جایز نیست.

س ۸۷۰- حق هم خوابگی زن دائمی در چه شبی ثابت و در چه شبی ساقط است؟

ج - باسمه تعالی؛ هم خوابی هیچ وقت لازم نیست و به معنای بیتوته در نزد او، واجب است و آن حد ندارد و قابل اسقاط است.

س ۸۷۱- اگر زوج به شرط باکره بودن زوجه به مهر المسمی عقد را خواند و اگر باکره نباشد به مهر کمتر از مهر المسمی باشد این شرط چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح نیست؛ ولی شرط بکارت اشکال ندارد و اگر خلاف آن ثابت شود؛ عقد صحیح است ولی مهر ثیب ثابت می شود.

س ۸۷۲- کسی در سال ۱۳۶۸ فوت نموده آیا می شود بعد از چند سال به او وکالت بدهند پیش روحانی دیگری صیغه عقد دختر باکره را بدون اجازه پدر و جد پدری به وکالت انجام دهند و پایین ورقه را امضاء نماید و این دختر را به ۲ مرتبه صیغه بخوانند صیغه عقدی در تهران بدون شرط و شروط و صیغه عقدی در قم با شرایط مندرج در عقد نامه های جدید عاقد دومی هم فوت کرده؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی توان به مرده وکالت داد یک دختر هم برای دو نفر عقد نمی شود.

س ۸۷۳- آیا ربیبه مرد برای ازدواج او اذن مرد لازم است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در ربیبه اذن لازم نیست.

س ۸۷۴- اگر بچه ای قبل از بلوغ با زنی جماع کند و مهر المثل بدهد آیا غسل کند صحیح است یا باید بعد از بلوغ غسل کند؟

ج - باسمه تعالی؛ باید بعد از بلوغ غسل نماید.

س ۸۷۵- دختر باکره بودن بدون اجازه پدر از راه متعه با کسی محرم شده به شرط حفظ بکارت و احتیاج به این محرمیت داشته آن جوان در غیاب پدر دختر، مخفیانه به منزل دختر آمده و از خوردنی و آشامیدنی استفاده کرده آمدن جوان جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ عقد صحیح است و چنانچه خانه مال پدر است در ورود به خانه و خوردن چیزی باید رضایت پدر احراز شود.

س ۸۷۶- اجراء عقد دائم یا منقطع مثلاً از فردا الخ چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ صحیح است و اتصال مدت، به عقد لازم نیست.

س ۸۷۷- اگر زن و شوهر در ضمن عقد شرط کنند که مرد همسر دیگری اختیار نکند و یا این زن را طلاق ندهد اگر تخلف شرط نمود فلان مبلغ به طرف مقابل بپردازد این چه حکمی دارد؟ خلاف سنت و کتاب است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ مسأله را در فقه الصادق مفصلاً نوشته ام و روایتی که توهم شده دال بر بطلان شرط می باشد مربوط به این مسئله نیست و ماحصل تحقیق حقیر این است که اگر شرط فعل یا ترک، کند؛ شرط صحیح و لازم است و اگر شرط کند که حق طلاق یا ازدواج دیگر نداشته باشد شرطی است باطل و خلاف کتاب و سنت می باشد.

س ۸۷۸- مراسم ازدواج و عقد و عروسی در اسلام چگونه باید برقرار باشد که ممدوح و مطابق با شرع مقدس باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ بدون ساز و آواز و اختلاط زن و مرد باشد و مجلس را ساده برقرار کنند.

س ۸۷۹- با توجه به این که سنگین بودن مهریه باعث ناموفق بودن ازدواج و به فساد کشیدن دختران و پسران شده آیا شرع مقدس اسلام در این باره دستور تعیین مهریه را صادر نکرده است تا جلوگیری از فساد بشود؟

ج - باسمه تعالی؛ شارع مقدس، مهر السنه را تعیین فرموده و هرچه کمتر باشد، بهتر است.

س ۸۸۰- آیا خواندن عقد دختر باکره بدون اذن پدر و جد پدری برای دو نفر در یک روز صحیح است و کدام یکی اثر دارد و یا هر دو باطل است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه دختر اذن داده باشد عقد اول صحیح است.

س ۸۸۱- اگر دختری با جوانی ازدواج نماید که معتاد به تریاک و سیگار و مشروبات الکلی باشد چه صورتی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ ازدواج نمودن با چنین شخصی که می دانسته چنین است کاشف از عدم رشد است.

س ۸۸۲- خانم بنده حرف مرا قبول نمی کند و بدون اجازه من به بیرون می رود آیا نماز واجب و مستحب ایشان مقبول می شود در حالی که حرف شوهر خود را قبول نمی کند؟

ج - باسمه تعالی؛ قبول نکردن حرف شوهر و بیرون رفتن بدون اجازه او حرام و معصیت است، ولی نمازش صحیح است.

س ۸۸۳- دختر باکره را می شود با اذن خودش بدون اطلاع پدر متعه کرد یا نه؟ و به عبارت دیگر آیا در متعه هم مثل عقد دائم اذن پدر شرط نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه رشیده باشد؛ اذن پدر در ازدواج دائم و متعه شرط نیست و رضایت خودش کافی است.

س ۸۸۴- اگر کسی به هیچ نحو قادر به ازدواج نباشد یعنی همیشه در امور زندگیش با شکست مواجه بوده و حتی قادر به سبک ترین نوع ازدواج نباشد و ازدواج نکردن اختلالاتی در بدنش به وجود آورد که چه بسا منجر به افتادن در حرام باشد آیا می تواند به وسیله خوردن دارو با عمل جراحی رجولیت خود را از بین ببرد؟

ج - باسمه تعالی؛ به کلی از بین بردن آن اشکال دارد ولی به صورت موقت می تواند از قندهائی که کافور در آنهاست بخورد تا مدتی راحت شود که در آن صورت اشکال ندارد.

س ۸۸۵- جهیزیه ای که پدر به فرزند می دهد آیا مالک او می شود یا فقط جواز تصرف در آن ها را دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ شاید بلاد، مختلف باشد در این اقطار، ظاهراً که تملیک است.

س ۸۸۶- در پرونده اختلاف زن و شوهر قاضی تحقیق از زوج پرسیده اقدام به ازدواج کرده اید؟ زوج گفته بلی اقدام کرده ام زوج منکر ازدواج مجدد هست و می گوید کلمه اقدام به ازدواج را هم

جهت ترغیب و تشویق همسر م گفته ام که به خانه برگردد. آیا از نظر شرعی جمله اقدام به ازدواج، اقرار به ازدواج می باشد یا نه؟ و حکم ازدواج مجدد به کلمه اقدام به ازدواج جاری می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه جمله اقدام به ازدواج کرده ام؛ مجرد از قرائن باشد؛ اقرار به ازدواج نیست و نمی شود آثار شرعی و قانونی ازدواج را به آن مترتب نمود.

س ۸۸۷- در چه مواردی نفقه ساقط می شود منظور از تمکین، تمکین خاص است یا انجام وظائف زوجیت از قبیل حسن معاشرت، معاضدت با یکدیگر در تشیید مبانی خانواده، احترام نظر شوهر و... را نیز شامل می شود و آیا مواردی که با وجود رابطه زوجیت نزدیکی با زوجه حرام است نیز نفقه واجب می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در موردی که زن از استمتاع با عدم مانع عقلی و یا شرعی تمکین نماید نفقه ساقط می شود و این به شرطی است که تمکین واجب باشد. پس اگر زن از وطی دبر ولو جایز باشد تمکین نکند؛ نفقه ساقط نمی شود و نیز انجام ندادن وظایف غیر زناشویی موجب سقوط نفقه نمی شود و به طریق اولی، اگر در موردی که نزدیکی با زوجه حرام است؛ زن تمکین ننمود؛ نفقه ساقط نمی شود.

س ۸۸۸- شخصی دو یا سه سال پیش قبل از فوت خانه مسکونی خود را طی نامه ای به نسبت یکدانگ برای همسر، دو دانگ برای یک دختر و سه دانگ برای پسر خود، اقرار به فروش و دریافت وجه کرده است. نامبرده پس از مرگ نزدیک یک میلیون تومان وجه نقد داشته که از این مبلغ حدود ششصد هزار تومان آن را بدهکار بوده است. همچنین مبلغ یک و نیم میلیون تومان دیه فوت به این خانواده داده شده است و مهر همسر متوفی نیز یک میلیون و نیم تومان بوده است آیا پرداخت مهر همسر متوفی لازم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، لازم است. مهر مانند دیون دیگر بر ارث مقدم است اول باید مهر را بدهند اگر چیزی باقی ماند به ورثه بدهند.

س ۸۸۹- شخصی ۴ زن دارد اولی یائسه است و اولاد ندارد، دومی دو اولاد دارد، سومی حامله است و چهارمی نامعلوم است اموال این شخص چطور باید تقسیم گردد؟ مهریه عیال های او چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که هر چهار زن عقد دائم باشند یک هشتم اموال مخصوص آن ها است و بقیه اموال برای حمل سهم دو پسر را کنار بگذارند تا اگر زنده متولد شد

به او بدهند و اگر نه، آن مقدار هم بین وراثت تقسیم می شود. بقیه اموال مال اولاد است
لذکر مثل حظ الاثین.

س ۸۹۰- آیا دختر رضاعی که با شرائط مربوطه از سینه زنی شیر می خورد به شوهر زن محرم
می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، به همان شوهری محرم است؛ که از همسر او شیر به رضیع داده
شده است.

س ۸۹۱- اخیراً مرسوم است که با اعمال جراحی کوچک لوله های جنسی مرد یا زن را می بندند و
به صورت موقت عقیم می شوند و بعداً در صورت خواستن، لوله ها را باز می کنند آیا جایز است
یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ با رضایت زن و شوهر مانعی ندارد.

س ۸۹۲- زن و شوهری که دارای قرابت فامیلی بوده اند پس از مدت چندین سال زندگانی دارای
فرزند نشده اند لذا پسر شیرخواری را به فرزندی قبول کرده اند و مادرشوهر را بر او عقد کردند
چند سؤال پیش می آید؟

س ۱- آیا اگر این پسر را که به عقد و نکاح مادرشوهر درآورند این فرزند به همسر این شوهر که
در واقع عروس خوانده این پسر خواهد شد محرم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهراً محرم نمی شود.

س ۲- آیا این پسر شیرخوار با مادر همسر محرم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ محرم نمی شود.

س ۳- آیا این پسر با دختر زوجه اش که در واقع دختر خوانده او می شود محرم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، محرم است.

س ۴- آیا در صورت فوت زوجه پسر شیرخوار محرمیت ها باقی است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، باقی است.

س ۸۹۳- آیا جایز است داستان عقد و ازدواج حضرت قاسم بن حسن در واقعه کربلا را نقل کنیم و آیا این جریان صحت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بسیار بعید است و بنده سند معتبری برای آن ندیدم.

س ۸۹۴- اگر کسی زنش بمیرد و با زن دیگری ازدواج کند آیا داماد و نوه های زن اول به زن دوم محرم هستند یا نه؟ همچنین زن انسان به ناپدری هم محرم است یا نه؟ اولادش چطور؟

ج - باسمه تعالی؛ داماد به او محرم نیست؛ ولی نوه ها محرم اند و زن به ناپدری محرم نیست؛ ولی اولاد محرم اند.

س ۸۹۵- اولاد خواهر و برادر هرچه پایین روند آیا به انسان محرم هستند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی محرم اند.

س ۸۹۶- اگر کسی زنش بمیرد و مادر زنش هم با مرد دیگری ازدواج کند و شخص مذکور نیز زن دیگری اختیار کند آیا باز هم مادرزن محرم است یا نه در صورت طلاق دادن زن چطور و همچنین اگر پسر کسی بمیرد و عروس آن شخص با شخص دیگری ازدواج کند یا پسرش زنش را که عروس شخص مزبور می باشد طلاق بدهد و عروس با شخص دیگری ازدواج بکند یا نکند آیا باز هم عروس به پدرشوهر قبلی محرم هست یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در هر دو مورد در جمیع صور محرم اند.

س ۸۹۷- وطی دبر چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بدون رضایت زن جایز نیست و با رضایت او، مکروه است همچنین در حال حیض، کراهت شدید دارد. امام معصوم (علیه السلام) در این باره می فرماید: کار خوبی نیست و ما چنین عملی را انجام نخواهیم داد.

س ۸۹۸- اگر بین جملات عقد ازدواج عاقد حرف بزند چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ به مقداری که به اتصال ضرر نرساند اشکال ندارد.

س ۸۹۹- اگر پدر و پسر با دو خواهر ازدواج کنند یا پدر قبلا و پسر بعداً ازدواج بکنند آیا چنین ازدواجی بلامانع است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ به هر نحو که ازدواج انجام شود، بلامانع است.

س ۹۰۰- بنابر عقیده بعضی دختر قبل از ۱۳ سالگی بالغ نمی شود آیا دلیلی بر این مطلب وجود دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حرفی است غیر صحیح، یک روایت بر آن دلالت دارد؛ ولی چند روایت معتبر برخلاف آن وجود دارد.

س ۹۰۱- آیا زن در عده وفات حق نفقه دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که حامله نباشد، نفقه ندارد و اگر حامله باشد از مال بچه اش به او نفقه می دهند.

س ۹۰۲- چنانچه مهریه زنی را سفر حج قرار بدهند و قبل از رفتن به حج زن فوت نماید آیا ورثه حق مطالبه را دارند یا نه؟ بر فرض ثبوت حق چند سؤال می شود.

ج - باسمه تعالی؛ لابد قیمت سفر حج که مهر قرار داده شده است معلوم است و اگر خانم فوت شده باشد در استیفاء حق کوتاهی نکرده است و قهراً ضامن قیمت مهریه که مالکیت دارد مرد می باشد و آن دین مثل سایر اموال به ورثه می رسد و اگر قیمت آن معلوم نباشد؛ مشهور بین فقهاء آن است که مهریه به مهرالمثل مبدل می شود و باز همین حکم جاری است.

س ۱- در صورت مطالبه ورثه، نحوه تقسیم سفر حج بین ورثه چگونه خواهد شد اگر شوهر راضی به پرداخت به قیمت نشد؟

ج - باسمه تعالی؛ شوهر باید قیمت آن را بدهد و رضایت او شرط نیست.

س ۲- در صورت اختلاف نظر فقهاء در مسئله فوق چه باید کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ باید نظر مرجع تقلید شوهر رعایت بشود و احتیاطاً مصالحه هم بشود و چنانچه مصالحه نشد و نزاحم حقوق پیش آمد به قاعده عدل و انصاف مراجعه شود.

س ۳- در صورت لزوم پرداخت، قیمت روز و یا قیمت زمان قرار مهریه محاسبه می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت اختلاف قیمت، فقهاء فرموده اند مهرالمثل میزان است. بنابر این مهرالمثل همان زمان عقد میزان است.

س ۴- در فرض مذکور اگر شوهر مهریه خانم را در بودن خودش به سفر حج قرار بدهد اکنون موضوع منتفی شده چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه شوهر کوتاهی نموده، ضامن قیمت آن در هنگام موت است.

س ۵- در مسئله فوق اگر مرد فوت کند چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حکم سایر دیون را دارد.

س ۹۰۳- آقای بیچه دار نمی شده است و حالا یک دختر بچه ۴۰ روزه گرفته اند این دختر از طریق شیردادن به فامیل شوهر این خانم محرم شده ولی به فامیل دختر (یعنی مادرخوانده) محرم نیست اگر این دختر بچه را صیغه پدر این مادر خوانده شود آیا به دایی هایش محرم می شود (یعنی به برادرهای این مادر خوانده) یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، محرم می شود.

س ۹۰۴- آیا پسری که قصد ازدواج دارد اما شرایط ازدواج از نظر مالی یا خانوادگی، هنوز مهیا برایش نیست؛ می تواند به دختری که مورد نظرش است نظرش را جهت ازدواج با او اعلام بدارد و نیز در این مدت که شرایط ازدواج برایش مقدور نیست جهت آشنایی بیشتر با او رابطه پنهانی برقرار نماید؟

ج - باسمه تعالی؛ اعلام نظر ازدواج به او، هیچ اشکالی ندارد ولی روابط پنهانی به معنی استمتاع و... جایز نیست؛ مگر آن که دختر بالغه و رشیده باشد که در آن صورت با عقد موقت، بی اشکال است.

س ۹۰۵- پسری که به قصد ازدواج به خواستگاری دختری رفته است آیا می تواند از نظر شرع مقدس اسلام به بدن دختر بدون واسطه نگاه بکند تا اگر عیب و ایرادی نداشت یا پسندید با او ازدواج نماید؟ در صورت جایز بودن با ذکر حدود نگاه را بیان نمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ در فرضی که بنای ازدواج دارد می تواند به تمام بدن او عاریا (بدون هیچ پوششی) نگاه کند و مدرک آن روایات است.

س ۹۰۶- اگر با زنی عقد کند که در داخل بدن، مریضی داشته و ایشان نمی دانست و بعد از ازدواج فهمید آیا مداوای زن به عهده مرد است؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، به عهده مرد نیست.

س ۹۰۷- جهازیه ای که دختر به خانه شوهر می برد از شوهر قبض رسید گرفتن لزومی دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ لزومی ندارد.

س ۹۰۸- بدهی زن مانند کفاره روزه و کفاره حج و عمره بر شوهر واجب است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ واجب نیست.

س ۹۰۹- در غیر موارد نشوز موارد لزوم اطاعت از شوهر را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ زن نباید بدون اجازه شوهر از خانه خارج شود یا مسافرت کند برای

زناشویی باید فرمان شوهر را اطاعت کند همچنین بدون اذن او نذر نماید و هکذا...

س ۹۱۰- اگر مهریه ۱۰۰۰ عدد سکه بهار آزادی باشد طرف قدرت پرداخت نخواهد داشت می گویند که مهریه چه کسی گرفته و چه کسی داده آیا عقد صحیح است؟ و آیا دختر مستطیع می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ عقد صحیح است و دختر خانم در صورتی که بتواند مهر را به مقدار

سفر حج از شوهر بگیرد مستطیع می شود و اگر شوهر قدرت ندارد؛ زن در تأخیر حج معذور است.

س ۹۱۱- زنی در حال حیض به عقد مردی در می آید و با آن حال با شوهر همبستر می شود و زن به شوهر نگفته آیا در عقد اشکالی پیش می آید و کفاره برای زن هست یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ عقد صحیح است و حکم کفاره در رساله توضیح المسائل توضیح داده

شده است. به هر حال بر زن کفاره نیست.

عقد موقت

س ۹۱۲- زنی به عقد موقت پسر شخصی در می آید بعد از اتمام مدت به پدر پسر صیغه می شود و بعد از اتمام مدت می خواهد به عقد دائم پسر در بیاید می تواند یا خیر؟ و عقد آن با پدر پسر صحیح بوده است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ عقد آن دختر بر پدر باطل است ولی عقد اولی و دومی برای پسر صحیح است.

س ۹۱۳- اگر کسی با زنی به عقد موقت ازدواج کند و قبل از اتمام مدت عقد بخواهد دائمی کند آیا بذل مدت باقی مانده لازم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم نیست. ولی چنانچه مدت را ببخشد؛ بهتر است.

س ۹۱۴- با توجه به این که روز به روز فاصله بین بلوغ جنسی و سن ازدواج رو به افزایش است و به دلایل و مشکلات متعدد، جوانان از ازدواج خودداری می نمایند این مسئله باعث شده روابط نامشروع دختران و پسران از مشکلات اصلی جامعه و جوانان به حساب آید و این عمل علاوه بر حرمت شرعی گاهاً آثار و تبعات اجتماعی و روانی نیز به دنبال دارد آیا دعوت دختران و پسرانی که دارای روابط نامشروع هستند و بر ادامه آن اصرار می ورزند با حفظ میزان رابطه، به ازدواج غیر دائم با اذن و یا بدون اذن ولی صحیح است؟ آیا این عمل خروج از حرام به حلال است که در برخی روایات به آن اشاره شده است؟

ج - باسمه تعالی؛ در مورد سؤال عقد موقت حتی بدون اذن ولی، صحیح است. ولی باید شرایط رعایت شود مثلاً اگر دو نفر ازدواج نمودند و دخول انجام شده، پس از جدایی باید دختر عده نگه دارد و پس از انقضای عده با جوان دیگری ازدواج کند و نیز بر دختر لازم است آبروی خود و فامیلش را ملاحظه کند. با تمام این ملاحظات عملی بسیار خوب و مستحسن است.

س ۹۱۵- متعه فی نفسها مباح است یا مستحب؟

ج - باسمه تعالی؛ مستحب است.

س ۹۱۶- آیا اجازه ولی را در عقد موقت دختران بالغ شرط می دانید؟

ج - باسمه تعالی؛ اجازه ولی در عقد موقت و دائم دختران بالغ و رشید شرط نیست و عقد بدون اذن ولی صحیح است.

س ۹۱۷- در مورد صیغه لطفاً بفرمایید با چه کسانی می توان صیغه موقت را جاری کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ صیغه نمودن دختری که می توان با او عقد دائم اجراء نمود جایز است و شرط مخصوصی ندارد. ولی بعد از یک مرتبه صیغه شدن با مقاربت، باید برای مرتبه بعد عده نگه دارد. بنابراین در یک شب یک دختر در صورتی که دخول شود نمی تواند با دو پسر صیغه شود و چنانچه دخول در کار نباشد و فقط استمتاع دیگر باشد؛ عده ندارد والله العالم.

س ۹۱۸- در خصوص ازدواج مجدد با زنی که عقد موقت بوده و هنوز عده او تمام نشده آیا با شوهر قبلی می تواند ازدواج کند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می تواند ازدواج نماید.

س ۹۱۹- خواهشمندم بیان فرمایید در چه موارد شرط جزایی، صحیح و موجب صحت فعل مشروط می شود و در چه مواردی باطل است؟

ج - باسمه تعالی؛ هر شرطی که خلاف کتاب و سنت نباشد و در ضمن عقد باشد؛ صحیح است و در شرط جزایی و غیره فرقی ندارد.

س ۹۲۰- آیا می توان دختر بالغ یا نابالغ را به عقد موقت پسر نابالغ در آورد؟

ج - باسمه تعالی؛ پدر در صورتی که مصلحتی در صیغه باشد می تواند ولی غیر او نمی تواند؛ مگر در صورتی که ضرورت شدیدی باشد همچنین در صورت آشنا نبودن پدر حاکم شرع می تواند.

س ۹۲۱- بعضی از مراجع ازدواج موقت با اهل کتاب را جایز می دانند به نظر شما آیا جایز است یا نه؟ اگر زن مشرک باشد چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ ازدواج موقت و دائم مرد با زن اهل کتاب مانعی ندارد ولی با مشرک جایز نیست.

زنا

س ۹۲۲- اگر دوشیزه (باکره) به خانه مردی که فاقد شرایط احصان باشد برود و چندین ساعت در آن جا بماند و به قرار طرفین وطی به دبر صورت گرفته باشد آیا صرف ادعای دختر که همچنان دوشیزه است به این که وطی به عنف بوده (احتمالاً به دلیل وجود مسایل خانوادگی و اجتماعی) بدون این که وطی به عنف توسط پزشک تأیید شده باشد یا شاهدی بر این مدعا وجود داشته باشد و یا مرد اقرار شرعی وطی به عنف نموده باشد آیا ادعای چنین دوشیزه زنای به عنف را اثبات می نماید یا خیر، و آیا علم قاضی در این مورد بدون ادله شرعیه می تواند زنای به عنف را که موجب قتل زانی است اثبات کند؟

ج - باسمه تعالی؛ ادعای عنف و اکراه، با احتمال درست گفتن موجب سقوط حد از آن دوشیزه می شود ولی اثبات آن در حق مرد احتیاج به دلیل دارد، اگر مرد اقرار نکند حد زنای با عنف بر او اجرا نمی شود؛ ولی با علم قاضی زنای به عنف ثابت می شود.

س ۹۲۳- اگر در مسئله فوق تعداد دوشیزگان که به آن ها وطی صورت گرفته بیش از یک نفر یا بیست نفر باشد و وطی به طور جداگانه و در زمان های متفاوت صورت گرفته باشد آیا تعدد دوشیزگان در حکم زنای به عنف به شرح مسئله اول تأثیری دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ تأثیر ندارد مگر آن که بعد از وطی اجرای حد شود و در مرتبه چهارم او را می کشند. البته این حکم مربوط به عنف نیست. در عنف بین یک دوشیزه و بیست نفر فرقی نیست.

س ۹۲۴- چنانچه مرد از دوشیزگان فوق، قبل از یا بعد از زنا در فرض تحقق، عکس بدون حجاب ولی با لباس نسبتاً پوشیده و یا مواردی ندرتاً نیمه عریان تهیه کند که (حسب الاظهار) استفاده از عکس ها رضایت دوشیزگان را می رساند آیا صرف احتمال استفاده از این عکس ها، به ضرر حیثیت اجتماعی آن ها می تواند دلیلی بر اکراهی بودن وطی های احتمالی قبل و یا بعد از گرفتن عکس ها باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ اکراهی بودن با این امور اثبات نمی شود؛ ولی برای سقوط حد نسبت به دوشیزگان ادعای آنها با احتمال اکراه کافی است. بنابر این حد قتل بر زانی نیست و بر دوشیزه ها نیز مطلقاً حد اجراء نمی شود.

س ۹۲۵- اگر اعمال فوق را دو نفر با این تعداد از دوشیزگان منفرداً یا مجتمعاً در حضور هم یا عدم حضور و در زمان های متفاوت انجام داده باشند. آیا مورد فساد روی زمین تلقی می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ در شرع مراد از فساد فی الأرض غیر از این امور است، در این مورد فساد در روی زمین تلقی نمی شود.

س ۹۲۶- تحقق زناى به عنف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ عنف به معنای اکراه است، و در تحقق آن امور زیر معتبر است:

۱- شخصی او را مجبور به زنا بنماید، یعنی چنانچه برای رضایت خاطر او که عاشق او است تن به زنا دهد، اکراه صدق نمی کند.

۲ - آن که باید شخصی که اکراه می کند؛ او را از نظر مالی یا جانی یا حیثیتی بترساند و در صورت عدم تسلیم به او خسارت بزند و اگر وعده پولی یا مقامی بدهد بر این عمل، اکراه صدق نمی کند.

۳ - ضروری که با آن او را می ترساند مورد حق او نباشد مثلاً از آن دوشیزه پول طلب دارد و بگوید اگر حاضر به زنا نشوی آن پول را مطالبه می نمایم.

۴ - آن که عنف، به خود عمل باشد.

س ۹۲۷- آیا در زناى به محارم فقط حد کشتن است؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که زناى به محارم نسبی مانند مادر، خواهر، عمه و خاله و مانند آن ها باشد حد آن کشتن است و اگر محارم رضاعی باشند حد آن کشتن نیست

و اگر محرمات سببی باشد در خصوص مادرزن حد آن کشتن است و در غیر این مورد مانند دختر زن حد او کشتن نیست.

س ۹۲۸- انکار بعد از اقرار چگونه است و در چه مواردی در مورد زنا مسموع است؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر اقرار به زناى موجب کشتن بنماید و بعد انکار کند؛ حد ساقط می شود ولی اگر اقرار به چیزی کند که حد آن تازیانه زدن است؛ حد ساقط نمی شود.

س ۹۲۹- در زناى به عنف بیش تر جنبه حق الله بودن مطرح است یا حق الناس بودن آن، چنانچه در فرض زناى به عنف شاکیان گذشت نمایند آیا باز اشد مجازات را باید اعمال نمود و یا این گذشت می تواند موجب تخفیف مجازات در جرایم باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ حق الله است و با گذشت آنان تخفیف محقق نمی شود.

س ۹۳۰- کسی با زنی زنا کرده است بعداً با دختر مزنی بها ازدواج کرده و دارای اولاد می باشد احکام اولاد در صورت جهل به حکم و موضوع و در صورت علم به موضوع و حکم چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ عقد در جمیع صور صحیح است و اولاد حلال زاده اند.

س ۹۳۱- بنده شوهری داشتم که به علت اعتیاد در زندان به سر می برد خودم را به عقد و صیغه مرد دیگری درآوردم و با او نزدیکی کردم با این حال که می دانستم این کار حرام است، بعد از این که از شوهرم طلاق گرفتم با آن شخص که نزدیکی کردم رسماً عقد نمودم آیا این عقد صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مردی در وقت شوهر داشت زنی او را صیغه کند و می دانسته که این زن شوهر دارد این زن بر او حرام ابدی است و راهی برای ادامه زندگی زناشویی نیست. بلی، چنانچه نمی دانسته؛ عقد دومی که رسمی است و بعد از عده بوده است؛ صحیح است.

س ۹۳۲- فقهاء می فرمایند زنا با زن شوهردار موجب حرمت ابدی است آیا اگر فرزند به دنیا بیاید حلال زاده است و ارث و محرمیت می آورد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام ابدی می شود و چنانچه بداند که زنا با زن شوهردار موجب حرمت می شود در این صورت بچه حرام زاده است و ارث نمی برد و اگر بداند و به

خیال خودشان عقد بعد از جدا شدن از شوهر اول، موجب حلیت می شود بچه حلال زاده است و ارث می برد. در غیر این دو صورت ارث نمی برد و حرام زاده است.

س ۹۳۳- آیا زنا حق الله است و یا حق الناس محسوب می باشد لطفاً بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از حق الله تکالیف شرعی محض است اما حق الناس تکلیفی است که برای رعایت حال دیگران، چه مالی یا عرضی جعل می شود. بنابر این زنا حق الله است و اگر اکراه باشد که زنی را مجبور کند و بدون رضایت او باشد؛ حق الناس نیز می باشد.

س ۹۳۴- اگر کسی دسترسی به زنش نداشت (دوری محل و...) و زنا کرد آیا محصن است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر محصن نیست.

س ۹۳۵- اشخاص به علت قطع نخاع و یا علل دیگر قادر به نزدیکی با همسر نیستند زوجه مرتکب زنا شود محصنه است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ محصنه نیست.

طلاق

س ۹۳۶- اگر زوج صغیر باشد و زوجه در عسر و حرج ناشی از ازدواج، حاکم حق اجبار ولی به طلاق را دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی.

س ۹۳۷- طلاق ناشی از اکراه یا فضولی غیر، نافذ است یا باطل؟

ج - باسمه تعالی؛ غیر نافذ.

س ۹۳۸- زنی هستم که شوهرم در افغانستان به لشکر طالبان پیوسته و برای من مکرر نامه نوشته است که تو به افغانستان بیا تا تو را پیش طالبان برده و طلاق را بدهم و چون رفتن من به آنجا خطرات جانی دارد و ثانیاً بودن من در اینجا بدون سرپرست مشکل می باشد آیا می توانم اینجا طلاق بگیرم؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه نفقه نمی دهد و کسی نیست که از طرف او نفقه بدهد؛ حاکم شرع می تواند طلاق بدهد.

س ۹۳۹- در صورت مثبت بودن جواب سؤال بالا نوع طلاق را بنویسید؟

ج - باسمه تعالی؛ مانند سایر موارد است و نوع خاصی ندارد.

س ۹۴۰- چون این جدایی مدت چند سال است که اتفاق افتاده آیا باید عده بگیرم یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه یائسه نشده اید؛ باید عده نگه دارید.

لواط

س ۹۴۱- آیا در اجراء حد لاطی که قتل است احصان شرط است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ احصان شرط نیست؛ محصن و غیر محصن فرق ندارند.

س ۹۴۲- آیا می توان شخصی که به اتهام لواط محکوم به قتل شده با چوبه دار یا اسلحه گرم اعدام نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت ایجاب مصلحت، مانعی ندارد.

س ۹۴۳- مادر و خواهر پسری که لواط داده آیا در صورتی که بالغ باشد حرام می شوند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نمی شود زیرا در حکم به حرمت مادر و خواهر لواط دهنده؛ شرط است که لواط کننده بالغ باشد و لواط دهنده غیر بالغ باشد.

حجاب

س ۹۴۴- پوشیدن کلاه لبه دار اشکال دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال دارد.

س ۹۴۵- پوشیدن جوراب نازک و بدن نما برای خانم ها، در بیرون از منزل و انظار نامحرمان چه صورت دارد و بیرون گذاشتن موی سر از چادر و مقنعه توسط خانم ها در دید نامحرمان چگونه است؟

ج - باسمة تعالی؛ حرام است و باید جلوگیری نمود.

س ۹۴۶- آرایش زنان در خیابان ها و بیرون گذاشتن مقداری از موها و پوشیدن جوراب بدن نما و لباس های محرک چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ حرام است و باید نهی کرد. خداوند متعال جوانان ما را از شر این زن ها نگاه دارد.

س ۹۴۷- حد حجاب خانم ها در نماز و غیر آن را بیان فرمایید؟

ج - باسمة تعالی؛ در نماز بر خانم ها لازم است که موها و تمام بدن، مگر دست ها تا مچ و پاها تا ساق را بپوشانند و همچنین پوشاندن ظاهر تمام صورت و باطن آن مانند دندان ها لازم نیست و فرقی نیست بین آن که نامحرم باشد یا نباشد. اما در غیر نماز باید

خانم‌ها از نامحرم بالغ بدن و موی خود را بپوشانند ولی پوشاندن صورت و دست‌ها تا مچ لازم نیست.

س ۹۴۸- حد گفت و گوی مجاز نامحرم را بیان فرمایید؟

ج - باسمة تعالی؛ حد گفت و گوی نامحرم عبارت است از آنچه منجر به فساد و خلاف شرع نشود و قبل از آن مطلقاً جایز است.

س ۹۴۹- آیا دیده شدن کف پا در حالت سجده اشکال دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ دیده شدن کف پا در حالت سجده اشکال ندارد.

س ۹۵۰- گفت و گوی دانشجویان دختر و پسر در مورد مسائل درسی و رفع اشکال آن چه صورت دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ جایز است و اشکال ندارد.

س ۹۵۱- گفت و گوی تلفنی با نامحرم در چه مواردی جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ در همه موارد.

س ۹۵۲- یکی از مشکلات تحصیل برای دختران در کشورهای غیر اسلامی حضور با حجاب اسلامی در کلاس درس می باشد به خصوص در بعضی از دروس عملی همچون تربیت بدنی که گذراندن دوره آن برای تمامی محصلین لازم می باشد باید با لباس ورزشی و بدون رعایت حجاب و در جمع هم کلاسی های مرد صورت گیرد باتوجه به ضروری بودن تحصیل برای دختر مذکور به خصوص در جهت امرار معاش و با علم به این که هیچ گونه فساد از این بی حجابی حاصل نمی شود ممکن است که بدون حجاب اسلامی در کلاس های درس حاضر شود؟

ج - باسمة تعالی؛ در فرض سؤال، عدم رعایت حجاب اسلامی، جایز نیست.

س ۹۵۳- نظر حضرت عالی درباره نگاه کردن طلبه ها به تلویزیون چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ نگاه کردن به زنان مسلمان بی حجاب یا بد حجاب در تلویزیون حرام است، هم چنین گوش دادن به موسیقی و آلات لهوی که نواخته می شود حرام است، اما بقیه اش اشکال ندارد و فرقی بین طلبه و غیر طلبه نیست.

س ۹۵۴- نظر حضرت عالی درباره سینه زدن به صورت لخت (برهنه) چیست و برای طلبه ها چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ سینه زدن به هر نحو خوب است و اشکال ندارد. ولی خانم ها نمی توانند به بدن لخت طلبه و غیر طلبه نگاه کنند.

س ۹۵۵- پوشیدن لباس آستین کوتاه برای مردان چگونه است؟ و آیا نسبت به افراد جوان و مسن تفاوتی هست؟

ج - باسمه تعالی؛ پوشیدن لباس آستین کوتاه برای مردان جوان و مسن جایز است و نگاه کردن زن ها به دستان لخت مردان تا ذراع، اگر به قصد ریه نباشد؛ اشکال ندارد.

س ۹۵۶- پوشیدن لباس زنانه توسط مردان و بالعکس، در مجامع عمومی و نیز در موارد خاصی مثل تعزیه و نمایش چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ پوشیدن لباس زنانه توسط مرد و بالعکس، در مجامع عمومی و غیر آن ها مطلقاً جایز است خصوصاً، در مورد تعزیه و شبیه.

س ۹۵۷- نظر شما درباره پوشیدن لباس هایی که عکس های مبتذل و یا علامات غربی دارند چیست آیا پوشیدن این گونه لباس ها اشکالی ندارد؟

ج - باسمه تعالی؛ پوشیدن لباس فی نفسه، حرام نیست ولی در صورتی جایز نیست که عنوانی ثانوی بر آن مترتب شود که حرام باشد مانند اشاعه فحشاء، تقویت کفر و بی دینی.

س ۹۵۸- امروز یک حرکت خزنده ای علیه چادر که یک حجاب ملی و سنتی است آغاز گردیده است، خواهشمند است نظر مبارک را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ کسانی که این حرکت را ایجاد کرده اند یا تأیید می کنند یقیناً نظر اصلاحی ندارند و این گونه حرکات مقدمه مخالفت با حجاب شرعی است که نظیرش را در زمان رضاخان دیده ایم. خداوند شر این افراد را از سر مسلمانان رفع نماید.

س ۹۵۹- اخیراً در میان برخی از جوانان مدل مو و لباس هایی از آن ها مد شده است که از کشورهای اروپایی و بلاد بیگانه ارائه می گردد نظر به این که پوشیدن این لباس ها و خود این گونه آرایش کردن، عرفاً از مصادیق تشبه به کفار است، آیا شرعاً حرام است یا حلال؟

ج - باسمه تعالی؛ با وضع زمان ما که کفار و مسلمانان، در لباس مانند یکدیگرند این گونه تشبیه اشکال ندارد؛ ولی فی نفسه کار خوبی نیست.

س ۹۶۰- آیا پوشیدن مانتو که امروز مد شده حجاب اسلامی حساب می شود یا چادر لازم است که تمام بدن پوشیده شود؟

ج - باسمه تعالی؛ مانتو چنانچه گشاد باشد و تمام بدن را بپوشاند تا پستی و بلندی بدن پیدا نشود؛ کافی است.

س ۹۶۱- زنی موی سرش بیرون و معلوم باشد آیا می توان به این مقدار موی زن نگاه کرد؟ مخصوصاً هنگامی که فامیل باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر نمی شود، فامیل و غیر فامیل فرق ندارد.

س ۹۶۲- آیا پوشیدن صورت و دست های زنان واجب است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ نپوشاندن صورت و دست تا مچ در صورتی که مهیج نباشد جایز است.

س ۹۶۳- سوار شدن زن بر موتور یا دوچرخه که مهیج شهوت دیگران بشود چه صورت دارد آیا این افعال از علائم ظهور است؟

ج - باسمه تعالی؛ زن مسلمان چنین کاری با فرض این که مهیج شهوت باشد؛ نمی کند و نباید بکند و انشاءالله تعالی ظهور آن بزرگوار نزدیک باشد.

س ۹۶۴- آیا پوشیدن مانتو اشکال دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر.

س ۹۶۵- در مورد حجاب خانم ها وجه و کفین را توضیح دهید؟

ج - باسمه تعالی؛ خانمی که خیلی زیبا نباشد و زینت هم نکند و لباس مناسب بپوشد اگر گردی صورت را بپوشاند و از مچ دست تا انگشتان را بپوشاند؛ اشکال ندارد.

س ۹۶۶- اگر خانمی به خاطر شوهرش مجبور شد در خارج از ایران زندگی کند حجاب او به غیر از چادر چگونه باید باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ کافی است لباسی باشد که تمام بدن را بپوشاند و گشاد باشد تا پستی و بلندی بدن معلوم نباشد و رنگ آن هم جلب توجه نکند ولی زن مسلمان چنانچه هویت اسلامی خود را حفظ کند و با چادر به مجامع برود؛ خیلی بهتر است و هیچ محذوری ندارد.

س ۹۶۷- در عوض چادر مشکی که می گویند برای خانم ها مکروه است لباس های متنوع جایگزین چادر مشکی باشد، آیا چنین حرفی صحیح است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چادر مشکی برای خانم ها مکروه نیست؛ بلکه مستحسن است. ولی پوشش جدید در صورتی که مهیج جوان ها نباشد اشکال ندارد. هدف اصلی مستور بودن زن است به هر کیفیت که باشد.

س ۹۶۸- مردان و زنان نامحرم در یک ماشین از روستا به شهر رفت و آمد دارند در اثر کثرت جمعیت بدن آن ها به همدیگر می خورد غیر از آن هم راه دیگری برای رفت و آمد ندارند و بعضی ها کار ضروری در شهر دارند آیا رفت و آمد با این حال جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه قصد لذت نباشد و بدن ها هم عریان نباشد؛ اشکالی ندارد.

س ۹۶۹- اگر زوج با زوجه در ضمن نکاح شرط کند که پوشیه داشته باشد؛ لکن زوجه مقلد کسی است که ستر وجه را واجب نمی داند آیا شرط مقدم و لازم الوفاء است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی در صورتی که ذکر شده باشد باید پوشیه بزند.

س ۹۷۰- آیا مخالفت زن ها با مردان و حرف زدن با آن ها حرام است؟ پس چرا امام حسین(علیه السلام) زن ها را همراه خود بردند؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نیست بلکه مقدس ترین و عالی مقام ترین زن عالم، حضرت زهرا(س) آن خطبه دشمن شکن را در مسجد خواند و خطبه حضرت زینب(س) در کوفه و شام بنی امیه را نابود کرد.

س ۹۷۱- حجاب چه تعریفی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حجاب عبارت است از پوشاندن سر و بدن با لباس و چادر از نامحرم به گونه ای که پستی و بلندی بدن نمایان نباشد و البته بدون زینت و کارهای مهیج باشد.

س ۹۷۲- برخی از مادران دختران خود را که به حد بلوغ نرسیده اند با سر و پای برهنه در خیابان ها و مجالس در حضور نامحرمان می آورند وظیفه والدین چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه موجب هیجان و تحریک جوانان و یا ترویج بی بند و باری و فساد شود حرام است.

س ۹۷۳- حدود حجاب اسلامی برای بانوان چه مقدار است و چه مقدار باید خود را مستور و بدن را بپوشاند؟

ج - باسمه تعالی؛ حد حجاب اسلامی، مستور بودن بدن و موی زن است و بقیه خصوصیات در رساله عملیه آمده است.

س ۹۷۴- آیا حجاب از ضروریات دین است و حکم کسانی که به آن بی اعتنائی کنند چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، از ضروریات دین است و بی اعتنائی یعنی حجاب شرعی را رعایت ننمودن، موجب فسق است.

سخنرانی زن

س ۹۷۵- سخنرانی برخی خانم ها برای تبلیغات در زمان انتخابات یا غیره چه صورت دارد اگر مردان صدای آن زن را بفهمند و بعضاً باعث تحریک جوانان شود چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ سخنرانی فی نفسه جایز است و شنیدن مرد نامحرم اشکال ندارد. ولی چنانچه خود سخنرانی و یا چیزی که توأم با آن است؛ موجب تحریک قوه شهوانی شود جایز نیست.

تشبه به کفار

س ۹۷۶- تشبه به کفار یعنی چه آیا در این زمان که مسلمانان قدرت پیدا کرده اند می شود از این قاعده استفاده کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ تشبه به کفار مصداقش پوشیدن لباسی است که مختص به کافر بما هو کافر است و تصور می کنیم در این زمان مصداق ندارد یا کاری که از مختصات کافر است انجام دهد که شاید تراشیدن ریش، در زمان سابق از این امور بوده است و فعلاً نیست. به هر حال قوه مسلمین و ضعف آنان در این حکم، مداخلت ندارد. نظیر این مسئله - که البته مربوط به آن نیست - این است که در روایات از پوشیدن لباس سیاه مگر در مواردی نهی شده و سر آن این است که بنی العباس که دولت های فاسد و باطل بوده اند لباس سیاه شعار خود قرار داده بودند را و هر کسی می پوشید معلوم بود که از محبین آنان است و چون حالا موضوع از بین رفته است، پوشیدن لباس سیاه به نظر من کراهت ندارد.

س ۹۷۷- اخیراً در میان برخی از جوانان مدل مو و لباس هایی از آن ها مد شده است که از کشورهای اروپایی و بلاد بیگانه ارائه می گردد نظر به این که پوشیدن این لباس ها خود این گونه آرایش کردن، عرفاً از مصداق تشبه به کفار است، آیا شرعاً حرام است یا حلال؟

ج - باسمه تعالی؛ با وضع زمان که کفار و مسلمانان در لباس مانند یکدیگرند؛ این گونه تشبه اشکال ندارد ولی فی نفسه کار خوبی نیست.

س ۹۷۸- استفاده از کراوات در محافل و مجالس داخل کشور و خارج از کشور چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ استفاده از کراوات فی نفسه جایز است ولی چنانچه مجتهد عادلّی به مصالح و عناوین ثانویه نهی کند باید متابعت نمایند.

س ۹۷۹- پوشیدن لباس و آرایش به نحوی که شبیه یکی از گروه های منحرف غیر مسلمان باشد چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ تشبه در لباس به گروه منحرف بی اشکال است مگر در صورتی که پوشیدن لباس سبب تقویت آنان و تضعیف مسلمانان گردد که فرضی است بسیار بعید به هر حال حکم الله جواز است.

س ۹۸۰- تشبث به کفار یعنی چه؟ آیا باری معروف فوتبال از موارد آن می باشد که در سنن مؤمنین سابق نبوده است؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از تشبث را نفهمیدم؛ شاید اشتباه لفظی باشد و مراد تشبه باشد به هر حال شامل لعب به فوتبال نمی شود.

ریش تراشی

س ۹۸۱- ریش تراشیدن چه صورتی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ ریش تراشیدن حرام است.

س ۹۸۲- نظرتان را در مورد تراشیدن صورت به استثناء چانه که در عرف جامعه به ریش پرفسوری معروف است بیان نمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام است.

س ۹۸۳- اگر شغل کسی آرایشگری باشد، تیغ انداختن به صورت مشتریان توسط آرایشگر چه حکمی دارد؟ درآمد حاصل از آن حلال است یا حرام؟

ج - باسمه تعالی؛ ریش تراشیدن حرام است و اجرت آن نیز حرام است.

س ۹۸۴- نظر مبارک را در مورد کوتاه کردن ریش با ماشین یا وسیله دیگری به نحوی که مثل تراشیدن باشد مرقوم فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ ماشین کردن صورت و کوتاه کردن مثل تراشیدن حرام است؛ ولی کوتاه کردن تا حدی که صدق ریش بکند جایز است.

س ۹۸۵- اگر در بعضی موارد که انسان به خاطر اذیت و آزار دشمنان دین و مذهب، از باب تقیه ریش را بتراشد جایز می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه واقعاً در مضيقه قرار گرفته باشد و خطراتی متوجه او شود؛ مانعی ندارد. ولی مجرد استهزاء و امثال آن، مجوز تراشیدن ریش نمی شود.

س ۹۸۶- کسانی هستند که ریش را تمام نمی گذارند و قسمتی از آن را با ماشین یا تیغ می تراشند آیا مقدار تراشیده شده فعل حرام است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، حرام است.

س ۹۸۷- تراشیدن موی سر و صورت دیگری با تیغ دیه دارد یا خیر؟ و فرقی بین زن و مرد می باشد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در تراشیدن لحيه مرد با زور و به عنوان جنایت، در صورتی که ریش بعد از آن نروید؛ ديه ثابت است و اگر بروید ثلث ديه است و مقدار ديه تراشیدن سر مرد منوط به نظر حاکم شرع است و اما تراشیدن سر زن، چنانچه نروید ديه کامل ثابت است و اگر بروید مهر المثل ديه آن است و تراشیدن لحيه زن چیز منصوصی ندارد.

س ۹۸۸- اگر عده ای از پزشکان حاذق و متخصصین با توجه به تحقیقات همه جانبه اعلام کنند که زدن ریش با تیغ یا ماشین از نظر بهداشتی مضر نیست بلکه مفید است آیا در این صورت وجهی برای جواز پیدا می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، به مقتضای اطلاق و عموم ادله جایز نیست.

س ۹۸۹- می گویند سبیل به اندازه ای بلند باشد که داخل دهن شود حرام است این مطلب صحیح است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه شعار انتماء به فرقه باطله نباشد؛ اشکال ندارد و حرام نیست، ولی بلا اشکال، مطلقاً مرجوح است.

س ۹۹۰- اگر برای تراشیدن ریش ناچار باشد و در ضرر و عسر و حرج واقع شود جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ این ها بهانه است؛ ریش تراشیدن حرام است. ولی چنانچه واقعاً دکتر تشخیص دهد که ریش برای فردی ضرر معتنا به دارد؛ به مقدار ضرورت می توان تراشید.

غصب

س ۹۹۱- شخصی خانه ای داشته، با شناختی که از او دارم غصبی بوده؛ آن را فروخته و هم زمان با دو نفر به صورت مشاع خانه ای قدیمی خریداری کرده و خراب نموده و یک آپارتمان چهار طبقه ای ساخته اند. سپس سه واحد آن را به مشتری فروخته اند و یک واحد باقیمانده آن، هم اکنون در تصرف شخصی فرد مذکور می باشد. حالا یک واحد از آن آپارتمان را از آن سه نفر که قبلاً خریده اند قولنامه نموده ام که بخرم. آیا این آپارتمان از نظر مالکیت برای من اشکال شرعی دارد یا نه و نماز خواندن در آن چطور؟

ج - باسمه تعالی؛ چون نمی دانید که چهار طبقه آن خانه را با عین آن پول خریده است؛ اشکال ندارد و نمازتان در آن محل صحیح است.

س ۹۹۲- اگر زراعت و باغات با آب غصبی مشروب شود محصول او چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ کار حرام است و غاصب ضامن قیمت است ولی محصولات و میوه اشکال ندارد.

س ۹۹۳- در کتاب غصب مسأله ۲۵۴۵ توضیح المسائل آمده کسی که خانه را غصب کرده اگر چه استفاده هم نکند باید اجاره بپردازد؛ در این صورت اگر لباس و غیره غصب شود برگرداندن آن کافی است یا باید اجاره بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که آن لباس برای اجاره مثل لباس عروس معین شده باشد، ظاهراً باید اجاره بدهد.

س ۹۹۴- چنانچه رد عین غضب مستلزم تخریب و ضرر باشد مثلاً لابلای سقف عین موجود است
رد آن هم واجب است؟

ج - باسمه تعالی؛ الغاصب یؤخذ بأشدّ الأحوال، بلی، واجب است.

احکام حیوانات

س ۹۹۵- خوردن گوشت خرگوش چگونه است؟

ج - باسمة تعالی؛ حرام است.

س ۹۹۶- آیا اذیت حیوانات جایز است و یا برعکس مراعات حال آن ها را باید نمود و نفقه آن ها واجب است مستدعی است احکام آن ها را مفصلاً بیان فرمایید؟

ج - باسمة تعالی؛ چند حکم در روایات و کتب فقهی راجع به حیوانات هست که ذیلاً به آن ها اشاره می شود:

۱- نفقه آن ها، حتی زنبورعسل و کرم در صورتی که آن ها را رها ننموده اید؛ واجب است و مراد از نفقه، آن چیزهایی است که برای ادامه زندگی به آن ها احتیاج دارد یا این که مقداری از عسل در کندو بماند و برگ بعضی درخت هایی که لازم دارند تهیه کنید.

۲- شیر دوشیدن اگر به واسطه کمی علف، به حال حیوان مضر باشد؛ جایز نیست و نسبت به حیوان شیرده، چنانچه دوشیدن، زیادتر از مقدار متعارف و به حال آن حیوان مضر باشد؛ جایز نیست.

۳- چنانچه مالک از نفقه دادن امتناع بنماید حاکم شرع او را به بیع یا نفقه یا ذبح مجبور می نماید، البته اگر قابل تذکیه باشد و اگر قبول نکرد خود حاکم متصدی آن خواهد شد.

۴- اذیت حیوان و کتک زدن زیاد و حمل باری که قادر به حمل آن نیست و به صورت سواری کتک زدن جایز نیست.

۵ - کشتن حیوانی که ماکول اللحم نیست و قابل تذکیه نیست؛ چنانچه اذیت می کند و نمی شود اذیت آن حیوان را رفع نمود جایز است و الا جایز نیست.

س ۹۹۷- خوردن ماهی اوزون برون چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ خوردن ماهی فلس دار جایز است و خوردن ماهی بدون فلس جایز نیست.

س ۹۹۸- کبوتر بازی چه حکمی دارد و اگر بر اثر کبوتر بازی خانه کسی را دید بزنند آیا می توان با کبوتر باز برخورد کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ کبوتر بازی حرام نیست. ولی دید زدن به منزل دیگران جایز نیست و باید برخورد شود.

س ۹۹۹- آیا حشر برای حیوانات می باشد اگر کسی به حیوانی ظلم کرد و یا حیوانی ظالم بود کیفر داده می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ حشر حیوانات از واضحات و بدیهیات است و آیات متعدد مانند «اذا الوحوش حشرت» یا «مامن دابة فی الأرض و لا طائر یطیر بجناحیه الا امم امثالکم ثم الی ربهم یحشرون» و روایات مستفیضه دلالت بر آن دارد کیفر هم می بینند ولی عاقبت چه می شوند آیا معدوم می شوند یا آنکه مانند انسان متنعم یا معذب دائمی هستند؛ روشن نیست.

س ۱۰۰۰- آیا خوردن خرچنگ شرعاً حلال است یا حرام؟

ج - باسمه تعالی؛ نخورند. چون هر حیوانی که چنگال دارد خوردن آن حرام است.

س ۱۰۰۱- گوشت کلاغ از نوع زاغ که اکثراً داخل شهرها می باشند حرام است؟ گوشت پرنده کلاغ سیاه که در مزارع می باشد چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در نظر من گوشت تمام کلاغ ها حلال است و مکروه.

قسم و عهد و نذر

س ۱۰۰۲- شخصی نذر می کند اگر یک ماه محتمل نشد مبلغ صد تومان صدقه بدهد نذرش صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه خروج منی به حال او مضر است، نذر صحیح است. اما اگر خروج و عدم خروج از جهت دینی و دنیوی فرقی به حال او ندارد نذر منعقد نیست.

س ۱۰۰۳- آیا در قسم و عهد و نذر چند مرتبه مخالفت کند کفاره تعدد پیدا می کند و یا با ادای کفاره مرتبه اول عهد و نذر و قسم منحل می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ با کیفیت نذر و عهد و قسم فرقی می کند.

س ۱۰۰۴- مریضه ای بدون نام خدا جلت عظمته طلا آلات خود را برای فرستادن به کربلای معلی نذر کرده؛ آیا فرستادن به آنجا واجب است یا می توان در راه آن بزرگواران به فقرای محل بدهد و اگر فرستادن لازم باشد عین آن ها را یا قیمت آن ها را بفرستد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر در نیت او بوده است که برای خدا نذر کرده؛ کافی است در تحقق نذر و باید به همان نحو که نذر کرده است؛ عمل کند و بفرستد کربلا و حتی الامکان عین آن را بفرستد.

س ۱۰۰۵- نذر کرده بودم که اگر خداوند متعال خانه بزرگی به من عنایت فرماید، در ماه محرم الحرام به هیئت عزاداری به عنوان احسان، شام بدهم یک سال بعد طبقه دوم خانه ام را ساختم ولی آن طوری که باید بزرگ نیست آیا باید به هیئت عزاداری شام بدهم یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ لازم نیست. چون بر آنچه نذر کرده اید؛ تحقق نیافته است.

س ۱۰۰۶- نذر کردن برای توپ بازی شرعی است یا خلاف شرع و در توپ بازی رجحان شرعی یا عرفی دارد یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ توپ بازی چنانچه هیچ عنوان ثانوی راجح شرعی بر آن منطبق نباشد خلاف شرع نیست و خود توپ بازی راجح شرعی نیست پس نذر آن نیز لازم الوفاء نیست.

س ۱۰۰۷- شخصی در حال حیات، نذر شرعی نموده است که اگر حاجت او برآورده شود در حق یکی از چهارده معصوم (علیه السلام) عمل خیری انجام دهد نذرش مستجاب شده ولی قبل از ادای نذر از دنیا رفته. وارث از نذر او و اجابت آن مطلع بوده اند آیا از مال عمومی او ادای نذر لازم می باشد یا بایستی مال معینی را تعیین می کرد؟

ج - باسمة تعالی؛ باید از مال او قبل از تقسیم بین ورثه، نذر را عمل نمایند.

س ۱۰۰۸- روی عقیده عامیانه در عاشورای حسینی برای قضای حاجتی نذر می کنند اگر فلان حاجتم برآورده شد شمع روشن می کنم آیا به حساب شعار حسینی محسوب می شود و رجحان دارد یا خیر، لازم العمل است یا نه، در مسجد و حسینیه شمع روشن نمایم یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ شمع روشن کردن فی نفسه راجح است؛ ولی برق ارجح است. بنابر این نذر منعقد است و باید به نذر عمل شود ولو در گوشه مسجد روشن نمایند.

س ۱۰۰۹- کسی درختی را نذر حضرت ابوالفضل (علیه السلام) کرده و در صورت امکان مقید کرده به کربلا بفرستد، حکمش چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ به کربلا بفرستید تا در خیرات برای آن حضرت، مصرف شود.

س ۱۰۱۰- کسی نذر می کند که هفت ماشین بار بزنم پنجاه تومان می دهم و چهارده ماشین بار می زند، می گوید اگر پول به دستم رسید، می دهم، پول می رسد ولی سهل انگاری می کند، یکسال است که عمل نمی کند آیا کفاره دارد یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ چنانچه به آن گونه که نذر کرده، عمل نکنند؛ کفاره لازم می شود و کفاره آن مانند کفاره افطار شهر رمضان - عتق رقبه یا روزه دو ماه پیاپی یا اطعام شصت مسکین - است.

س ۱۰۱۱- شخصی با شریک خود مشغول کسب می شوند در بین معامله مبلغ زیادی از سرمایه را که غیر قابل وصول (در توقیف) بوده است یکی از شرکا می گوید به احتمال ۹۰٪ این وجه وصول نمی شود و بنابر این نصف کل مبلغ نذر آقا امام حسین (علیه السلام) و آقا ابوالفضل العباس (علیه السلام) نمودم که اگر وصول شود عده ای را به زیارت کربلا ببرم و شریک هم این پیشنهاد و نذر را می پذیرد که در صورت وصول نذر کننده به نذرش عمل کند. پس از مدت کمی نذر مستجاب می شود آیا شریک می تواند از انجام این نذر توسط شریک جلوگیری کند؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی تواند جلوگیری کند؛ چون پذیرش پیشنهاد، اجازه نذری است که شریک کرده است.

س ۱۰۱۲- اگر انسان عهد کند که کار واجبی را یا مستحبی را به جا آورد یا کار حرام یا مکروهی را ترک کند عهد یا قسم او صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی صحیح است.

س ۱۰۱۳- اگر کسی پدر یا مادرش نذر او را حل کنند آیا ذمه نذر کننده بری می شود، بعد از مرگ فرزند چطور؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، مطلقاً بری می شود.

س ۱۰۱۴- اگر کسی نذر کرده هر سال ماه محرم قربانی بکشد و به مسجد معینی بدهد لکن حالا احساس می کند متولیان مسجد گوشت های خوب را به مردم نمی دهند حالا نذر کننده می تواند گوشت قربانی را به فقرا تقسیم کند؟

ج - باسمه تعالی؛ تا حد امکان باید به مسجد بدهد؛ اگر ممکن نشد به فقرا بدهند.

س ۱۰۱۵- کسی گوسفند و یا گوسفندان را بدون ذکر نام خدا نذر کرده در کربلای معلی بکشد فعلاً که رفتن ممکن نیست و نگهداری حیوانات به سبب کهولت سن آن ها در خطر است فلذا فروخته است محل مصرف آن ها را بیان کنید که به غیر سادات نیز می توان داد یا نه و در شهر خود مصرف کردنش چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مصرف آن مطلق وجوه برّی می باشد و در مصرف سیادت شرط نیست.

وقف

س ۱۰۱۶- اگر کسی ملکی را بر خانواده وقف نماید که همه نسل های بعدی را هم شامل شود و بعد از مدتی آن را، از اختیار آن ها خارج کنند و مدت زمانی، این ملک موقوفه در میان دیگران مورد استفاده واقع شود با وصف این که واقف به طور کامل به استفاده موقوف علیهم و نسل های بعدی، تصریح نموده و به دیگران تحریم کرده باشد در این صورت کسانی که در این ملک تصرف کرده و به نام خود اسناد درست کرده و مورد معامله قرار می دهند آیا جواز شرعی بر آن می توانند پیدا کنند و آیا با تقسیم اراضی که در رژیم گذشته، صورت گرفته، این موقوفه در حال وقف باقیست یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ با این خصوصیات وقف مذکور صحیح است و قابل ابطال و تبدیل نمی باشد و اگر ظالمی در برهه ای از زمان، مانع از عمل به وقف شده است؛ این دلیل باطل شدن وقف نمی شود و بعد از رفع ظلم باز باید به آن عمل نمود.

س ۱۰۱۷- مجتمع تجاری است که به صورت مشاع در میان دو نفر می باشد ولی یکی دو دانگ، و دیگری چهار دانگ آن را مالک هستند صاحب چهار دانگ تصمیم به وقف دارد ولی نمی دانند با وجود شریک، وقف صورت می گیرد، آیا بدون رضایت شریک، چنین وقفی صورت شرعی پیدا می کند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ وقف مشاع صحیح است و متوقف بر اجازه شریک نیست.

س ۱۰۱۸- امام جماعت یکی از مساجد محل که فرد باتقوا و باسواد و مورد احترام مردم بود و مدت بیست سال در آن جا اقامه نماز جماعت می کرد، ایشان وصیت نموده که در حیاط همان

مسجد دفنش کنند و بر طبق وصیت عمل شده است آیا مسئله صورت شرعی دارد و چنین عمل برخلاف حکم وقف نمی باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه صحن مسجد به عنوان مسجد بودن وقف نباشد و برای مصالح اهل مسجد وقف گردیده باشد؛ این وصیت هیچ اشکالی ندارد و باید به آن عمل شود ولی اگر حیاط داخل عنوان مسجد، وقف شود؛ دفن در آنجا جایز نمی باشد و وصیت ایشان غیر نافذ است ولی چون او، مردی با تقوی و اهل علم بوده است بدون تردید از موضوع آگاهی داشته و لذا چنین وصیت کرده است. در این صورت وصیتش لازم الوفاء است و بودن قبر ایشان در صحن مسجد بلا اشکال است.

س ۱۰۱۹- شخصی با امکانات خود مسجدی ساخته و در وقف آن گفته، که باید امام جماعت فقط از سادات باشد و در غیر این صورت من راضی نیستم آیا امام جماعت غیر سادات می تواند در این مسجد اقامه نماز کند؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی تواند، چون عمل به وقف باید بر طبق شرایط وقف انجام شود.

س ۱۰۲۰- کسی تمام مایملک خود را به فردی مصالحه صحیحه صریحه شرعیه نمود خیار و قرارداد برای عده ای از معتمدین مدت دو عام کامل، مع تعیین الاستقلال که از هریک از معظم الیهم استدعای فسخ نموده اعیان به ملکیت مصالح مسترد شود شارطا علی زمه المصطلح آن که هرگاه برای مصالح فوت در رسد باذن فرد معینی که احد من ذوی الخیار است اقدام به امور مفصله الذیل نماید... منطقه یا دهی با دو رشته قنات جاریه سیل باکل متعلقات آن و یک قطعه باغ بزرگ که چهار جریب است، به حدو هامش، و کل یکدرب دکان واقع در قرب دروازه عراق معروف به دروازه خرابه، محدود به حدو هامش، وقف نماید بر محال مفصله بتولیت امام راتب مسجد که متولی اعیان مرقومه همه ساله منافع آن را بعد از وضع مخارج لازمه، جهت تعزیه صدیقه طاهره و... و صرف نمایند حال چند مسأله باید بیان شود.

س ۱۰۲۱- مسئله اول: نمی دانیم و شک داریم اصحاب خیار مصالحه را فسخ کرده اند یا نه حکمش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ باید بنا گذارده شود بر این که فسخ نکرده اند.

س ۱۰۲۲- مسئله دوم: شک داریم مصطلح اموال مزبور طبق الشرط وقف نموده است یا نه؟ حکمش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر شرط به نحو شرط، نتیجه باشد؛ به خودی خود وقف می شود والا مقتضی اصل تحقق وقف است به علاوه حاکم او را مجبور به وقف می کند و اگر اجبار ممکن نباشد؛ خود حاکم شرع وقف می کند.

س ۱۰۲۳- مسئله سوم: نمی دانیم مصطلح قبل از مصالح فوت کرده یا بعد از او؟ حکم مسئله مع هذا الشک چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ فوت مصطلح مانع از وقف نیست.

س ۱۰۲۴- مسئله چهارم: لو سلم که مصطلح قبل از مصالح فوت کرده باشد عمل به این شرط بر عهده ورثه خواهد بود یا حکم دیگر دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ شرط از حقوق است و چنانچه کسانی که خیار داشته اند مصالحه را فسخ نموده باشند به ورثه منتقل می شود.

س ۱۰۲۵- مسئله پنجم: مع فرض وقف، نمی دانم مصطلح، تولیت موقوفه را با همان متولی منصوص در شرط قرار داده است یا برای دیگری قرار داده؟

ج - باسمه تعالی؛ تولیت با همان متولی منصوص می باشد.

س ۱۰۲۶- مسئله ششم: آیا مصطلح حق دارد تولیت را با دیگری قرار دهد و یا خود به خود همان فرد منصوص متولی خواهد شد ولو مصطلح آن را قرار ندهد و تعیین نکند؟

ج - باسمه تعالی؛ حق ندارد.

س ۱۰۲۷- مسئله هفتم: حکم تخلف از شرط در مسئله مزبور چیست آیا منجر به بطلان مصالحه می شود و اموال ارث وارث مالک اول می شود یا مصطلح مرتکب عمل حرام شده و صلح به صحت و قوت خود باقی خواهد بود؟

ج - باسمه تعالی؛ عمل به شرط، واجب است و چنانچه عمل نشود اولاً حاکم اجبار می کند و در صورت عدم عمل، خود حاکم به شرط عمل می کند.

س ۱۰۲۸- مسئله هشتم: در فرض سؤال و مورد ابتلاء، وارثین منکر وقف هستند و سند مالکیت برای رقبات مزبور دارند حکم مسئله با فرض انکار وارثین و باتوجه به وجود متن مصحح و تأیید شده صلحنامه یاد شده چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ با وجود سند قطعی، انکار ورثه بی اثر است. بلی، اگر سند قطعی نباشد؛ داخل در مورد دعوای بر میت می شود.

س ۱۰۲۹- مسئله نهم: در فرض مزبور و مشکوک موجود آیا امام راتب (متولی منصوص) شرعاً وظیفه دارد تصدی و مباشرت اداره موقوفه مفروضه، و تحقیق درباره کشف حقیقت را بکند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت علم بلی والا خیر.

س ۱۰۳۰- مسئله دهم: در فرض مزبور اداره اوقاف و دادگاه جمهوری اسلامی حکم به وقفیت ملک مزبور داده است، آیا همین اندازه موجب تکلیف شرعی برای تصدی موقوفه مفروضه می شود یا باید علم و یقین به وقفیت حاصل شود تا تصدی بر متولی واجب شود؟

ج - باسمه تعالی؛ میزان، علم وجدانی یا حکم حاکم شرع است.

س ۱۰۳۱- ما سه برادر هستیم که اموالی در هندوستان از جمله کتابخانه به عنوان وقف بر ذریه به ما به ارث رسیده است و چون این اموال در معرض تلف شدن قرار گرفته و موجب نزاع گردیده است تصمیم گرفته ایم آن اموال را تقسیم نماییم. آیا فردی از ورثه به جهت این که از نظر سنی بزرگ تر است و یا دارای قدرتی می باشد که بقیه عاجز از مقابله با او هستند، می تواند بدون اجازه دیگر وارثان در اموال تصرف نماید، و یا بیش از سهمیه خود تصاحب کند؟ سؤال دیگر این که این اموال چگونه بایستی تقسیم شود؟

ج - باسمه تعالی؛ ذریه باید منفعت موقوفه را به آن گونه که وقف شده است تقسیم نمایند که آن هم متوقف بر تقسیم عین موقوفه است که در مورد سؤال کتابخانه است و به هر کدام هرچه برسد باید عین را حفظ کنند و از آن انتفاع ببرند و فرقی بین کوچک و بزرگ نیست، مگر آن که واقف در وقف، سهم بیش تری برای بزرگ تر قرار دهد یا اختیار بیش تری به او بدهد والا باید تقسیم به طور مساوی باشد والله العالم.

س ۱۰۳۲- در سال ۹۱۴ هجری قمری قریه سوهان طالقان وقف شده بر سید علاءالدین ابن قاضی امیر نجم الدین محمود الطالقانی و نسل از اولاد ذکور سادات نسلاً بعد نسل الی آن یتناسلو و آن یتعاقبوا اصل وقفنامه وجود دارد - اجاره نامه ها وجود دارد در خصوص عمل به وقف اکنون بعضی ها تشکیک می کنند در صحت وقف که ممکن است در آن زمان واقف مشروعیت مالی نداشته باشد و از راه زور و سرنیزه غصب کرده باشد سپس وقف کرده و امثال این گونه ایرادات نظر معظم له در مورد صحت شرعی این گونه موقوفات چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ وقف موقوفه مذکور با خصوصياتی که نوشته اید صحیح است و هیچ اشکال ندارد و احتمالات ذکر شده، قابل اعتنا نیست.

س ۱۰۳۳- مدرسه ای که مقداری از زمین آن از قبرستان ساخته شده آیا نماز خواندن و زندگی کردن در همچو مدرسه چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد، من اجازه می دهم؛ تصرف نمایید.

س ۱۰۳۴- بخش صوفیان از توابع شبستر با وسعت تقریبی هشتصد کیلومتر مربع با پنجاه هزار نفر جمعیت مورد ادعای وقفیت بوده و از زمان طرح وقفیت مورد اعتراض اهل محل قرار گرفته و تنها مستمسک مدعیان وقف کپی وقف نامه است که اصل آن هم ارائه نشده و سند مالکیت قبل از وقف هم ندارد (بر اساس قاعده لاوقف الا فی ملک) و از طرف دیگر علاوه بر این که اهالی ذوالید هستند و سند مالکیت بر بیوتات و باغات مزارع خود، بیش از پنجاه سال قبل از تاریخ وقف ادعائی هم در دست دارند و حتی با همان منوال خرید و فروش می نمایند بدون مراجعه به کسی و بدون ذکر عرصه و اعیان آیا با وجود مدارک مردم و اماره ید و نبودن سند مالکیت قبل از وقف واقف یا واقفین آیا با ادعای آن ها وقفیت ثابت می گردد یا خیر.

ج - باسمه تعالی؛ با خصوصياتی که مرقوم شده است؛ ادعای وقف بودن مسموع نیست و بر حسب قواعد شرعی، معامله ملکیت، باید در موردی که یدی بر آن هست انجام شود.

س ۱۰۳۵- شخص خیری زمینی را برای ساختن حسینیه داده و ساختمان را به نام حسینیه ساختند بعد دو دستگی و اختلاف بین آن ها به وجود آمده دسته ای حسینیه دیگر احداث کردند و حسینیه اولی را می خواهند تعمیر نمایند. افراد حسینیه جدید مانع این کار هستند و آنان زمین حسینیه که وقف بر حسینیه کرده است اصرار دارند که حسینیه تعمیر شود و مورد استفاده قرار بگیرد آیا ورثه می توانند تبدیل به مدرسه بنمایند یا خیر؟

س ۱۰۳۶- زمینی که برای مسجد وقف شده در زیر مسجد و یا پشت بام مسجد انباری و دستشویی و تفریحگاهی برای نوجوانان درست می کنند این نوع تصرفات چه صورت دارد و شرعاً صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ این گونه تصرفات در صورتی که منافی انتفاع به منافع آن چیزهایی که در وقف است نباشد مانعی ندارد؛ ولی مکروه است. چون چنین کارهایی در روایات کثیره

محمولةً علی الکراهةً نهی شده است، اماً خصوص انباری، برای مصالح مسجد کراهت ندارد.

ج - باسمه تعالی؛ الوقوف علی حسب ما یوقفها اهلها. ورثه هیچ گونه حقی ندارند و تصرف آن ها برخلاف وقف است و جایز نیست.

س ۱۰۳۷- اگر انسانی مالی را قرض کند و با آن مال بنائی کند بعد معلوم شود آن مال وقف بوده آیا به همان مقدار که او داده، ضمان و اثر وضعی تصرف در مال وقف از بین می رود؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چون جاهل غیر مقصر بوده و ضمان آن بر قرض دهنده است.

س ۱۰۳۸- برای تعمیر مسجد کمک مالی از طرف مردم جمع آوری شده تا مسجد محل را تعمیر نمایند و یک نفر مانع این کار شده، بعضی می گویند بدون اجازه او تعمیر ممکن نیست حکم مسئله را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ بعد از آن که پول را فی سبیل الله داده اند؛ اذن او لازم نیست.

س ۱۰۳۹- چنانچه در وقف آمده باشد: موقوفه مذکور بین محصلین و مدرسین تقسیم شود چگونه توزیع شود؟

ج - باسمه تعالی؛ به نحوی که معمول است که لابد به مدرسین سهم بیش تری داده می شود و در تعیین مقدار آن نظر متولی و اگر متولی نیست؛ نظر حاکم شرع، متبع است.

س ۱۰۴۰- در مدرسه وقفی برای زیاد نبودن مصرف برق متولی از آن جلوگیری می کند برنامه ای مقرر می کند که باعث محدودیت روشن کردن برق می شود آیا اطاعت از عمل او واجب است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، اگر چنین نباشد در نظم مدرسه اختلال پیش می آید.

س ۱۰۴۱- شخصی قطعه زمینی برای حسینیه داده و کمک مالی هم به همین منظور جمع آوری شده است حالا می خواهند این حسینیه را تبدیل به مسجد کنند آیا صحیح است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه وقف محقق شده است، نمی شود چون الوقوف علی حسب ما یوقفها اهلها والا مانعی ندارد.

س ۱۰۴۲- عده ای از مؤمنین پولی به نام حسینیه جمع نموده اند و زمینی را خریده اند و بعداً به نام مسجد ساختمان کرده اند آیا حکم مسجد به آن باراست و دخول جنب و حائض جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ به هر حال اقامه نماز و مجالس در آنجا جایز است و چنانچه زمین را برای حسینیه خریده اند به همان معامله وقف محقق می شود و اگر بعد بدون تعقل و ملاحظه آن را به نام مسجد نموده اند این مکان حکم مسجد که جنب و حائض داخل نشوند ندارد.

س ۱۰۴۳- شخصی زمینی را برای قبرستان اهل همان روستا وقف کرده و اهالی ده به شهر کوچ کرده اند آیا زمین موقوفه به واقف بر می گردد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ باید در مطلق وجوه خیر مصرف شود و به صاحبش بر نمی گردد.

س ۱۰۴۴- در موقوفات اختصاصی مثل مسجد و مدارس و حسینیه تصرفات آب و غیره چه صورت دارد و اگر مأذون از متولی باشد صحیح است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ هر تصرفی با اذن متولی جایز می شود؛ چون اذن او محمول بر صحت است.

س ۱۰۴۵- به طوری که مستحضر هستید ملک خانقاه ها مانند سایر اماکن مذهبی از مردمان خیر و مولی دوست وقف شده و به وسیله افراد خیر ساخته شده و تولیت آن را به شیخ وقت سپرده اند و مشایخ دیگر می توانند او را عزل نمایند و در صورت عزل تولیت او وجه شرعی دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه موقوفه به عنوانی وقف شده باشد که آن وقف واجد شرایط صحت باشد و آن عنوان زمانی منطبق بر شخصی بوده است و موقوفه دست او بوده و آن شخص فوت کند یا عنوان به صورت غیر اختیاری از او سلب شود؛ مانند این که نسیان عارض او شود و لیاقت آن مقام را نداشته باشد یا کسانی که چنین لیاقتی داشته باشند آن عنوان را از او سلب کنند که بقاء یا ارتفاع آن عنوان به دست آن ها باشد؛ باید از آن شخص گرفته شود و به کسی که بعد از او، آن عنوان را پیدا می کند بدهند. چنانچه آن عنوان بر کسی منطبق نشود؛ اختیار آن وقف با مجتهد جامع الشرایط است.

س ۱۰۴۶- این جانب با یکی از دوستان حدوداً سی سال قبل بیست دقیقه آب برای آب انبار روستایی وقف کرده ایم اخیراً لوله کشی بهداشتی شده و قهراً آب انبار خراب شده و این آب بلا استفاده مانده است چون آب انبار و مسجد مورد استفاده عموم بوده است آیا می شود این آب را باری درختان گردو و غیره که مال همه است استفاده کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ چون آب وقف مسجد شده است و قید شده است که زیادی آن به حمام و آب انبار دیگر داده شود بنابر این اول برای مسجد لوله کشی بشود و در صورت زیاد آمدن برای حمام و آب انبارهای دیگر صرف شود.

س ۱۰۴۷- اگر در وقف یادآور شود بر مسلمین و متصوفه وقف صحیح باشد ساختن مسجد در این زمین چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ متصوفه فرق مختلف دارند. بعضی از این ها بین الفسادند و وقف بر آن ها صحیح نیست بنابر این آن مال بر ملک واقف باقی است و با اجازه او یا ورثه او همه نوع تصرف می توان کرد. در صورت معلوم نبودن، حکم مجهول المالک دارد.

س ۱۰۴۸- در ضرر زدن به اشیاء موقوفه اگر با متولی مصالحه شود چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۱۰۴۹- ضرر بر اجزاء وقف هم ضمان دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی.

س ۱۰۵۰- میهمان گرفتن بر طلبه در موقوفه چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مقدار متعارف مانعی ندارد.

س ۱۰۵۱- دادن وجه موقوفه به خادم به عنوان این که از لوازم وقف است چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که مصرف معینی نشده باشد که بر او تطبیق ننماید، اشکال ندارد.

س ۱۰۵۲- باغ انگوری است که وقف سیدالشهداء (علیه السلام) است و درآمدی ندارد و منخارج آبیاری و آباد کردن آن بیش تر از عایدات آن است آیا می شود فروخت و تبدیل به احسن کرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در فرض مسئله، تبدیل نمودن به ملکی که آن هم به همین مصرف برسد مانعی ندارد و اگر امکان نداشته باشد در مطلق وجود خیر صرف شود.

س ۱۰۵۳- اگر احیاناً واقف شرایطی را برای موضوع موقوفه عنوان نماید مراعات شرایط در جهت اعمال انتفاعات مشروعه الزامی است یا نه؟ و آیا مطابقت شرایط مطروحه با ملاکات عرفی متداول لازم است یا نه؟ یعنی آیا ملاکات معمول عرفی می تواند موجباتی را برای ضیق و سعه در جهت انتفاع مشروطه من باب ورود و حکومت داشته باشد؟ یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ آنچه واقف شرط می کند در صورتی که مخالف شرع نباشد لازم است و ملاکات عرفی موجب ضیق آن نخواهد شد.

س ۱۰۵۴- احتراماً با ابلاغ سلام و تحیات فراوان خاطر عالی را مستحضر می دارند این جانبان حسین ربانی به شماره شناسنامه ۴۱۶ متولد ۱۳۲۱ معروف به محمدحسین ربانی و محمدصادق ربانی به شماره شناسنامه ۴۳۲۰۰ متولد ۱۳۳۱ دو برادر متولیان نیم دانگ موقوفه از شش دانگ علی آباد آقا مجیب انار رفسنجان به موجب رأی بدوی شعبه چهار دادگاه رفسنجان و ابرام دیوان عالی کشور طبق رأی دادنامه ۱۵۹۹/۲۲/۱۶ مبنی بر این که هر ساله درآمد موقوفه نیم دانگ مذکور را از قدیم الایام صرف آشپزی و اطعام حضرت سیدالشهدا(علیه السلام) در ایام عاشورا و دیگر ایام دو ماهه محرم و صفر می شده است سینه به سینه از پدران نیز نقل شده و جریان داشته و با آمدن طاغوت اول رضاخان قلدر و سوزاندن وقف نامه ها در اداره اوقاف رفسنجان و خارج شدن موقوفه از مسیر اصلی خود با تصرف دولت غاصب وقت بودجه آن به مصرف غیر از آش و برنج می رسیده به همان علت که وقف نامه مدون در دست نبوده است هم اکنون که مجدداً به سیره طبخ آش و پلو درآمده و در محلات یزد به مصرف می رسد به موجب رأی دادگاه و استشهادیه محلی متولی برای آن معین گردیده است متمنی است اگر اجازه فرمایید:

اولاً: وقف نامه ای بر اساس استشهادیه محلی و قول پدران و پیشینیانمان صادر شود تا تکلیف شرعی و عرفی هر یک از متولیان غیر از مقررات اداری و ناظر یا ناظرین روشن گردد.

ثانیاً: نظر به این که اطعام یک وعده یا یک روز کفاف و کارایی زیادی در کمک به محرومین ندارد با توجه به این که بودجه آن استفاده بیش تر و شایسته تر از قبیل قرض الحسنه و دستگیری آبرومندان یا ازدواج جوانان کم درآمد و امور عام المنفعه دیگر را می توان نمود.

خواهشمند است حضرت عالی نظر مبارک شرعی و اجتماعی خود را حاکم بر مقدرات قانونی مرقوم فرمایید تا از سرگردانی خارج و امور موقوفه حضرت اباعبدالله الحسین(علیه السلام) به نحو احسن انجام پذیرد که مزید تشکر است.

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه استشهادیه محلی و قول ریش سفیدان معارضی نداشته باشد مجازید وقف نامه ای تهیه نمایید که بر طبق آن عمل شود و تغییر دادن مصرف، با فرض این که همه می گویند: در وقف سابق مصرف تعیین شده بوده است مورد ندارد. ولی چنانچه در سابق در وقفنامه اصلی، وجوه بر امور عام المنفعه بوده است و آن مصارف به لحاظ انطباق آن عنوان، عام بوده است می توانید در مواردی که ذکر شده است؛ مصرف نمایید.

وصیت

س ۱۰۵۵- در جواز رفت و آمد وصی در خانه یتیم آیا نفس عدم مفسده کافی است یا مصلحت لازم است و آیا اذن قیم لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ رفت و آمد؛ باید با اذن ولی یتیم باشد. رعایت مصلحت و یا عدم مفسده به متصرف مربوط نیست بلکه ولی باید مراعات کند.

س ۱۰۵۶- آیا در قبرستان عمومی تصرفات شخصی جایز است مثلا گوشه از قبرستان را برای خود و فامیل و بستگان خود حفاظت نماید و وصیت کند مانع از دفن کردن اموات دیگران بشوند؟

ج - باسمه تعالی؛ تصرفات به این وسعت که نوشته اید جایز نیست اما اگر شخصی قبری درست کند و به ازاء آن، از کسانی که میت را در آنجا دفن می کنند پولی بگیرد؛ مانعی ندارد. به هر حال در صورتی که جای دیگر نباشد نمی تواند مانع از دفن در آنجا شود و وصیت نافذ نیست.

س ۱۰۵۷- شخصی وصیت کرده در صورت امکان ولو در آینده جنازه مرابه قم انتقال دهید حال بعد از چهل سال جهت انتقال به قم نبش قبر جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی جایز است.

س ۱۰۵۸- حدود هفت سال است که حقوقم را در زندگی پدر و مادر صرف کرده با این که مجرد بودم و خانه مسکونی پدر را در روستا به کمک مالی و همکاری بنده ساختم و پس از هفت سال چون معلم بودم به شهر منتقل شدم پدرم در وصیت نامه خود خانه و زمین محدود به آن را به من

وصیت کرده است ورثه همه مایملک پدر را اعم از منقول و غیر منقول غصب کرده اند و پدرم هیچ وقت از وصیت خود اعراض نکرده و به من چیزی نگفته آیا این وصیت پدر نافذ است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ آن خانه و زمین به ضمیمه سایر مواردی که وصیت کرده است؛ اگر غیر از واجبات زاید بر ثلث نباشد و ندانید پدر از وصیت برگشته است مال شما است و مانند سایر اموالتان می باشد و در صورت قدرت، به هر طریق ممکن می توانید بگیرد.

س ۱۰۵۹- شخصی وصیت کرده که بعد از فوت مرا در قبر پدر و مادر دفن کنید در صورتی که پدر و مادر چهل سال قبل فوت شده اند آیا این وصیت لازم الاجراء است و نبش قبر و دفن مرد در قبر زن و برعکس جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۱۰۶۰- بنده وصی پدرم هستم برای انجام وصیتنامه از وراث پدرم امضاء گرفته و رضایت داده اند به جز یک دختر اکنون دو نفر از فرزندان که برادر همان دختر هستند اعتراض بر توافق نامه و امضای خودشان نموده و مانع از عمل به وصیت شده اند وظیفه بنده در این باره چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ حق اعتراض ندارند در صورت قدرت ولو با زور به وصیت عمل کنید.

س ۱۰۶۱- شخصی وصیت کرده یک سال نماز و روزه و مبلغ سی هزار تومان کفاره و پنجاه هزار تومان خمس و برای مخارج بعد از فوت چیزی تعیین نکرده است این وصیت نافذ است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ وصیت مزبور صحیح و نافذ است و وصیت به مخارج و مصارف لازم نیست، چه رسد به آنکه مانع از نفوذ وصیت شود و وصیت ذکر شده نافذ است ولو زیادت از ثلث باشد.

س ۱۰۶۲- شخصی وصیت کرده یک ثلث از اموال او را به مصرف معینی برسانند ولی سفارش او عملی نشده و فقط یکی از وراث نسبت به سهم خود ثلث را افزای و خرج کرده آیا می تواند در کل مال تصرفاتی انجام دهد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می تواند تصرف کند.

س ۱۰۶۳- اگر شخصی وصیت کند و یکی از فرزندان خود را از ارث محروم نماید بعد از فوت او این وصیت قابل عمل است و آیا آن فرزند هم مثل دیگر ورثه ها ارث می برد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ وصیت مذکور نافذ نیست و پسر ارث می برد.

س ۱۰۶۴- شخصی فرزند ارشد خود را با در نظر گرفتن فرزندان صغارش قیم و هم وصی قرار داده حالا زنش مخالفت می کند می گوید باید خودم قیم باشم و تمام امورات فرزندان صغار در دست من باشد آیا مخالفت زن می تواند مانع قیم بودن فرزند ارشد موصی شود؟ ضمناً وقت صیانت هم گذشته یعنی فرزند کوچکش که دختر است نه ساله است.

ج - باسمه تعالی؛ با تعیین وصی و قیم از طرف پدر، مادر نمی تواند مانع قیم بودن او شود.

س ۱۰۶۵- کسی وصیت کند تمام اموالش را به فلانی، فلانی مثلاً بدهند آیا این وصیت کلاً باطل است یا به مقدار ثلث نافذ است؟

ج - باسمه تعالی؛ به مقدار ثلث نافذ است و در مازاد متوقف بر اجازه ورثه است. اگر اجازه دهند نافذ است و الاً نافذ نیست.

س ۱۰۶۶- کسی مقدار معینی از مال خود را وصیت کرده به موصی له بدهند ولی بعد از فوتش ارتقاء قیمت پیدا کرده و زیادتر شده آیا اضافه را باید به موصی له بدهند یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مال معینی مثل خانه را وصیت کرده است و آن مال ترقی کرده است و زاید بر ثلث نیست همان را باید بدهند و اگر زاید بر ثلث است؛ زایدی متوقف بر اجازه ورثه است.

س ۱۰۶۷- کسی برای ثلث ماترک وصیت کرده و قبل از مردن ثلث را معین کرد بعد از مردن فقط همین ثلث را داشته باشد آیا وصیت در ثلث این ثلث نافذ و یا همه این ثلث مال موصی است؟

ج - باسمه تعالی؛ میزان، ثلث ماترک است. بنابر این وصیت فوق الذکر در ثلث ثلث نافذ است.

س ۱۰۶۸- طبق وصیت پدرم که در وصیت نامه آمده است مرا در قم دفن کنید قبری خریداری کردم ولیکن دوستان و فامیل به دلیل حوادث و دوری راه و هزینه بیش تر مانع از انتقال جنازه

پدرم شدند در بهشت زهرای تهران مدفون شد و حالا بعد از ۱۴ روز متوجه اشتباهات خود شده ام تکلیف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که جنازه متعفن و متلاشی نشده باشد به وصیت عمل کنید و جنازه را بیرون آورده؛ به قم منتقل نمایید.

س ۱۰۶۹- کسی که ملک یا مال خود را به شرط عمر به کسی می دهد آیا زیاده از ثلث هم باشد می تواند چنین اقدام بکند؟

ج - باسمه تعالی؛ زیاده از ثلث بر کاری که در زمان حیات خود می کند اشکال ندارد ولی (به شرط عمر) نفهمیدم یعنی چه.

س ۱۰۷۰- اگر کسی وصیت بکند که بعد از عمل به وصایای موصی بقیه ثلث را در مخارج مسجد معین خرج بکنند و موقع وصیت موصی متولی مسجد مذکور افراد لایق بودند و حالا که می خواهند به وصیت عمل کنند متولیان مسجد افرادی نالایق می باشند که تقویت آن ها به هیچ نحو جایز نیست و زوجه متوفی راهی برای امرار معاش ندارد آیا می توانند به جای مسجد مذکور پول را به زوجه متوفی بدهند یا باید به مساجد دیگر پرداخت کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت امکان، خرج همان مسجد بکنند ولو به تشکیل مجلس و روضه خوانی باشد با عدم امکان (البته منظور از عدم امکان صرف نالایق بودن متولی نیست تا نشود خرج مسجد کرد) می توانند در مطلق وجود برّ که از جمله آن ها خرج زوجه متوفی است مصرف کنند.

س ۱۰۷۱- اگر کسی وصیت کرده باشد بعد از مصارفی که از ثلث مالش معین کرده بقیه ثلث را نماز استیجار کنند و وراث پول نقد نداشته باشند و اگر سرمایه را هم صرف نماز استیجار بکنند درمانده می شوند (سرمایه مال خود وراث می باشد) آیا می توانند به تدریج نماز استیجار کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ بله می توانند.

س ۱۰۷۲- اگر کسی مخارج عروسی بعضی از اولادش را در حال حیات خودش بپردازد می تواند وصیت کند مخارج عروسی اولادی را که ازدواج نکردند بعد از فوتش از اصل بدهند یا باید از ثلث مال وصیت کند؟

ج - باسمه تعالی؛ باید از ثلث وصیت کند.

س ۱۰۷۳- اگر کسی وصیت کند که بعد از فوتش اعمالی از طرف او انجام دهند مثلاً نماز و روزه استیجار کنند چنانچه وصی به وصیت عمل نکند آیا ضرری به حال موصی در برزخ و قیامت دارد؟ یا وصی مسؤول است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، ضرر دارد ولی خدا بزرگ است و امید رحمت می رود ولی وصی هم مسؤول است.

س ۱۰۷۴- اگر شخصی وصیت کند که هرکس در خانه من سکونت کرد اعم از اولاد یا همسر و یا دیگران همه، سالیانه ۵ شب برای من روضه خوانی سیدالشهداء (علیه السلام) کند آیا این وصیت نافذ است و انصراف دارد به وقف یا حبس کردن خانه، چون اگر هیچ کدام نباشد قهراً خانه ملک ورثه می شود و می توانند خانه را بفروشند و مالک چنین استحقاقی بر ساکن ندارد و یا این که از ثلث ترکه باید عمل به وصیت شود؟ ولی بعد از فروش خانه و سکونت غیر وارث تکلیف چیست؟ زیرا وصیت بر غیر ورثه نفوذ ندارد. و اگر خانه فروخته شده ولیکن ساکن ندارد، حکم وصیت چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ وصیت مذکور وقف یا حبس نیست و مانع از فروش خانه هم نمی شود و بعد از مردن چنانچه آن وصیت به مقدار ثلث یا کمتر از تمام اموال او باشد؛ حقی به آن پیدا می کند و چنانچه ورثه بخواهند آن را بفروشند باید به قید این حق باشد و در این صورت تا ابد باید به این وصیت عمل شود مگر آن که وصیت مدت داشته باشد که در مدت مخصوص یا مادامی که در دست ورثه است باید انجام شود که در این صورت اگر بفروشد و یا آن مدت بگذرد؛ حقی نیست که در آن جا مد نظر واقع شود.

س ۱۰۷۵- شخصی وصیت کرده که پنج سال اجاره منزلی را برای او کار خیر انجام دهند، الان ورثه قصد فروش خانه را دارند؛ آیا جایز است منزل را بفروشند و منافع (اجاره) پنج سال را حساب کرده کار خیر انجام دهند یا این که باید بعد از گذشت پنج سال خانه را به فروش برسانند؟

ج - باسمه تعالی؛ می توانند الان خانه را به کسی که می خواهند بفروشند؛ پنج سال اجاره دهند و بعد به همان شخص به این شرط بفروشند که تا پنج سال مسلوب المنفعه باشد و سپس مقدار مال الاجاره را از قیمت خانه کم کنند. در نتیجه خریدار همان قیمت منزل را داده و مالک عین مال و منافع می شود و به وصیت هم عمل شده است. البته چنانچه وصیت کرده تا پنج سال خانه را بفروشند؛ خانه را به خریدار اجاره می دهند و شرط می کنند بعد از پنج سال خانه را به قیمت امروز به او بفروشند.

س ۱۰۷۶- شخصی در وصیت نامه اش چنین آورده: «آقای حاجی سید ابوالقاسم... فرزندش سید محمد را وصی شرعی و قائم مقام قانونی بعد الفوت خود قرار داد که با نظارت دو فرزند دیگرش آقایان سید اسماعیل و سید علی به خواسته های مشارالیه به شرح زیر جامعه عمل پوشیده و به وظایف وصایت قیام و اقدام نمایند...»

۱- آیا عبارت مذکور در خصوص ناظر، ظهور در نظارت استطلاعی دارد یا استصوابی؟

۲- آیا قبول ناظر، در زمان حیات موصی یا بعد از مرگ او، شرط صحت نظارت است یا خیر؟

۳- با فرض عدم اشتراط قبول و یا در صورت قبول ناظر، آیا نظارت فقط حق است تا قابل بازگشت باشد یا آنکه تکلیف نیز هست تا قابل بازگشت نباشد؟

۴- یکی از دو ناظر از اعمال نظارت خوف فتنه خانوادگی دارد و در صورت مداخله احتمال اختلاف و نزاع می رود. در این صورت آیا تکلیف به نظارت همچنان باقی است؟

ج - باسمه تعالی؛ نظر به این که، به حسب غالب، تعیین ناظر برای حصول اطمینان به وقوع ما اوصی به است؛ نظارت استطلاعی است و از جهت عدم اطمینان به کیفیت عمل وصی و تعیین ناظر، برای آنکه عمل بر طبق نظر او باشد؛ نیست تا در نتیجه نظارت استصوابی باشد. پس ظاهر آن است که نظارت استطلاعی است و قبول ناظر شرط صحت نظارت نیست بلی اگر موصی در زمان حیات او را رد کند نظارت ندارد و علی تقدیر صحت، نظارت بعد از موت موصی قابل بازگشت نیست.

چنانچه در صورت فوت، فتنه به پا شود تکلیف به نظارت ساقط می شود.

ارث

س ۱۰۷۷- مالی است به جا مانده از فردی که مرده و همسرش در قید حیات است و عمده مال مربوط به او است، چون در هنگام تقسیم ترکه مرحوم، کلیه دارایی زن نیز بین اولاد ایشان مصالحه شده است و سهم هریک از دارایی مشخص گردیده است اخیراً یکی از وراث ادعا نموده است که از این بابت ضرر نموده است آیا با توجه به این که نزدیک به یک سال است از این مصالحه می گذرد و هر کدام از ورثه سهم خود را دریافت نموده اند آیا می شود مصالحه مربوط را فسخ نموده یا شرعاً اشکال دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چون مصالحه عقد لازم است و آنچه مصالحه شده است ابهامی ندارد؛ لذا هیچ گونه حقی بر مادر و ورثه فوق الذکر، برای فسخ مصالحه نیست.

س ۱۰۷۸- آیا ناظر و ورثه می توانند بدون نظر و اطلاع وصی ثلث مال میت را به مصرف برسانند و در صورت مصرف بدون اجازه وصی ضامن خواهند بود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ به مصرف رساندن ثلث مال موصی بدون نظر و اطلاع وصی جایز نیست. وصی حکم مالک را دارد و او می تواند اعمال ناظر و ورثه را اجازه نماید و در صورت عدم اجازه او، آن ها ضامن خواهند بود.

س ۱۰۷۹- این جناب ۲۲ سال پیش تشکیل خانواده داده ام و حدود چند ماهی می باشد که همسر مرحوم گردیده ضمناً از آن مرحومه فرزند ندارم بعد از فوت ایشان ازدواج کرده ام و خانواده مرحومه تمامی وسایل باقی مانده ایشان را از من پس گرفتند و می گویند الباقی وسایلی که ۲۲ سال پیش صورت شده را باید به نرخ امروز پردازی ضمناً با اجازه پدر آن مرحومه جهت کفن

کردن مبلغ پانصد هزار تومان از اموال آن مرحومه فروخته و خرج کردیم حالا نصف این مبلغ که سهم خانواده ایشان می باشد را از من طلب می کنند. از آن بزرگوار خواهشمندم که تکلیف من را مشخص فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ نصف ماترک آن مرحومه مال شما است و نصف دیگر مال ورثه دیگر است، خرج کفن و دفن البته به مقدار لازم با شما است لکن هرکس زیادتیر از آن مقدار خرج کند با خود او است.

س ۱۰۸۰- اگر پدرم در وصیت کتبی خانه مسکونی را با زمین مورد نظر به این جانب سفارش کرده باشد غصب کردن ورثه این خانه مسکونی را یا اموال منقول و غیر منقول آن چه حکمی دارد در صورتی که پدرم در پشیمان شدن از وصیت به من چیزی نگفته است حکم این مسئله را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ آن خانه و زمین به ضمیمه سایر مواردی که وصیت کرده است اگر غیر از واجبات زاید بر ثلث نباشد و ندانید پدر از وصیت برگشته است مال شماست و مانند سایر اموالتان می باشد در صورت قدرت، به هر طریق ممکن می توانید بگیریید.

س ۱۰۸۱- شخصی از دنیا رفته و از او فقط یک خواهر مادری باقی مانده و یک جده ابی و یک جده و جد امی، لطفاً مرحمت فرموده نحوه تقسیم ارث این میت را میان وارثین بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ ثلث مال به خواهر مادری و جد و جده مادری داده می شود و در میانشان به طور مساوی تقسیم می شود و دو سوم دیگر به جد پدری داده می شود.

س ۱۰۸۲- من وصی پدرم با سفارش شفاهی هستم هیچ یک از ورثه ها حاضر به عمل به وصیت نیستند این جانب اضافه بر وصی بودن مقداری از ملک پدرم به من وصیت شده است. حال با توجه به این که مدرک قانونی ندارم و قدرت دفاعی برای دریافت حق و حقوق خود و بدهی های پدرم ندارم در صورتی که یک نفر معلم بازنشسته و عائله مند هستم و ورثه تعدادشان زیاد و پشتیبان یکدیگر، جهت ضایع کردن حق پدر و من هستند تقاضا دارم راهنمایی فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ باید تا به حد عسر و حرج نرسیده به وصیت عمل نمایید پس از آن شما معذورید؛ ولی وصیت را توزیع نموده و به مقداری که به شما می رسد به وصیت عمل بنمایید.

س ۱۰۸۳- خانمی از دنیا رفته و وارث ایشان عبارتند از: ۱- همسر ۲- مادر ۳- سه پسر ۴- دختر مستدعی است نحوه تقسیم ترکه را مشروحاً بیان فرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ همسر یک چهارم و مادر یک ششم مجموع اموال را می برند از بقیه اموال پسرها دو برابر دخترها می برند. یعنی بقیه ده قسمت می شود؛ هر پسر دو قسمت و هر دختر یکی می برد.

س ۱۰۸۴- آیا وصی میت می تواند مطالبه دیه نماید در صورتی که اولیا میت صغیر باشند یا این که حق مطالبه ندارد و اگر حق مطالبه دارد آیا تمام دیه را حق مطالبه دارد یا این که سهم میت را حق مطالبه دارد مرقوم فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ وصی حق مطالبه دیه ندارد مگر در صورتی که میت در زمان حیات خود به ولایت وصی بر اطفال وصیت نموده باشد که آن هم در بعضی موارد وصیت، صحیح است و وصی در صورتی می تواند دیه مطالبه نماید که صلاح صغیر باشد.

س ۱۰۸۵- شخصی دارای دو فرزند پسر است که یکی از آن ها ازدواج کرده است و از دنیا رفته است. حالا وی از این زن شوهر مرده ارثیه می خواهد ارثیه او چقدر است آیا می توان مهریه و جهیزیه را از ارث شوهر حساب کرد و ضمناً این شوهر مرده یک پسر غیر بالغ دارد آیا ارثیه او را می تواند الان بگیرد و به پدر بزرگش بدهد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ زن شوهر مرده، مهریه خود را از ماترک شوهر می گیرد و غیر از مهریه ارث او یک هشتم تمام اموال شوهر می باشد البته غیر از زمین که نمی تواند آن را بگیرد و اما پسر، چون جد بر او ولایت دارد مادامی که مکلف نشده است بدون اذن جد نمی تواند اموال او را بگیرد.

س ۱۰۸۶- در ارث سواری و انگشتر پدر به پسر بزرگ تر می رسد در عصر جدید آیا خودروی سواری پدر مانند مرکب به پسر بزرگ تر می رسد؟

ج - باسمه تعالی؛ آن اشیایی که به پسر بزرگ تر می رسد چهار چیز است و مرکب جزء آن ها نیست. آن چهار چیز عبارت است از: ۱- قرآن ۲- شمشیر ۳- لباس پوشیده ۴- انگشتر.

س ۱۰۸۷- شخصی در زمان حیات خود ۴ دانگ مشاع از ۶ دانگ، یکی از منازل مسکونی خود را به ۲ عروس خود، و به هر کدام ۲ دانگ صدق تعیین نموده و تحویل آنها داده است از آن جا که

آن شخص مرحوم شده است و این صدق به صورت مطلق در سند ازدواج مکتوب و مهمور شده است و به جز نشانی آن منزل و مقدار دانگ هیچ کدام از مشخصات و امتیاز انشعاب آب و برق و گاز و تلفن در سند ازدواج قید نشده است در بین وراث اختلاف پیش آمده است که آیا این دو عروس به مقدار دانگ خود از همه امتیازات سهم می برند یا خیر؟ با توجه به این که ۴ دانگ به صورت مشاع، صداق تعیین گشته است و ۲ دانگ باقی مانده از مال میت می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ آن چه به حسب ظاهر از این صداق مستفاد می شود آن است که فقط از منزل مهریه می برند و در خصوص آب و برق خوب است احتیاط نموده و مصالحه انجام شود و اما از گاز و تلفن، ظاهراً عروس ها چیزی نمی برند.

س ۱۰۸۸- شخص که دارای ده اولاد و یک زوجه می باشد جهت رفع تنش و اختلاف با پسر ارشد خود مقداری از اموال خود را به او بذل نموده و یادداشتی با این مضمون بین آن دو با اقرار و امضا منعقد می گردد که پسر ارشد علاوه بر ختم تنش و اختلاف موجود متعهد می شود با دریافت این اموال، دیگر پس از وفات پدر سهم ارثی مطالبه نخواهد نمود و متعاقب این قضایا والد مکرم با نظارت همین پسر ارشد خود، و دیگر ناظران و شهود وصیت نامه ای تنظیم می کند که در آن بقیه مایملک خود را در سه ثلث به زوجه دائمی خود، و دو پسر کوچکترش بذل می کند و به تأیید و امضا تمام افراد مذکور می رسد اما پس از وفات پدر، پسر ارشد مذکور، متعرض به وصیت نامه پدر می شود. از محضر حضرت عالی استدعا داریم چند حکم شرعی را در این مورد بیان نمایید؟

س ۱ - آیا وصیت نامه والد مکرم با مفاد مذکور شرعاً نافذ است؟

ج - باسمه تعالی؛ نافذ است.

س ۲ - با توجه به تعهد قبلی پسر ارشد و اقرار و امضاء او از یک طرف و تمایل کامل بقیه وارث در احترام و اجرای وصیت پدر از سوی دیگر، آیا پسر ارشد علیرغم تعهد خویش می تواند در مقام مطالبه سهم ارثی برآید؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر نمی تواند.

س ۳- اگر قوانین مدنی راه مفری برای او واگذارد و مجدداً برخلاف قول اخلاقی که به پدر داده بود؛ سهم ارثی دریافت کند؛ حکم شرعی آن اموال چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی تواند چون تعهد قبلی، امضاء وصیت است و چون بقیه ورثه هم امضا کرده اند هیچ حقی در مال ندارد.

س ۱۰۸۹- پدر حدود ۴۰ سال پیش فوت نموده و زمین با پولی از خود به جا گذاشته که این جانب آن را به باغ تبدیل کرده و آباد نموده ام و هزینه زیادی هم متحمل گشته ام حال پس از گذشت سال ها خواهرم مدعی ملک و حتی درختان را نیز هست. نظر خویش را در این مورد بیان نمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ خواهرتان حق مطالبه - زمین به مقداری که به او می رسد و اجرت آن - و پولی که از ما ترک پدر خرج آن جا شده دارد ولی از درخت ها چیزی به خواهرتان نمی رسد.

س ۱۰۹۰- از اموال مردی که فوت نموده چه چیزهایی به عنوان حق الارث به زن تعلق می گیرد آیا از قنات و زمین سهمی به عنوان ارث می برد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ زن او از زمین ارث نمی برد و از قیمت بناء و درخت ارث می برد همچنین از خود قنات ارث نمی برد ولی از آلات و آبی که قبل از موت جاری بوده، ارث می برد.

س ۱۰۹۱- پدری در حال حیات خود مقداری از دارائیش را به پسرش منتقل نموده و وصیت نموده که سهم الارث پسرش را داده است. آیا بعد از فوت پدر آن پسر می تواند مدعی ارث پدری باشد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه در حال حیات به طور قطعی به پسر خود بخشیده و به عنوان امانت نبوده است؛ پسر بعد از فوت پدر ارث می برد.

س ۱۰۹۲- میراث مرگ های دست جمعی (تصادف، زلزله و غیره) به چه نحوی بایستی تقسیم شود؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که تقدم و تأخر مرگ هیچ کدام معلوم نباشد؛ مانند مهدوم علیه هر کدام از دیگری ارث می برند در رساله ها تفصیل آن بیان شده است.

س ۱۰۹۳- اگر کسی بمیرد و ورثه هایش پدر و مادر و دختر صغیره و زنش باشد و میت بدهکار باشد آیا می توان خانه مسکونی وی را فروخته و بابت بدهی پرداخت نمود و وجهی هم برای پرداخت همه بدهکاری هایش ندارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، چون خانه مسکونی را می توان در حال حیات برای دین نفروخت البته فروش آن جایز است اما بعد از مردن حرفی نیست که باید فروخت و اداء دین نمود.

س ۱۰۹۴- زمینی است با مساحت ۴۵۰۰ متر مربع پدرم سهم عمه ها را هم متصرف بود بنده در حیات پدرم از عمه ها رضایت گرفتم و بعد از فوت پدر عمه هایم خواهان سهم خود هستند حکم مسئله را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر عمه ها فقط اجازه‌ی تصرف داده اند؛ می توانند پس از فوت پدر شما، ارث مطالبه نمایند ولی اگر واگذار و هبه نموده اند؛ نمی توانند مطالبه نمایند.

س ۱۰۹۵- آیا زن از آب قنات و چشمه شوهر که در زمان حیات و بعد از ممات شوهرش جاری است ارث می برد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ زن از آبی که بعد از موت شوهر جاری شده است ارث نمی برد.

س ۱۰۹۶- اگر کسی در اثر تصادف از دنیا برود و ماترک میت کافی بر مهریه زوجه اش نباشد آیا از دیه ای که وراثت میت می گیرند می شود مهریه زوجه اش را پرداخت نمود و همچنین وراثت میت یک بچه شیرخوار و مادر و زوجه بوده و میت دو تا برادر نیز دارد کفالت بچه با چه کسی است و اگر مادرش بخواهد بچه را نگهدارد مخارج بچه به عهده چه کسی می باشد و آیا از دیه یک هشتم به زوجه میت می رسد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ مهریه را باید از دیه پردازند و زن هم زاید بر ارث از دیه سهم می برد و کفالت بچه نیز با مادر است و مخارج بچه با پولی است که از پدر به او می رسد.

س ۱۰۹۷- بعد از فوت مادر یکی از فرزندان فوت کرد و از او فرزندان وجود دارد که نوه های مادر می شوند آیا از اموال جده خودشان با عموها و عمه ها ارث می برند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ فرزندان متوفی با وجود برادران متوفی از پدر و مادر او ارث نمی برند؛ ولی از اموال خود او، که ارث مادر هم جز آن است ارث می برند. یعنی سهم فرزند فوت شده که از مادرش ارث رسیده، مال فرزندان او است.

س ۱۰۹۸- اموال متوفی بر اساس وصیت میت بین وراثت تقسیم شده و پس از مدتی شخصی می گوید من به این میت بدهکارم بدهی خود را به یکی از ورثه می دهد آیا این وارث می تواند بدهکار را برئی ذمه کند؟

ج - باسمه تعالی؛ مبلغ فوق الذکر متعلق به همه وراث است البته هر کدام به مقدار سهم شان، و هر کدام از سهم خود می توانند بدهکار را بری نمایند.

س ۱۰۹۹ - کسی در سانحه ماشین کشته می شود آیا همسر و پدر و مادر از دیه ارث می برند و آیا برای دیه خمس تعلق می گیرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ دیه خمس ندارد چون در حکم بقیه اموال میت است، پدر و پسر ارث می برند مادر نمی برد.

دیات

س ۱۱۰۰- مجنی علیه از زنده ماندن خود مأیوس می باشد آیا می تواند در مورد تبدیل قصاص نفس به دیه یا مصالحه و عفو، وصیت نماید؟

ج - باسمه تعالی؛ تبدیل قصاص به دیه یا عفو، از حقوق اولیاء میت است.

س ۱۱۰۱- اگر زن حامله برای سقط جنین به پزشک یا قابله مراجعه کند و طبیب هم عاملاً عامداً مباشرت به اسقاط جنین بنماید دیه به عهده کیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چون سقط جنین، مستند به هر دو است و یکی با عمل و دیگر با تسلیم آن را انجام داده اند لذا دیه دو نصف می شود و هر کدام باید نصف دیه را بدهند.

س ۱۱۰۲- در مسأله فوق الذکر اگر طبیب به وسایل اسقاط جنین راهنمایی کند باز هم طبیب ضامن دیه است؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهراً هیچ وجهی بر ضمان طبیب نیست.

س ۱۱۰۳- در باره ماهیت دیات بفرمایید:

الف) آیا جعل دیه از طرف شارع مقدس به عنوان مجازات بوده یا نوعی جبران خسارت تلقی شده است؟

ب) آیا عمد، شبه عمد یا خطای محض بودن جنایت در پاسخ به سؤال فوق تأثیری دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اثر مترتب بر این سؤال را نفهمیدم. به هر حال فرقی در احکام آن نیست؛ ولی ظاهراً مجازات نیست چون در قتل خطا، که موجب عقوبت و مجازات باشد؛ سر نزده است. به علاوه در بعضی موارد دیه بر امام (علیه السلام) یا بیت المال است؛ بلکه دیه، از قبیل ضمان است و همان گونه که اتلاف مال غیر اگر چه از روی خطا باشد، ضمان ثابت است، در اتلاف نفس، یا عضوی از اعضاء اگر خطائی باشد باز هم دیه ثابت است و اما مسئله خسارات، به حسب ظاهر ادله به مقداری که لازم اتلاف آن عضو است؛ چیزی بر جانی نیست و در زاید بر آن به مقتضای قاعده؛ ضمان بر جانی ثابت می شود چون او سبب این خسارت شده است.

س ۱۱۰۴- برای شمول حکم قصاص آیا احراز قصد ارتکاب به عمل قتل (مبتنی بر قتل) شرط است؟ اگر احراز نشود دیه واجب است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ یکی از دو امر شرط است، احراز قصد کشتن یا احراز قصد عملی که به حسب طبیعی و غالب می کشد ولو آن شخص قصد کشتن نداشته باشد.

س ۱۱۰۵- عده ای از جوان ها که دوره نظامی دیده اند عازم منطقه ای می شوند در بین راه گلوله ای از اسلحه یکی خارج می شود و به یکی از همراهان اصابت می کند و به قتل می رسد و ضارت اقرار دارد که سهواً انجام شده این چه نوع قتلی است و اولیاء دم چه حقی دارند؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مدعی است قصد شلیک نداشته، قتل خطایی است و دیه باید داده شود ولی اگر مدعی است قصد شلیک به چیز دیگری داشته؛ قتل، غیر عمد است که باز دیه واجب است.

س ۱۱۰۶- در یک حادثه رانندگی در اثر تصادف یک دستگاه اتوبوس با موتور سیکلت دو نفر فوت شده و اکنون علم اجمالی بر ارتکاب قتل غیر عمد یک نفر از دو نفر توسط راننده اتوبوس داریم (زیرا مسلم شده که یکی از آن دو قبل از برخورد با اتوبوس، به زمین می افتد و می میرد) لکن معلوم نیست دیه ای که راننده اتوبوس باید در قبال یک نفر پرداخت نماید به کدام طائفه و کدام ورثه باید بدهد؟

ج - باسمه تعالی؛ دیه بین دو طائفه مردد است و در چنین مواردی به قاعده عدل و انصاف رجوع می شود که یک مسئله اجتماعی و مستفاد از روایات خاصه می باشد و حکم به تنصیف دیه شده و به هر طائفه نصف داده می شود.

س ۱۱۰۷- آیا سرقت از جرایم قابل گذشت است؟ آیا از این جهت بین سرقت حدی و تعزیری تفاوتی وجود دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت عدم مطالبه صاحب حق و عدم مراجعه به حاکم شرع، ولو سرقت با علم و بینه ثابت شود قطع ید نمی شود و همچنین است اگر مال دزدیده شده را به دزد ببخشد یا سارق را قبل از مرافعه عفو کند. ولی چنانچه بعد از مرافعه نزد حاکم باشد؛ قابل بخشش و گذشت نیست.

س ۱۱۰۸- راننده ماشین اولی شخصی را زده و دومی هم زده و او را کشته است آیا اولی مقصر و جانی است یا دومی قاتل است؟

ج - باسمه تعالی؛ بعد از زدن ماشین اول چنانچه حیات مستقره ندارد اولی قاتل است و دومی حکم جرح به میت را دارد امام چنانچه حیات مستقره دارد؛ دومی قاتل است و اولی حکم جرح کسی را دارد.

س ۱۱۰۹- دیه اقساط جنین در حالت نطفه، علقه، مضغه و استخوان به ترتیب در روایتی ۲۰ دینار ۴۰ دینار ۶۰ دینار در استخوان ۸۰ دینار و هنگامی که استخوان از گوشت پوشیده شود دیه آن ۱۰۰ دینار است تا این که جنین متولد شود در این صورت دیه کامل خواهد بود به نظر جانب عالی امروزه چگونه باید محاسبه شود؟

ج - باسمه تعالی؛ دینار یک مثقال شرعی طلا است و هر مثقال ۱۸ نخود است.

س ۱۱۱۰- اگر مسلمانی، کافر ذمی را به قتل برساند چه مقدار دیه بر عهده مسلمان است؟

ج - باسمه تعالی؛ هشتصد درهم، که هر درهمی ۱۲/۶ نخود نقره سکه دار است.

س ۱۱۱۱- در مورد تغلیظ دیه در ماه های حرام؛ آیا تغلیظ برای کفار ذمی نیز در نظر گرفته می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ تغلیظ دیه، یعنی اضافه ثلث، اختصاص به مسلم ندارد و در دیه کفار ذمی نیز جاری است.

س ۱۱۱۲- بفرمایید دیه به عنوان خسارت است یا مجازات مالی؟

ج - باسمه تعالی؛ در احکام شرعی فرقی نمی کند.

س ۱۱۱۳- پسر بچه پانزده ساله که شب هنگام پس از بیدار شدن از خواب فرد اجنبی را به صورت برهنه با مادرش در اتاق خواب می بیند به اعتقاد این که او فرد خائن و متجاوز به ناموس است و باید کشته شود فرد مزبور را که در حال فرار بوده به قتل می رسانند قتل ارتكابی توسط نامبرده مشمول کدامیک از عناوین قتل محسوب است قتل عمد یا شبه عمد است؟

ج - باسمه تعالی؛ شبه عمد است؛ چون قتل از حدود است و حدود تدرأ بالشبهات.

س ۱۱۱۴- با توجه به ادعای زن مبنی بر این که از روی تهدید، مجبور به برقراری رابطه با اجنبی شده است آیا عمل ارتكابی از سوی فرزند تازه بالغ وی، می تواند مشمول عنوان دفاع از ناموس و در نتیجه عدم مشمول ادله قتل عمد در مورد وی باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر مشمول آن عنوان نیست و مع ذلک، قتل عمد نیست.

س ۱۱۱۵- با توجه به این اطلاعات فقهی نوجوان، در احکام شرعی کم بوده آیا جهل وی به مسأله می تواند رافع مسئولیت باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ رافع مسئولیت نسبت به قصاص است؛ ولی نسبت به دیه خیر.

س ۱۱۱۶- آیا در واجب شدن دیه بر عاقله، در صورت صدور جنایت از غیر بالغ، برای ممیز و غیر ممیز بودن کودکان سن خاصی قائل هستید یا تشخیص آن معیار دیگری دارد و آیا برای بچه های ممیز احکام جزایی مثل بالغ اجرا می شود یا فرق می کند؟

ج - باسمه تعالی؛ ممیز بودن کودکان سن خاصی ندارد و تا به حد بلوغ نرسند احکام جزایی افراد بالغ بر آن ها مترتب نمی شود. در خصوص قصاص روایات مختلفی وارد شده و در بعضی روایات ده سال و در بعضی دیگر ۸ سال و در روایات دیگر ضوابط دیگری ذکر شده است ولی به نظر من تا به سن بلوغ نرسند؛ قصاص ثابت نیست؛ بلکه دیه ثابت است آن هم بر عاقله. در مورد حدود تا بالغ نشوند؛ حد آن عمل جاری نمی شود و غیر بالغ در هر موردی حکم خاصی دارد.

س ۱۱۱۷- کسی که طبق تشخیص دکتر مرگش حتمی است آیا قبل از مردن جایز است بعضی از اعضا را قطع کرده و به افراد سالم نیازمند بدهند؟ این عمل دیه دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ با اجازه خودش جایز است و دیه ندارد.

س ۱۱۱۸- آیا تغلیظ دیه شامل حرم مکه می شود یا فقط شامل ماه های حرام (رجب، ذی‌عقده، ذیحجه و محرم) می گردد؟

ج - باسمه تعالی؛ فقط مختص به ماه های حرام است.

س ۱۱۱۹- هنگام مشاجره، درگیری و نزاع ممکن است یکی از طرفین با علت استرس ناشی از مشاجره سکتة قلبی نموده و فوت نماید. این موارد، نسبتاً شایع و همواره تعدادی پرونده در محاکم قضایی مطرح بوده و اولیاء دم تقاضای پیگرد قانونی دارند. چنانچه جسد، مورد معاینه دقیق قرار گرفته و کالبد شکافی شود؛ ممکن است علائمی به نفع بیماری قلبی عروقی و سکتة های جدید یا قدیم قلبی مشاهده شود، قاضی معمولاً پرونده را به کمیسیون کارشناسی پزشکی ارجاع و نظر آنان را در مورد میزان تأثیر استرس و هیجان ناشی از منازعه و تشدید بیماری زمینه ای و تسریع مرگ جویا می شود. مثلاً ممکن است تأثیر هیجانات ناشی از منازعه طبق نظر پزشکی قانونی به عنوان نظر خبره، ده درصد ذکر شود و ممکن است متوفی خود شروع کننده مشاجره بوده و موجب عصبانیت خود بوده و یا این که عامل مشاجره موجب عصبانیت و سکتة ذکر شود. پاسخ فرمایید:

اولاً: آیا کسی را که به سبب استرس ناشی از مشاجره فوت نموده؛ در صورت تشخیص خبره (پزشکی قانونی) می توان طرف مقابلش را به دیه محکوم نمود یا خیر؟

ثانیاً: آیا عامل مشاجره که موجب عصبانیت و سکتة گردیده مباشر در قتل است یا این که میزان تأثیر عمل (به استناد نظر پزشکی قانونی) شرط است؟

ج - باسمه تعالی؛ در ثبوت دیه، استناد مرگ به جانی معتبر است بلکه آن چه از روایات وارده در حفر چاه و غیره مستفاد می گردد آن است که دوران ضمان دیه، مدار اضرار و تفریط می باشد. بنابر این اگر متوفی، خود شروع کننده مشاجره بوده است بر طرف مقابل هیچ وجهی بر ثبوت دیه، نیست و اگر طرف شروع کننده بوده است؛ چنانچه ذی حق بوده است؛ باز وجهی بر ضمان نیست و اگر ذی حق نبوده است؛ چون حادثه با عمل هر دو پیش آمده است اگر چیزی ثابت شود؛ نصف آن برعهده طرف است و چون فرض این است که مشاجره تنها سبب فوت نبوده است و در چنین مواردی چون روایت خاصی وجود ندارد؛ تعبیر به حکومت و ارش می کنند و مقدار آن مربوط به حاکم شرع است.

س ۱۱۲۰- با این که نظرات فقهی فقهاء عظیم الشان (رض) دیه مجموع چهار پلک دو چشم، دیه کامل ذکر شده و بین پلک های بالا و پلک های پایین فرق قائل اند؛ به این صورت که ثلث دیه کامل را برای پلک های بالا و برای پلک های پایین نصف دیه کامل را قرار دادند؛ پاسخ فرمایید:

اولاً: با توجه به امکانات جراحی امروزی در چشم پزشکی و جراحی ترمیمی، می توان گفت که تقریباً همیشه امکان ترمیم پلک ها وجود دارد آیا با این وجود نیز دیه کامل دارد یا درصد تعیینی خبره در ترمیم و عدم ترمیم در تعیین دیه مؤثر است تکلیف چیست؟

ثانیاً: از نظر ارزش عضوی و نحوه درمان، بین پلکهای بالا و پایین اختلاف محسوسی با توجه به پیشرفت علم پزشکی مشاهده نمی شود؛ آیا اختلاف دیه منصوص است، باید اطاعت کنیم یا امکان تغییر بر مبنای نظریه پزشکی و خبرگان وجود دارد؟

ثالثاً: در صورتی که پلک های بالا ثلث دیه داشته باشند و پلک های پایین نصف دیه کامل، تکلیف ثلث باقی مانده چه می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ اول: درباره جراحی ترمیمی در فقه در بخش دیات اعضاء مفصلاً بحث شده است که عضو اگر به کلی از بین برود چه مقدار دیه دارد و اگر ترمیم شود چه مقدار و چنانچه در مورد عضو مخصوصی این تفصیل حکم نشده باشد؛ حکمش از موارد دیگر با تعیین متخصصین معلوم می شود.

ج - دوم: چنانچه قائل به اختلاف دیه بشویم - که هستیم ولو نظر فقها یکی نیست بلکه سه قول به واسطه روایات وجود دارد - باز هم نص میزان است که بدون تعلل مورد قبول است.

ج - سوم: تکلیف ثلث دیه باقیمانده نیز تعیین شده است و آن سقوط است. یعنی جانی نباید تمام دیه را بدهد؛ بلکه دو ثلث بدهد.

س ۱۱۲۱- شخصی با مراجعه به دادگاه مدعی است که بر اثر تصادف استخوان های صورتم شکسته و دادگاه دیه لازم را صادر نموده و لیکن زیبایی صورتم به کلی آسیب دیده، به طوری که در مجامع عمومی با خجالت حضور پیدا می کنم و به خاطر نقص زیبایی حاصله تقاضای خسارات نموده است. آیا زیبایی مستقلاً یک عنوان خاص است و دارای ارزش و یا دیه خاصی است. آیا نظریه کارشناسان فن از جمله پزشکی قانونی در زمینه خسارت وارده و جاهت شرعی دارد یا خیر لطفاً راهنمایی فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ در معیوب شدن دماغ و لب، در روایات دلیل خاص وارد شده که اگر دماغ شکسته شود یا لب شکافته شود و بعد از معالجه باز هم دماغ یا لب معیوب باشد دیه زیادتر از موردی است که معالجه شود. از این روایات و روایات دیگر، معلوم

می شود که معیوب شدن، عنوان مستقلی است. بنابر این اگر استخوان صورت، شکسته شود و دیه‌ی آن داده شود؛ ولی بعد از معالجه معیوب شده باشد؛ برای صورت، یک ضمانی هست و چون دیه‌ی آن معین نشده است به عنوان ارش و حکومت چیزی باید داده شود.

س ۱۱۲۲- در نظر فقهاء بزرگوار شیعه در بخش دیات که به استناد آن ماده ۳۸۲ قانون مجازات تدوین گردیده آمده است که اگر با شکستن یا سوزاندن یا امثال آن بینی کسی فاسد شود موجب دیه کامل است.

س اولاً: منظور از فساد چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ منظور از فساد، از کار افتادن بینی است که تمام منافع آن برای انسان از بین برود.

س ثانیاً: با توجه به پیشرفت علم پزشکی امروز شکستگی بینی به سادگی و با هزینه کم قابل درمان است و معمولاً با شکستن، بینی فاسد نمی شود آیا باز هم دیه کامل باید پرداخت و اگر بدون عیب ترمیم شد یکصد دینار را باید داد یا این که با نظر خبرگان پزشکی دست قاضی در کم و یا زیاد دیه باز است؟

ج - باسمه تعالی؛ اجماع علما بر یک صد دینار است و از روایتی که در شکستن پشت وارد شده است یک کبرای کلی استفاده کرده اند و آن این است که در شکستن آن چه، دیه کامل باشد؛ اگر بدون عیب ترمیم شود، یک صد دینار ثابت است و حقیر هم در فقه الصادق همین گونه فتوا داده ام.

س ۱۱۲۳- در کتب دیات برای از بین بردن هر یک از سوراخ های بینی ثلث دیه کامل و سوراخ کردن بینی به طوری که هردو سوراخ و پرده‌ی فاصل میان آن دو پاره شود یا این که آن را سوراخ نماید در صورتی که باعث از بین رفتن آن نشود موجب ثلث دیه کامل است و اگر جبران و اصلاح شود موجب خمس دیه می باشد.

پاسخ فرمایید

س اولاً: منظور از سوراخ کردن بینی چیست آیا منظور بسته شدن بینی است یا قطع شدن و یا تغییر شکل آن است؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از بین رفتن منخرین است که مورد استفاده واقع می شود.

س ثانیاً: سوراخ کردن دیواره بین مجاری بینی از عوارض عمل های جراحی داخل بینی نیز منظور هست یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی.

س ثالثاً: با توجه به معالجات ترمیمی امروز تکلیف چیست همان دیه منظور است یا می توان کم یا زیاد نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ قطعاً مراد سوراخی نیست که لازمه عملی باشد که بینی به حالت اولیه برگردد و در صورت ترمیم قطعاً دیه، کمتر می شود.

س ۱۱۲۴- در مورد طفل متولد از زنا بفرمایید:

(الف) طفل ناشی از زنا که والدین طبیعی او مسلمان می باشند، به تعبیت از پدر یا مادر تکوینی، حکم مسلمان را دارد؟

(ب) مجازات قتل چنین کودکی چیست؟ (قصاص، دیه، تعزیر یا هیچ کدام).

(ج) چنانچه حسب مورد، قصاص یا دیه به او تعلق می گیرد، ولی دم وی چه کسی است؟

(د) میزان دیه و مورد مصرف آن چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ الف) مقتضای اطلاق دلیل مانند خبر حفص تبعیت ولد لوالده در اسلام است و محکومیت به مسلمانی است و دلیل نفی ولدیت ولدالزنا، فقط به ارث مختص است و شامل بقیه احکام نیست.

ب) اگر بالغ طفل را بکشد؛ قصاص نمی شود. بلکه باید دیه بدهد و دیهی ولدالزنا (۸۰۰) درهم است که کمتر از یک دهم دیهی مسلمان می باشد و تعزیر هم اضافه بر دیه مجازات او است.

ج) ولی دم او مانند ولی دم حلال زاده است زیرا نفی فرزندگی مختص به ارث است.

د) میزان دیه ۸۰۰ درهم است و مصرف آن اگر دینی دارد؛ ادای دین شود والا متعلق به امام است.

عیدالزهرا

س ۱۱۲۵- نظر مبارکتان را راجع به جلسات عیدالزهرا(س) بیان فرمایید و بگویید آیا این جلسات، جلسات لهو و لعب حساب می شود یا نه؟ و دست زدن در آن چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ تشکیل جلسات عیدالزهرا(س)، در صورت خالی بودن از محرمات، از بهترین قربات است و اما دست زدن در صورتی که توام با کارهای خلاف شئون اسلامی و خلاف تقوی نباشد؛ اشکال ندارد.

کف زدن

س ۱۱۲۶- کف زدن در جشن مولودی های ائمه (علیه السلام) توسط هیئت های مذهبی چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر فقط کف زدن باشد و کارهای خلاف در آن نباشد؛ اشکالی ندارد.

س ۱۱۲۷- کف زدن در عروسی ها و عیدالزهره چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

س ۱۱۲۸- بعضی می گویند مجرد کف زدن همراه با مدیحه سرایی مداحان اهل بیت (علیه السلام) در اعیاد مذهبی ولو بدون استعمال آلات لهو و لعب حرام است این حکم چطور است؟

ج - باسمه تعالی؛ حکم به حرمت چیزی، بدون دلیل از محرّمات اکیده است. کف زدن به عنوان اولی حرام نیست. در منزلتان برای بچه ی کوچک کف بزنی هیچ اشکالی ندارد ولی در حال نماز خواندن، زیاد کف بزنی؛ چون نماز باطل می شود حرام است و در اعیاد مذهبی چنانچه برحسب موازین عرفی و عادی به مقامات معنوی ائمه اطهار اهانت بشود حرام است والا جایز است.

عزاداری

احتراماً، با عرض اعتذار به جهت تصدیق اوقات شریف، به استحضار می‌رساند تعداد استفتاء در مورد برپایی تعظیم شعائر مراسم عزاداری خامس آل عبا حضرت اباعبدالله الحسین (علیه السلام) می‌باشد که مستلزم نظر مبارک حضرت عالی است لذا خواهشمنداست نظر مبارک را بفرمایید.

۱ - سینه زنی و زنجیر زنی

س ۱۱۲۹ - دلیل سینه زنی برای ائمه (علیهم السلام) چه می‌باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ تعظیم شعائر مذهبی.

س ۱۱۳۰ - آیا سینه زنی و زنجیر زدن در عزاداری که منجر به کیود و حتی جاری شدن خون می‌شود جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی جایز است.

س ۱۱۳۱ - برهنه شدن مردان در حال سینه زدن و زنجیر زدن در منظر زنان چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ بر مرد جایز است ولی زن‌ها نگاه نکنند.

س ۱۱۳۲ - آیا سینه زدن و زنجیر زدن ریایی جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ همانند نماز ریایی است.

۲ - تعزیه و شبیه خوانی

س ۱۱۳۳- در عزاداری حضرت سید الشهداء هر گونه عزاداری از قبیل زدن قمه و طبل و سنج چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ جایز است.

س ۱۱۳۴- آیا بهتر است به جای شبیه خوانی، روضه خوانی برپاکنند؛ روضه خوانی مگر همان تغزیه و شبیه خوانی روی منبر نمی باشد؟

ج - باسمة تعالی؛ تمامش خوب است.

س ۱۱۳۵- آیا تغزیه خوانی در مراسم عزاداری جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی جایز است.

س ۱۱۳۶- آیا تشبیه به اهل بیت (علیهم السلام) درنمایش و تغزیه و غیر آن جایز است؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی جایز است.

س ۱۱۳۷- آیا تغزیه خوانی که مشتمل بر تشکل مرد و زن و کوچک کردن حضرت زینب (س) و معرفی امام سجاد (علیه السلام) به یک فرد بیمار و پاشیدن نقل و نبات و زدن ساز و نقاره و امثال آن هاست جایز است؟ و شرکت در آن چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ تشکل مرد به زن اشکالی ندارد؛ ولی باید مراعات مقام رفیع صدیقه‌ی صفری زینب کبری (س) و امام سجاد (علیه السلام) بشود که هیچ گونه اهانت به آن ها نشود.

۳ - استفاده از لباس سیاه

س ۱۱۳۸- آیا پوشیدن لباس سیاه در عزاداری امام حسین (علیه السلام) و دیگر ائمه (علیه السلام) چنانکه مرحوم صاحب حدایق فرموده رجحان شرعی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی جایز است و مستحب، من مقید به این کار هستم.

۴ - استفاده از علم و علامت

س ۱۱۳۹- حکم علم هایی که در مراسم عزاداری امام حسین (علیه السلام) از آن ها استفاده می شود و بعضی دارای نقش و نگارهایی نیز هستند چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

۵ - استفاده از طبل و دهل و آلات موسیقی

س ۱۱۴۰- آیا در عزاداری سیدالشهدا استفاده از طبل و دهل جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۱۱۴۱- چند سالی است که استفاده از ابزار موسیقی به شیوه رقابت در برخی از هیأت‌های عزاداری مرسوم شده حکمش چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ موسیقی مطلقاً حرام است.

۶ - مسائل متفرقه‌ی عزاداری

س ۱۱۴۲- در ایام سوگواری اباعبدالله الحسین (علیه السلام) نماز مقدم است یا عزاداری؟

ج - باسمه تعالی؛ نماز مقدم است.

س ۱۱۴۳- آیا پول دادن به مرثیه سرایانی که در لابه لای اشعار خود بعضی از مطالب بی مدرک یا ضعیف‌السند را مطرح می‌کنند یا با غنا می‌خوانند صحیح است؟ و آیا اصل عزاداری در اثر این کار خلاف، حرام می‌شود؟

ج - باسمه تعالی؛ غنا خواندن حرام است؛ ولی اصل کارها خوب است.

س ۱۱۴۴- آیا جایز است پارچه و دستمالهایی را که ایام محرم بر سر علم می‌بندند بفروش برسانند و در عزاداری و تعمیر حسینیه و یا مسجد مصرف نمایند؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه وقف آن کار به خصوص نشده باشد؛ اشکالی ندارد.

س ۱۱۴۵- آیا برپا کردن جشن میلاد ائمه (علیه السلام) یا مجلس عزاداری و یا میهمانی کردن بدون اذن شوهر و بی رضایت او جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ نباید عدم رضایت و یا نهی او عمل شود.

س ۱۱۴۶- در مجالس زنانه‌ی عزاداری؛ زنان مداحی و سخنرانی می‌کنند و صدای آن‌ها با بلندگو به گوش مردان رهگذر می‌رسد آیا این عمل جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه صدای آن ها موجب تهییج شهوت نشود اشکالی ندارد.

س ۱۱۴۷- اگر قمه زدن باعث وهن مذهب شیعه شود آیا در این صورت قمه زدن جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ اصلاً موجب وهن نمی شود؛ بلکه عکس آن مشهود است.

س ۱۱۴۸- نظر مبارک در مورد سینه زنی های ضربتی و زنجیر زنی های ضربتی و قمه زنی ضربتی و قمه زنی حتی در غیر محرم و صفر چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ همه آنها از شعائر مذهبی است و کار بسیار خوبی است ولی باید رعایت نمود که ضرر جانی منجر به تلف نفس نشود.

س ۱۱۴۹- پوشیدن لباس سیاه در غیر ایام محرم و صفر چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ پوشیدن لباس سیاه در ایام مصیبت های وارده بر اهل بیت (علیه السلام) خوب است و در غیر آن موارد هم اشکال ندارد.

س ۱۱۵۰- خواندن قرآن و نوحه و عزاداری به صورت موسیقی و به سبک و آهنگ موسیقی باشد چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۱۱۵۱- این که در اخبار وارد است اقامه ی مجلسی برای سیدالشهداء (علیه السلام) و گریه برای آن حضرت ثواب دارد؟ هدف از آن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ هدف احیای نام و روش آن حضرت است تا برای مسلمانان سرمشق باشد و در راه ترویج دین و سعادت بشر، همه گونه فداکاری بنمایند.

س ۱۱۵۲- استعمال طبل و شیپور مخصوصاً در عزاداری سیدالشهداء (علیه السلام) چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ طبل ساده که از آلات لهو نباشد؛ مانعی ندارد.

س ۱۱۵۳- روز عاشورا برای اظهار همدردی با معصومین (علیه السلام) صورت خیمه گاه درست کردن و آتش زدن جایز است و اسراف محسوب نمی شود؟

ج - باسمه تعالی؛ نه تنها اسراف نیست؛ بلکه عملی مستحسن است. البته رعایت شود تا موجب اهانت به خاندان رسالت نباشد.

س ۱۱۵۴- با توجه به این که امام حسین (علیه السلام) به شهادت رسید و غلبه‌ی ظاهری نداشت و یزید هم مدتی ظلم و حکومت خود را ادامه داد در این صورت حکمت قیام و هتک حرمت اسراء چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ حکمت آن، توقف داشتن بقای دین بر شهادت و آن اعمال است و معصوم فرموده است: الاسلام حسینی البقاء.

س ۱۱۵۵- آیا حدیثی که دلالت بر جواز استفاده از طبل و سنج و شیپور در عزای حضرت سیدالشهداء (علیه السلام) دارید؟ راهنمایی بفرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ روایا زیادی درباره‌ی عزاداری آن حضرت وارد شده است و از این امور نهی نشده است و مقتضای اطلاق روایات، جواز آن ها است.

س ۱۱۵۶- آیا حدیث معتبری درباره چرخاندن صدا در گلو که بی اشکال باشد سراغ دارید یا نه بغیر از حدیث امام رضا (علیه السلام) در اصول کافی؟ خبر واحد که مطابق با کلام خدا نباشد دلیل صحت نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر مراد غنا است روایات متعددی در حرمت آن است. خبر واحد اگر مخالف صریح یا ظاهر قرآن نباشد؛ حجت است و لازم نیست موافق باشد. به علاوه آیاتی وارد شده که دلالت بر حرمت غنا می کند و من در کتاب فقه الصادق نوشته ام.

س ۱۱۵۷- در هیئت های حسینی (علیه السلام) در اثر شور عزاداری گاهی به سر و صورت خود می زنند و بدن را مجروح می کنند آیا این مورد اشکالی دارد یا نه؟ ج - باسمه تعالی؛ بی اشکال است.

س ۱۱۵۸- در دستجات عزاداری حسینی (علیه السلام) که به خیابان و بازار می روند و باعث بسته شدن راه عبور می شوند آیا سدّ معبر حساب می شود؟ البته کسانی که از آن مسیر عبور می کنند اکثراً برای تماشای عزاداری می آیند.

ج - باسمه تعالی؛ این گونه سدّ معبر جایز و بی اشکال است.

س ۱۱۵۹- مرثیه خواندن خانم‌ها با بلندگو و سینه زنی در مجلس زنانه چه صورت دارد؟ پختن جو پوست کنده به صورت سوپ اشکال دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مرثیه خوانی از عبادات بسیار با اهمیت است و باید حتی المقدور از امور غیر شرعی دور باشد البته، خواندن خانم‌ها بدون شنیدن اجانب هیچ اشکالی ندارد. سینه زدن خانم‌ها نیز در مجلس خانم‌ها هیچ اشکالی ندارد، پختن جو نیز اشکالی ندارد.

س ۱۱۶۰- عده ای برای اظهار محبت به حضرت رضا(علیه السلام) نزدیک حرم مطهر سینه خیز و با کشیدن صورت به زمین به حرم می روند؛ حتی صورت زخم و خونی می شود جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که باعث نقص عضو نشود جایز است.

س ۱۱۶۱- ذاکران و مداحان که بعضی روضه‌ها را با آهنگ‌های موسیقی یا قریب به آن می خوانند، وجه شرعی آن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ موسیقی مطلقاً حرام است ولو در روضه خوانی باشد.

س ۱۱۶۲- مزد گرفتن بابت مداحی اهل بیت و سخنرانی چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۱۱۶۳- بعضی از مداحان اهل بیت از عبارت‌های (من مستم، از همه خوشگلتری) استفاده می کنند آیا این الفاظ اهانت به ساحت مقدس ائمه حساب می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ مداحی شغل بسیار شریفی است و اجر جزیل دارد و حیف است که این عمل با اهانت به مقام اهل بیت(علیه السلام) مبدل به خلاف شرع شود.

س ۱۱۶۴- در عزاداری امام حسین(علیه السلام) به صورت لطمه زدن و خود را مجروح کردن و قمه زدن، احیاناً هلاک می شوند و استفاده از طبل چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ تمام آن چه ذکر کرده اید جایز و متسحسن است؛ مگر کاری که موجب هلاکت شود.

آرزوی دیدن امام زمان(علیه السلام)

س ۱۱۶۵- اگر روزی قرار باشد خداوند آرزوی شما را برآورده کند؛ مهمترین خواسته و آرزوی شما از خداوند چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ در مرتبه‌ی اول، ظهور حضرت بقیه الله - ارواحنفاذاه - و بودن من در خدمت آن حضرت و در مرتبه ثانیه تشریف به خدمت آن حضرت در حال غیبت.

انبیاء و ائمه

س ۱۱۶۶- آیا عصمت مراتب دارد و در انبیاء سلف مراتب نازل شده است؟

ج - باسمه تعالی؛ یقیناً مراتب دارد؛ چون خود علم مراتب دارد.

س ۱۱۶۷- بردن نام امام زمان چه صورت دارد با وجود این که در زیارت جامعه اسم آن حضرت برده شده است؟

ج - باسمه تعالی؛ در این زمان جایز است. ولی نبردن اسم مبارک بهتر است.

س ۱۱۶۸- چرا حضرت یونس(علیه السلام) فرمود (سبحانک انی کنت من الظالمین) این چه ظلمی بود؟

ج - باسمه تعالی؛ معنی ظالم بودن او ظاهراً این است که عمل او شبیه به ظلم بوده است و آن خروج یونس از محل سکونتش بود که یونس از این عمل هم تبری می کند تفصیل در محل دیگر ملاحظه کنید.

س ۱۱۶۹- راجع به شعیب صالح بفرمایید آیا شباهت هایی به حضرت امام زمان(علیه السلام) دارد؟ و از کجا می شود تشخیص داد که منظور از شعیب صالحی که قبل از امام زمان(علیه السلام) ظهور خواهد کرد کیست؟

ج - باسمه تعالی؛ شعیب بن صالح رسول یا شعیب نبی، سومین رسول عرب است که در قرآن اسم او برده شده است و به سوی قومش برای ارشاد فرستاده شد ولی قوم او، او را کشتند و جنازه اش را به جوی انداختند و شعیب بن صالح که قبل از ظهور امام زمان(علیه السلام) قیام می کند اهل سمرقند است و از آن جا قیام می کند و بعد فرماندهی یک مقدار از قشون امام زمان(علیه السلام) به او واگذار می شود تفصیل آن را در محل دیگر ملاحظه کنید.

س ۱۱۷۰- آیا قتل قبطی به دست حضرت موسی(علیه السلام) منافات با عصمت ندارد؟

ج - باسمه تعالی؛ آن چه از روایات استفاده می شود آن که حضرت موسی مأمور به قتل او بود. آن چه هست شاید مختصر عجله‌ی در آن کرده است. به هر حال شیخ طوسی می فرماید:

چنانکه کسی بگوید که حرام بوده خلاف ضروری گفته است.

س ۱۱۷۱- آیا ترک اولی برای ائمه معصومین امکان داشته است؟ آیا عدم معصیت با توجه به عصمت کمال می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ امکان داشته ولی نکرده اند، مسلماً کمال است زیرا عصمت موجب سلب اختیار نمی شود تا آن که اختیاری، نباشد و قائل به جبر شویم.

س ۱۱۷۲- معاشرت با افرادی که شش امامی یا چهار امامی هستند شرعاً چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۱۷۳- آیا صحیح است که ام کلثوم را امیرالمؤمنین(علیه السلام) به عقد عمرین خطاب در آوردند ولی از او بچه دار نشد و می گویند اگر حضرت به او نمی داد عمر تهمت دزدی به حضرت می زد؟

ج - باسمه تعالی؛ دروغ است.

س ۱۱۷۴- چرا امیرالمؤمنین (علیه السلام) در حیات حضرت زهرا (س) تزویج دیگری نکرد و عدم تزویج آن حضرت برای چه بود آیا حق تزویج نداشت؟

ج - باسمه تعالی؛ حق نداشتن اکراماً و تعظیماً للزهراء (س) بود.

س ۱۱۷۵- خداوند در قرآن می فرماید: یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه و سلموا تسلیماً معنی آیه چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ معنی «صلوا علیه» گفتن «اللهم صلی علی محمد و آل محمد» است.

س ۱۱۷۶- چرا در چهار سوره‌ی قرآن قل، که خطاب به پیغمبر است تکرار شده است؟

ج - باسمه تعالی؛ تکرار نیست. چند مورد است که در هر مورد کفار سؤال هایی می کردند و خداوند به پیغمبر خطاب می کند به آن ها بگو.

س ۱۱۷۷- آیا عدم تقبل توبه از قتله‌ی ائمه (علیه السلام) از عمومات و اطلاقات تقبل توبه خارج می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ قاتلین ائمه طاهرین (علیهم السلام) هیچ کدام موفق به توبه نشدند بنابراین این بحث اثری ندارد و به عقیده من توبه‌ی آن ها قبول نیست.

س ۱۱۷۸- قیام سیدالشهداء با توجه به علم به شهادت، چگونه موضوع برای القاء نفس بر تهلکه‌ی منیه نمی باشد و عزم رفتن حضرت علی (علیه السلام) به مسجد با علم به شهادت چگونه باید عنوان شود؟

ج - باسمه تعالی؛ قیام حضرت سیدالشهداء (صلوات الله علیه) با علم به شهادت چون سبب بقای دین شد در حالی که دین در شرف اضمحلال بود امری لازم بود. به عبارت دیگر حسین بن علی (علیه السلام) خود را فدای دین کرد. کاری که نظیرش را البته با مرتبه‌ی نازله، انبیاء و ائمه موظف به انجام آن بودند؛ اگر این شرایط برای خود حضرت امیر (علیه السلام) هم بود؛ چنین می کرد، و اما مسجد رفتن حضرت امیر (صلوات الله علیه) به واسطه‌ی آن بود که آن ها موظف بودند در عمل، به طریق متعارف عمل کنند نه از راه علم غیب. مسئله محتاج تفصیل است.

س ۱۱۷۹- تاریخ شهادت سبط اکبر حضرت امام حسن مجتبی (علیه السلام) هفتم صفرالمظفر سنه ۴۹ق و ۲۸ صفرالمظفر ۴۹ق نوشته اند کدام صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ آن چه من در ذهنم است ۴ روایت است ۲۵ ربیع الاول و چهارمی ۵ ربیع الاول. ولی عمده همان دو روایت است که ذکر کرده اند و چه خوب است شیعیان هر دو روز را ارج نهند اگر روز هفتم را بیشتر اهمیت نهند بهتر است چون روایتش اقوی است.

س ۱۱۸۰- آیا این روایت صحیح است (کذب الوقاتون) تعیین وقت ظهور برای حضرت جایز نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چون وقت ظهور، بیان نشده است هر کس تعیین کند دروغ گفته است و حدیث قطع نظر از سند، مطابق قواعد هم می باشد.

س ۱۱۸۱- آیا امام زمان(علیه السلام) فقط معاندین را به قتل می رساند؟ در صورتی که یاران امام(علیه السلام) منحصر به ۳۱۳ نفر باشد چگونه بر مستکبرین جهان با این قدرشان غلبه خواهد کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ در این که حضرت(علیه السلام) با ظهور خود دنیا را پر از عدل می کند تردیدی نیست. همچنین تعداد اصحاب (۳۱۳) بیش از این است و مدتی هم جنگ می کند که در آن تردیدی نیست. ظاهراً رجال دولت و اولین گروه همراه آن حضرت به این تعداد است.

س ۱۱۸۲- منظور از انتظار فرج چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ کسی که منتظر مهمان بزرگی باشد لابد تمام وسایل پذیرایی را فراهم نموده و کاری که موجب ناراحتی مهمان شود انجام نمی دهد. بنابر این کسی که انتظار فرج و ظهور امام(علیه السلام) را دارد قهراً باید به وظایف شرعی، خوب عمل کند؛ چون انتظار فرج افضل اعمال است.

س ۱۱۸۳- آیا اعتقاد به غیبت حضرت(علیه السلام) از ضروریات دین است؟ یا از ضروریات مذهب یا هیچ کدام؟

ج - باسمه تعالی؛ از ضروریات مذهب نیست و ظاهراً از ضروریات دین، بلکه ادیان آسمانی می باشد.

س ۱۱۸۴- آیا رجعت از ضروریات مذهب است و حکمت آن چیست و آیا همه ی ائمه تشریف می آورند بعد قیامت می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ اصل رجعت به نظر من ضروری است شاید بیش از ۲۰۰ روایت بر آن دلالت دارد و رجعت حضرت امیر(علیه السلام) و حسین بن علی(علیه السلام) از مسلمات است. رجعت بقیه به این واضحی نیست و اما حکمت رجعت چه هست مقام گنجایش بیان آن را ندارد.

س ۱۱۸۵- آیا شفاعت از ضروریات دین است و حکمت آن چه می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ شفاعت از ضروریات است و آیات و روایات دال بر آن است.

س ۱۱۸۶- مراد از عصمت وارده درباره‌ی حضرت زینب(علیه السلام) و حضرت ابوالفضل چه مرتبه ای است؟

ج - باسمه تعالی؛ عصمت به معنای علم است. معصومین(علیه السلام) به کنه معاصی علم پیدا می کنند و آن مانع صدور معصیت است. کما این که خود ما اگر علم به خبائث چیزی داشته باشیم؛ مانند خوردن کثافات، ممکن نیست آن عمل را انجام بدهیم. ائمه اطهار(علیه السلام) به همه‌ی معاصی چنین علمی دارند. مرحوم مامقانی راجع به حضرت زینب(س) معتقد است معصوم بوده است و من معصومین را چهارده تن می دانم ولی نمی توانم راجع به آن مخدّره قضاوت کنم و فقط آن را می گویم که آیت الله خوئی فرموده است: هی لا تخشی غیر الله سبحانه، تقول حقاً و صدقاً، لا تحرکها العواصف و لا تزیلها القواصف، فحقاً هی اخت الحسین(علیه السلام) و شریکه.

س ۱۱۸۷- ایام شهادت ائمه(علیه السلام) مثل عاشورا و شهادت های دیگر عروسی کنند جایز است یا خیر؟ اگر قصد بی اعتنایی کنند چطور؟

ج - باسمه تعالی؛ شخص شیعه‌ی محب اهل بیت، ممکن نیست چنین کاری بکند. اگر کسی مرتکب شود لابد شیعه‌ی خالص نیست.

س ۱۱۸۸- آیا عصمت درجاتی دارد که چهارده معصوم(علیه السلام) در درجات عالیه واقع شده باشند؟

ج - باسمه تعالی؛ مسلماً درجاتی دارد و ائمه(علیه السلام) درجات عالیه را دارا بودند.

س ۱۱۸۹- آیا جایز است اسم مبارک پیامبر(صلی الله علیه وآله) با کنیه‌ی حضرت با هم به بچه نامگذاری شود؟

ج - باسمه تعالی؛ حرمت ندارد ولی مستحسن نیست.

س ۱۱۹۰- چه اعمالی موجب رضایت و یا دیدن امام زمان(عج) فراهم می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ انجام واجبات، ترک محرمات، کمک به بیچارگان و دستگیری از مستمندان و اعمال مستحبیه و...

س ۱۱۹۱- پولی که توسط هیئت عزاداری ائمه اطهار(علیه السلام) جمع آوری شده آیا می شود بدون اجازه‌ی بزرگان هیئت در جای دیگر خرج کرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اختیار آن پول های جمع شده، با کسی است که هیئت او را متصدی قرار داده است و بدون اجازه‌ی او نمی توان خرج کرد.

س ۱۱۹۲- آیا در احادیث و روایات از معصومین درباره صلوات، بیان شده است که آل محمد، شامل فقط حضرت زهرا، امامان معصوم است و یا شامل سادات نیز می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ آل محمد(صلی الله علیه وآله) حضرت زهرا(س) و ائمه معصومین(علیه السلام) می باشند و شامل سادات نیست.

س ۱۱۹۳- آیا لعنت و فحش نسبت به بنی امیه و آل سفیان جایز است یا به خاطر این که بنی امیه و بنی هاشم از یک پدرند لعنت نسبت به آن ها بازگشت به پیامبر می کند؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است بلکه از بهترین عبادات است.

س ۱۱۹۴- چرا به حضرت مهدی(عج) کنیه اباصالح داده اند؟

ج - باسمه تعالی؛ ابو بصیر می گوید: حضرت به او فرمودند چنانچه در بیابان گرفتار شدی؛ بگو «یا صالح» و یا بگو «یا اباصالح» غیر از این ظاهراً مدرک دیگری نیست.

س ۱۱۹۵- وقتی می گوئیم امام حسین(علیه السلام) برای حفظ اسلام کشته شده به دین خدا اهانت کرده ایم و یا در حقیقت پذیرفته ایم نابودی و بقاء اسلام منوط به بود و نبود یک انسان است؟

ج - باسمه تعالی؛ دنیا دار تکلیف و اختیار است؛ یعنی امام برای حفظ اسلام کشته شد. چون بر حسب موازین دنیوی وضع اسلام به جایی رسیده بود که به جز اسم، چیزی از آن نبود و وسیله ای جز قیام و کشته شدن امام برای رساندن حقایق به مردم نبود، امام دست به این کار زد که پس از کشته شدن امام قیام ها شروع و مردم به اسلام هدایت شدند.

س ۱۱۹۶- به چه علت امیرالمؤمنین با ابوبکر بیعت کردند؟ با توجه به این که بیعت با وی تأیید خلافت و دلیل به حق بودن او شمرده می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ به خطبه های نهج البلاغه و به خصوص خطبه شقشقیه رجوع کنید.

س ۱۱۹۷- در صورت امکان، اسامی علمایی را که اجازه می فرمایید از کتب ایشان نقل روایت شود مرقوم فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ در این زمان اجازه‌ی نقل روایت از کتب لازم نیست و همه می توانند از هر کتاب چاپی نقل کنند.

س ۱۱۹۸- اگر سیدی به معصومین (علیه السلام) فحش دهد، آیا از اهل جهنم است و ضمناً کشتن او واجب است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در هر دو سؤال بلی.

س ۱۱۹۹- اگر کسی اهانت به انبیاء سلف کند آیا واجب القتل است؟ و عصمت در حق آن ها ضروری است؟

ج - باسمه تعالی؛ سبّ موضوع حکم است نه اهانت و در آن دو قول است؛ اقوی و خوب قتل است؛ للنبوی الخاصی؛ من سبّ نبیاً قتل و من سبّ صاحب نبیّ جلد (وسائل باب ۲۵ من ابواب حد القذف) و عصمت انبیاء ضروری است.

س ۱۲۰۰- در روایتی هست که در مسجد کوفه هزار وصی پیغمبر نماز خوانده است و در روایت دیگر گوید که کوفه را عمر بنا کرده است لطفاً توضیح را به طور اجمالی بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ مسجد کوفه از اوائل خلقت بشر موجود بوده، جای قبول توبه‌ی آدم و استقرار کشتی نوح در آن جا است. بعضی از حضرات معصومین - علیهم السلام - از مدینه مسافرت نموده در آن جا نماز خوانده اند. بنابر این هیچ مانعی تصور نیست از صحه روایت ذکر شده اولاً و روایت دوم مجعول است قطعاً.

س ۱۲۰۱- سؤال می کنند که چرا خداوند حضرت آدم (علیه السلام) را از درخت منهیة نهی فرمود و چرا حضرت آدم (علیه السلام) از درخت مذکور خورد؟

ج - باسمه تعالی؛ «عصی آدم ربه ففوی» به معنی نسی امرر به لغوایة الشیطان وارد شده است. حضرت رضا(علیه السلام) در روایتی می فرماید: ان الله عزوجل - آدم حجة فی ارضه و خلیفة فی بلاده لم یخلقه للجنة و كانت المعصیة من آدم فی الجنة لا فی الارض.

س ۱۲۰۲- با این که هجرت پیامبر اکرم(صلی الله علیه وآله) در اول ماه ربیع الاول اتفاق افتاده چرا اول سال قمری، اول ماه محرم است؟

ج - باسمه تعالی؛ چون اول محرم در نزد عامه مردم اول سال بوده است؛ نخواستند این عادت را به هم بزنند. ولی مبدأ تاریخ چون مختلف فیه بوده است هجرت پیغمبر(صلی الله علیه وآله) گرفته اند که عموم مسلمین با این امر موافق می باشند.

س ۱۲۰۳- با این که خارج کردن تیر از پای مبارک امیرالمؤمنین(علیه السلام) در حال نماز و متوجه نشدن حضرت به آن، در عروۃ الوثقی و رساله های آیات عظام و جامع السادات علامه نراقی(ره) ج ۳ ص ۳۲۸ چ قم، مذکور است یکی از علمای متأخر نوشته خبر مذکور را به علت اشتهارش نقل کرده اند و تا به حال کسی سندی معتبر ارائه نکرده است؟ نظر حضرت عالی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ بزرگانی که اسم برده اید اجل از آن هستند که خبر نادیده نقل کنند.

س ۱۲۰۴- چنانچه کسی به حضرت عباس(علیه السلام) و حضرت زینب(علیه السلام) سب و اهانت کند آیا واجب القتل است و آن بزرگواران در چه درجه قرار داشته اند؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که سب آن ها، بالالتزام سب امام باشد؛ بلی و بعض فقهاء در سب مادر و دختر پیغمبر(صلی الله علیه وآله)البته غیر از حضرت زهرا(علیه السلام)، ملتزم شده اند و در خصوص حضرت زینب(علیه السلام) من فتوای صریح نمی دهم.

س ۱۲۰۵- روایتی که می گوید زینب(علیه السلام) بالای سر نعش برادرش امام حسین(علیه السلام) رسید؛ عرض کرد آیا تو برادر منی آیا تو فرزند مادر من هستی؛ می شود نسبت به حضرت زینب(س) داد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، اشکال ندارد. وعاظ آن را به حضرت زینب - سلام الله علیها - نسبت بدهند.

س ۱۲۰۶- روایتی که می گوید حضرت زینب(علیه السلام) در قتلگاه این جمله را به خدا عرض کرد (الهی تقبل منا هذا القربان)؟

ج - باسمه تعالی؛ از جواب مسأله قبل جواب این مسأله و سه مسأله بعد معلوم می شود.

س ۱۲۰۷- روایتی که می گوید وقتی حضرت زینب(علیه السلام) بر سر نعش مطهر امام حسین(علیه السلام) رسید عرض کرد: السلام علیک یا ذبیحاً من القفا اختک لک الفدا یابن محمد المصطفی و یا قره عین فاطمه الزهراء؟ در کجا نقل شده است؟

ج - باسمه تعالی؛ اللهوف فی قتلی الطفوف ص ۱۳۰، المناقب ج ۴ ص ۱۱۳، بحارالانوار ج ۴۵ ص ۵۹.

س ۱۲۰۸- روایتی که می گوید حضرت زینب(علیه السلام) در قتلگاه خطاب به بدن امام حسین(علیه السلام) کرده و عرض کرده: اگر تمام مصیبت های تو را فراموش کنم این مصیبت تو از یاد نمی رود، تو را میان دو نهر آب با لب تشنه شهید کرده و هرچه آب خواستی ندادند. و روضه ای که نقل شده امام زمان - ارواحنا فداه - موقع ظهور می خواند: «الا یا اهل العالم جدی الحسین(علیه السلام) قتلوه عطشاناً» در کجاست؟

ج - باسمه تعالی؛ شجره طوبی ج ۲ الحائری ص ۳۹۷.

س ۱۲۰۹- روایتی که می گوید «و مثل من خرج منا اهل البيت قبل قیام القائم(علیه السلام) مثل فرخ طار و وقع من و کره فتلاعت به الصبیان» در کجاست؟

ج - باسمه تعالی؛ این روایت از امام باقر(علیه السلام) است در غیبه نعمانی ص ۱۹۹، مستدرک الوسائل ج ۱۱ ص ۳۷ و قریب به این مضمون روایتی از امام سجاد(علیه السلام) نقل شده است در کافی ج ۸ ص ۲۶۴ و وسائل ج ۱۵ ص ۵۱.

س ۱۲۱۰- با این که محدث نوری در لؤلؤ مرجان از شیخ مفید و شیخ طوسی و شیخ کفعمی و علامه حلی - رضوان الله علیهم اجمعین - روایت فرموده که اهل بیت پیامبر روز اربعین از شام به طرف مدینه حرکت کردند و ورود اهل بیت(علیه السلام) به کربلا را در روز اربعین علمائی مانند علامه مجلسی(ره) در زاد المعاد؛ فاضل بیرجندی(ره) در وقایع الشهور؛ محدث قمی(ره) در منتهی الامال؛ دکتر آیتی(ره) در بررسی تاریخ عاشورا آن را رد فرموده اند نظر حضرت عالی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ این امر مورد اختلاف است. ولی به نظر من ورود به کربلا همان اربعین اول بوده است.

س ۱۲۱۱- این که مشهور است شریح قاضی فتوا به قتل امام حسین (علیه السلام) داد؛ آیا سند مشهور دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهر این است که چنین نیست و لذا مختار تعرض شدید به او نکرد. فرد دیگری به نام شریح بوده است که او فتوا داده است.

س ۱۲۱۲- حدیثی از امام کاظم (علیه السلام) مروی است که می فرماید: «من اخذ دینه من افواه الرجال رده الرجال» در کجاست؟

ج - باسمه تعالی؛ در الفصول المهمه شیخ حر عاملی ص ۱۲۵ و شیخ صدوق روایت را از امیرالمؤمنین (علیه السلام) نقل نموده است.

س ۱۲۱۳- آیا عکس در حال جوانی پیامبر که در دست مردم است صحت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی دانم. ولی خود من به احتمال درست بودن نگه داشته و به آن تبرک می جویم.

س ۱۲۱۴- آیا ملاقات با حضرت ولی عصر (عج) را در زمان غیبت کبری قبول دارید؟

ج - باسمه تعالی؛ کسانی که مشرف به لقاء آن حضرت شده اند خیلی زیاد هستند. مرحوم مجلسی در بحارالانوار جلد ۵۲ صفحه ۱ تا ۷۷ جماعت زیادی را نقل می فرماید که مشرف شده اند، حاجی نوری در النجم الثاقب صد قصه را نقل می کند و کتب زیادی در این موضوع یعنی کسانی که به لقاء آن حضرت مشرف شده اند تألیف شده است. مانند «تبصرة الولی فی من رای القائم المهدی» لسید هاشم البحرانی و «البهجة فی من فاز بلقاء الحجة» لسلماسی الاصفهانی و «العبقری الحسان فی تاریخ صاحب الزمان» للنهائندی و «تذكرة الطالب فی من رأى الامام الغائب» و «دارالسلام فی من فاز بلقاء الامام» و تشرف سید بحرالعلوم و شیخ انصاری و غیرهما من الاساطین از مسلمات است. بنابر این مراد از روایتی که اشاره فرمودید ظاهراً این است که کسی به عنوان نائب خاص ادعا کند مانند سیدعلی محمد باب باید او را تکذیب کرد.

س ۱۲۱۵- حکمت عدم جواز تصریح اسم مبارک امام زمان چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ در روایات متعدد منع ذکر نام آن حضرت است و فقهای بزرگ آن ها را حمل بر تقیه در زمان های سابق نموده اند که آن حضرت متولد شده بود و چون شیعه و سنی روایت کرده اند که آن حضرت خواهد آمد و اسم او موافق اسم پیامبر است و

چون آن حضرت را مخفی کردند؛ جابره آن عصر در تفحص حال حضرت بر می آمدند
لهذا منع شده که اسم آن حضرت برده شود.

س ۱۲۱۶- می گویند که روز عاشورا امام حسین (علیه السلام) به حضرت عباس (علیه السلام) پناه
برد؛ آیا صحیح است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ عیالات بلی، ولی خود امام حسین (علیه السلام) خیر.

س ۱۲۱۷- با توجه به این که پایبند بودن به دین در فطرت بشر است؛ پیامبر قبل از نبوتش به چه
دینی عمل می کردند؟

ج - باسمه تعالی؛ اقوال مختلفی است. به نظر من، به دین خودشان عمل می کردند که
بعد از سال ها مأمور به ابلاغ، مردم شدند.

س ۱۲۱۸- نظر جناب عالی درباره کسی که غضب فدک را منکر شده چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ این شخص یا بی سواد و بی اطلاع است یا معاند و مخالف.

س ۱۲۱۹- حکمت در رجعت ائمه (علیه السلام) چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ مسئله محتاج به تفصیل است. آنچه بر ما لازم است اعتقاد به رجعت
است چون از طریق حضرات معصومین علیهم السلام بیان شده است.

س ۱۲۲۰- اگر شب لیلة القدر تمام مقدرات خداوند متعال بر امام زمان (علیه السلام) نازل می شود
ولی در روایت می فرماید در هر شب جمعه به علم ما افزوده می شود آن چه علمی است؟

ج - باسمه تعالی؛ علم ائمه (علیه السلام) مخصوص به مقدرات نیست تا زیاد نشود.

س ۱۲۲۱- نوشتن اسماء جلاله و یا اسامی معصومین و القابشان جهت تبرک روی لباس ورزشی
چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ فی نفسه اشکال ندارد.

دعا و زیارت

س ۱۲۲۲- آیا خواندن دعاها و زیارات کتاب مفاتیح الجنان به قصد ورود یا رجاء، مستحب است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، مستحب است.

س ۱۲۲۳- آیا خواندن زیارت عاشورا در ایام غیر از روز عاشورا، مثلا در ماه مبارک رمضان یا روز جمعه به قصد ورود یا رجاء مستحب است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، مستحب است.

س ۱۲۲۴- درجه وثوق دعای معروف به علوی مصری و صنمی قریش در چه حد است؟

ج - باسمه تعالی؛ به هر تقدیر مستحب است.

س ۱۲۲۵- آیا در زیارت عاشورا گفتن یک بار سلام به جای صد بار سلام و گفتن یک بار لعن به جای صد بار لعنت به قصد ورود یا رجاء جایز و مستحب است؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، جایز نیست زیارت عاشورا که بسیار فضیلت دارد به این نحو خوانده شود بلی فی نفسه اگر به قصد ورود نباشد خوب است.

س ۱۲۲۶- بعضی می گویند در زیارت عاشورا تمام لعن و سلام صد مرتبه گفتن لازم نیست بلکه همان جمله اخیر در لعن (اللهم عنهم جميعا و در سلام (السلام علی الحسین تا آخر) صد مرتبه گفته شود کافی است؟

ج - باسمه تعالی؛ این کیفیت هم کافی نیست؛ بلکه باید تمام لعن و سلام را صد مرتبه گفت.

س ۱۲۲۷- آیا زیارت عاشورا را به نحوی که اخیراً متداول شده است که لعن و سلام را هر کدام یک مرتبه می گویند و بعد از هر کدام می گویند مأه مره، قبول دارید یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ زیارت عاشورا که آن ثواب های محیر العقول برای آن ذکر شده است به این نحو نیست. بلکه باید هر کدام از لعن و سلام صد مرتبه تکرار شود.

قرآن

س ۱۲۲۸- چرا بعضی آیات قرآن نسخ شده و به پیغمبر (صلی الله علیه وآله) امر نمی شده است که حکم واقعی گفته شود؟

ج - باسمه تعالی؛ آیه الله خوئی منکر نسخ می باشند. ولی اگر قائل شویم؛ می توان گفت چون در اول امر، یا در بیان آن حکم مصلحت نبوده است یا مفسده بر آن مترتب می شده است.

س ۱۲۲۹- اولین نویسنده وحی که بوده است؟

ج - باسمه تعالی؛ حضرت امیر (علیه السلام).

س ۱۲۳۰- آیا قرآن به خصوص در دست حضرت امیر (علیه السلام) بوده غیر از قرآن هایی که خلیفه غاصب وقت جمع آوری کرده است و این قرآن موجود از آن ها است؟

ج - باسمه تعالی؛ امتیاز قرآن حضرت، به اشمال آن در تفسیر و تأویل و شأن نزول می باشد که همه را خود پیغمبر بیان کرده بوده اند والا خود آن قرآن، همین قرآن ما است بدون زیاده و کم.

س ۱۲۳۱- تفسیر قرآن برای غیر مجتهد چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ تفسیر قرآن برای مجتهد و غیر مجتهد حرام است. ولی بیان معنی ظاهری قرآن، تفسیر نیست و اشکال ندارد.

س ۱۲۳۲- پا دراز کردن در مقابل قرآن حرام است یا نه؟

ج - بسمه تعالی؛ دراز کردن پا مقابل قرآن چون اهانت تلقی می شود؛ نباید انجام گیرد.
چنانچه اهانت نباشد؛ اشکال ندارد.

س ۱۲۳۳- در قرآن کدام یک (سلام علی ال یاسین یا آل یاسین) درست است؟

ج - بسمه تعالی؛ ظاهراً اولی درست است.

استخاره

س ۱۲۳۴- آیا در قرآن استخاره ثابت است؟

ج - باسمه تعالی؛ چند کتاب در این موضوع نوشته شده است یکی از آن ها که اخیراً چاپ شده است؛ به نام فتح الابواب تألیف سید بن طاووس کتاب خوبی است به آن مراجعه کنید. من معتقد به استخاره هستم و زیاد هم استخاره می کنم و اثرات محیر العقولی هم دیده ام.

س ۱۲۳۵- آیا در استخاره، تعیین مصلحت واقعی می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ حتماً.

س ۱۲۳۶- کسی نسبت به استخاره آگاهی نداشته باشد و در اثر استخاره ایشان به کسی ضرر وارد شود آیا ضامن است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، ضامن نیست ولی کار شرعی انجام نداده است.

لعن

س ۱۲۳۷- در اثر ناراحتی و عصبانیت لعن مؤمن جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ لعن مؤمن جایز نیست ولی اگر عصبانیت سلب قدرت نماید حرام نیست. آنچه حرام است لعن مؤمن به ماهو مؤمن است والا لعن او به واسطه کار خلافی که انجام می دهد نمی دانم جایز نباشد در قرآن به کاذب لعن شده و در روایات به تعداد زیادی از مرتکبین معاصی لعن شده است.

س ۱۲۳۸- لعن و ناسزا گفتن بر فرزندان ائمه مانند جعفر کذاب و امثال او چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۲۳۹- در بعضی از اخبار وارد شده که آتش بر فرزندان حضرت زهرا - سلام الله علیها - حرام شده است، حتی اگر آن ها از مخالفین باشند. البته بعضی که ادعای امامت کاذب کنند از این حکم مستثنی شده اند؛ آیا مسئله همین طور است؟ چرا؟ لعن آنان چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر روایت صحیح نیست و روایات کثیره و ادعیه وارده از ائمه(علیهم السلام) دلالت دارد بر این که سادات عاصی و یا کافر مانند غیر ساداتند و فرقی بین آن ها نیست. لعن آنان نیز جائز است.

س ۱۲۴۰- آیا لعن و نفرین و اظهار عداوت با غاصبین حق حضرت امیرالمؤمنین(علیه السلام) و فاطمه زهرا - سلام الله علیها - علناً جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ در مجتمع شیعه، بلی جایز و راجح است و در جایی که خوف فتنه و تشتت و اذیت شیعه بشود؛ باید مراعات نمود.

توبه

س ۱۲۴۱- مراد از فوریت توبه چیست و اگر کسی هنگام انجام معصیت قصد توبه داشته باشد آیا به توبه ضرر می‌رساند یا خیر، آیا وجوب توبه تعدی است یا ارشادی؟

ج - باسمه تعالی؛ فوریت معنایش آن است که در اول وقت ممکن، باید توبه را انجام دهد و چون واجب است؛ باید فرمان بردار باشد و عاصی نباشد و فوراً توبه کند و قصد توبه حقیقی، با انجام معصیت سازگار نیست.

س ۱۲۴۲- آیا انجام فعل متجری به، مثل سفر برای کشتن فردی که ظاهر شود کشته، شده حرام است؟ برای رفع اثر آن احتیاج به توبه است؟

ج - باسمه تعالی؛ تجری حرام است ولی به حکم عقل قبیح است و از مواردی است که قاعده ملازمه، در آن جاری نیست.

س ۱۲۴۳- در توبه انشاء صیغه و عزم بر ترک شرط است؟

ج - باسمه تعالی؛ انشاء لازم نیست. عزم بر ترک و پشیمانی از گذشته شرط است.

س ۱۲۴۴- کسی که به ظلم، عده زیادی را به قتل رسانده باشد و تمکن از ادای دیه ندارد؛ چگونه توبه در حق او محقق می‌شود؟

ج - باسمه تعالی؛ از رحمت الهی نباید مأیوس شد.

س ۱۲۴۵- اگر یک شیعه مذهب که معتقد به ولایت امیرالمؤمنین (علیه السلام) است و از اصول دین خود می داند از این عقیده برگردد کافر می شود یا محکوم به اسلام است؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، کافر نمی شود. منکر توحید و رسالت و یا ضروری دین کافر است.

س ۱۲۴۶- در مثل قضیه حمید بن قحطبه که ۶۰ سید را کشت بعداً هم نماز و روزه انجام نمی داد و هر ظالمی عده ای را با ظلم بکشد و سپس اگر نادم شد راه تحقق توبه چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ توبه ظالم به رد حقوق مردم و تصمیم قطعی بر ترک گناه و پشیمانی از آن گناه و گذشته خویش می باشد و هیچ کسی نباید از رحمت حق مأیوس باشد.

س ۱۲۴۷- کافر بودن شخص به چه وسیله است؟ آیا با خبث باطنی یا بی عقیده بودن اوست؟

ج - باسمه تعالی؛ کافر بودن یک مرحله ظاهری و یک مرحله واقعی دارد. مرحله ظاهر با هر دو سازش دارد. چون با گفتن شهادتین حکم به اسلام او می شود هرچند او خبث باطنی داشته باشد یا بی عقیده باشد.

محرمات

س ۱۲۴۸- در مورد استفاده از گوشت و مرغ و خرید آن ها از مغازه در ایران و کشورهای غربی چگونه است؟

ج - بسمه تعالی؛ آنچه در ممالک اسلامی است و در بازار مسلمانان است و یا در دست مسلمان است و فروشنده می گوید ذبح شرعی شده است و شما هم احتمال بدهید درست می گوید حلال است و اگر از کافر در بلاد کفر گرفته حرام است.

س ۱۲۴۹- نفس جدل کردن آیا حرمت شرعیه دارد.

ج - بسمه تعالی؛ خیر ندارد.

س ۱۲۵۰- نفس ملامت و سرزنش حرمت دارد؟

ج - بسمه تعالی؛ ندارد.

س ۱۲۵۱- غضب کردن و کینه توزی حرمت دارد؟

ج - بسمه تعالی؛ غضب حرام نیست عمل بر طبق آن گاهی حرام است.

س ۱۲۵۲- قهر کردن از برادران دینی حرمت دارد و مراد از روایتی که در ارشاد القلوب و کتب دیگر است که می فهماند کسی که سه روز با برادر دینی هجرت کند از دایره اسلام خارج است چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ روایت سند معتبری ندارد و فقهاء هم فتوا نداده اند.

س ۱۲۵۳- آیا لعن مؤمن به اطلاق کریمه (یوم ینادی المنادی الا لعنة الله على القوم الظالمین و یا المحتکر ملعون و شارب الخمر ملعون) و غیره جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

فیلم، عکس، رادیو و تلویزیون

س ۱۲۵۴- بدن زن کافر با تصاویر مونتاژ شود چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۲۵۵- به تصویر کشیدن تخیلات و داستان هایی که دستمایه آن ها تخیل و اوهام می باشد چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ جایز نیست.

س ۱۲۵۶- نمایش محرمات بدون این که در واقع حرامی انجام شود (مثل نمایش شرب خمر به وسیله آب یا نمایش قمار بدون شرط بندی و قصد بازی) چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ در صورتی که موجب موهون شدن محرم شود و یا مانند اشاعه فحشاء شود؛ جایز نیست.

س ۱۲۵۷- نمایش رقص بر فرض این که اصل را حرام بدانیم در فیلم چه حکمی دارد و آیا بین رقص های آیینی و غیر آیینی تفاوتی هست؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد و فرقی بین آن دو نیست. هر دو جایز است.

س ۱۲۵۸- ساخت فیلم های ترسناک برای سرگرمی چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ فی نفسه اشکال ندارد.

س ۱۲۵۹- نمایش صحنه های ترسناک یا صحنه های فجیع کشتار و شکنجه، در فیلم، به عنوان بخشی از داستان و ماجرای یک فیلم چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ فی نفسه بی مانع است.

س ۱۲۶۰- نمایش مجامعت حیوانات در فیلم های مستند چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر موجب فوران شهوت نشود جایز است.

س ۱۲۶۱- گوش دادن به صدای زن خواننده برای مردان چه حکمی دارد؟ (در صورتی که آواز از باب غنای حرام نباشد) مونتاژ این گونه تصنیفات بر روی فیلم یا تصویر خود خواننده چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۱۲۶۲- آیا دیدن برخی فیلم ها که در آن شئون اسلامی رعایت نشده و مدتی است با اجازه از وزارت ارشاد در سینماها پخش می شود جایز است در صورت اشکال راه حل شرعی را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ اجازه وزارت ارشاد، حرام را حلال نمی کند. باید موازین شرعی در دیدن و شنیدن رعایت شود.

س ۱۲۶۳- نگاه کردن به فیلم های خارجی و ایرانی بدون قصد لذت چگونه است، لطفاً بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ نگاه کردن به فیلم های ایرانی که زن بی حجاب را نشان می دهد و فیلم های خارجی که بدن عریان زن را نشان دهد؛ حرام است و نیز گوش دادن به آواز موسیقی در ضمن آن جایز نیست.

س ۱۲۶۴- در صورتی که سوژه یا قالب اقتضاء نماید که کارگردان یا بازیگران مؤنث (مسلمان یا غیر مسلمان) حجاب کامل یا اصلاً حجاب را رعایت نکنند ساخت و نمایش و تماشای چنین فیلم ها چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ از بازیگر غیر مسلمان اشکال ندارد.

س ۱۲۶۵- برای آن که مقام معنوی و شئون ائمه و پیامبران محفوظ بماند، در ساختن فیلم زندگی آنان چه نکات و ضوابطی لازم است رعایت شود؟

ج - بسمه تعالی؛ مقامات معنوی آنان قابل درک نیست و با ساختن فیلم نمی توان آن را ارائه کرد ولی اگر بنا باشد فیلمی ساخته شود؛ باید فیلمی باشد که مظهر مقام عبودیت و تسلیم آن ها در برابر حق و صبر در برابر مشکلات و استقامت و مبارزه با ظالمین و جنایت کاران و حکام جور و دستگیری از مستمندان و طرفداری از حق و مستضعفین و یا مشابه آن باشد، همچنین در مورد زندگی خصوصی آن ها نباشد (و در این صورت چند سؤال پیش می آید).

س ۱۲۶۶- اول: در صورتی که نمایش زندگی و چهره معصومین (علیه السلام) در فیلم مستلزم هیچ گونه اهانتی به ساحت مقدس آن حضرات نباشد و مردم را به تاسی و الگو پذیری از روش ها، منش ها و اخلاقیات آن بزرگواران ترغیب نماید؟ اولاً: بازی هنرپیشگان در نقش معصومین (علیه السلام) چه حکمی دارد؟

ج - بسمه تعالی؛ چون معصومین (علیه السلام) مجسمه روحانیت و معنویت می باشند؛ بازی هنرپیشگان نمی تواند کاشف از مقام آنان باشد.

س ۱۲۶۷- ثانی: نشان دادن چهره هنرپیشه به جای چهره معصوم (علیه السلام) و نمایش حرکات و سکنات معصوم (علیه السلام) مثل راه رفتن، نشستن و برخاستن و غذا خوردن و خوابیدن چه حکمی دارد؟

ج - بسمه تعالی؛ جایز نیست. چون نشان داده نمی شود.

س ۱۲۶۸- ثالث: آیا می توان به منظور آب و تاب دادن و جذابیت بخشیدن به داستان سخنانی را که از معصومین (علیه السلام) صادر شده از زبان معصوم (علیه السلام) دیگری بیان کرد؟

ج - بسمه تعالی؛ چون دروغ است جایز نیست.

س ۱۲۶۹- رابع: آیا می توان برای به تصویر کشیدن مواضع فکری معصوم (علیه السلام)، واقعه ای را به تصویر کشید که اتفاق نیفتاده؛ مثلاً می دانیم که همه معصومین (علیه السلام) در مقابل ستمگران محکم و استوار بوده اند، حال اگر فرض کنیم در زندگی یکی از معصومین (علیه السلام) اتفاقی نیفتاده که حضرت معصوم (علیه السلام) در مقابل ستمگری ایستادگی کند یا تاریخ آن را

برای ما نقل نکرده باشد آیا می توان داستانی را ساخت و تصویر کرد تا روحیه ظلم ستیزی معصوم (علیه السلام) نمایش داده شود؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی شود و شرعاً حرام است.

س ۱۲۷۰- به منظور تنبیه و توجه تماشاچی به نتیجه اعمال، آیا می توان صحنه های روز قیامت را به تصویر کشید و از آنجا که نمایش این صحنه مستلزم نمایش چهره فرشتگان عذاب و رحمت است؛ بازی هنرپیشگان در نقش فرشتگان چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه به آن نحوی باشد که با سند صحیح باشد جایز است.

س ۱۲۷۱- نگاه کردن به فیلم زنان بی حجاب چه حکمی دارد، و آیا در این مسأله بین مسلمان و کافر و بین فیلم مستقیم و غیر مستقیم تفاوتی هست؟

ج - باسمه تعالی؛ نگاه کردن به فیلم زن بی حجاب مسلمان جایز نیست و به فیلم زن غیر مسلمان جایز است البته به مقداری که به خود زن کافر می شود نگاه کرد.

س ۱۲۷۲- در صورتی که زنان غیر مسلمان بدون مراعات حجاب اسلامی به ایفای نقش بپردازند؟
اولاً: نگاه کردن عوامل تولید به این زنان چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ به مقداری که در رساله ها نوشته شده است؛ جایز است.

س ۱۲۷۳- ثانیاً: نگاه کردن تماشاچیان به فیلم آن ها چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ فرقی بین تماشاچیان و عوامل تولید نیست.

س ۱۲۷۴- ثالثاً: در صورت جواز تا چه حدی از بدن ایشان را می توان نمایش داد، آیا جواز منحصر به موی سر است یا شامل سایر اعضای بدن مثل پا و دست و بازو نیز می شود و در صورت دوم آیا عورتین را نیز شامل می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ کشف آن به مقداری که متعارف است جایز می باشد ولی کشف عورتین آن ها جایز نیست.

س ۱۲۷۵- آیا زن و مرد محرم - مثل زن و شوهر - می توانند در فیلم همدیگر را لمس کنند، ببوسند یا در آغوش بگیرند؟ آیا حکم این مسأله در صورتی که زن و مرد محرم، نقش دو محرم یا دو نامحرم را بازی کنند متفاوت است؟ دیدن این گونه روابط برای بیننده فیلم چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ در صورتی جایز است که موجب تهییج شهوت نشود.

س ۱۲۷۶- رعایت حجاب بر دختران نابالغ در فیلم و غیر فیلم تا چه حدی لازم است؟

ج - باسمة تعالی؛ حد ندارد نمی توان به عورت آن ها نگاه کرد. س ۱۲۷۷- لمس کردن دختران نابالغی که در نقش زنان بالغ بازی می کنند برای مردان نامحرم و لمس پسران نابالغی که در نقش مردان بالغ بازی می کنند برای زنان نامحرم چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ لمس دختر غیربالغ توسط مرد نامحرم در صورتی جایز نیست که مرد در معرض طغیان شهوت باشد و در غیر این صورت جایز است.

س ۱۲۷۸- ساختن فیلم در ارتباط با آموزش مسائل جنسی چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ جایز نیست.

س ۱۲۷۹- بازی کردن مرد در نقش زن و زن در نقش مرد چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ مانعی ندارد.

س ۱۲۸۰- نمایش زنان بی حجاب با هنرپیشه های مصنوعی (نقاشی متحرک و تصاویر کامپیوتری) چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ فی نفسه اشکال ندارد؛ مگر آنکه موجب طغیان شهوت باشد.

س ۱۲۸۱- مونتاژ بدن برهنه زنان کافر با چهره هنرپیشه های مسلمان به وسیله کامپیوتر به طوری که خیال شود همان زن است که برهنه شده چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ جایز نیست.

س ۱۲۸۲- دیدن زن های بی حجاب آرایش کرده در فیلم ها، در صورتی که بازیگر مسلمان یا غیر مسلمان باشد چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ به قصد ریه و تلذذ مطلقاً حرام است و اما بدون ریه دیدن زن غیر مسلمان جایز است و دیدن زن مسلمان چنانچه بدن و موی او پوشیده باشد ولو صورتش باز باشد؛ جایز است و در غیر این صورت جایز نیست.

س ۱۲۸۳- دیدن عکس نامحرم بدون ریه و با وجود آن چه صورت دارد و فرقی بین آشنا و ناشناس وجود دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ نگاه کردن به عکس زن نامحرم با قصد لذت حرام است و بدون قصد لذت جایز است در این صورت نیز بهتر است به عکس زن نامحرمی که می شناسد؛ نگاه نکند.

س ۱۲۸۴- دختران می پرسند آیا می توانند در حرفه بازیگری یا کارگردانی فعالیت داشته باشند چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مستلزم تماس غیر مشروع با مرد نامحرم باشد یا او را بدون حجاب شرعی در سینما یا تلویزیون نشان دهند؛ جایز نیست.

س ۱۲۸۵- گرفتن عکس برای زن چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه عکس گیرنده زن باشد؛ اشکال ندارد و همچنین است اگر عکس گیرنده مرد باشد و زن حجاب شرعی را رعایت بنماید.

س ۱۲۸۶- آیا دیدن فیلم های سکس و مبتذل حرام است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی.

س ۱۲۸۷- آیا استماع تمام برنامه های صدا و سیما جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، ساز و آواز موسیقی، نظر به زن های مسلمان بدحجاب و... جایز نیست.

س ۱۲۸۸- آیات یا اسماء حسنی که در صفحه تلویزیون به نمایش در می آید آیا مس آن ها بدون طهارت جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر هتک نباشد؛ جایز است زیرا خط مس نمی شود و شیشه مانع است.

س ۱۲۸۹- نظر مبارکتان درباره فرموده آیت الله بروجردی که گوش دادن به قرآن از رادیو و تلویزیون حرام است؛ چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، حرام نیست و خیال نمی‌کنم که ایشان فرموده باشند.

س ۱۲۹۰- اگر در مجلسی که حضور داریم رادیو یا تلویزیون را روشن کنند وظیفه ما چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه موسیقی پخش کند؛ باید نهی نمود و اگر نتواند نهی کند باید از مجلس خارج شود.

س ۱۲۹۱- نظر مبارکتان در مورد ویدئو و ماهواره چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ بلاشک منشأ فساد است. ولی اگر می‌توانید فقط از برنامه های غیر فاسد آن استفاده نمایید و خانواده هایتان از این برنامه ها استفاده نکنند؛ اشکال ندارد.

س ۱۲۹۲- نگاه کردن به فیلم های کاراته یا مذهبی و فیلم های آموزنده جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ فی نفسه اشکال ندارد البته در صورتی که زن بی حجاب و ساز و آواز در آن نباشد.

س ۱۲۹۳- آهنگ های پخش شده در صدا و سیما چه حکمی دارد؟ دیدن زن مسلمان بی حجاب در تلویزیون حکمش چیست؟ نگهداری تلویزیون در منزل چطور است؟

ج - باسمه تعالی؛ آهنگ هایی که در تلویزیون و رادیو پخش می شود چون موسیقی و غنا با آلات لهو و لعب است مطلقاً حرام است و دیدن نامحرم در تلویزیون، مانند دیدن در کوچه و بازار است و حرام است و نگهداری تلویزیون در منزل، چنانچه سبب شود که خودتان یا خانواده تان مرتکب حرام بشوید؛ نباید نگه دارید ولی استفاده برای قرآن و سخنرانی و مدح اهل بیت و نوحه خوانی جایز است و نگهداری برای این امور جایز است و مانعی ندارد.

اشاعه فحشاء

س ۱۲۹۴- آیا نقل عمل زشت و جنایات، بدون تعیین شخصی، از موارد اشاعه فحشا می باشد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اظهار معصیت خود انسان یا دیگران، فی نفسه قبیح است؛ ولی اشاعه فحشاء که در آیه کریمه از آن نهی شده است مربوط به نسبت زنا به کسی دادن است که حد هم دارد.

س ۱۲۹۵- مجلات سکسی که به طور قاچاق وارد شده و پخش می گردد و بسیار موجب فساد و فحشاء است؛ اگر راه جلوگیری از آن منحصر باشد که آن ها را بخرند و از بین ببرند آیا از سهم امام (علیه السلام) جایز است بخرند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۲۹۶- حکم پخش و نشر و خرید و فروش و نگاه و نگهداری عکس های رنگی زن های هنرپیشه که با چهره ای جذاب و چشمگیر و در بعضی موارد موهای نمایان چاپ و تکثیر شده چیست؟ با توجه به این که افراد نامبرده معروف و سرشناس هستند و راضی هستند که مردم به عکس آن ها نگاه کنند آیا باز هم نگاه کردن به آن ها حرام است؟

ج - باسمه تعالی؛ نظر به این که نشر و تکثیر چنین عکس هایی موجب تحریک جوانان می شود؛ قبیح است و جایز نیست. راضی بودن و نبودن آنان دخیل در حکم نیست.

موسیقی

س ۱۲۹۷- رفتن به مجالس عروسی که ساز و آواز و موسیقی استفاده می شود چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۱۲۹۸- نوارهای موسیقی که ارشاد اسلامی اجازه داده است؛ چطور است؟

ج - باسمه تعالی؛ اجازه ارشاد موجب جواز محرم نمی شود.

س ۱۲۹۹- مراد از آلات مختصه به لهُو چه می باشد و طبل چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از آلات مختصه به لهُو آن است که منفعت مهمه آن آلت، لهُو باشد و اگر چیزی مانند رادیو دو قسم منفعت دارد آلت لهُو نیست. بنابر این طبل از آلات لهُو نیست.

س ۱۳۰۰- معروض می دارد با گسترش فساد و فحشاء در جامعه و ترویج غنا و موسیقی، عده ای از افراد مغرض و منحرف دامنه این کار را به محافل و مجالس مذهبی کشانده اند و در صدد به ابتدال در آوردن این گونه مجالس هستند، خصوصاً در اعیاد و موالید ائمه اطهار - سلام الله علیهم اجمعین - که به طرز خیلی عجیب، سرود و مولودی خوانده می شود که گاهی از خود مردم شنیده شده که می گویند: خواندن این ها به سبک ترانه های عاشقانه خواننده های غیر مذهبی می باشد که هیچ تناسبی با شئون مجالس مربوط به اهل بیت عصمت و طهارت - سلام الله علیهم اجمعین - ندارد؛ بلکه خود نوعی اهانت به ساحت مقدس آن ها محسوب می شود، مخصوصاً که همراه با چنین نغمه هایی، به شکل خیلی زننده دست زده می شود؛ به طوری که مجلس از هر جهت شبیه

به مجالس لهو و لعب می شود و گاهی هم از مداح ها شنیده شده که می گویند دست زدن با سینه زدن هیچ فرقی ندارد و کسانی که دست نمی زنند مخالف اهل بیت (علیهم السلام) هستند حال با توجه به روایات وارده در حرمت غنا و آیه شریفه «و ما کان صلاتهم عند البیت الا مکاء و تصدیه» (سوره انفال آیه ۳۵) که در تفسیر برهان و تفسیر نور الثقلین و سایر تفاسیر معتبر شیعه در ذیل این آیه شریفه، روایت وارد شده که عبادت کفار در زمان جاهلیت دست زدن در کنار خانه خدا بوده است آیا حضرت عالی غنا را در موقع خواندن اشعار و سرود و مولودی و همچنین دست زدن به همراه آن را جایز می دانید یا خیر؟ مستدعی است که نظر مبارکتان را در این زمینه به طور صریح مرقوم فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ غنا حتی در روضه خوانی و قرآن خواندن مطلقاً حرام است و کسی که بگوید سینه زدن در مصائب اهل بیت (علیهم السلام) که از شعائر مذهبی و از جمله اموری است که بقاء مذهب و دین به واسطه این اعمال است با دست زدن در اعیاد مذهبی فرقی نمی کند بسیار حرف غیر مربوطی زده است خداوند همه را از شرور و آفات حفظ نماید ولی کف زدن فی نفسه حرام نیست و روایتی که به آن اشاره کرده اید معنایش همان است که از ظاهر آیه صدرآ و ذیلاً استفاده می شود و آن وعده عذاب به مشرکین می دهد زیرا آنان با بازی کردن و کف زدن و سوت کشیدن به جای نماز خواندن و عبادت کردن مانع از ورود مؤمنین به مسجدالحرام می شدند. روایات دیگری هم در تفسیر آیه شریفه وارد است که مقام، گنجایش تعرض به آن ها را ندارد.

س ۱۳۰۱- اگر شغل کسی مطربی باشد؛ درآمد حاصله از خوانندگی یا مطربی وی که شامل (زدن کلیه آلات موسیقی از قبیل نی، تار، ضرب) می شود چه حکمی دارد؟ آیا درآمد حاصل حلال است یا حرام؟

ج - باسمه تعالی؛ درآمد موسیقی و خوانندگی غنائی حرام است.

س ۱۳۰۲- اگر کسی به قصد تفریح و سرگرمی، از آلت موسیقی استفاده کند مثلاً (نی یا تار) بزند حکم عمل وی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام الهی، با قصد تفریح و سرگرمی حلال نمی شود.

س ۱۳۰۳- آیا تمام نوارهایی را که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (خصوصاً مداحی و موسیقی) مجوز تکثیر و پخش می دهد از نظر شرعی مجاز می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ موسیقی مطلقاً حرام است و با مجوز وزارت ارشاد حلال نمی شود.

س ۱۳۰۴- گوش نمودن به سرودها و موسیقی های شرعی، در روزهای عزا و اندوه ائمه(علیه السلام) در محرم و رحلت نبی اکرم(صلی الله علیه وآله) و حضرت معصومه(س) و غیره جایز می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه آوازی، غنا و موسیقی باشد؛ گوش دادن جایز نیست والا جایز است.

س ۱۳۰۵- اخیراً در شهرها رسم شده است کنسرت موسیقی برگزار می کنند؛ توسط گروهی خواننده و با وسایل نوازندگی مانند پیانو، ویولون، ارگ، گیتار، تار، سه تار، اجرا می شود. اخیراً در شهر شاهرود نیز در چند مکان برگزار شده است و در بعضی مراسم زن و مرد به طور مشترک خوانندگی می کنند و می گویند ما مجوز داریم و از نظر قانون مجاز شده است و این موسیقی عرفانی است. جمع کثیری نیز به خیال این که شرعاً بلا اشکال است؛ بلیط تهیه کرده و در مجلس یاد شده شرکت کرده و استماع می نمایند. ضمناً مستمعین زن و مرد مشترکاً می باشند. لطفاً حکم اجرای موسیقی مزبور و حکم شرکت در آن مجلس و خرید و فروش بلیط آن و حکم پول تهیه شده از این را و پولی که خواننده ها می گیرند به عنوان اجرت چیست؟ آیا چیزی در اسلام به نام موسیقی عرفانی وجود دارد که شرعاً مجاز باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ موسیقی عرفانی که در اسلام جایز باشد؛ نداریم. این اصطلاح از صوفیه است و مسلماً مانند بقیه موسیقی ها حرام است؛ خصوصاً که با وسایل نوازندگی باشد. عجیب است که مصادر امر هم شنیده ام که تصریح می کنند به جواز، و مجریان امر چنین می کنند. خداوند تعالی هدایت شان کند.

س ۱۳۰۶- شنیدن هر گونه آلات موسیقی چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام است.

س ۱۳۰۷- نظر حضرت عالی در مورد به کارگیری آلات و ادوات موسیقی و معامله بر آن ها چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چون موسیقی را حرام می دانم؛ چنانچه آن آلات، منفعت دیگری نداشته باشد معامله بر آن باطل است و اگر منفعت دیگر دارد؛ معامله صحیح است و استفاده در آن منفعت نیز، جایز است.

س ۱۳۰۸- با توجه به کثرت علاقه مندان زن برای فراگیری انواع سازها در سطح کشور، چگونه می توان با حفظ موازین فقهی امکان ارائه این هنر، را توسط ایشان فراهم کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از این هنر، اگر موسیقی است با هیچ میزان فقهی، و اگر هنر جایز است؛ خانم شوهردار باید رضایت شوهر را جلب کند و یا در حین عقد، شرط شود که شوهر باید اجازه دهد و اگر بی شوهر است محدودیتی غیر از رعایت موازین عام شرعی ندارد.

س ۱۳۰۹- خلاقیت و تحول در موسیقی در گروه تربیت متخصص (نوازنده، آهنگساز، خواننده و...) است و نظر به این که امروزه موسیقی از مقوله علم و هنر و فرهنگ به شمار می آید؛ چگونه می توان با حفظ معیار فقهی به این مهم پرداخت؟

ج - باسمه تعالی؛ راهی به ذهن من خطور نمی کند.

س ۱۳۱۰- با توجه به این که ایران یکی از پنج تمدن بزرگ موسیقی بشری به شمار می آید و به دلیل مشکلات فقهی در بخش آموزش و اجرا، هم اکنون اغلب سازها و دستگاه های موسیقی و اجرای آن با معضل مواجه است آیا فقه اسلام در این زمینه رهنمودی دارد که در عین استفاده از این پدیده، ممنوعیت های فقهی را به دنبال نداشته باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه از موسیقی، همان غناء ارائه شده باشد که فعلاً ظاهراً مراد همان است؛ فقه اسلامی رهنمودی ندارد و چنانچه مراد اعم از آن باشد که برای آن مقاماتی، مانند حسینی و منصوری و بقیه مقامات ذکر نموده اند و آن مقامات تباین با غناء دارد در فقه اسلامی منعی از آن نیست.

س ۱۳۱۱- نظر مبارک راجع به موسیقی سنتی و غیر سنتی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ موسیقی مطرب حرام است؛ سنتی و غیر سنتی ندارد.

س ۱۳۱۲- معنی غنا و حکم آن را بیان کنید؟

ج - باسمه تعالی؛ غناء صوت لهوی است.

س ۱۳۱۳- نگاه کردن به فیلم های تلویزیون که گاهی زن های بی حجاب نیز دارد و گوش دادن به صدای تازی که نواخته می شود چه صورتی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام است.

س ۱۳۱۴- صاحب عروسی خواننده هایی می آورد و با آنان شرط می کند در جلو مردم ساز و سرنا و دایره بزنند و هر قدر پول از مردم گرفتند؛ مثلاً یک صد هزار تومانش مال خواننده ها و بقیه مال صاحب عروسی باشد. آیا این پول به خواننده ها و صاحب جشن حلال است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر حلال نیست.

س ۱۳۱۵- با توجه به ترویج موسیقی از طرف برخی مراکز فرهنگی، بعضی ها می گویند غنا حرام است و موسیقی اشکال ندارد اولاً فرق بین غنا و موسیقی را بیان فرمایید و ثانیاً برخی می گویند موسیقی سنتی و اصیل اشکالی ندارد لطفاً نظرتان را بفرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ صوت مطرب و نواختن آلات مناسب با آن حرام است، اسم آن هر چه باشد فرق نمی کند. دعوی آن که موسیقی سنتی حرام نیست؛ ادعای عامیانه است و همه نوع موسیقی حرام است.

س ۱۳۱۶- موسیقی چیست و به چه چیزی اطلاق می شود آیا می توان تعریف جامعی از آن داشت یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ موضوع علم موسیقس، صوت به ما هو صوت است و در عرف این زمان همان غنا است که عبارت از صوت لهوی مطرب است که موجب خفت در بدن می شود البته اگر مانعی نباشد.

س ۱۳۱۷- ملاک در حرمت و حلیت هر کدام از غنا و موسیقی چیست؟ و اگر ملاک لهوی بودن آن است ملاک تشخیص لهو چیست؟ به عبارت دیگر تشخیص لهو به عهده خود مکلف است یا این که باید به عرف مردم رجوع کند؟ و اگر ملاک عرف مردم است در زمان که عرف مردم اکثر موسیقی ها را لهو محسوب نمی کنند آیا وظیفه مکلف تغییر می کند؟

ج - باسمه تعالی؛ معنای لهوی و مطرب بودن معنای واضحی است و چیزی نیست که با قرار دادن مردم عوض شود.

س ۱۳۱۸- نظر شما در مورد موسیقی غنا مواردی که جایز است حکم تولید و تعلیم و تعلم و اجراء برای زن یا مرد، صرف نظر از محرّمات قطعیه اختلاط زن مرد چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ غنا، بر زن در عروسی جایز است و لذا اجرت آن حلال است، و مستثنایات دیگری نیز دارد که تعلیم و تعلم آن، از نظر ما اشکال ندارد. نهایت باید تعلیم و تعلم به تغنی و استماع نباشد.

س ۱۳۱۹- آیا برای اعتلای هنر موسیقی ایرانی در سطح جهان می توان کنسرت های مستمر و مرتب برگزار کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ کنسرت ها با تغنی خیر، بدون آن اشکال ندارد.

س ۱۳۲۰- با توجه به کثرت علاقمندان موسیقی، اعم از خواننده و نوازنده و آهنگساز با حفظ حدود فقهی چگونه می توان تولیدات موسیقی را توسعه داد و در عین حال اصول موسیقی را در تولیدات رعایت کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ با تغنی محرم، فعلا چیزی به ذهن نمی رسد و به غیر آن مانعی ندارد.

س ۱۳۲۱- آیا آواز خوانی زن حرام است؟ حتی اگر رقص آور هم نباشد؟

ج - باسمه تعالی؛ در حرمت غنا، بین زن و مرد فرقی نیست. بلی، در شب زفاف غنا جایز است که آن هم شرایطی دارد و آواز خوانی زن، به غیر نحو غنا جایز است.

س ۱۳۲۲- جدیداً خانه های موسیقی در قلب هنرستان، در بعضی از شهرستان ها تأسیس شده است که متأسفانه مسئولین امر چندان توجهی به این امر نداشته اند آیا به نظر حضرت عالی تأسیس این خانه های موسیقی جایز است؟ یادگیری و تعلیم موسیقی چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۱۳۲۳- شرکت کردن در برنامه های جشن و عروسی که با موسیقی همراه است چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام است، مگر در موقعی که موسیقی نواخته نمی شود.

س ۱۳۲۴- اخیراً برخی مراسم جشن تکلیف با موسیقی و رقص همراه می شود؛ آیا اشکال ندارد؟

ج - باسمه تعالی؛ شنیدن موسیقی مطلقاً حرام است و رقص مرد برای زن نامحرم و زن برای مرد نامحرم جایز نیست ولی رقص مرد برای مرد و زن برای زن، حرام نیست.

س ۱۳۲۵- آیا آلات لهو از قبیل طبل و دف و تار و... مالیت دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه منفعت حلال نداشته باشد؛ مالیت ندارد.

س ۱۳۲۶- در زمان فعلی که مبتلا به اکثر می باشد در وسائل صوتی و تصویری، برنامه های علمی و اخبار با موسیقی پخش می شود و موسیقی جزء لاینفک رادیو و تلویزیون شده، وظیفه ما مکلفین چیست؟ می توانیم بگوئیم برنامه های رادیو و تلویزیون تحت اشراف دولت اسلامی است مشکلی ایجاد نمی کند سماع و استماع حلال است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ تحت اشراف حکومت اسلامی بودن، موجب حلیت محرّمات الهی نمی شود.

س ۱۳۲۷- در مورد جشن عروسی در منطقه ما مرسوم است در این عروسی برای شادی، از نوازندگان سنتی محلی دعوت می کنند و برای تشویق آن ها، میهمان ها مقداری پول برای درخواست سرود یا ترانه خود و یا برای سلامتی یکی از اقوام خود می دهند و بعد از آن شیرینی خورانی هرکس دعوت شده است مقداری پول به عنوان کمک برای عروس و داماد می دهند در این مورد لطفاً جواب حلال و حرام و شرایط آن را مرقوم فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ غنا و موسیقی مطلقاً حرام است و پول دادن به آن ها، به هر شکل که تشویق بشوند یا نشوند جایز نیست. ولی کسانی که عروسی می روند به هر نحو که به عروس و داماد کمک بکنند خوب است.

قمار و شطرنج

س ۱۳۲۸- بازی با شطرنج چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام است.

س ۱۳۲۹- اگر شطرنج آلات قمار بودن خود را به کلی از دست داده باشد و تنها به عنوان یک ورزش فکری از آن استفاده شود؛ بازی با آن چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بازی با شطرنج مطلقاً حرام است و آلات قمار بودن آن هم از بین نرفته است؛ دنیا را ملاحظه کنید.

س ۱۳۳۰- احتراماً با عرض اعتذار به جهت تصدیق اوقات شریف. لطفاً نظر فقهی شریف در زمینه بازی بیلارد چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ آن گونه که در تمام دنیا مرسوم است از آلات و بازی قمار است و بلا اشکال حرام است ولی چنانچه برخلاف متعارف بازی باشد یعنی در آن برد و باخت و پول و یا امثال آن نباشد و فقط برای سرگرمی اشکال ندارد. خلاصه، این بازی، مانند بازی شطرنج نیست که حتی بدون برد و باخت حرام باشد.

س ۱۳۳۱- بازی کردن با آلات قمار به هر شکل از آن، مخصوصاً نرد و شطرنج از نظر مبارک شما چه صورتی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ با برد و باخت حرام است و بدون برد و باخت، بازی کردن با شطرنج از محرمات مسلم فقه است و با نرد نیز حرام است و بقیه آلات قمار، محل خلاف است مقتضای احتیاط لزومی، عدم بازی با آن ها است.

س ۱۳۳۲- به نظر شما شطرنج با چه معیاری حلال و با چه معیاری حرام است؟

ج - باسمه تعالی؛ برحسب روایت معتبر با هیچ معیاری حلال نخواهد بود.

س ۱۳۳۳- نگاه کردن به افرادی که بازی با شطرنج می کنند چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در دو روایات وارد شده است به کسی که به بازی شطرنج نگاه می کند؛ سلام نکنید.

س ۱۳۳۴- شطرنج بازی بدون پول حرام است یا نه و اگر حرام است چرا؟

ج - باسمه تعالی؛ از محرمات اکیده است. دلیل آن هم روایات معتبر است، متجاوز از ۳۰ روایت متضمن نهی از بازی با شطرنج است.

س ۱۳۳۵- بازی های انفرادی مثل ورق بازی چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ ورق بازی بدون برد و باخت نیز، بی اشکال نیست.

س ۱۳۳۶- در میان مردم شایع است که نگاه کردن و دست زدن به شطرنج موجب بطلان وضو است؟

ج - باسمه تعالی؛ نشستن در محلی که با شطرنج بازی می کنند جایز نیست. ولی دست زدن به آن موجب بطلان وضو نیست.

مسائل پزشکی

س ۱۳۳۷- اگر طبیب زن نباشد و دکتر مرد برای اختبار حال زن مریض که چرا حامله نمی شود و چرا خون ریزی زیاد در حال حیض دارد مجبور است به عورت زن نگاه کند آیا این نگاه کردن برای طبیب جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ نگاه نامحرم در صورت ضرورت و عدم وجود جانشین، جایز است.

س ۱۳۳۸- پیوند عضو بدن انسان به دیگری چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ عضوی را که از مرده و یا زنده؛ جدا نموده اند پیوند آن به دیگری جایز است؛ ولی چنانچه زنده است باید با اجازه او باشد و در مرده یا باید وصیت کرده باشد و یا ولی او اجازه دهد.

س ۱۳۳۹- آیا تشریح بدن میت جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ تشریح بدن میت و قطعه قطعه کردن آن حرام است و دیه هم دارد ولی در چند مورد جایز است و دیه ندارد یکی از آن موارد در صورتی که پیشرفت علم پزشکی و معالجه بیماران بر آن توقف داشته باشد که در این صورت جایز خواهد بود. زیرا هر امری که مقدمه یک امر مهم تر باشد؛ مانند تشریحی که مقدمه پیشرفت علم طب و نجات دادن مردم و حفظ حیات آن هاست؛ چنین امری جایز خواهد بود.

س ۱۳۴۰- به استحضار می رساند در علم پزشکی جدید امروزی عمل تلقیح مرد و زن صورت می پذیرد ولی اسپرم مردی را نگهداری نموده تا عمل تلقیح صورت گیرد که مرد یعنی صاحب

اسپرم فوت می کند که بعد از تمام شدن عده زن اسپرم مرد متوفی را به این زن تلقیح می نمایند در این خصوص چه حکمی دارد؟ و در هر صورت در مورد ارث این فرزند چه حکمی دارد؟ لطفاً نظر مبارک را هم بفرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ تلقیح اشکال نداشته و بچه هم منتسب به صاحب نطفه و آن زن می باشد و از پدر ارث نمی برد ولی از مادر ارث می برد و تمام احکام اولاد به غیر از ارث از پدر مترتب می شود. **والله العالم.**

س ۱۳۴۱- آیا اصول تلقیح مصنوعی شرعاً عملی مباح و مجاز است یا اقدامی حرام خواهد بود؟

ج - باسمه تعالی؛ تلقیح مصنوعی جایز است تفصیل در ذیل مسائل بعد می آید.

س ۱۳۴۲- تلقیح نطفه یا اسپرم زوج در رحم زوجه از طریق شوهر یا پزشک معالج جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ تلقیح نطفه از طریق شوهر اشکالی ندارد و از طریق پزشک نیز، اگر مستلزم نظر و یا لمس عورت و بدن زن نباشد جایز است و اگر مستلزم موارد فوق الذکر باشد حرام است.

س ۱۳۴۳- تلقیح نطفه با اسپرم بیگانه (غیر از زوج) در رحم زن شوهردار شرعاً مجاز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ زن شوهردار و غیر شوهردار، اگر اجنبی باشد؛ فرقی ندارد و هر مورد به حسب ادله جایز است و آنچه بعضی خیال کرده اند که روایات دلالت بر حرمت ادخال منی در رحم اجنبی می کند، اشتباه است. قرائنی در روایات هست که دلالت دارد بر این که حرام آن است که این عمل به واسطه جماع باشد؛ ولی به مقتضای اصالة الاحتیاط، در فروج انجام داده نشود و اگر این احتیاط لازم نباشد قطعاً حرام نیست.

س ۱۳۴۴- کودکانی که در دستگاه مصنوعی یا دستگاه آزمایشگاهی به وجود آیند از نظر شرع چه رابطه ای با صاحبان نطفه و تخمک دارند (صاحب نطفه و تخمک زن و شوهر باشند یا نباشند)؟

ج - باسمه تعالی؛ کودکان، فرزند صاحب نطفه یعنی مرد می باشند ولی به زن ملحق نمی شوند یعنی بچه ای است که مادر ندارد.

س ۱۳۴۵- اگر نطفه مردی (زوج) با تخمک زوجه اش بعد از ترکیب در رحم اجاره یا عاریه ای (زن دیگری غیر از صاحب تخمک) پیوند شود و جنین در رحم اجاره ای یا عاریه ای رشد پیدا کند و متولد شود شرعاً جایز است یا خیر و چه رابطه ای از نظر نسب و آثار حقوقی و شرعی با

صاحب اسپرم و تخمک و صاحب رحم اجاره ای یا عاریه ای و فرزندان وی و یا شوهرش پیدا می کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ شرعاً با رعایت جهات دیگر جایز است و بچه به صاحب نطفه ملحق می شود یعنی پدر او صاحب نطفه است و اما مادر ظاهراً آن زن دیگری است که اجیر شده است چون (ان امهاتهم الا اللائی ولدنهم).

س ۱۳۴۶- آیا کاشتن نطفه مرد توسط طبیب به رحم زن تا حامله شود و راه دیگری برای آن نیست، جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست مگر آن که نه نگاه کند و نه لمس نماید.

کالبد شکافی

س ۱۳۴۷- از آن جایی که امروزه نظریه پزشکی قانونی به عنوان یکی از طرق مطمئن در امورات و مسائل قضایی به شمار می رود و عمدتاً تشخیص و تعیین علت تامه مرگ یکی از وظایف آن هاست و در اکثر موارد تشخیص و تعیین دقت علت فوت با کالبد شکافی مقدور است و با انجام این عمل حقیقت کشف و حق اولیاء دم احقاق می گردد لطفاً نظر مبارک را پیرامون کالبد شکافی و تشریح جسد حتی عند اللزوم جدا کردن بعضی از اعضاء بدن از همدیگر را بیان فرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ کالبد شکافی و تشریح و جدا کردن بعضی از اعضای بدن میت فی نفسها حرام است ولی چنانچه حیات یک انسان متوقف بر آن باشد یا تعلم طب موجب حفظ حیات مسلمین و نجات آنان از امراض باشد و یا کشف جریمه موجب نجات متهمین به قتل یا معرفت قاتل شود تا آن که حکم الله اجرا شود یا غیر این امور از اغراض ضروری بر این امر توقف داشته باشد همه این امور جایز می باشد و دیه هم ثابت نمی شود.

س ۱۳۴۸- در صورتی که قاضی پرونده تشخیص دهد تشریح جهت کشف حقیقت لازم و ضروری است ولی اولیای دم راضی به تشریح نباشند یا بعضی راضی باشند و بعضی دیگر راضی نباشند و یا میت بر عدم تشریح وصیت کرده باشد تکلیف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ در موارد جواز تشریح و لزوم آن که در مسأله قبل گفته شد؛ عدم رضایت اولیای دم، مانع نیست و وصیت هم وصیت غیر مشروع است.

س ۱۳۴۹- تشریح کالبد شکافی امروزه، یکی از رشته های پزشکی است که در دنیا دارای اهمیت فراوانی است و مراکز مهم علمی و پژوهشی در این زمینه مشغول فعالیت هستند که عمدتاً به اثبات نسب، به قصد کشف جرم و هر هدف عقلایی دیگر یا صرفاً به قصد آموزش های پزشکی اجساد را کالبد شکافی می نمایند لطفاً نظر مبارک را در جواز و عدم جواز توضیحاً مرحمت فرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ در تمام مواردی که اشاره نموده اید؛ تشریح جایز است و در رساله مسائل مستحدثه آن را مفصلاً نوشته ام.

س ۱۳۵۰- از آن جایی که احترام میت مسلمان لازم است در صحنه قتل و یا در سالن تشریح عمدتاً این مسئله مورد توجه قرار نمی گیرد و از طرفی در جهت ارتقاء دانش پزشکی و کشف علمی جرم و بررسی صحنه قتل و احقاق حق ضرورت تشریح مشخص می شود که به نظر می رسد تشریح و احترام در تزامم با هم هستند در این صورت تکلیف چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورت امکان، جمع بین حقین متین است و در صورت تزامم تشریح مقدم واهم است.

حجامت

حکم حجامت در حال احرام را در موارد زیر بیان فرمایید.

س ۱۳۵۱- صرفاً جهت اجرای سنت و بهداشت باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ حجامت بر محرم مطلقاً حرام نیست ولی مکروه است.

س ۱۳۵۲- اگر طبیب معالج برای درمان و یا جلوگیری از مرض لازم می داند؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد و مکروه هم نیست.

س ۱۳۵۳- حکم تراشیدن محل حجامت در صورت ضرورت چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ در حال احرام، تراشیدن مو جایز نیست و کفاره هم دارد که در مناسک بیان شده و اگر بودن مو باعث زحمت و یا بیماری دیگری شود در صورت ضروری بودن مطلقاً جایز است.

س ۱۳۵۴- آیا جایز است حجامت کننده و یا حجامت شونده شرط اجرت کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ بعضی از فقهاء حکم به کراهت کرده اند. بعید نیست که فقط بر حجّام مکروه باشد.

س ۱۳۵۵- فرد حجامت شونده اجرت متعارف بدون شرط بدهد چطور است؟

ج - باسمه تعالی؛ هیچ گونه اشکال ندارد.

س ۱۳۵۶- اگر حجام طبیب نباشد ضرری بر حجامت شونده وارد آمد در صورتی که مقصر نباشد بلکه قاصر باشد حکم طبیب دارد در ضمانت یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه خطاء و ضرر از حجام باشد ضامن است ولی اگر منشأ ضرر در خود حجامت شونده باشد؛ ضامن نیست.

س ۱۳۵۷- در محل حجامت اثر خون باقی است برای نماز عنوان جرح بر محل صدق می کند؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی صدق می کند.

س ۱۳۵۸- آیا تطهیر موضع جرح با احتمال ضرر جایز و لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر احتمال ضرر معتد به نباشد لازم نیست؛ ولی جایز است.

س ۱۳۵۹- اگر نداند که آیا تطهیر مضر است یا خیر و جرح باقی است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ تطهیر لازم نیست.

س ۱۳۶۰- اگر حجامت موجب ضعف به حد بطلان روزه نباشد آیا تأخیر حجامت به شب یا بعد از ماه رمضان لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، اگر حجامت در ایام روزه موجب ضعف شدید بشود؛ مکروه است.

س ۱۳۶۱- اگر طبیب معالج، حجامت را در روزه رمضان لازم بداند به طوری که تأخیر آن موجب مرض یا شدت آن و یا تأخیر آن شود؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم نیست؛ مگر این که مرض شدید را نوید دهد.

سیگار و مواد مخدر

س ۱۳۶۲- امروزه سیگار کشیدن علاوه بر ضرر به جان موجب اذیت دیگران نیز می شود. اولاً: آیا ضرر داشتن سیگار دلیل حرمت آن نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر.

س ۱۳۶۳- آیا سیگار کشیدن (ابتداءً) از باب اضرار به نفس حرام است یا از باب اسراف مال و اگر ضرر جزئی باشد استفاده از سیگار جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نیست. اسراف هم نیست و مضر به نفس نیست تا حرام باشد.

س ۱۳۶۴- حکم دود یا توجه به آیات قرآن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از دود اگر سیگار و قلیان باشد جایز است.

س ۱۳۶۵- نظر کلی جناب عالی در مورد مصرف دخانیات سیگار و خرید و فروش آن را بفرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ سیگار کشیدن دو جنبه دارد؛ اصل کشیدن نسبت به کسانی که ضرر معتنی به نداشته باشد؛ جایز است و چنانچه به آن مرحله از ضرر برسد جایز نیست؛ ولی چنانچه سیگار موجب مفسدی در مجتمع بشود در چنین موردی، یکی از حکام شرع باید حکم به ترک آن و عدم جواز بکند و پس از حکم او کشیدن حرام است بالتبع خرید و فروش آن هم جایز نیست.

س ۱۳۶۶- فتوای حضرت عالی در مورد استعمال و یا خرید و فروش حشیش و یا بنگ و یا گراس چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ هر چیزی که موجب هلاکت یا فلج شدن عضوی از اعضا شود و یا مجتمع را به فساد بکشانند جایز نیست.

س ۱۳۶۷- فتوای حضرت عالی در مورد استفاده جوانان و یا افراد مسن از تریاک، برای درمان یا خوشی چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ تریاک کشیدن برای درمان جایز است.

س ۱۳۶۸- برای نجات از وضعیتی که امروز مانند مفسد و اعتیاد دامنگیر کشور اسلامی گردیده چه توصیه ای دارید؟

ج - باسمه تعالی؛ با وضعی که در مملکت از فساد و تباهی و مفسد عظیمی که از رواج مواد مخدر (تریاک، هروئین) رسیده است و با اهمیتی که اسلام به اجتماع امت اسلامی و سلامت افراد می دهد من به عنوان حاکم شرع استعمال مواد مخدر را مطلقاً حرام می کنم و لازم می دانم بر افرادی که مبتلای به این بلای اجتماعی هستند؛ حتی المقدور آن را ترک نمایند و اگر امکان ترک نیست؛ کم کنند و بر دولت لازم است به هر نحو ممکن برای جلوگیری و ترک اعتیاد اقدامات لازم را انجام دهد. و چنانچه بودجه مملکت وافی نباشد من اجازه می دهم از سهم مبارک امام - ارواحنا فداه - و سایر وجوه شرعی از مؤمنین گرفته و مصرف نمایند همچنین از ارشاد و راهنمایی دریغ ننمایید خداوند تبارک و تعالی به همه توفیق عنایت فرماید.

اسراف

س ۱۳۶۹- روشن کردن شمع در جایی که چراغ باشد، مثل حرم ائمه (علیه السلام) جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ روایتی در مورد عدم اسراف در چراغ و روشنایی وجود دارد ولی اگر هیچ اثری ندارد؛ روشن نکردن آن بهتر است.

س ۱۳۷۰- مراد از تبذیر که حرام است چیست آیا آب را به صورت فواره ای در آوردن، یا روشن گذاشتن چراغ درب منزل، که غرض عقلانی ممکن است داشته باشد؛ اسراف است و اساس اغراض عقلانی که از موضوع اسراف خارج می کند بیان فرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ اغراض عقلایی عبارت است از هر اثر و ثمره ای که انسان بالطبع میل به آن دارد و عنوان حرام بر آن منطبق نیست. چنانچه فواره موجب لذت بردن باشد و طراوت به زندگی بدهد و ضرر به دیگران هم نزند جایز است و اشکالی ندارد و چراغ درب منزل هم اشکال ندارد.

س ۱۳۷۱- آیا پوشیدن لباسی که در زی انسان است و برای حفظ آبرو می باشد و متعدد بودن لباس اسراف محسوب می شود یا نه؟ روشن گذاشتن چراغ و باز کردن فواره آب بیش از حد اسراف است یا عنوان عقلانی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در مورد چراغ، به خصوص روایت ضعیفی دال بر عدم اسراف است و درباره لباس نیز روایاتی هست که اجازه داده شده و تعداد و حسن لباس اشکال ندارد.

س ۱۳۷۲- استفاده از مواد مخدر اعم از تریاک، هروئین، حشیش، بنگ، ماری جوانا، ال اس دی، کوکائین، مرفین به صورت خوردن و آشامیدن، دود کردن تزریق و استنشاق چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ استعمال هر چیزی که موجب هلاکت یا قطع و فلج شدن عضوی از اعضاء شود یا موجب ضرر مالی شود و عنوان تبذیر و اسراف بر آن صدق کند و یا موجب بیماری صعب العلاج و مسری باشد که جمله این امور ذکر شده از این قبیل است حرام است.

اراضی موات

س ۱۳۷۳- بنده چند سال قبل مقداری زمین را از آن زمین های موات که مردم قریه می خواستند بین خود تقسیم نمایند با همکاری مردم آنجا برای مدرسه علمیه آنجا احیا کردم و حتی از یک سال کشت زراعت صرف نظر کردیم بعد از مدتی مسافرت کرده و سپس آمدم دیدم آن زمین را بعضی ها تصاحب کرده اند آیا جایز است یا خلاف شرع است؟

ج - باسمه تعالی؛ زمین مذکور متعلق به شماست و برای آن مصرف ذکر شده است و تصاحب آن خلاف شرع است؛ باید تحویل دهند.

س ۱۳۷۴- چاه عمیق و زمین را آباد کردیم باغ و چاه و درختان و همه چیز را درست کردیم این ها را در معرض تجارت و خرید و فروش قرار می دهیم این ها زکات سهم امام (علیه السلام) و سهم سادات دارند یا ندارند؟

ج - باسمه تعالی؛ مانند اموال می باشد شرایط زکات در محصول آن و شرایط خمس، اگر محقق شود؛ واجب است.

س ۱۳۷۵- این زمین ها بایر بود ما آباد کردیم شرعاً برای نماز اشکال دارد یا ندارد و برای تجارت حلال است یا حلال نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ زمین بایری که مالک ندارد هر کس از شیعیان آن را احیاء کند؛ مالک می شود و برای نماز و تجارت و زندگی حلال است.

ادعای مالکیت

س ۱۳۷۶- زید ادعا می کند این ملک مال من است و عمرو هم مدعی است اگر هر دو اقامه بینه نمایند قول کدام مقدم است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مال، تحت ید یکی از آن دو نفر باشد؛ بینه آن کسی که مال دست او نیست مقدم است و اگر دست هر دو است مال بین آن دو نفر تقسیم می شود و اگر مال تحت ید هیچ کدام نیست به مرجّحات رجوع می شود.

س ۱۳۷۷- آب رودخانه ای، از قدیم الایام بین اهالی دو قریه بنا به اظهار اهالی و طبق دلالت اسناد دولتی و رسمی، مشترک بوده و طرفین سال های متمادی از این آب استفاده نموده اند. اهالی یکی از روستاها چندین سال به دلیل مکفی نبودن آب که در اثر لوله کشی و وسایل انتقال به قریه نمی رسید از آب استفاده نکرده اند آیا مالکیت و حق آب روستای فوق، محفوظ است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ با خصوصیتی که مرقوم شده است و با فرض آن که، اهالی آن قریه حق خود را منتقل نکرده اند؛ مالکیت آن ها محفوظ است و نمی شود از استفاده آن ها جلوگیری نمود.

س ۱۳۷۸- املاک و زمین های زراعی که با دستور حکومت طاغوتی برای کشاورزان تقسیم شده و تحت تصرف آنهاست شرعاً چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه زمینی را صاحب آن دو سال معطل گذاشته و با وجود توانایی زراعت، در آن زراعت ننموده و چنین زمینی به دست کشاورزان رسیده باشد و زراعت

کرده باشند؛ مالک می شوند و اشکالی ندارد و اگر زمینی مزروعی بوده و دو سال معطل نشده است؛ دستور حاکم جور، موجب ملکیت کشاورزان نمی شود. چنانچه صاحبان آن زمین ها و یا ورثه آنان می شناسند باید رضایت آن ها جلب شود والا حکم مجهول المالک دارد.

بیت المال

س ۱۳۷۹- آیا پول جزء بیت المال است، سوزاندنش چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بیت المال محل اجتماع اموال مربوط به جمیع مردم است و پول جزء آن نیست؛ ولی آتش زدن پول اسراف است و لذا جایز نیست.

مالکیت دولت

س ۱۳۸۰- با توجه به این که حضرت عالی دولت را مالک می دانید، آیا اگر حق کارمند دولتی به نحوی ضایع شود و مطالبه اش پرداخت نشود آیا می تواند به همان اندازه در دارائی دولت به نحوی که در اختیار اوست تصرف کند؟

ج - باسمه تعالی؛ به عنوان تقاص جایز است ولی باید شرائط آن رعایت شود.

س ۱۳۸۱- شما دولت را مالک می دانید یا آن که مالک نیست پس بیمه اموال دولتی مجهول المالک است؟

ج - باسمه تعالی؛ به همان نحو که افراد مالکند دولت نیز مالک است.

س ۱۳۸۲- آیا استفاده کردن از وسایل بیت المال به صورت شخصی مثل اتومبیل اداره و... جایز است؟ و آیا استفاده کننده مسؤول است؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست و استفاده کننده هم مسؤول است.

س ۱۳۸۳- منطقه ما در کشور هندوستان است کارمندان، معلم مهندسی، پیمانکار جهت تعمیر مدارس و غیره از دولت که دولت کفر است پول می گیرند. آیا اجازه حاکم شرع در تصرف حقوق لازم است؟ اگر لازم است اجازه عمومی مرحمت فرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ اجازه لازم نیست. ولی احتیاط خوب است؛ لذا اجازه می دهم.

س ۱۳۸۴- در کشور هندوستان از طرف دولت دفترچه خواربار و کوپن داده می شود. از روی آن به مردم اشیاء خوردنی، برنج، نمک، شکر، نفت و... می دهند آیا تحویل گرفتن این اشیاء اجازه حاکم شرع لازم است؟ اگر لازم باشد اجازه عمومی مرحمت کنید.

ج - باسمه تعالی؛ اجازه لازم نیست. مع ذلک اجازه عمومی داده می شود.

س ۱۳۸۵- آیا دولت سنی یا کافر هم مثل دولت شیعه است؟ یا معامله با آن ها به صورت مجهول المالک و با اذن حاکم شرع باید باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ دولت اگرچه کافر باشد مالک است و نمی توان با اموال او معامله مجهول المالک نمود.

س ۱۳۸۶- با توجه با این که دولت شخصی نیست و عنوان است آن را مالک دانسته اید دلیل آن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ مالکیت امری اعتباری است و اعتبار، حقیف المؤمن است؛ در صورت مصلحت، اعتبار بر عنوان، مانعی ندارد. کما این که عقلای عالم عمل می کنند شارع مقدس هم در زکات و ما شاکل، ملتزم شده است.

اطاعت پدر و مادر

س ۱۳۸۷- اطاعت از امر والدین، کدام یک از آن‌ها حائز اهمیت و مقدم است و در صورتی که هر دو امری داشته باشند که نمی‌توان هر دو را عمل کرد، چه باید کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ مخیر است، هیچ کدام تقدم ندارد.

س ۱۳۸۸- این جانب فرزندی دارم متولد ۱۳۴۲ است؛ ولی ایشان نماز نمی‌خواند و روزه نمی‌گیرد و معتاد هم هست هرچه نصیحت کردم فائده‌ای نداشت آیا می‌توانم با پسر رفت و آمد کنم؟

ج - باسمه تعالی؛ نمی‌توانید.

س ۱۳۸۹- آیا اولاد می‌توانند پدر و مادر خود را عاق کنند آیا موارد خاصی هست؟

ج - باسمه تعالی؛ نخیر، نمی‌توانند عاق کنند.

س ۱۳۹۰- آیا احسان به والدین واجب است؟ مراد از آن چه می‌باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ احسان خوب است. ولی تمام مراتب آن را نمی‌توان گفت واجب است.

س ۱۳۹۱- با توجه به آیه شریفه (ولا تقل لهما اف) و (قل لهما قولا کریماً) آیا این امور مختص به ایذاء است یا دلیل تعبدی مطلق است؟

ج - باسمه تعالی؛ ایذاء، ولو به این حد که افّ گفته شود حرام است. قهراً با چنین شخصی باید با قول کریم صحبت نمود. البته آیه مربوط به معاشرت با آن ها در حال کبر سنّ است و ذیل آیه و اخفض لهما جناح الذل من الرحمة.

س ۱۳۹۲- مراد از معاشرت معروف و قول کریم چه می باشد؟ وقتی فرزند غضبناک شود در غیر این مورد چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهراً مراد آن است که آن ها را با اقوال لغو و قبیح خطاب نکنید و خطاب با آن ها به نحوی باشد که شما آن ها را بزرگ و کریم می پندارید. روایاتی هم دال بر این معنی هست.

س ۱۳۹۳- اگر پدر و مادر اولاد را از نکاح منع کنند و یا امر به طلاق همسرش کنند اطاعت واجب است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که نکاح واجب و طلاق غیر جایز باشد به مقتضای آیه کریمه «و ان جاهداک» الی آخر حق ندارند منع کنند و اطاعتشان واجب نیست. همچنین اگر با ترک نکاح تالی فاسد مهمی مترتب شود و فعل طلاق موجب ضرر و حرج شود؛ اطاعت از آن ها واجب نیست. در غیر این موارد اگر از عمل نکردن به قولشان اذیت بشوند واجب است عمل شود؛ والا واجب نیست.

تأديب فرزند

س ۱۳۹۴- حد و مرز تأديب فرزند کدام است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه فعل حرام انجام دهد حکم خاصی دارد که در کتب فتاوی ذکر شده است والا به مقداری که عرفا استحقاق آن تأديب را دارد.

س ۱۳۹۵- آیا زدن طفل به خاطر تأديب، برای معلم و والدین جایز است؟ البته معاصی کبیره مرتکب نباشد موضوع تأديب چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ پدر موظف به تربیت فرزند است و هر مقدار که متوقف بر زدن است جایز است.

صله رحم

س ۱۳۹۶- صله رحم واجب و مراد از آن چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ صله حرم واجب است و مراد از آن یک مفهوم عرفی است که همه می دانند و نسبت به افراد مختلف است.

س ۱۳۹۷- اگر شخصی متدین و مذهبی صله رحم نماید و مورد مسخره و یا اذیت و آزار و ظلم قرار بگیرد با این حال صله رحم کند یا نه گرچه پدر و مادرش باشند؟

ج - باسمة تعالی؛ ترک صله رحم از غیر پدر و مادر، در موارد فوق اشکال ندارد.

علوم غریبه

س ۱۳۹۸- خواندن رمل و جفر و فلسفه چه صورت دارد؟ حکمت عدم حجیت علوم غریبه چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ خواندن فلسفه، و همچنین رمل و جفر فی نفسه حرام نیست ولی عمل کردن به آنچه از رمل و جفر استخراج می شود؛ صحیح نیست. چون در آن ها مخالفت با واقع زیاد است. البته اگر کسی به آنچه استخراج کرده یقین پیدا کند می تواند عمل نماید.

جادوگری

س ۱۳۹۹- آیا کشتن ساحر (جادوگر) که میان مردم تفرقه و جنگ می اندازد و همچنین کشتن بهائی که منکر معاد هستند اگر محذوری در بین نباشد جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ قتل ساحر جایز نیست و منکر معاد کافر است ولی قتل او برای آحاد ملت جایز نیست.

س ۱۴۰۰- تسخیر روح و اخراج روح از بدن زنده و فرستادن آن به کربلا و عتبات عالیات چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکالی ندارد.

س ۱۴۰۱- آیا کشتن جادوگر (ساحر) که میان خانواده ها افتراق ایجاد می کند جایز است یا خیر؟ و هم چنین کشتن بهائی که منکر معاد شده است چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بدون اجازه مجتهد جامع الشرایط جایز نیست. چنانچه به او مراجعه شود شرایط جواز قتل را بیان می کند.

س ۱۴۰۲- سحر و جادو را به چه وسیله می توان باطل کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ با ادعیه و توسل به اهل بیت (علیهم السلام).

شعبده بازی

س ۱۴۰۳- احضار ملائکه جایز است و امکان دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ شهیدین و شیخ انصاری و جماعتی از فقهاء تسخیرات را از اقسام سحر محرم می دانند و من مسئله را در جلد ۱۴ فقه الصادق که اخیراً چاپ شده است نوشته ام و آن ها را از اقسام سحر نمی دانم و عنوان تسخیر هم از محرّمات نیست. ادعای نفی خلاف و حرمت شده است ولی من حرام نمی دانم. به همان کتاب رجوع شود.

س ۱۴۰۴- نظر حضرت عالی در مورد شعبده بازی و دعوت از این افراد و صرف هزینه این امور چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نیست.

احضار و تسخیر ارواح

س ۱۴۰۵- تسخیر ارواح چه با اذن صاحب روح یا بدون اذن او برای امور خیریه از قبیل (زیارت عتبات و غیر آن باشد) چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه تسخیر روح موجب اذیت و اهانت یا اضرار به مؤمن بشود حرام است. والا جایز است.

س ۱۴۰۶- تسخیر ارواح چه صورت دارد در صورت بطلان علت و دلیل آن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ فی نفسه اشکال ندارد. علت را حقیر در کتب فقهیه مفصلاً نوشته ام.

س ۱۴۰۷- هینوتیزم و احضار جن چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۴۰۸- احضار ارواح چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر موجب ضرر به کسی نباشد که اضرار به او حرام است جایز می باشد.

مجسمه سازی

س ۱۴۰۹- ساختن مجسمه ذی روح و آموزش و نصب آن در میادین و مراکز عمومی چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ ساختن مجسمه ذی روح جایز نیست.

س ۱۴۱۰- اگر مجسمه سازی، حرام است خرید و فروش مجسمه و نقاشی چه حکمی دارند؟

ج - باسمه تعالی؛ نقاشی مانعی ندارد و چون نگاه داری آن مانعی ندارد خرید و فروش هم جایز است.

س ۱۴۱۱- اگر حرام است ساختن مجسمه ذی روح آموزش و نصب آن در میادین و مراکز عمومی چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مانعی ندارد.

س ۱۴۱۲- در حال حاضر نقاشی و مجسمه سازی چه حکمی دارد؟ خصوصاً ساختن مجسمه و کشیدن شمایل معصومین، نگه داری آن ها در موزه ها (به عنوان آثار هنری) و منازل (به این عنوان) چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ نقاشی جایز و مجسمه سازی حرام است و اما کشیدن شمایل معصومین (علیه السلام) - البته به غیر مجسمه - چنانچه از روی روایات معتبر وارد شده از

ائمه اطهار باشد و اعلام شود که من حدس می زنم شمائل چنین بوده است؛ جایز می باشد والا کذب عملی است و غیر جایز است.

س ۱۴۱۳- آیا کشیدن عکس ذی روح جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ جائز است.

سیاستی و حکومتی

س ۱۴۱۴- با توجه به حوادث جاری در کشور افغانستان و حملات وحشیانه آمریکا و حامیان آن بر مردم بی دفاع و بی پناه آن سرزمین، حکم شرعی این اقدام آمریکا را از نظر حضرت عالی در ضمن سؤالات ذیل خواستاریم امیداریم ما را در این امر مهم ارشاد فرمایید.

۱- حکم شرعی این حملات وحشیانه چیست؟

۲- حمایت از آمریکا برای حمله به کشورهای مسلمان چگونه است؟

۳- حمایت از مردم بی دفاع افغانستان چگونه است؟

۴- وظیفه شرعی یک مسلمان در حال حاضر چیست؟

۵- وظیفه مردم مسلمان و شیعیان پاکستان چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ (اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا ان الله علی نصرهم لقدیر) عفریت خون خوار استبداد و استکبار و بی دینی، پنجه کثیف و زهرآلود خود را تا مرفق به قلب مبارک رسول الله - علیه الاف التحیه و الثناء - فرو می برد و به بهانه های واهی به افغانستان حملات وحشیانه می نماید و دولت بی بند و بار آمریکا، علی رغم تمام اصول قانونی و انسانی، با حملات خود آن مملکت را نابود نموده و مسلمانان بی دفاع را می کشند و بهانه این است که با تروریسم مبارزه می کند و جنگ خود و افغانستان را جنگ میان مخالفین تروریسم با طرفداران تروریسم می داند در حالی که واقعیت، کاملاً مغایر این ادعاها است به هر حال بر هر مسلمانی لازم است که از ملت افغان حمایت کند

و با هر کشوری که از آمریکا حمایت می کند باید مبارزه نماید و به خصوص مردم پاکستان که شیعه و سنی در این موقعیت باید به یکدیگر بگویند (تعالوا الی کلمه سواء بیننا و بینکم) و به دستور اسلام، دولت خود را با تظاهرات آرام مجبور نمایند تا این که از حمایت آمریکا منصرف شود همان گونه که مردم اندونزی دولت خود را مجبور نمودند از حمایت آن دولت کثیف خونخوار، دست بکشند و اگر مسلمانان متحد شوند؛ مطمئن باشند که پیروزی از آنان است - ان تنصروا الله ینصرکم و السلام علی من اتبع الهدی.

س ۱۴۱۵- رابطه حکم حکومتی با احکام اولیه و ثانویه چیست؟ و آیا احکامی که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و امیرالمؤمنین (علیه السلام) در خصوص نظم بخشیدن به امور اجتماعی زمان خود و همچنین نصب افراد به مناصب مختلف حکومتی صادر می کردند از مصادیق احکام حکومتی می باشد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ احکام حکومتی، منهای احکام ثابت به عنوان ثانوی، معنی ندارد و احکامی که از سوی حضرات معصومین (علیه السلام) در خصوص نظم بخشیدن به امور اجتماعی صادر می شده است همه از این باب است؛ چون حفظ نظام از واجبات مهم است و آن احکام همه در این باب صادر می شده است به هر حال اگر حاکم اسلامی قطع نظر از حفظ نظام، به میل شخصی خود حکمی صادر کند لازم الاتباع نیست.

خلع لباس

س ۱۴۱۶- خلع لباس روحانیت به خاطر جرمی که مرتکب شده و محکومیت جرم را کشیده چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که حاکم اسلامی مصلحت روحانیت را در این امر بداند جایز است در غیر آن صورت جایز نیست و باید توجه شود که حاکم شرع جامع شرایط این کار را می تواند انجام دهد.

س ۱۴۱۷- خلع لباس روحانیت اگر به علت بی سواد بودن آن روحانی باشد آیا اثبات این با یک سؤال از متن دروس حوزوی با آن جو مناسب دادگاه ممکن است یا باید از طریق دیگری ثابت شود؟

ج - باسمه تعالی؛ میزان، اطمینان اهل فن است.

س ۱۴۱۸- بازجویی با ایجاد رعب و وحشت و یا کتک زدن در غیر مورد مسائل اتهامی، چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

تفتیش منزل

س ۱۴۱۹- بدون داشتن یقین به جرم و فساد در منزل کسی، آیا می توان منزل او را بدون اجازه به خاطر به دست آوردن مدارک احتمالی تفتیش کرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه خطری متوجه حکومت اسلامی یا شخص معینی از مسلمانان نباشد؛ تفتیش جایز نیست و اگر خطری متوجه باشد جایز است.

س ۱۴۲۰- آیا تحقیق در مورد کسی که در بین مردم محترم است و جرمی و اتهامی ندارد به منظور کشف فساد به طوری که مردم به وی بدبین باشند جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

سرقت اطلاعات

س ۱۴۲۱- سرقت اطلاعات سری کد شده و رمزدار، از شبکه های کامپیوتری و یا رایانه های شخصی، و کشف رمز آن ها چه حکمی دارد؟ همین طور است سرقت و فروش غیرمجاز شماره های موبایل توسط آشنایان به وسیله رمز الکترونی مرکز آن؟ آیا با وجود سایر شرایط، امکان اجراء حد سرقت وجود دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی سرقت است و حد هم دارد. مراد سرقت از حکومت است و شاید حکم آن از سرقت از فرد شدیدتر باشد.

س ۱۴۲۲- اگر دلیل اثبات در جرم سرقت، نظریه کارشناس انگشت نگاری؛ باشد بفرمایید که آیا با استناد به چنین دلیل می توان دست سارق را قطع نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ اجراء حد با نظریه کارشناس نمی شود.

غیبت

س ۱۴۲۳- اگر شخصی یا اشخاصی پشت سر شخصی صحبت کنند در صورتی که او آن عمل را انجام داده است و کسی راضی نباشد که پشت سرش بگویند آیا غیبت محسوب می شود (با ذکر معنی غیبت)؟

ج - باسمه تعالی؛ غیبت عبارت است از آن که: عمل بدی را که شخصی مخفیانه انجام داده و راضی به افشاء آن نیست؛ شما افشاء کنید و در غیاب او به دیگران بگویند.

س ۱۴۲۴- اگر در مورد استادی نظرخواهی شود، مثلاً گفته شود: کیفیت تدریس ایشان چگونه است؟ حکم جوابی که درباره استاد داده می شود با فرض منفی بودن، چیست؟ آیا غیبت محسوب می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ غیبت نیست و در صورتی که عرفاً اهانت نباشد؛ اشکال ندارد.

س ۱۴۲۵- در تعریف غیبت آمده عند العقلاء و متشرعه غیبت شمرده شود و مذموم باشد ولو مغتاب متأثر نباشد، آیا این تعریف درست است؟

ج - باسمه تعالی؛ غیبت عبارت است از این که عیب شرعی یا عرفی کسی را بازگو کنند به شرط آن که عیب مخفی باشد و آن شخص هم از اظهار آن ناراحت بشود. پس اگر او ناراحت نشود غیبت نیست.

س ۱۴۲۶- غیبت رشوه خوار و رباخوار جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه متجاهر باشند جایز است.

س ۱۴۲۷- شخصی می گوید راضی هستم که غیبت مرا کنید در فرض مذکور غیبت او چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۴۲۸- آیا غیبت ظالم، برای مظلوم درست است و در ذی رحم و غیر ذی رحم فرق دارد؟ در چه مواردی می توان غیبت کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ کسی که به او ظلم شده است می تواند غیبت ظالم کند. ولو موردی که نمی تواند حق خود را بگیرد و رحم و غیر رحم فرقی ندارد.

س ۱۴۲۹- اگر کسی بگوید: هرکس از من غیبت کند راضی هستم؛ این جا غیبت جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی جایز است. چون غیبت عبارت است از: ذکرک اخاک بما یسوؤه، برادر دینی را به بدی یاد کردن که به گونه ای او را ناراحت کند.

س ۱۴۳۰- نسبت عیب به اکثر اهل بلد که عیب ظاهر هم نباشد عنوان غیبت را دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ عیبی که اکثر اهل بلد دارند؛ قاعدتاً هرکس با آن ها محشور شود، متوجه می شود بنابراین جایز است.

س ۱۴۳۱- نقل عیب عرفی و شرعی بدون تعیین مورد خاص در عدد محصور حرام است؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر.

س ۱۴۳۲- موارد جواز غیبت را مرقوم فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است: غیبت متجاهر به فسق، کسی که عیب ظاهر دارد، کسی که از ذکر عیب ناراحت نشود، کسی که مظلوم واقع شود، کسی که بدعت در دین بگذارد، برای دفع ضرر از مغتاب، مورد جرح شهود به قصد ردّ مغتاب از منکری که مرتکب شود، غیبتی که در مورد تقیه بر متکلم است و غیرذلک من الموارد.

س ۱۴۳۳- غیبت پشت سر مرده چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست.

س ۱۴۳۴- مراد از عیب شرعی و عرفی در عنوان غیبت یعنی چه؟

ج - باسمه تعالی؛ عیب شرعی، انجام محرمات و ترک واجبات و بر بعضی افراد ادامه ترک مستحبات و اصرار بر فعل مکروه است و عیب عرفی هر چیزی که زیاده بر خلقت اصلی یا نقص از آن باشد. البته در هر دو شرط است که آن عیب ظاهر نباشد و انسان هم از اظهار آن ناراحت شود.

کذب

س ۱۴۳۵- آیا قصد، مقوم کذب می باشد یا قدرت بر کذب و همان اعتقاد، مقوم می باشد یا خلاف کذب واقع است؟

ج - باسمه تعالی؛ کذب حرام عبارت است از گفتن خبری که به آن اطمینان ندارد و طریق شرعی بر آن نیست. حتی به طریق جزم گفتن خبری که نمی داند موافق با واقع است یا نه جایز نیست.

س ۱۴۳۶- محامل حمل قول مسلم برای صدق و نتیجه آن چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر شنونده بتواند قولی را که از کسی صادر می شود در مقابل احتمال فاسد یا نه فاسد و نه صحیح بودن حمل بر صحت کند در این صورت باید حمل بر آن نماید.

س ۱۴۳۷- با کلام صدق تعریف کردن، بدون رضایت از مؤمن با نیت غیبت اکثر اهل بلاد، چه صورت دارد؟ با کذب چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ تعریف کردن بدون رضایت، اگر منجر به ایذاء مؤمن شود و یا باعث گرفتاری او شود جایز نیست به خصوص اگر به دروغ باشد، نیت غیبت اکثر اهل بلاد، در صورتی که عیبی است ظاهر و هرکس به آن بلاد برود با مختصری معاشرت متوجه می شود؛ مانعی ندارد.

س ۱۴۳۸- آیا دروغ گفتن بر پیغمبران سلف و بر فاطمه زهرا(علیه السلام) مبطل روزه است؟

ج - باسمه تعالی؛ مبطل نیست ولی خلاف شرع است.

س ۱۴۳۹- در آیه شریفه (ان جاءکم فاسق...) مراد از تبیین چه می باشد آیا واجب است و صحت فعل مسلم در صورت نسبت به فسق چگونه ممکن است؟

ج - باسمه تعالی؛ تفحص از صدق و کذب، مأمور به است و أمر آن هم ارشادی است. مراد از آیه، آنچه از ظاهر فهمیده می شود آن است که: اگر خبری راجع به احکام به شما رسید؛ چنانچه آورنده خبر عادل است آن خبر حجت است و اگر فاسق است حجت نیست مگر بعد از آن که تفحص شود و اطمینان به صدق آن حاصل شود.

س ۱۴۴۰- مواردی که می توان قول و عمل مؤمن را حمل بر صحت کرد بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ هر موردی که بشود عمل مؤمن را حمل بر صحت کرد، باید بر آن حمل نمود و اگر راهی ندارد و بین الفساد است؛ جای حمل بر صحت نیست.

س ۱۴۴۱- کسی قصد جدی دروغ گفتن ندارد ولی مثل کاسب که نمی خواهد جنس را به مشتری بدهد اگر بگوید که ندارم که دروغ است، آیا دروغ جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ کذب حرام است. جدی یا غیر جدی، شوخی یا غیر آن، در حرمت مساوی است.

س ۱۴۴۲- موارد جذب کذب را بفرمایید و توریه یعنی چه؟

ج - باسمه تعالی؛ دروغ گفتن در موارد اکراه، اضطرار، اصلاح ذات البین، تقیه و هر موردی که مصلحت مترتب بر آن اهم از مفسده کذب باشد؛ جایز است. و نیز وعده دادن به زن و بچه، با این که بنا دارد انجام ندهد از موارد جواز کذب است.

توریه عبارت است از آن که لفظ را در معنایی استعمال کنند که آن معنا و مراد مطابق با واقع باشد ولی مخاطب معنای دیگری از آن می فهمد و آن معنی خلاف ظاهر است.

امر به معروف و نهی از منکر

س ۱۴۴۳- آیا امر به معروف و نهی از منکر وظیفه حکومت است یا آحاد مردم؟ توصیه حضرت عالی در این زمینه چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ امر به معروف و نهی از منکر بر هر مسلمان واجب است ولی در بعضی موارد، نهی از منکر مختص حکومت است؛ مانند منکر اجتماعی که فرد نمی تواند نهی کند ولی حکومت می تواند، در بعضی موارد نهی مختص به علماء است مانند ظهور بدعت در دین.

س ۱۴۴۴- شرایط امر به معروف و نهی از منکر را بیان نمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ اولین شرط، احتمال تأثیر است و این شرط لازم نیست. چنانچه در دین بدعت گذاشته شود و سکوت عالم موجب هتک دین و ضعف عقاید مسلمین شود در این صورت نهی از منکر واجب است ولو یقین به عدم تأثیر داشته باشد. ولی اگر منکر چنین نباشد و فردی باشد؛ اولین شرط، احتمال تأثیر است. شرط دوم معرفت به منکر است و شرط دیگر این که ضرری مترتب بر نهی از منکر نشود و شرایط دیگری هم دارد که در ذیل بیان می شود.

س ۱۴۴۵- طریقه صحیح امر به معروف و نهی از منکر چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ رعایت مراتب نمودن با خصوصیات آن ها.

س ۱۴۴۶- مراتب امر به معروف و نهی از منکر را بیان نمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ اول: انکار به قلب، دوم: انکار به لسان، سوم: انکار به ید به ضرب و مانند آن و هر مرتبه، مراتبی از حیث شدت و خفت دارد.

س ۱۴۴۷- در مدارسی که به اسلام و مقدسات و یا مراجع عظام اهانت گشته وظیفه ما نسبت به اهانت کنندگان چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ وظیفه شما نهی از منکر است و اگر توانایی ندارید قطع معاشرت است.

س ۱۴۴۸- آیا در جایی که نهی از منکر، تأثیر در عاصی نداشت و منکر هم اهم نیست خاموش کردن اصل ماده منکر، مثل رادیو و گرامافون بدون رضایت آنان، واجب است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، واجب است. ولی نهی از منکر مورد سؤال به غیر این طریق لازم نیست.

س ۱۴۴۹- خاموش کردن برق، بدون رضایت صاحب آن در صورت عدم تأثیر نهی، در مورد اسراف و غیره لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه مفسده آن منکر، اقوی نباشد لازم نیست.

س ۱۴۵۰- چنانچه واعظی حدیث نقل می کند که حکم و جوب فهمیده شود، در صورتی که حکم شرعی آن حدیث، و جوب نیست آیا لازم است به آن واعظ تذکر داده شود و نهی از منکر نمود؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، باید تذکر دهید والا امضاء بیان حکم، برخلاف واقع می شود؛ که جایز نیست.

س ۱۴۵۱- اگر کسی نخواهد صدای مشتبه بشنود یعنی احتمال غیبت بدهد، می تواند بگوید این صدا را خاموش کنید یا جایز نیست؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نیست. در صورتی که مفسده مترتب نشود، می تواند بگوید.

س ۱۴۵۲- اگر کسی صحبت مشتبهی کند و شخص محترمی است اگر نهی او بی احترامی و هتک حرمت باشد چگونه از آن صحبت پرهیز کند؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که یقین به غیبت بودن ندارد؛ نهی کردن جایز نیست خصوصاً اگر موجب هتک حرمت شود.

س ۱۴۵۳- اگر به کسی نسبت حسد و بخل و خسیس بودن و امثال این ها را بدهند جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ نسبت دادن صفات رذلیه به شخصی - در صورتی که امر مخفی باشد و آن شخص راضی نباشد - غیبت و حرام است.

س ۱۴۵۴- آیا امر به معروف و نهی از منکر در جائی که اثری مترتب نباشد واجب است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ با علم به عدم تأثیر، حتی به مقدار اظهار حق، واجب نیست مگر در مورد بدعت گذاشتن در دین، که بر علما واجب است حتی با علم به عدم تأثیر، از آن نهی کنند.

س ۱۴۵۵- آیا وظیفه داریم افرادی که از علمای نالایق تقلید می کنند راهنمایی و ارشاد بنماییم یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، ارشاد جاهل و جلوگیری از عَمُّ شدن افراد نالایق واجب است.

مرتد

س ۱۴۵۶- آیا مرتد توبه اش قبول می شود یا نه؟ آیا حد از او ساقط می شود یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بین او و بین الله قبول است و در آخرت رستگار است؛ ولی حد ساقط نمی شود.

س ۱۴۵۷- آیا به مجرد فهمیدن زن که شوهرش منکر پیغمبر (صلی الله علیه و آله) شده، باید کناره بگیرد و عده نگه دارد یا این که به حکم شرع باید موضوع اثبات گردد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه انکار قبل از دخول باشد و یا بعد از دخول و مرتد فطری باشد؛ بلافاصله از یکدیگر جدا می شوند و اگر مرتد ملی باشد؛ جدا شدن، متوقف است بر این که در وسط عده برنگردد.

س ۱۴۵۸- آیا کسی که منکر ولایت فقیه است می شود آن را مرتد خواند یا نه؟ وظیفه ما در مقابل این افراد چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، ولایت فقیه از ضروریات دین نیست.

س ۱۴۵۹- مجری حکم مرتد فطری چه کسی است؟

ج - باسمه تعالی؛ هر کسی می تواند مجری باشد نیازی به اذن حاکم شرط نیست.

س ۱۴۶۰- آیا توبه مرتد فطری مانع از اجرای حکم او می شود؟

ج - باسمه تعالیٰ؛ خیر.

هبه

س ۱۴۶۱- شخصی در محضر، خانه خود را به اسم زن ثبت کند ولی صیغه هبه نخواند و منزل هم تحویل نداده و فعلاً هم اختیار منزل با شوهر است خود او، و اولاد و همسرش در آن خانه می نشینند تا این که زن فوت می کند آیا ملک مال زن حساب می شود یا مال شوهر است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه در موقع امضاء دفتر، قصد انشاء ملکیت زن را بنماید و همسرش به قصد قبول، امضاء نماید، منزل، مال همسر است و اگر موقع امضاء به این امر توجه نداشته است (که ظاهراً چنین است) در فرض این که صیغه هبه خوانده نشده و اقباض به قصد هبه هم نبوده، خانه مال شوهر است.

س ۱۴۶۲- در مورد سؤال قبل در صورتی که مالک خانه، که خانه را به همسرش بخشیده چند سال خانه نشین شد و در معیشت زندگی محتاج به همسر و فرزندان باشد در این صورت منزل مال زن است یا مال شوهر می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که صیغه هبه خوانده نشده است عملی که هبه به آن محقق می شود انجام نگرفته است و مجرد خانه نشین شدن مرد موجب نمی شود خانه مال زن بشود؛ بلکه مال شوهر است.

س ۱۴۶۳- زید مقداری از مزرعه‌ی خود را به عمرو هبه نمود ولی عقد و قبض واقع نشده و قبلاً هم در دست عمرو بوده و مقدار باقی مانده از هبه را به عمرو فروخته؛ حالا بین آن‌ها نزاع است. عمرو می گوید همه را فروخته ولی زید منکر است اگر اثبات نشود هبه و بیع هر دو باطل است یا بیع صحیح است؟

ج - باسمه تعالی؛ عمرو باید هبه را اثبات کند والا به حسب ظاهر حق با زید است ولی معامله و بیعی که بر بقیه واقع شده است به همان مقدار، صحیح است.

س ۱۴۶۴- تقریباً بیست و پنج سال قبل از چند نفر که ذی حق بودند برای شخصی، هبه عمری نموده اند تا این که موهوب له، نما و ثمره منفصل را برای مخارج احیای موهوب فیه صرف کند و موهوبه را زنده نگه دارد و عمل طبق نوشته انجام شده و بعد از فوت واهب، برادرزادگان واهب، مال الموهوبه را غضباً و قهراً گرفته اند و عمل به نوشته و هبه نامه که فی سبیل الله بود ترک کردند حکم مسأله را بیان فرمایند؟

ج - باسمه تعالی؛ هبه مذکور چون فی سبیل الله بوده، لازم است و ورثه حق گرفتن مال موهوب را ندارند.

س ۱۴۶۵- دائی بنده مبلغی وجه نقد، برای ساخت منزل قدیمی، برای رفاه حال خواهرش داده است آیا هبه صدق می کند یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ ظاهر حال، به خصوص به قرینه سؤال بعد، این است که هبه نکرده است.

س ۱۴۶۶- دائی بنده بعداً گفته است: چون خواهر زاده ام برای خواهرم زحمت زیاد متحمل شده، پول مرا به او بدهید قول او نافذ هست و هبه است و همه ورثه ها حاضر شدند و قبول کردند که سهم مادرم را به خواهرم بدهیم و حالا نمی دهند؟

ج - باسمه تعالی؛ قول او نافذ است البته به مقداری که مصرف کرده چنانچه صیغه ولو به فارسی خوانده شده است؛ هبه، صدق می کند والا مجرد رضایت خصوصی و راضی شدن به این که بعداً هبه نمایند؛ هبه صدق نمی کند.

س ۱۴۶۷- خواهرم در اثر حادثه ای فوت شده و سهم الارث که از مال او به پدرم می رسد به دختر دیگرش که به جای متوفی رفته، بخشیده است. شاید یک میلیون می شد؛ آیا حج برای پدرم واجب شده یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر این پول میراثی، تا ماه شوال همان سال فوت در اختیار پدر بوده؛ بلی، مستطیع است، و در غیر این صورت نیست.

س ۱۴۶۸- اگر استطاعت محرز شود، هبه و بخشش صحیح است یا نه و بعد از هبه، حج از او ساقط می شود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بخشیدن صحیح است؛ ولی حج ساقط نمی شود. باید ولو به گدایی کردن باشد حج انجام دهد.

س ۱۴۶۹- در فرض وجوب حج، قدرت انجام حج را ندارد و می تواند نایب بگیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ در فرض استطاعت مالی، بلی باید نایب بگیرد.

س ۱۴۷۰- اگر کسی یکصد هزار تومان به دیگری هبه کرد به شرط این که یک سال بعد دو بیست هزار تومان بدهد آیا این شرط درست است؟

ج - باسمه تعالی؛ این شرط لازم الوفاء است و اشکالی ندارد.

س ۱۴۷۱- شخصی دو دانگ از زمینی به زوجه اش بخشیده و به شرط این که اگر خواست زمین را بفروشد زوجه مانع نشود و اجازه فروش بدهد و در ضمن شرط دیگر بعد از فروش، پول سهم زوجه مدتی پیش او باشد. آیا با فروش زمین، برای زوجه اش حج واجب می شود یا نه، هبه قبض و اقباض هم لازم دارد یا خیر؟ اگر نوشته های عادی به زوجه بدهد قبض صدق می کند یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ هبه صحیح است. ولی زن با آن واجب الحج نمی شود و شرط صحت هبه، قبض است؛ ولی قبض زمین به این است که زمین در اختیار او باشد و مجرد نوشته عادی، کافی نیست.

س ۱۴۷۲- مادری خانه مسکونی دارد. خودش با دو دخترش فقیر می باشند و پسرش به آن ها رسیدگی نمی کند؛ مثلاً ماهی هزار تومان کمک خرجی می دهد و مادر و دختران مذکور صدقه می خورند و یک دخترش شوهر کرده است. اگر دختر شوهردار از مال خود صرف نظر کند و چون پسر، به مادر و خواهرهایش رسیدگی نمی کند آیا مادر می تواند خانه را به نام دو دختر مذکور که پیش خود هستند به ثبت برساند تا بعد از مرگش خانه مذکور مال مطلق دو دختر باشد یا مدیون پسر می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می تواند در زمان حیات خود به آن ها ببخشد یا مصالحه کند؛ در این صورت هیچ اشکالی پیش نمی آید و بعد از مرگش به پسرش نمی رسد.

عقاید انحرافی

س ۱۴۷۳- تعدادی از دراویش از مردم پولی تحت عنوان عشریه اخذ می نمایند (به جای خمس آل محمد (صلی الله علیه وآله) اولاً آیا اخذ عشریه، به این کیفیت بدعت محسوب می شود یا خیر؟ و ثانیاً فعل حرام محسوب می شود یا نه؟ لطفاً ارشاد فرمایید.

ج - باسمه تعالی؛ و اما عشریه ای که دراویش می گیرند؛ چنانچه به عنوان سهم مبارک امام - ارواحنا فداه - باشد و با اجازه مجتهد باشد حلال است، والا حرام و بدعت است.

س ۱۴۷۴- یکی از اهداف دشمن ایجاد مکتب های انحرافی است؛ اخیراً فرقه های مختلف صوفیه مراکزی را به عنوان پایگاه جهت فعالیت خود می سازند. ایجاد بنا و مراکز تبلیغی و شرکت در مجالس آنان چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ با تصریح شما به این که انحرافی است؛ قطعاً، شرکت حرام است مگر این که کسی برای اطلاع از حرف های آن ها به جلسات برود و شرکت کند تا این که حق را تشخیص دهد. در این صورت اشکال ندارد.

س ۱۴۷۵- در شمال پاکستان مذهبی به نام شیعه اسماعیلیه وجود دارد که رهبرشان یونس کریم آغاخان است، در دفتر آن ها ثبت نام کردن و برای آن ها کار کردن و از امتیازات این گروه استفاده نمودن چه صورت دارد؟ چون اهالی منطقه فقیرنشین هستند در ادارات و مؤسسه آن ها مشغول به کار می شوند و از خود آغاخان تاکنون برخلاف اسلام و مسلمانان حرفی شنیده نشده است. کمک گرفتن کشاورزان و مردم فقیر از همچو مؤسسه و مذهب چه صورت دارد و شنیده شده است که

پول ها را مردمان ثروتمند از کشورهای دیگر می دهند اگر برای اهالی مفسده و رسوخ در عقیده شان نباشد و به انحراف کشیده نشوند گرفتن این پول ها جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ فرقه اسماعیلیه فرقه ای است ضاله و امام آن ها امام جائز است و هر گونه کمک به آن فرقه، خلاف شرع است. ولی دخول در مؤسسات آن ها، مانند دخول در خدمات دولت ظالم است و در صورت استخدام برای خدمت به مسلمین و رفع حوائج آن ها و دستگیری از مستضعفین، با رعایت عدم تقویت آن فرقه جایز است و اشکال ندارد. خصوصاً چون اصل پول مال دیگران است و آن هائی که استخدام می شوند آماده اند که هیچ گونه کمک هایی به آن فرقه نکنند و در صورت تقاضای کمک از آن ها دوری نمایند.

س ۱۴۷۶- حکم برخورد مسلمین با اعضای فرقه شیخیه که مؤسس آن شیخ احمد احسائی است و همچنین برخورد با اعضای فرقه صوفیه فرق نعمت الهی و سلطانعلی شاهی نابادی را بیان فرمایید و تقلید از قطب آن ها چه صورتی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ تقلید از آن ها جایز نیست و در برخورد با آن ها از شیوه «ادع الی سبیل ربک بالحکمة و الموعظة الحسنه» استفاده کنید و مباحثات و برخورد ائمه طاهرین (علیه السلام) با فرق ضاله و روایات متضمنه را متابعت بنمائید.

س ۱۴۷۷- شرکت در مجالس و معاشرت با اهل تصوف چه صورتی دارد و مرام آن ها چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ مرام اهل تصوف بسیار متفاوت است کتاب هایی که اخیراً چاپ شده است مانند «کتاب خیراتیه علامه بهبهانی و تحفه الأخیار ملاطاهر قمی» و یا به کتبی که قبلاً چاپ شده است مانند «عارف و صوفی چه می گویند مرحوم میرزا جواد آقاتهرانی» مراجعه شود.

س ۱۴۷۸- آیا داشتن عقیده راسخ (بما جاء به النبی) کافی است و یا تحقیق بیش تر لازم است؟

ج - باسمه تعالی؛ کافی است.

س ۱۴۷۹- نظر مبارکتان درباره فرقه بهائیت و معاشرت با آن ها چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ فرقه بهائیت ضاله است و معاشرت با آنان جایز نیست و از یهود و نصاری بدترند.

س ۱۴۸۰- شرکت در مجالس و محافل صوفیه و انجام اعمال آن ها در خانقاه چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ مجرد حضور در مجالس آنان، اشکال ندارد و انجام اعمال و گفتار آنان، اگر مخالف شرع است جایز نیست.

س ۱۴۸۱- خداوند متعال که تکلم ندارد به چه وسیله وحی به پیامبران می رساند، با کلمه (کن) ایجاد کلام می کند؟ یا وسیله دیگر؟ کسی که معتقد است خدا بدون واسطه تکلم می کند عقیده اش چطور است؟

ج - باسمه تعالی؛ خداوند، گاهی با ایجاد کلام در یک جسم و گاهی به وسیله جبرائیل با مخلوقات تکلم می کند و مراد از کلمه کن اراده است و اتصاف خدا به تکلم - که حادث است - غیر معقول است.

س ۱۴۸۲- نظر مبارکتان درباره قیام جناب زید(علیه السلام) چیست و قیامش طبق دستور امام، بود یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ برحسب روایات معتبره قطعاً به امر امام(علیه السلام) بوده است.

س ۱۴۸۳- آیا عقاید مردم نسبت به چهارشنبه سوی و یا نحس بودن روز ۱۳ منشأی دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ همه از اوهام است.

س ۱۴۸۴- کسانی که خود را اهل نیاز می دانند به این عقیده هستند: در سال ۳ روز یا ۶ روز روزه، آن هم در غیر ماه رمضان می گیرند و نماز هم نمی خوانند و می گویند علی(علیه السلام) دو جنبه دارد؛ اول، مظهر الله است و جنبه دوم، بشر است پس ذات او ازلی و ابدی است و علی(علیه السلام) عین ذات خدا بوده در عصر خود بهیچل بشر با مردم تماس داشته و می گویند که خدا در هفت جسد حلول می کند و این حلول به منزله لباس پوشیدن انسان است و هر بار که حلول می کند چهار یا پنج ملک نیز با او ظاهر می شوند این دسته از یاران ملک هستند. می گویند علی(علیه السلام) در جامه سلطان اسحاق ظاهر شده و ذات سلطان اسحاق تکمیل تر از جامه علی(علیه السلام) است و در امام حسین(علیه السلام) و بابا یادگار و عالی قلندر فرقی ندارند و می گویند علی(علیه السلام) شهید نشده و اگر علی(علیه السلام) را بپرستند اهل نجاتند صدها مورد از این خرافات را دارند ارتباط با این جور افراد چه صورت دارد؟ مأكولات و مشروبات و لبنیات که دست آن ها در کار است و زن گرفتن و زن دادن به آن ها و کار کردن برای آن ها که تقویت بنیه مالی آن ها شود چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ دسته اول فاسقند اما کافر نیستند مگر آن که بدانند پیغمبر(صلی الله علیه وآله) غیر از این فرموده و آن را قبول نداشته باشند دسته دوم مشرک، دسته سوم کافر و دسته چهارم نیز از اسلام به دور هستند.

س ۱۴۸۵- نظر مبارکتان درباره ی منصور حلاج چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ منصور حلاج مرد فاسد و بسیار ضال و مضل بوده و توقیع شریف در لعن او وارد شده است.

س ۱۴۸۶- در منطقه کرد و اسلام آباد که مرکز اهل حق است حدود ۱۵۰ هزار نفر پیرو این مذهب در آنجا زندگی می کنند معروف به علی الهی هستند ولی از آن ها شنیده نشده که بگویند علی خداست. جلسه ای با رهبران داشتم؛ می گفت علی(علیه السلام) نزدیک ترین فرد است به خدا، قرآن و نهج البلاغه را قبول داشتند و عمل به آن ها را سفارش می کردند مردم منطقه اعتقاد به خدا و پیغمبر و امام دارند؛ ولی نماز نمی خوانند به جای نماز نیاز می دهند. انجام دادن نذری با آداب مخصوص، سالی یک مرتبه روزه می گیرند آن هم سه روز در فصل زمستان، اعتقاد به تناسخ و حلول دارند و طهارت و نجاست را رعایت نمی کنند و غسل های واجب را انجام نمی دهند و ذبیحه های آن ها شرعی نیست آیا با این وصف پاکند یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ ذاتاً پاک هستند و چنانچه نجاست عرضی، مانند خوردن میته، ملاقات با بول پیدا شود، با آب کشیدن می شوند.

س ۱۴۸۷- خرید و فروش این گونه کتب و مطالعه آن ها چه حکمی دارد؟ عنوان کتاب این طور است «وصیت معنی ندارد، من مخالفم که می گویند پیغمبران معصومند، الكل خوردن بهتر از مال موقوفه خوردن است، پست ترین مرد را کسی می دانم که دو زن دارد، در زمانی که زن و شوهر اختلاف دارند اگر دارای اولاد شوند به منزله حرام زاده است، زندگانی خود را با علی(علیه السلام) یکی می داند شریعت را محمد(صلی الله علیه وآله) و علی(علیه السلام) ولایت را کامل کرد و سلطان اسحاق هم آمد حقیقت را تمام کرد. ما کاری با کسی نداریم علی(علیه السلام) به من فرمود: دین تو ابداعی است ولی نیک ابداعی است تا قیامت دین همان است»!؟

ج - باسمه تعالی؛ این حرف ها به هذیان شبیه است. چنانچه گوینده و نویسنده به هوش باشد و چنین جملاتی بگوید منحرف است و بی دین. به هر حال، کتاب از کتب ضلال است و خرید و فروش آن حرام است.

س ۱۴۸۸- وظیفه طلابی که برای تبلیغ به مناطق می روند و با آن ها معاشرت دارند اگرچه مجبور نباشند می توانند از تبلیغ منصرف شوند؟

ج - باسمه تعالی؛ وظیفه طلاب آن است که به آنجا بروند و با بحث به نحو احسن آن ها را ارشاد کنند. اگر یک نفر هم هدایت شود و یا اقلا حق ظاهر شود؛ ارزش زیادی دارد. به گونه ای که بیان من، از اظهارش قاصر است.

س ۱۴۸۹- اگر کسی را دیدیم اهل نماز و روزه و ظاهر دین را مراعات می کند ولی خود را پیرو اهل حق می داند با او چگونه رفتار شود؟

ج - باسمه تعالی؛ معادل یک مسلمان منحرف و باید ارشاد شود.

س ۱۴۹۰- رفتن به مجالس دراویش چه حکمی دارد؟ در صورتی که این افراد چهارده معصوم (علیه السلام) را قبول دارند؟

ج - باسمه تعالی؛ دراویش فرق مختلفی دارند؛ همه را نمی توان در تحت یک قاعده بیان کرد.

س ۱۴۹۱- رفتن به خانقاه و اعمال خاصی که در آنجا صورت می گیرد چه حکمی دارد و برای حصول زهد، از نظر شارع مقدس چگونه زهد و علم و عدم رغبت به دنیا می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ در صورتی که با ترویج باطل منطبق نشود؛ رفتن اشکال ندارد و کارها هم اگر از شرع رسیده است جایز می باشد والا به قصد مطلق ذکر باشد نه به عنوان ورود، اشکال ندارد.

س ۱۴۹۲- این که عده ای معروف به مرتاض اعمال شاقه ای انجام می دهند؛ آیا انسان می تواند برای تزکیه نفس چنین اعمالی انجام دهد و یا عنوان حرام دارد و از نظر شرع مقدس تزکیه نفس چگونه حاصل می شود؟

ج - باسمه تعالی؛ تزکیه نفس از راه عباداتی که دستور داده اند متعین است و به کتب اخلاق مراجعه کنید.

ذبح

س ۱۴۹۳- آیا کشتن حیوان حلال گوشت با ضربت شمشیر و قطع رگ های اربعه با شرایط، حلال می شود یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی، حلال می شود.

س ۱۴۹۴- ذبح حیوان با چاقوی غیر آهنی مثل استیل و غیره جایز است یا نه؟

ج - باسمة تعالی؛ در صورت امکان، با غیر آهن جایز نیست ولی ظاهراً استیل از همان معدن محسوب است و در این صورت جایز است.

س ۱۴۹۵- آیا گوسفند کفاره را می توان در شهر خود ذبح کرد؟ آیا خود حاجی می تواند از آن بخورد یا منحصر است به فقرا؟

ج - باسمة تعالی؛ کفاره را می توان در شهر خود ذبح نمود و خود شخص، می تواند مقدار کمی از آن بخورد؛ به شرط آنکه قیمت آن را به فقیر بدهد و احتیاط آن است که در غیر حال ضرورت، نخورد. ولی قربانی را باید در محل مخصوص، در مکه ذبح نمود.

س ۱۴۹۶- ذبح حیوانات روزمره، در ترکیه به وسیله دستگاه مخصوص انجام می شود. اطلاعی هم از کیفیت و شرعی بودن و نبودن آن نداریم وظیفه ما مسلمانان در استفاده و خرید و خوردن این گونه گوشت ها از بازار چیست آیا اشکال دارد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ ذبح با دستگاه مخصوص، اشکال ندارد و چنانچه شرایط از قبیل تسمیه و استقبال رعایت بشود؛ ذبیحه حلال است و چنانچه متصدی ذبح، مسلمان یا مؤسسه منتسب به مسلمین باشد؛ ذبیحه حلال است، ولو نداند که شرائط رعایت می شود یا نه. همچنین است اگر متصدی دولت شد در صورتی که اسلامی باشد.

س ۱۴۹۷- اگر یکی از اهل حق بگوید این گوسفند ذبح شرعی شده، می شود اطمینان به حرف او کرد و استفاده از آن جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، در صورتی که بگوید ذبح شرعی مسلمانان شده نه ذبح شرعی اهل حق، جایز است.

س ۱۴۹۸- اگر گوسفند یا گاو را اشتبهاً بالاتر یا پایین تر از محل تعیین شده ذبح کنند آیا حیوان حرام می شود؟ عمدی باشد چگونه؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نمی شود. بلکه تا زنده است اگر از محل شرعی ذبح کنند حلال است.

اذیت

س ۱۴۹۹- کسی که در مکان های عمومی مثل ماشین و غیره سیگار بکشد و عده ای ناراضی و ناراحت شوند جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ تا حدی که به ایذاء مؤمن منجر نشود اشکال ندارد.

س ۱۵۰۰- آیا اگر معلم در میان شاگردان فرق بگذارد و تبعیض قائل شود جایز است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد. مگر آنکه موجب اذیت دیگران شود.

س ۱۵۰۱- دو نفر طلبه در حجره ای زندگی می کنند. یکی باعث ناراحتی دیگری می شود؛ مثل گوش دادن به صداهای مشکوک آیا رفیق او می تواند در جایی که رضایت ندارد جلوگیری کند؟ معیار کلی بین دو نفر هم حجره در صورت تضاد چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ به صورت تقاضا اشکال ندارد. ولی با تحکم و زور حرف خود را بقبولاند صحیح نیست.

اعسار

س ۱۵۰۲- آیا اعسار یک عنوان کلی قابل انطباق بر مجموعه فقه است یا فقط حاکم بر امورات مالی و محدود به مسائل مالی است؟

ج - باسمه تعالی؛ به این عنوان خاص، مختص به امور مالی است. تحت عنوان اعم، در موارد دیگر غیر قابل انطباق است.

س ۱۵۰۳- راه های اثبات اعسار چیست آیا فقط راه تشخیص منحصر به طرق بینه و قسم است یا استظهار و کشف و علم و امثال آن را نیز در ثبوت آن می توان استفاده کرد؟

ج - باسمه تعالی؛ اطمینان و علم هم راه تشخیص است.

س ۱۵۰۴- آیا حجر معسر مطلق است یا محدود به تصرفات مالی است و آیا سایر اقدامات غیر مالی؛ مثل ازدواج، قبول هدایا، استیفای قصاص،... و عفو نافذ است یا خیر و آیا حاکم می تواند اضافه بر حجر مالی او را از جمیع تصرفات منع نماید یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ مختص به امور مالی است آن هم به تصرف مخرج مال از ملک.

س ۱۵۰۵- آیا برای صدور حکم اعسار شرائطی از قبیل:

۱- ثبوت دین نزد حاکم ۲- عدم کفاف دارائی جهت اداء دین ۳- حال بودن دین ۴- درخواست غرماء مبنی بر صدور حکم حجر مدیون را شرط می دانید یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ هر چهار امر شرط است.

س ۱۵۰۶- با توجه به این که احکام ظاهری در شبهات موضوعی احتیاج به فحص و کشف ندارد؛ در ثبوت اعسار اشخاص، محض تحقیق، بنای شرعی دارد یا خیر؟ آیا این مورد نیز فقط باید از قاعده البینه للمدعی و الیمین علی من انکر استفاده نمود یا راه های دیگری از قبیل علم قاضی، استظهار از حال معسر و تحقیق از افراد و توجه به مستندات و ادله ارائه شده نیز، طرق شرعی هستند؟

ج - باسمه تعالی؛ سؤال غیرمنظم است. حجر از احکام ظاهری نیست و علم قاضی هم کافی است.

س ۱۵۰۷- آیا معسر و مفلس دارای یک حکم اند؟ آیا جمیع تصرفات معسر حین الاعسار حتی در مستثنیات دین نافذ و صحیح است یا خیر؟ در این مورد بین قبل و بعد حکم حاکم به اعسار، فرقی است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بین دو عنوان فرقی نیست و منع از تصرفات موقوف بر حکم حاکم شرع است.

س ۱۵۰۸- شخص معسری که معامله، هبه و صلح معوض و غیر معوضی را قبل از صدور حکم اعسار انجام داده و مشخص نیست که به قصد فرار از پرداخت دین بوده است یا قصد تبرع و خیرخواهانه و بیع حقیقی و غیره داشته که نهایتاً این معاملات در حال حاضر ضرر طلبکاران را به دنبال داشته است؛ حکم آن معاملات از نظر نفوذ و عدم نفوذ و صحت و عدم صحت چگونه است؟

ج - باسمه تعالی؛ قبل از حجر حاکم، تصرفاتش مطلقاً نافذ است.

س ۱۵۰۹- کسی طی درخواستی از دادگاه تقاضای گرفتن طلب خود را از فردی نموده و ایشان با مراجعه به دادگاه ادعای اعسار نموده:

- ۱- آیا دادگاه می تواند مدعی اعسار را حبس کند؟ چه مدت و آیا این حبس تعزیری است؟
- ۲- اگر اعسار او بر حاکم ثابت شد تکلیف دادگاه نسبت به مطالبات وی چیست و نسبت به تقاضای او چگونه باید عمل نماید؟
- ۳- محدوده تحقیق دادگاه در اصل دعوی اعسار چقدر است؟ آیا صرفاً دارائی و عدم دارائی وی را بررسی می کند یا این که حق فحص در نحوه صرف اموال و غیره را نیز دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ ۱ مجرد درخواست، مجوز حبس نیست.

ج - باسمه تعالی؛ ۲ دادگاه موظف است به آنچه حاکم شرع دستور داده؛ عمل کند و مستقل در عمل نیست.

ج - باسمه تعالی؛ ۳ شرایط اربعه گذشته، ملاک حجر حاکم است.

س ۱۵۱۰- معسر به چه کسی می گویند؟ آیا به صرف نداشتن مال به کسی معسر گفته می شود یا این که باید امکان تحصیل مال نیز نداشته باشد تا به او معسر اطلاق شود؟

ج - باسمه تعالی؛ به کسی که مال ندارد معسر می گویند؛ ولو توانایی تحصیل مال داشته باشد. ولی حاکم شرع می تواند او را ملزم به تکسب بر اداء دین کند.

خودکشی

س ۱۵۱۱- کسی می خواهد خودکشی کند آیا جلوگیری از خودکشی او واجب است؟

ج - باسمه تعالی؛ بله، واجب است. مگر آن که متوقف بر بذل مال معتنابه باشد و کسی هم آن وجه را نمی دهد یا آنکه آن شخص که خیال خودکشی دارد؛ کافر حربی باشد و یا آن که بازداشتن او از خودکشی، مستلزم استقبال از خطر جانی شخص نجات دهنده باشد که در این سه مورد، جلوگیری واجب نیست.

س ۱۵۱۲- وعده دروغ دادن، به شخصی که می خواهد خودکشی کند برای جلوگیری جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بله جایز، بلکه واجب است.

س ۱۵۱۳- آیا در روایات و آیات بیان شده کسی که خودکشی کرده همیشه در آتش جهنم است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بله زیاد. به وسائل الشیعه ج ۲۹، ص ۲۴، مراجعه کنید.

سؤالات گوناگون

س ۱۵۱۴- به دنبال ترویج طرح های «ارمغان بهزیستی» و «همای رحمت» توسط رسانه های جمعی، در بسیاری از شهرها و مراکز استان ها نیز طرح های مشابهی به اجرا درآمده است که مجریان آن ها جمع آوری وجوه خیریه مردم، رای برای تأسیس مراکز قرآنی و خیریه تبلیغ می کنند لطفاً حکم شرعی آن را به طور روشن بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز نیست. این همان بخت آزمایی است که همه گفته اند حرام است.

س ۱۵۱۵- شوخی نمودن با حرف هایی که گفتن این گونه حرف ها از نظر اخلاقی و ادبی خوب نباشد آیا جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ گفتن بعضی الفاظ رکیک حرام است مانند ذکر عورت مگر بین زن و شوهر.

س ۱۵۱۶- آیا پوشش لباس موقت، برای طلاب مبتدی اشکال ندارد، به طور کلی معظم له چه مقطعی را برای ملبس شدن کافی می دانید؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد و مقطع معینی برای ملبس شدن وجود ندارد.

س ۱۵۱۷- مردم پول یا چیزهای دیگر برای ریختن در ضریح امامزاده ای می دهند و یا وقف می کنند و آن امامزاده نیاز ندارد آیا می شود مصرف امامزاده دیگر کرد برای تعمیر یا توسعه آن؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی می شود.

س ۱۵۱۸- معاشرت با افرادی که با ما هم مذهب نیستند و رادیو تلویزیون متناسب با عقاید خودشان را دارند چه صورت دارد؟

ج - بسمه تعالی؛ در صورت امکان باید نهی از منکر نمود والا ترک مراده کرد.

س ۱۵۱۹- رفتن دانشگاه، با وجود فساد برای دختران و پسران، چه حکمی بار می شود؟

ج - بسمه تعالی؛ بر فرض سؤال، چنانچه رفتن دختران و پسران به دانشگاه باعث فساد آنان گردد، رفتن به دانشگاه حرام است.

س ۱۵۲۰- تحصیل علوم دینی برای زن در خانه چه صورت دارد؟

ج - بسمه تعالی؛ بسیار خوب است.

س ۱۵۲۱- خواندن فلسفه و کلام چه صورت دارد؟

ج - بسمه تعالی؛ برای افراد فرق می کند و آن ها مختلف اند. بعضی از افراد چون ممکن است موجب انحراف آن ها شود باید آن را ترک کنند.

س ۱۵۲۲- اگر اهل علم و طلاب مرتکب معصیت شوند کیفر و عذاب شان مضاعف می شود؟

ج - بسمه تعالی؛ عالم علی اختلاف مراتب، قهراً مؤاخذه اش بیش تر و شدیدتر است.

س ۱۵۲۳- آیا برای سادات انجام واجبات و یا ارتکاب معاصی، ثواب و کیفر در حق آن ها مضاعف می شود؟

ج - بسمه تعالی؛ خیر، در این مورد، سید و غیر سید فرقی ندارند.

س ۱۵۲۴- چرا خداوند برای عده ای سیادت داده و سهم سادات را به آن ها اختصاص داده آیا این تبعیض نیست؟

ج - بسمه تعالی؛ برای مستمندان غیر سید زکات تعیین شده است یعنی خداوند دو صندوق دارد که برای هر گروه مصرف معینی مشخص کرده است. لذا هیچ گونه تبعیض نیست.

س ۱۵۲۵- آیا رد مظالم را می شود در امور خیریه مصرف کرد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ رد مظالم را باید به فقیر بدهند و او می تواند در امور خیریه صرف کند.

س ۱۵۲۶- اگر کسی استمناء کند یا از خواب بیدار شود و متوجه شود که می خواهد منی خارج شود و جلو خارج شدن منی را بگیرد بعد با فاصله کمی رطوبتی خارج شود که هیچ کدام از نشانه های خروج منی را ندارد تکلیف شخص مزبور چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ جنب نیست وضو بگیرد و نماز بخواند.

س ۱۵۲۷- یکی از دوستان این جناب را اعتقاد بر این است که تمام بندگان خداوند اعم از کافر و مسلمان وارد بهشت می شوند منتها رتبه زمانی دارد و یک عده زودتر و عده ای بعد از چند سال، شمر و معاویه بعد از هزار سال، استدلال به عطف و مهربانی و گذشت امیر مؤمنان علی (علیه السلام) می نماید که اضافه شیر را به قاتل می دهد پس فضل و رحمت پروردگار بالاتر از این است. همه را مورد عفو قرار می دهد همه بنده او هستند و آیات قرآن که خلاف این مطلب را می گوید قبول ندارند و می گوید قابل توجیه است. باید آیات توجیه و تفسیر شود آیا چنین اعتقادی به عدالت شخصی خدشه ای وارد می کند و آیا می شود در نماز به او اقتداء کرد یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ این اعتقاد، به عدالت ضرر نمی رساند ولو موافق با موازین شرعی نباشد؛ چون به هر حال از ضروریات دین نیست.

س ۱۵۲۸- لباسی را که دولت به سربازان می دهد اگر بعد از اتمام دوره سربازی تحویل نگیرد آیا لباس مزبور به شخص مذکور حلال است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر دولت وقت به دادن لباس، تملیک بکند؛ حلال است.

س ۱۵۲۹- دارویی که برای ضد عفونی به آب می ریزند و رنگ آب سفید می شود آیا آب مذکور حکم آب مضاف را دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ حکم مضاف ندارد.

س ۱۵۳۰- شخصی می گوید راضی نیستم از من تعریف کنید در فرض مذکور تعریف از خوبی های او چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۵۳۱- آیا سرمه کشیدن مرد، بلند گذاشتن موی سر و روغن زدن به مو، برای مرد در این زمان هم، مستحب است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه تشبه به زن نباشد و موجب اهانت به خودش نباشد بلی جایز است.

س ۱۵۳۲- اگر کسی بدهکار باشد یا برای کسب سرمایه نداشته باشد آیا می تواند با فروختن بعضی از اعضای بدنش مانند کلیه و... بدهی را پرداخته یا برای کسب سرمایه درست کند؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه خطر هلاکت نباشد؛ جایز است.

س ۱۵۳۳- آیا حقوقی که کارمندان می گیرند و دولت مالیات هم از آن کم می کند آیا اشکال دارد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۵۳۴- بلند کردن شارب و موی سر برای مردان چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نیست ولی زدن شارب مستحب است.

س ۱۵۳۵- اجناسی مانند آبلیمو و کمپوت و... که تاریخ انقضا دارند؛ اگر شخصی جنس تاریخ گذشته بفروشد آیا مأموران بهداشت می توانند اجناس مذکور را از شخص مزبور گرفته و دور بریزند یا چنین حقی ندارند؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر راهی برای جلوگیری نباشد و اجناس منقضی شده، مضرّ به حال اجتماع باشد؛ بلی، می توانند.

س ۱۵۳۶- اگر دامداران یا چوپان ها گوسفندان را بدون اجازه داخل ملک مردم بکنند و زراعت مردم را پایمال بکنند و جلوگیری از آن ها به هیچ نحو ممکن نباشد و حرف کسی را گوش نکنند آیا در این صورت برای از بین بردن گوسفندان آن ها می توان در زراعت سم گذاشت؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، البته با اعلام به صاحبان گوسفندان.

س ۱۵۳۷- خانم هایی که برای دیگران قرآن ختم می کنند آیا در ایام عادت می توانند سوره های بعد از سوره های سجده دار را بخوانند و بعد از پاک شدن و غسل نمودن سوره های سجده دار را بخوانند؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، بی اشکال است.

س ۱۵۳۸- آیا جواب سلام منافق واجب است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی واجب است.

س ۱۵۳۹- اگر کسی نزد دکتری برود و پول نسخه را بدهد به گمان این که دارویی به او بدهد که دکتر اولی نداده باشد و بعد از دادن نسخه بفهمد مانند اولی داده؛ آیا می تواند پول نسخه را پس بگیرد؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر نمی تواند.

س ۱۵۴۰- آیا اگر کسی قرآن مجید را قبول دارد ولی در مقام عمل قبول ندارد کافر است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه بگوید قرآن از طرف خداست؛ ولی من عمل نمی کنم مانند همه فساق است و کافر نیست و اگر بگوید از طرف خدا نیست؛ کافر است.

س ۱۵۴۱- اگر یکی از علماء چیزی را حلال بداند و مردم نمی دانند و در واقع حرام است؛ آیا می توان به مردم گفت که او چنین نگفته و او اهل این حرف ها نیست تا مردم به واقع عمل کنند و از حرام اجتناب کنند؟

ج - باسمه تعالی؛ خیر، نمی شود گفت.

س ۱۵۴۲- اگر کسی به طوری در تنگی معاش باشد که نتواند زندگی خود را اداره بکند و به هر امری بزند با شکست مواجه شود آیا می تواند برای غیرمسلمان کار بکند؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه کافر ذمی باشد؛ مانعی ندارد. ولی برای بهائی، کافر حربی و کمونیست، خیر نمی تواند.

س ۱۵۴۳- حد و مرز و شادی در میلاد ائمه چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ هر شادی که حرام نباشد و اهانت به آن بزرگواران نباشد جایز است.

س ۱۵۴۴- صحبت کردن مردان با صدای تقلیدی زنان و بالعکس چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۵۴۵- یکی از کفارات مقرر در شرع مقدس اسلام بنده آزاد کردن است و در حال حاضر این امر معمول نیست، از طرفی عده ای ناخواسته، نظیر تصادف یا بدهی و یا دیه و امثال آن، در زندان ها به سر می برند و خانواده هایشان پریشان و مستأصل می باشند آیا اجازه می فرمایید به جای آزاد کردن افرادی که کفاره به ذمه دارند یک یا چند نفر از زندانیان بی گناه را آزاد نمایند؟

ج - باسمه تعالی؛ در مطلق واجبات تخیریه که بنده آزاد کردن در کفارات، یکی از مصادیق آن است؛ اگر یک فرد ممتنع شد باید آن فرد دیگر اختیار شود و اگر همه افراد ممتنع شدند؛ اگر در شرع، بدل تعیین شده است آن را باید اختیار نمود. که به هر تقدیر، صرف در مورد مذکور، وجهی ندارد.

س ۱۵۴۶- فرق بین تزکیه نفس و تکبر حرام چه می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ وجه اشتراک بین آن ها نمی بینم تا محتاج به بیان فرق باشد.

س ۱۵۴۷- آیا دوست داشتن و عشق ورزیدن به کسی، بدون قصد لذت و شهوت، که نمی دانیم ازدواج نموده و یا حتی می دانیم ازدواج ننموده است جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ جایز است.

س ۱۵۴۸- کتبی مانند «جامع الاخبار» که مؤلفش دقیقاً معلوم نیست چگونه معتبر می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ در مستحبات اکتفاء به روایات آن می شود در احکام لزومیه خیر.

س ۱۵۴۹- توضیح مختصری درباره تسامح در ادله سنن که آیا چه اخباری را می توان با استفاده از قاعده تسامح نقل کرد؛ بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ این مسأله، مبحث مفصلی دارد و مختار این است که اگر یک روایت ضعیفی از حدیث سند، از معصوم (علیه السلام) برسد و بر مطلوبیت یک امری دلالت کند مانند غسل شب مخصوصی یا نماز خاصی یا یک عمل دیگری، استحباب آن عمل، با همین روایت ثابت می شود.

س ۱۵۵۰- آیا عدم مفسده در خوردن مال یتیم به نظر مبارک جایز است یا مصلحت لازم دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ عدم مفسده کافی است.

س ۱۵۵۱- مرد یا زنی حواس پرتی پیدا کرده، حتی بچه های خود را به طور کامل نمی شناسد چنانچه در خیابان، بدون همراه باشد سردرگم است و خانه را تشخیص نمی دهد و نماز را به طور منظم از جهت عدد رکعات نمی فهمد آیا چنین فردی می تواند مال خود را به یکی از وراث بی اذن ورثه دیگر بدهد یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ چنین کسی نمی تواند در اموال خود، تصرف به نحو نقل و انتقال یا بخشش و امثال آن بنماید.

س ۱۵۵۲- اگر کسی جنسی را عاریه بگیرد؛ بدون تضمین قوی و آن چیز از بین برود و عاریه گیرنده، بدون آنکه عاریه دهنده عوض جنس را طلب کند خودش عوض جنس را بدهد آیا عاریه گیرنده عوض مزبور را می تواند قبول کند؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه عاریه گیرنده با علم به این که عاریه دهنده استحقاق ندارد پول را می دهد؛ می تواند بگیرد و اگر خیال می کند ضامن است؛ نمی تواند بگیرد.

س ۱۵۵۳- درباره روایت عشره (ابوبکر، عمر و عثمان جزو ده نفری هستند که در قرآن به آن ها بشارت بهشت داده شده و عمر از بیعت کنندگان زیر درخت است که خدا از آن ها اعلام رضایت کرده) نظر خود را بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ روایت عشره از مجعولات عامه است. مرحوم مجلسی(ره) در بحارالانوار حتی جاعل را تصریح کرده است. محدث قمی هم در سفینه البحار اشاره نموده و محل آن را ذکر کرده است و مأمون عباسی تصریح نموده به جعلی بودن آن. مراجعه کنید به منابع.

س ۱۵۵۴- تعریفی از عارف و عرفان اگرچه به طور اختصار هم بوده مرقوم فرمایید و روشن نمایید که آیا مقام عرفان چون مقام اجتهاد است که شامل عده ای شود و عده دیگری از آن بی بهره باشند یا هر شیعی اعم از ضعیف و قوی، عالم و جاهل به اندازه دریافت خود از عرفان بهره دارند. پیرزن گفت خدا را به گردش کردن این چرخ می شناسم تا آن را نگردانم نمی گردد به این مقدار، دانشمندی که عمرش را در کسب معرفت و تفکر و اندیشه گذرانده و به مقدار دریافت خود و امام علی(علیه السلام) که می فرماید: «لو كشف الغطاء مازدت یقیناً» همه از عرفان بهره ورنه منتهی شدت و ضعف دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ عرفان حقیقی، اختصاص به کسی و جمعیتی ندارد مقول به تشکیک است و اساس آن، عرفان به حق تعالی است و اما به اصطلاح متأخرین، اطلاق بر جمعیت خاصی می شود که اصیل آن دو قسم است: عرفان عملی و عرفان علمی و این دو قسم، شعب مختلف دارد و باید در محل خاص بحث شود.

س ۱۵۵۵- علت این که عمامه آقایان سادات مشگی و آقایان شیوخ سفید می باشد چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ پوشیدن عمامه فی الصلاه بلکه مطلقاً مستحب است و اما پوشیدن عمامه سیاه و سفید یک امر عرفی است برای تمیز سادات از غیر سادات.

س ۱۵۵۶- با این که علامه حلی(ره) و شهید ثالث(ره) به فقیه بودن شیخ صدوق تصریح کرده اند چرا بعضی ها می گویند شیخ صدوق اول فقیه و پسر (شیخ صدوق(ره)) محدث می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ صدوقان و به خصوص پسر از مفاخر علماء اسلام و از فقهاء بزرگند و محدث بودن، منافی فقیه بودن نیست هم محدثند هم فقیه.

س ۱۵۵۷- مأخذ معتبری برای حدیث قدسی معروفی (عبدی اطعنی حتی اجعلک مثلی) می دانید؟

ج - باسمه تعالی؛ الجواهر السنیه شیخ حر عاملی ص ۳۶۰. شجره طوبی - ج ۱ ص ۳۳.

س ۱۵۵۸- آیا در نقل احادیث غیر معلوم الصدور که قصد جدی اسناد را ندارد و مجملاً بگوید روایت در کافی می باشد و خواندن زبان حال جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۵۵۹- چسباندن اعلامیه ها بر در و دیوار منزل مردم که در آن ها نام خدا و معصومین(علیه السلام) نوشته شده که قهراً زیر پا می افتد آیا جایز است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه اهانت باشد جایز نیست و در غیر این صورت جایز است.

س ۱۵۶۰- تماشا کردن به دو نفر که مشغول دعوا و منازعه هستند آیا حرام است؟ و وظیفه چه می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ حرام نیست. وظیفه، اصلاح ذات البین است.

س ۱۵۶۱- در حال حاضر که جامعه اسلامی با تهاجم فرهنگی روبه رو است برای جوانان چه توصیه ای دارید؟

ج - باسمه تعالی؛ اولین وظیفه جوانان درس خواندن، محکم نمودن عقاید مذهبی و انجام وظایف شرعی و نهی از منکر فردی است و چنانچه وظیفه یک مسئله اجتماعی باشد که مراجع تقلید دستور داده اند باید شرکت کنند.

س ۱۵۶۲- مدتی است که من نماز درستی نمی خوانم و همیشه سردر گم هستم. فکر می کنم که دنیا به آخر رسیده و بهترین راه را برای خودم خودکشی می دانم که باید انجام دهم و مشکل مالی هم ندارم لطفاً راهنمایی و نصیحتی بفرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ خودکشی از معاصی کبیره است و در آن دنیا، مبتلا به عذاب الیم خواهید شد. بنابر این بدترین راه است و بهترین راه آن است که نماز را درست کنید و مردانه در مقابل مشکلات استقامت کنید و این گونه ضعف از خود نشان ندهید.

س ۱۵۶۳- در آشپزخانه چند حبه برنج به فاضلاب برود حرام است؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه عمدی نباشد حرام نیست و عمداً این کار را نکنند.

س ۱۵۶۴- نظر شما در مورد نگاه کردن به فوتبال چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد. البته خانم ها به بدن برهنه آقایان نگاه نکنند.

س ۱۵۶۵- شرط بستن در فوتبال و دیگر ورزش ها چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ شرط بستن به گرفتن مال، جایز نیست و آن مال حرام است.

س ۱۵۶۶- بهترین راه خودسازی برای انسان چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ انجام واجبات و ترک محرمات و همچنین اخلاق حسنه را در خود ایجاد کردن.

س ۱۵۶۷- یکی از اقرباء معتقد به خداوند است و روزه می گیرد ولی نماز نمی خوند و بعضی از اعمال دین را سبک می شمارد حکم معاشرت جهت صله رحم چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه با معاشرت می توانید او را از این کار برگردانید این کار را بنمائید والا اگر مفسده ای پیش نیاید با او قطع ارتباط کنید.

س ۱۵۶۸- آیا کینه توزی به منظور بخل حرام است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ عمل کردن بر طبق آن صفت نفسانی جایز نیست و خود آن صفت مذموم است ولی حرام نیست و باید با دستورات شرعی، آن صفت را نابود کرد.

س ۱۵۶۹- به نظر شارع مقدس اسلام درباره تفأل به نحو کلی در کتاب های شعر و غیر آن چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ تفأل فی نفسه اشکال ندارد.

س ۱۵۷۰- مراد از یقین و اطمینان در رساله عملیه چه می باشد؟ آیا اطمینان در حکم یقین است؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، اطمینان در حکم یقین است.

س ۱۵۷۱- در آیه (۱۰۰) سوره یونس «و ما کان لنفس ان تؤمن الا باذن الله» بنابر این ایمان آوردن و مؤمن شدن طبق آیه غیر اختیاری است؟

ج - باسمه تعالی؛ اجمال معنی آیه ولو به قرینه ی قبل از آن، این است که ایمان به خدا از روی اختیار، امری است که تحقق آن احتیاج به سبب خاص دارد و آن سبب، مؤثر نیست مگر به اذن الهی. تفصیل بحث را در محل دیگر ملاحظه کنید.

س ۱۵۷۲- اگر ولایت معصومین (علیهم السلام) از اصول دین می باشد پس در احادیث، نماز عمود دین معرفی شده در حالی که عمود کل اعمال مکلفین ولایت معصومین (علیه السلام) است نه نماز؟

ج - باسمه تعالی؛ تنافی در بین نیست، چه منافاتی دارد نماز نیز عمود دین باشد.

س ۱۵۷۳- برای شخصی ختنه شدن میسور نیست وظیفه آن نسبت تکالیف شرعی مثل حج، ازدواج چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر قدرت ندارد و یا میسور نیست؛ مانع تکالیف شرعی نمی باشد.

س ۱۵۷۴- خوردن خاک تربت چهارده معصوم غیر از سیدالشهدا چه حکمی دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ چنانچه در غذا و آب ریخته و مستهلک شود؛ اشکال ندارد.

س ۱۵۷۵- در مورد ناد علیاً مظهر العجائب و ۱۴ هزار و ۸۰ هزار صلوات برای برآمدن حاجات از معصوم روایتی وجود دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ چنین منقول است.

س ۱۵۷۶- آیا اقرار به ولایت بر مؤمن واجب است؟

ج - باسمة تعالی؛ چیزی زاید بر اعتقاد به امامت ائمه اثنا عشر (علیه السلام) واجب نیست.

س ۱۵۷۷- غذا خوردن در منزل کسی که تارک الصلاة و اهل خمس نیست چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ اشکال ندارد.

س ۱۵۷۸- آیا ریا که در عبادت حرام است؛ در غیر عبادات هم حرام است؟

ج - باسمة تعالی؛ ریا حرام، مختص به عبادات است.

س ۱۵۷۹- دقت زیاد در غیر عبادت که (صورت و سواس پیدا کند حرام می شود و تابع شیطان است) علاج آن چیست؟

ج - باسمة تعالی؛ حرمت معلوم نیست؛ ولی کار درستی نیست و علاج آن بی اعتنائی است.

س ۱۵۸۰- خال کوبی بدن چه حکمی دارد؟

ج - باسمة تعالی؛ خال کوبی روی بدن، به غیر از آیه قرآن اشکال ندارد و چنانچه بعد از خال کوبی روی پوست بدن چیزی مانع از رسیدن آب به پوست بدن شود باید برای وضوء یا غسل آن را محو کرد وگرنه اشکال ندارد.

س ۱۵۸۱- طلابی که شاغل هستند از شهریه استفاده کنند یا خیر؟

ج - باسمة تعالی؛ بلی. می توانند در صورتی که درس می خوانند و یا تبلیغ می کنند می توانند از شهریه استفاده کنند.

س ۱۵۸۲- در بعضی از دهات اماکن مخروبه ای به نام امامزاده مشهور و معروف است اما آثاری از قبر و نام و نشانی مشهود نیست آیا احیاء و تجدید بنای چنین اماکن به عنوان امامزاده اصیل جایز است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ با عدم علم و عدم دلیل، به عنوان امام زاده اصیل جایز نیست ولی به عنوان احتمال مانعی ندارد؛ بلکه خوب است.

س ۱۵۸۳- مراد از تجسس که شرعاً حرام است چیست؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد، تفحص از اسرار مردم است؛ یعنی کاری که در خفا می کنند و آن کار موجب نقص شرعی یا عرفی است.

س ۱۵۸۴- خواندن شعر در روز یا شب جمعه چه صورت دارد؟

ج - باسمه تعالی؛ اشکال ندارد. آنچه در روایت وارد شده، مراد شعر مصطلح نیست بلکه مراد، کلام شعری است.

س ۱۵۸۵- فرق بین فعل غضب و مقت چیست بیان فرمایید؟

ج - باسمه تعالی؛ اگر غضب به خدا نسبت داده شود مراد عقاب است و اگر به خلق باشد؛ مراد جوشش خون انتقام است و اما مقت عبارت است از بغض و نفرت قوی.

س ۱۵۸۶- آیا اغماض از رحمی که در مقابل خوبی و احسان، بدی و ظلم روا دارد مستحسن است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ بلی، همان گونه که ائمه طاهرین(علیه السلام) عمل می کردند.

س ۱۵۸۷- آیا عشق ورزیدن به خدا حرام است؟ (مراد محبت به خداست).

ج - باسمه تعالی؛ ولو در روایت تعبیر به عشق به خدا نیست؛ ولی دلیلی بر حرمت نیست.

س ۱۵۸۸- خلقت انسان چگونه بوده و چه طور به وجود آمده است؟

ج - باسمه تعالی؛ خلقت انسان فعلی به نحوی که ظاهر قرآن کریم بیان کرده؛ از گل بوده است و هیكل آدم از آن ریخته شده و بعد خداوند به آن روح دمیده است و این مطلب به بحث مفصل محتاج است.

س ۱۵۸۹- با توجه به این که بنده طلبه هستم و مشغول تحصیل می باشم؛ اگر بخواهم معمم شوم رضایت والدینم شرط است یا خیر؟

ج - باسمه تعالی؛ سعی کنید بدون رضایت آن ها معمم نشوید چون اذیت آن ها حرام است.

س ۱۵۹۰- عرف در اصطلاح فقهاء به چه معنی می باشد؟

ج - باسمه تعالی؛ مراد از عرف معنایی است که در بین اهل لسان رایج است مثلا غناء که حرام است مراد از آن چیزی است که در بین اهل لسان به آن غنا می گویند؛ یعنی صوت لهوی آوازی که مناسب با رقص و آواز و آلات لهو است.

س ۱۵۹۱- کسی که معلول جسمی است آیا طهارت چرخ و زیرانداز وی برای نماز شرط است یا نه؟

ج - باسمه تعالی؛ لازم نیست.

س ۱۵۹۲- اول نامه ها (باسمه تعالی) نوشته می شود آیا حکم نام خداوند را دارد و آیا می توان بدون طهارت به آن دست زد؟

ج - باسمه تعالی؛ حکم نام خدا را ندارد و دست زدن به آن بدون طهارت حرام نیست.